

WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE

**Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska
Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011
z uwzględnieniem perspektywy 2012-2015**

1 SPIS TREŚCI

1	SPIS TREŚCI	2
2	SPIS TABEL	4
3	SPIS WYKRESÓW	5
4	SPIS ZADAŃ PODDANYCH OCENIE W RAMACH RAPORTU	6
5	WYKAZ SKRÓTÓW	8
6	WSTĘP	10
7	METODOLOGIA	10
8	TRUDNOŚCI NAPOTKANE W TRAKCIE REALIZACJI RAPORTU	11
9	OCENA REALIZACJI CELÓW I ZADAŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W LATACH 2008- 2011	12
8.1.	POPRAWA GOSPODARKI WODNEJ	13
8.1.1.	<i>Ocena stopnia realizacji zadań w ramach celu 1.1.: Poprawa gospodarki wodnej</i>	13
A)	<i>Poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych</i>	13
B)	<i>Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed skutkami powodzi i suszy</i>	25
8.2.	POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA I SPEŁNIENIE WYMAGAŃ PRAWNYCH W ZAKRESIE JAKOŚCI POWIETRZA.....	31
8.2.1.	<i>Ocena stopnia realizacji zadań w ramach celu 1.2.: Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza</i>	31
8.3.	POPRAWA KLIMATU AKUSTYCZNEGO	42
8.3.1.	<i>Ocena stopnia realizacji zadań w ramach celu 1.3.: Poprawa klimatu akustycznego</i>	42
8.4.	OCHRONA MIESZKAŃCÓW PRZED ODDZIAŁYWANIEM PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH	46
8.4.1.	<i>Ocena stopnia realizacji zadań w ramach celu 1.4.: Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych</i>	46
8.5.	POPRAWA GOSPODARKI ODPADAMI	48
8.5.1.	<i>Ocena stopnia realizacji zadań w ramach celu 2.1. Poprawa gospodarki odpadami</i>	48
8.6.	OCHRONA GLEB PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM ORAZ REKULTYWACJA TERENÓW ZDEGRADOWANYCH	58
8.6.1.	<i>Ocena stopnia realizacji zadań w ramach celu 3.1. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych</i>	58
8.7.	OCHRONA STREFY BRZEGOWEJ I ZAPLECZA BRZEGÓW MORZA BAŁTYCKIEGO I ZALEWU SZCZECIŃSKIEGO	63
8.7.1.	<i>Ocena stopnia realizacji zadań w ramach celu 4.1. Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów Morza Bałtyckiego i Zalewu Szczecińskiego</i>	63
8.8.	OGRANICZENIE RYZYKA WYSTĄPIENIA POWAŻNYCH AWARII I MINIMALIZACJI ICH SKUTKÓW ORAZ ZWIĘKSZENIE BEZPIECZEŃSTWA CHEMICZNEGO	68
8.8.1.	<i>Ocena stopnia realizacji zadań w ramach celu 5.1. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego</i>	68
8.9.	OCHRONA ŻŁÓŻ KOPALIN	72
8.9.1.	<i>Ocena stopnia realizacji zadań w ramach celu 6.1. Ochrona złóż kopalin</i>	72
8.10.	ZACHOWANIE RÓWNOWAGI EKOLOGICZNEJ W PROCESIE ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO	74

8.10.1.	<i>Ocena stopnia realizacji zadań w ramach celu 7.1.: Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego</i>	74
8.11.	OCHRONA I RACJONALNE UŻYTKOWANIE LASÓW	80
8.11.1.	<i>Ocena stopnia realizacji zadań w ramach celu 8.1. Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów</i>	80
8.12.	WZMOCNIENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM I PODNIESIENIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ SPOŁECZEŃSTWA	86
8.12.1.	<i>Ocena stopnia realizacji zadań w ramach celu 9.1. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa</i>	86
9.	ROZWÓJ SEKTORA OZE NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO	98
10.	EDUKACJA EKOLOGICZNA	103
11.	REKOMENDACJE	109
11.1.	OGÓLNE REKOMENDACJE TECHNICZNE I METODOLOGICZNE	109
11.2.	REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZADAŃ W PRZYSZŁYM OKRESIE PROGRAMOWANIA	111
11.3.	REKOMENDACJE ODNOŚNIE STOSOWANIA JEDNOLITYCH NARZĘDZI SPRAWOZDAWCZYCH	125
11.3.1.	<i>Wariant I: Ankieta</i>	125
11.3.2.	<i>Wariant II: Karta informacyjna</i>	126
12.	STRESZCZENIE	127
13.	SPIS LITERATURY	136

2 SPIS TABEL

TABELA 1. CELE ZAWARTE W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO NA LATA 2008-2011 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY 2012-2015	12
TABELA 2 DŁUGOŚĆ CZYNNEJ SIECI KANALIZACYJNEJ [KM].....	14
TABELA 3 INWESTYCJE W ROZWÓJ SIECI KANALIZACYJNYCH REALIZOWANE W RAMACH KPOŚK.....	15
TABELA 4 LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW W % OGÓLNEJ LICZBY LUDNOŚCI	15
TABELA 5 LICZBA OCZYSZCZALNI KOMUNALNYCH SZT.	16
TABELA 6 INWESTYCJE W ROZWÓJ OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW REALIZOWANE W RAMACH KPOŚK	17
TABELA 7 LICZBA OCZYSZCZALNI PRZEMYSŁOWYCH SZT.	18
TABELA 8 ŁADUNKI ZANIECZYSZCZEŃ W ŚCIEKACH PO OCZYSZCZENIU – OCZYSZCZALNIE KOMUNALNE MG/ROK	19
TABELA 9 ŁADUNKI ZANIECZYSZCZEŃ W ŚCIEKACH ODPROWADZONYCH DO WÓD LUB DO ZIEMI Z PRZEMYSŁU MG/ROK.....	20
TABELA 10 POBÓR WÓD PODZIEMNYCH W PRZEMYSŁE [DAM ³].....	25
TABELA 11 POBÓR WÓD POWIERZCHNIOWYCH W PRZEMYSŁE [DAM ³].....	26
TABELA 12 ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY PRZEMYSŁU [DAM ³].....	26
TABELA 13 DŁUGOŚĆ CZYNNEJ SIECI ROZDZIELCZEJ WODOCIĄGOWEJ [KM].....	26
TABELA 14 WODA DOSTARCZONA GOSPODARSTWOM DOMOWYM [HM ³].....	26
TABELA 15 LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI WODOCIĄGOWEJ [TYS. OSÓB].....	27
TABELA 16 EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ PYŁOWYCH (Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIAŻLIWYCH) MG/ROK	36
TABELA 17 LICZBA INSTALACJI OBJĘTYCH OBOWIĄZKIEM UZYSKANIA POZWOLENIA ZINTEGROWANEGO	39
TABELA 18 SKŁADOWISKA ODPADÓW KOMUNALNYCH.....	49
TABELA 19 ODPADY KOMUNALNE ZEBRANE W CIĄGU ROKU TYS. MG	52
TABELA 20 ODPADY ZEBRANE SELEKTYWNE W CIĄGU ROKU TYS. MG.....	53
TABELA 21 POWIERZCHNIA GRUNTÓW ZDEWASTOWANYCH I ZDEGRADOWANYCH WYMAGAJĄCYCH REKULTYWACJI	59
TABELA 22 POWIERZCHNIA GRUNTÓW ZREKULTYWOWANYCH W CIĄGU ROKU [HA].....	60
TABELA 23 POWIERZCHNIA GRUNTÓW ZAGOSPODAROWANYCH W CIĄGU ROKU	60
TABELA 24 KONTROLE WIOŚ W SZCZECINIE PRZEPROWADZONE W LATACH 2008-2011 DOTYCZĄCE POTENCJALNYCH SPRAWCÓW POWAŻNYCH AWARII I SPRAWCÓW POWAŻNYCH AWARII	69
TABELA 25 UDZIAŁ POWIERZCHNI OBSZARÓW CHRONIONYCH W POWIERZCHNI CAŁKOWITEJ WOJEWÓDZTWA [%]	76
TABELA 26 POMNIKI PRZYRODY	77
TABELA 27 POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH I LESISTOŚĆ.....	80
TABELA 28 POWIERZCHNIA LASÓW [TYS. HA]	81
TABELA 29 ODNOWIENIA I ZALESIENIA [TYS. HA]	81
TABELA 30 POŻARY LASÓW I ICH GŁÓWNE PRZYCZYNY	85
TABELA 31 ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII NA TERENIE WOJEWÓDZTWA - STAN NA 30.06.2012.....	99
TABELA 32 REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZADAŃ W PRZYSZŁYM OKRESIE PROGRAMOWANIA	111

3 SPIS WYKRESÓW

WYKRES 1 DŁUGOŚĆ CZYNNEJ SIECI KANALIZACYJNEJ [KM]	14
WYKRES 2 LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW W % OGÓLNEJ LICZBY LUDNOŚCI	16
WYKRES 3 LICZBA OCZYSZCZALNI KOMUNALNYCH SZT.	17
WYKRES 4 LICZBA OCZYSZCZALNI PRZEMYSŁOWYCH SZT.	19
WYKRES 5 ŁADUNKI ZANIECZYSZCZEŃ W ŚCIEKACH PO OCZYSZCZENIU – OCZYSZCZALNIE KOMUNALNE MG/ROK	20
WYKRES 6 ŁADUNKI ZANIECZYSZCZEŃ W ŚCIEKACH ODPROWADZONYCH DO WÓD LUB DO ZIEMI Z PRZEMYSŁU MG/ROK	21
WYKRES 7 WODA DOSTARCZONA GOSPODARSTWOM DOMOWYM [HM ³]	27
WYKRES 8 EMISJA GŁÓWNYCH ZANIECZYSZCZEŃ PYŁOWYCH (Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIE UCIAŻLIWYCH) MG/ROK.....	37
WYKRES 9 ODPADY KOMUNALNE ZEBRANE W CIĄGU ROKU TYS. MG	53
WYKRES 10 ODPADY ZEBRANE SELEKTYWNIE W CIĄGU ROKU TYS. MG	54
WYKRES 11 WYBRANE ODPADY ZEBRANE SELEKTYWNIE W CIĄGU ROKU TYS. MG	54
WYKRES 12 POWIERZCHNIA GRUNTÓW ZDEWASTOWANYCH I ZDEGRADOWANYCH WYMAGAJĄCYCH REKULTYWACJI	60
WYKRES 13 POWIERZCHNIA GRUNTÓW ZREKULTYWOWANYCH I ZAGOSPODAROWANYCH OGÓŁEM W CIĄGU ROKU [HA]	61

4 SPIS ZADAŃ PODDANYCH OCENIE W RAMACH RAPORTU

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 1.....	13
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 2.....	21
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 3.....	22
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 4.....	24
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 5.....	24
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 6.....	25
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 7.....	28
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 8.....	30
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 9.....	31
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 10	33
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 11	35
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 12	37
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 13	37
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 14	38
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 15	39
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 16	40
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 17	40
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 18	41
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 19	41
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 20	41
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 21	42
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 22	44
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 23	46
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 24	46
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 25	48
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 26	56
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 27	58
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 28	59
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 29	61
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 30	63
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 31	63
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 32	63
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 33	63
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 34	66
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 35	67
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 36	68

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 37	70
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 38	72
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 39	72
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 40	73
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 41	73
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 42	74
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 43	75
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 44	75
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 45	77
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 46	77
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 47	78
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 48	79
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 49	80
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 50	82
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 51	83
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 52	84
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 53	84
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 54	86
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 55	88
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 56	89
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 57	91
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 58	92
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 59	93
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 60	95
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 61	96
ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 62	97

5 WYKAZ SKRÓTÓW

Skrót	Nazwa
UE	Unia Europejska
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
RPO WZ	Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
RLM	Równoważna Liczba Mieszkańców
GUS	Główny Urząd Statystyczny
PO RYBY	Program operacyjny "Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich"
BZT5	biochemiczne zapotrzebowanie tlenu
CHZT	chemiczne zapotrzebowanie tlenu
Mg/rok	miligramy/rok
hm³	hektometr sześcienny
dam³	dekametr sześcienny
POŚ	Program ochrony środowiska
EMAS	System Ekozarządzania i Audytu
ZCDN	Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli
GAP	Plan Globalnego Działania na rzecz Ziemi
ISO 14001	System Zarządzania Środowiskiem
OZE	odnawialne źródła energii
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
PM 10	pył zawieszony PM10
PM 2,5	pył zawieszony PM2,5
NO₂	dwutlenek azotu

NOx	tlenki azotu
MWt	megawat mocy cieplnej
URE	Urząd Regulacji Energetyki
RBGPWZ	Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego
MWe	megawat mocy elektrycznej
LZO	lotne związki organiczne
PCB	polichlorowane bifenylo
ZTUO	Zakład termicznego unieszkodliwiania odpadów
ZDR	zakład dużego ryzyka
ZZR	zakład o zwiększonym ryzyku
KWPSP	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
CKPŚ	Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych
EWT	Europejska Współpraca Terytorialna
PGL LP	Państwowe Gospodarstwo Leśne "Lasy Państwowe"
RDLP	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
LOP	Liga Ochrony Przyrody
ZUW	Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki
ZZMiUW	Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
BSAP	Bałtycki Plan Działania
KPGO	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
OSN	Obszary szczególnie narażone

6 WSTĘP

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego został sporządzony jako realizacja art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 15, poz. 150). Został przyjęty uchwałą Nr XVIII/175/08 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 31 marca 2008 r. Wojewódzki program ochrony środowiska sporządzany jest na 4 lata. Określa on cele ekologiczne, priorytety, harmonogram działań proekologicznych oraz źródła finansowania niezbędne do osiągnięcia postawionych celów.

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego jest podstawą działań Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie polityki ekologicznej i tworzenia innych programów branżowych oraz stanowi podstawę do formułowania wytycznych dla powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska. Działania te są ściśle powiązane z zadaniami realizowanymi dla osiągnięcia określonych celów. Pod względem czasowym, analizowany "Program" zakładał realizację poszczególnych zadań w latach 2008-2011.

Głównym celem „Programu” była zasada zrównoważonego rozwoju województwa zachodniopomorskiego, czyli przyjęcie modelu rozwoju województwa, w którym zaspokajanie bieżących potrzeb społecznych oraz potrzeb przyszłych pokoleń będzie traktowane równoprawnie i łączyć będzie, w sposób harmonijny, troskę o zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego narodu z postępowaniem cywilizacyjnym i ekonomicznym, będącym udziałem wszystkich grup społecznych.

Opracowanie „Raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012-2015” - zwanego dalej „Raportem”, obejmuje podsumowanie całego okresu planistycznego 2008 - 2011 oraz określa tendencje zmian, przy czym podstawowym okresem sprawozdawczym są lata 2010 – 2011.

7 METODOLOGIA

We wstępnej fazie prac nad raportem zgromadzono dane zastane publikowane przez instytucje bezpośrednio lub pośrednio związane z realizacją zadań wskazanych w POŚ WZ 2008-2011. Lista źródeł wykorzystanych w raporcie obejmuje przede wszystkim dane GUS, dane WIOŚ w Szczecinie, dane GIOŚ, dane WFOŚiGW w Szczecinie, dane URE, bazę projektów NSRO (projekty infrastruktury ochrony środowiska jak i działania pośrednio związane z realizacją celów środowiskowych zawartych w POŚ), bazy danych Ekoportalu.

Zgodnie z raportem metodologicznym opracowano ankiety, które zostały skierowane do wszystkich jednostek samorządu terytorialnego (gmin, powiatów i miast na prawach powiatów), a także do wszystkich pozostałych instytucji i podmiotów wskazanych w POŚ jako realizujących zadania określone w ramach celów średniookresowych Programu. Uzupełnienie informacji uzyskanych w ramach ankiet stanowiły raporty/sprawozdania z realizacji powiatowych programów ochrony środowiska, a także indywidualne wywiady telefoniczne kierowane do przedstawicieli zarówno gminnych jak i powiatowych samorządów. Indywidualne rozmowy telefoniczne przeprowadzono również na bieżąco w miarę postępu analizy z innymi podmiotami i instytucjami zaangażowanymi w realizację zadań w ramach POŚ – jak np. Wojewódzka Inspekcja Ochrony Środowiska, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska czy też Urzędy Morskie.

Przeprowadzono także 10 pogłębionych wywiadów telefonicznych z wybranymi przedsiębiorcami z terenu województwa, dotyczącymi wdrażania prośrodowiskowego zarządzania w przedsiębiorstwach – wprowadzania systemu ISO 14001 lub EMAS, a także innych prośrodowiskowych działań funkcjonujących w przedsiębiorstwach.

Ocena stopnia realizacji poszczególnych celów została przedstawiona w postaci kolorów na schematach przedstawiających uszczegółowienia wskazanych zadań:

	Działania zakończone
	Działania w trakcie realizacji, nie wymagające kontynuacji
	Działania nie zakończone - do kontynuacji
	Zadania ciągłe
	Nie zidentyfikowano realizacji działań

Ocena wynikowa dla poszczególnych zadań wskazanych w ramach poszczególnych celów średniookresowych została zebrana w tabeli rekomendacji dotyczących realizacji celów wskazanych w POŚ.

W treści raportu w ramach umieszczono ciekawe informacje – najczęściej dotyczyły one ważnych projektów, ciekawych działań podawanych przez ankietowane samorządy gminne i powiatowe oraz przykłady dobrych praktyk.

Ostatnią fazą Raportu było opracowanie narzędzia sprawozdawczego dla jednostek samorządowych, dzięki któremu możliwe byłoby ujednoczenie gromadzenia informacji na temat działań prośrodowiskowych – ze szczególnym wskazaniem na wydatkowanie funduszy na cele środowiskowe. Zaproponowane zostały dwa warianty narzędzia – w postaci zaprojektowanego układu arkusza kalkulacyjnego oraz w postaci karty informacyjnej przeprowadzonych działań (którą także można zastosować w arkuszu kalkulacyjnym). W ramach każdego ze wskazanych wariantów oceniono jego potencjalne wady i zalety.

8 TRUDNOŚCI NAPOTKANE W TRAKCIE REALIZACJI RAPORTU

W trakcie prac nad raportem podstawową trudnością okazało się uzyskanie szczegółowych danych na temat działań prowadzonych przez samorządy gminne oraz powiatowe. Ankiety realizowano w okresie letnim (II połowa czerwca, lipiec i pierwszy tydzień sierpnia). Przyjęty tok pozyskania ankiet zakładał w przypadku niskiego zwrotu pierwszy monit mailowy (przeprowadzony po trzech tygodniach od wysłania ankiet) przedłużający czas odsyłania ankiet o kolejne dwa tygodnie.

Po upływie łącznie pięciu tygodni od momentu wysłania ankiet przeprowadzono monit telefoniczny w celu podwyższenia zwrotu ankiet. Po wykonaniu powyższych czynności ostateczny zwrot ankiet został osiągnięty na poziomie 34,2% w przypadku samorządów gminnych i 47,6% w przypadku samorządów powiatowych.

Podjęta została próba pozyskania informacji od samorządów gminnych poprzez uzyskanie dostępu do raportów z gminnych programów ochrony środowiska sporządzanych w ciągu analizowanych lat. Ze względu na to, że duża część gmin nie publikuje raportów na swych portalach ani w Biuletynie Informacji Publicznej, podjęto kontakt telefoniczny z samorządami, które nie odesłały ankiet, w celu uzyskania raportów z realizacji programów ochrony środowiska. Część gmin przekazała raporty, jednak w niektórych przypadkach uzyskane informacje wskazywały, iż raporty nie były sporządzane – głównie wtedy, gdy przestały obowiązywać podstawowe lata realizacji celów średniookresowych w ramach programu gminnego i nie uchwalono jeszcze nowego Programu Ochrony Środowiska, stąd nie wykazywano potrzeby dla sporządzania raportów dotyczących lat tzw. perspektywy (np. jeśli program przyjęty został na lata 2007-2008 z perspektywą do roku 2011, nie wykonywano sprawozdań za lata 2009-2011). Z uwagi na powyższe, informacje przedstawiane w raporcie pochodzące głównie z ankiet CAWI stanowią informację opisową lub przykłady dobrych praktyk, natomiast postępy realizacji poszczególnych zadań przedstawiane były przede wszystkim na podstawie danych GUS, WIOŚ, GIOŚ oraz sporządzonej bazy danych projektów realizowanych dzięki dofinansowaniu ze środków WFOŚiGW oraz pozostałych programów UE.

Z uwagi na trudności powstałe w trakcie realizacji Raportu, m.in. takie jak nieprecyzyjne wskazanie kierunków działań w ramach POŚ WZ 2008-2011 lub nieprecyzyjne wskazanie podmiotów realizujących zadania, dodano również krótkie zestawienie rekomendacji techniczno-metodologicznych odnoszących się do konstruowania kolejnych programów ochrony środowiska.

9 OCENA REALIZACJI CELÓW I ZADAŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W LATACH 2008- 2011

W poniższej tabeli zebrano w syntetyczny sposób cele strategiczne i średniookresowe określone w Programie Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012-2015.

Tabela 1. Cele zawarte w Programie Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012-2015

Lp	Cel strategiczny	Cel	Cel średniookresowy
I	Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski	1. Poprawa jakości środowiska	1.1. Poprawa gospodarki wodnej poprawa jakości wód i osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych oraz ochrona przed skutkami powodzi i suszy
			1.2. Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza
			1.3. Poprawa klimatu akustycznego
			1.4. Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych
		2. Poprawa gospodarki odpadami	2.1. Poprawa gospodarki odpadami
II	Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych	3. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych	3.1. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych
		4. Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów Morza Bałtyckiego i Zalewu Szczecińskiego	4.1. Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów Morza Bałtyckiego i Zalewu Szczecińskiego
		5. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego	5.1. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego
III	Wzmocnienie systemu zarządzania ochroną środowiska	6. Ochrona złóż kopalin	6.1. Ochrona złóż kopalin
		7. Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego	7.1. Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego
		8. Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów	8.1. Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów
		9. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa	9.1. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa

Źródło: zestawienie własne na podstawie Programu Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012-2015

8.1. POPRAWA GOSPODARKI WODNEJ

8.1.1. OCENA STOPNIA REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH CELU 1.1.: POPRAWA GOSPODARKI WODNEJ

A) POPRAWA JAKOŚCI WÓD I OSIĄGNIĘCIE DOBREGO STANU WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH

W ramach celu średniookresowego 1.1 Poprawa gospodarki wodnej wskazano 8 zadań wraz z uszczegółowieniem w ramach każdego z nich, wskazującym na planowane do podjęcia konkretne inwestycje lub inne typy działań. Zadania przedstawiono w postaci tabel do Z1 do Z8.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 1

Z1	Poprawa jakości wód	
	a) wyposażenie aglomeracji (o równoważnej liczbie mieszkańców równej i powyżej 2000) w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych	
	b) realizacja programu „Poprawy jakości wody w Szczecinie”	
	c) kontynuacja budowy sieci kanalizacyjnej i oczyszczalni na terenach wiejskich	
	d) ocena zagrożeń substancjami priorytetowymi, opracowanie planu działań w celu eliminowania zanieczyszczenia wód powierzchniowych przez substancje priorytetowe	
	e) budowa systemów kanalizacji sanitarnej obejmujące gminy należące do Związku Gmin Zlewni Jeziora Miedwie	
	f) dostosowanie istniejących oczyszczalni ścieków do wymogów ustawowych (usuwanie fosforu i azotu)	
	g) opracowanie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz realizacja programów działań ujętych w tych planach, dla osiągnięcia celów środowiskowych	
	h) opracowanie planu działań w celu eliminowania zanieczyszczenia wód powierzchniowych przez substancje priorytetowe oraz ograniczanie i eliminacja zrzutu substancji niebezpiecznych do wód ze źródeł przemysłowych	

Działania nie zakończone - do kontynuacji

W perspektywie do roku 2015 jednym z największych wyzwań w zakresie ochrony środowiska, jest wyposażenie aglomeracji w systemy oczyszczania i odbioru ścieków, które spełniają wymogi *dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 roku dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych*. Działania, które powinny być zrealizowane w perspektywie do roku 2015 zostały utrwalone w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków komunalnych. Uzyskanie istniej poprawy jakości wymaga podejmowania również innych działań, na rzecz ograniczenia odpływu zanieczyszczeń do wód.

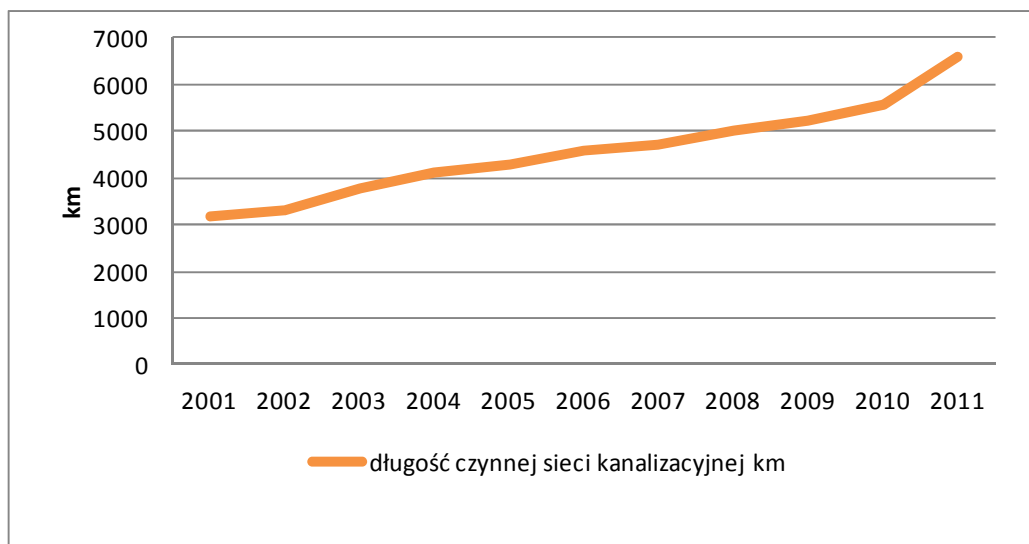
W latach 2008-2011 nastąpił istotny postęp w wyposażeniu gmin w zbiorcze systemy odbioru ścieków. W okresie tym długość czynnej sieci kanalizacyjnej zwiększyła się o 1848 km, tj. o około 28% w stosunku do stanu na koniec 2007 roku.

Tabela 2 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
3166,0	3320,2	3784,8	4104,7	4307,0	4568,8	4725,4	4992,3	5222,7	5578,8	6573,2

Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych GUS¹

Wykres 1 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]

Źródło: Zestawienie własne na podstawie danych GUS

Działania w zakresie budowy sieci kanalizacyjnej były podejmowane przede wszystkim w ramach aglomeracji ujętych w KPOŚK, na które przypada 1737 km wybudowanej sieci (94% ogólnej długości sieci wybudowanej w latach 2008-2011). Na realizację tych inwestycji przeznaczono ponad 1 mld PLN, korzystając głównie ze środków UE (POIiŚ, RPO WZ, w mniejszym stopniu PROW), pożyczek NFOŚiGW i WFOŚiGW oraz środków własnych. Na obszarach wiejskich poza granicami aglomeracji KPOŚK wybudowano 111 km sieci kanalizacyjnych, głównie przy wsparciu środków PROW oraz środków własnych.

¹ Dane dotyczą tylko tych jednostek, które złożyły sprawozdanie do Urzędu Statystycznego. W przypadku badań z tego zakresu nie jest stosowana procedura imputacji brakujących danych.

Tabela 3 Inwestycje w rozwój sieci kanalizacyjnych realizowane w ramach KPOŚK

Wielkość aglomeracji	Rok	Długość sieci kanalizacyjnej wybudowanej	Długość sieci kanalizacyjnej zmodernizowanej	Przyrost liczby mieszkańców rzeczywistych korzystających z usług kanalizacyjnych w wyniku wybudowania sieci kanalizacyjnej	Nakłady na zbiorcze systemy kanalizacyjne (tys. PLN) oraz procent aglomeracji, w których realizowano działania	
					Wartość	%
Aglomeracje RLM >100000	2008	67	7	1964	177 400	100%
	2009	120	2	4525	135 448	100%
	2010	396	9	3072	101 583	83%
	2011	19	9	5245	23 918	83%
Aglomeracje RLM ≥ 15 000 < 100 000	2008	36	2	1339	14 193	54%
	2009	66	2	2208	73 444	78%
	2010	210	5	4381	89 792	79%
	2011	56	8	8049	56 571	70%
Aglomeracje RLM ≥ 2 000 < 15 000	2008	26	1	835	13 569	38%
	2009	27	2	883	85 171	43%
	2010	279	1	4030	138 063	42%
	2011	435	9	16860	115 452	57%
RAZEM		1 737	57	53 391	1 024 604	

Źródło: zestawienie własne na podstawie KPOŚK

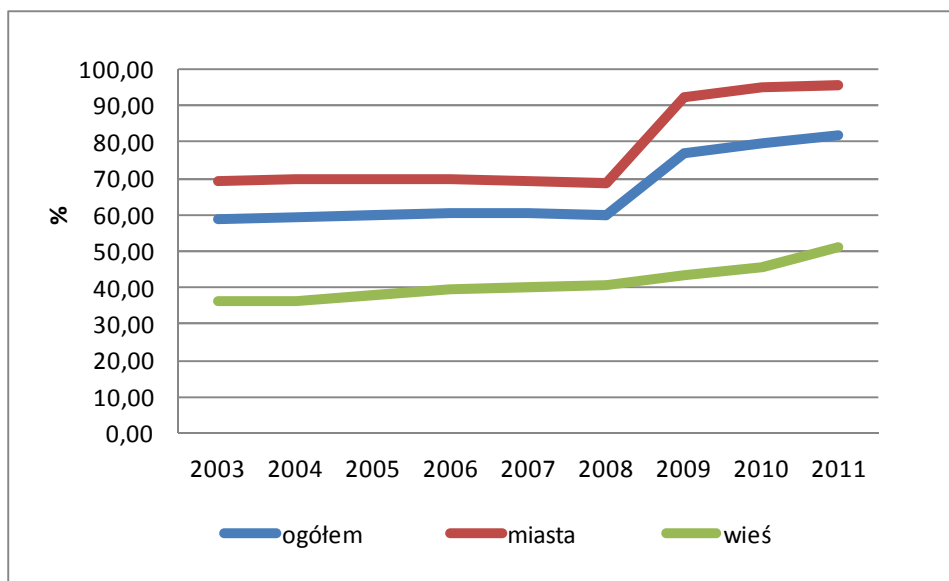
W latach 2008-2011 nastąpił znaczny wzrost udziału ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków. W skali całego województwa wskaźnik ten zwiększył się o 21 p.p. w stosunku do roku 2007 (26 p.p. - w miastach, 10 p.p. na obszarach wiejskich). Wpływ na wzrost wartości wskaźnika miało przede wszystkim oddanie do użytku oczyszczalni ścieków dla Szczecina lewobrzeżnego - Pomorzany (2010) oraz rozbudowa i modernizacja oczyszczalni dla Szczecina prawobrzeżnego - Zdroje (2009).

Tabela 4 Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ogółem	58,96	59,35	59,84	60,36	60,36	60,07	76,99	79,7	81,7
miasta	69,13	69,52	69,63	69,77	69,43	68,87	92,22	95,1	95,7
wieś	36,00	36,42	37,88	39,41	40,27	40,71	43,60	45,6	51,0

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Wykres 2 Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

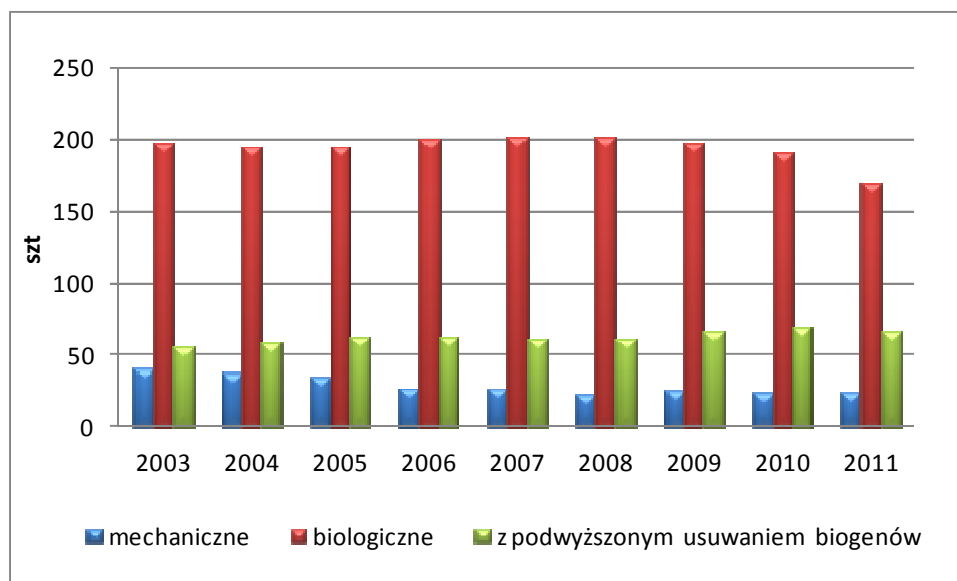
W latach 2008-2011 zlikwidowano kilkanaście komunalnych oczyszczalni ścieków mechanicznych i biologicznych, które nie spełniały norm. Oddano również do użytku kilka nowych oczyszczalni, głównie z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Tabela 5 Liczba oczyszczalni komunalnych szt.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
mechaniczne	40	37	34	27	26	22	25	23	24
biologiczne	197	195	194	200	201	201	198	191	170
z podwyższonym usuwaniem biogenów	56	58	62	63	61	61	67	70	67

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Wykres 3 Liczba oczyszczalni komunalnych szt.

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Na budowę i modernizację oczyszczalni ścieków, w celu dostosowania do wymogów KPOŚK w okresie 2008-2011 przeznaczono łącznie 454 mln PLN, w tym działania dot. dostosowania w zakresie gospodarki osadami wyniosły prawie 140 mln PLN. W analizowanym okresie widoczny jest stopniowy spadek liczby oczyszczalni, które nie spełniały wymogów KPOŚK.

Tabela 6 Inwestycje w rozwój oczyszczalni ścieków realizowane w ramach KPOŚK

Wielkość aglomeracji	Rok	Oczyszczalnie nie spełniające warunków rozporządzenia w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego	Ilość ścieków nieoczyszczonych tys m ³ /r	Nakłady na oczyszczalnie ścieków (tys. PLN) oraz liczba oczyszczalni, w których podejmowano działania		w tym koszt związane z przeróbką lub zagospodarowaniem osadów (tys. PLN) oraz liczba oczyszczalni, w których podejmowano działania	
				Wartość	Liczba	Wartość	Liczba
Aglomeracje RLM >100000	2008	2	13876	51027	4	50823	4
	2009	2	993	78010	4	77237	3
	2010	1	94	73400	4	644	1
	2011	0	0	2634	2	0	0
Aglomeracje o RLM ≥ 15 000 < 100 000	2008	2	1019	4107	7	548	4
	2009	2	839	71876	9	349	3
	2010	2	764	67089	14	2336	4
	2011	4	396	44218	12	314	2

Aglomeracje o RLM ≥ 2 000 < 15 000	2008	15	1300	4152	9	2521	4
	2009	7	1291	25481	15	65	3
	2010	7	1305	18563	17	51	2
	2011	6	1074	13795	11	4631	5
RAZEM			454 352			139 519	

Aglomeracją, w której widoczny jest wyraźny postęp w zakresie ilości ścieków nieoczyszczonych odprowadzanych do wód (do roku 2011 wyeliminowano ten problem), poziomie skanalizowania oraz jakości wód jest Szczecin, głównie za sprawą projektów finansowanych ze środków ISPA/Funduszu Spójności 2004-2006 oraz POIiŚ 2007-2013 „Program Poprawa jakości wody w Szczecinie”. W ramach projektów renowacji poddano ok. 57 km starej sieci kanalizacyjnej oraz zbudowano i zmodernizowano w obu częściach miasta sieci wodociągowe i kanalizacyjne o długości ok. 200 km. Produkcja dobrej jakości wody do picia możliwa jest za sprawą nowoczesnej hali filtracyjnej na złożu węgla. W ramach projektu zmodernizowano również magistrale wodociągowe Miedwie - Kijewo i Warszewo – Mścięcino, powstały również cztery nowoczesne pompownie oraz mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia "Pomorzany" (2010). W roku 2009 oddano do użytku rozbudowaną i zmodernizowaną oczyszczalnię "Zdroje". Drugi etap programu realizowanego w ramach POIiŚ obejmuje budowę sieci kanalizacyjnych w obszarach miasta nieobjętych inwestycjami w ramach pierwszego projektu, w szczególności dzielnice Żydowce i Klucz.

W okresie 2008-2011, przy wsparciu środków POIiŚ, PROW i WFOŚiGW, realizowano również 11 projektów dotyczących uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej w większości gmin należących do Związku Gmin Zlewni Jeziora Miedwie, w tym w gminach: Kozielice, Przelevice, Pyrzyce, Stare Czarnowo, Stargard Szczeciński, Warnice, Barlinek, Bielice. Część działań jest w trakcie realizacji, pełny zakres rzeczowy zostanie zrealizowany do roku 2013. Warto w tym miejscu zauważyć, że na podstawie Statutu Związku Gmin Zlewni Jeziora Miedwie oraz Uchwały Nr VI/86/11 Zgromadzenia Związku Gmin Zlewni Jeziora Miedwie z dnia 25 lutego 2011 r., Związek Gmin Zlewni Jeziora Miedwie z siedzibą w Stargardzie Szczecińskim został postawiony w stan likwidacji.

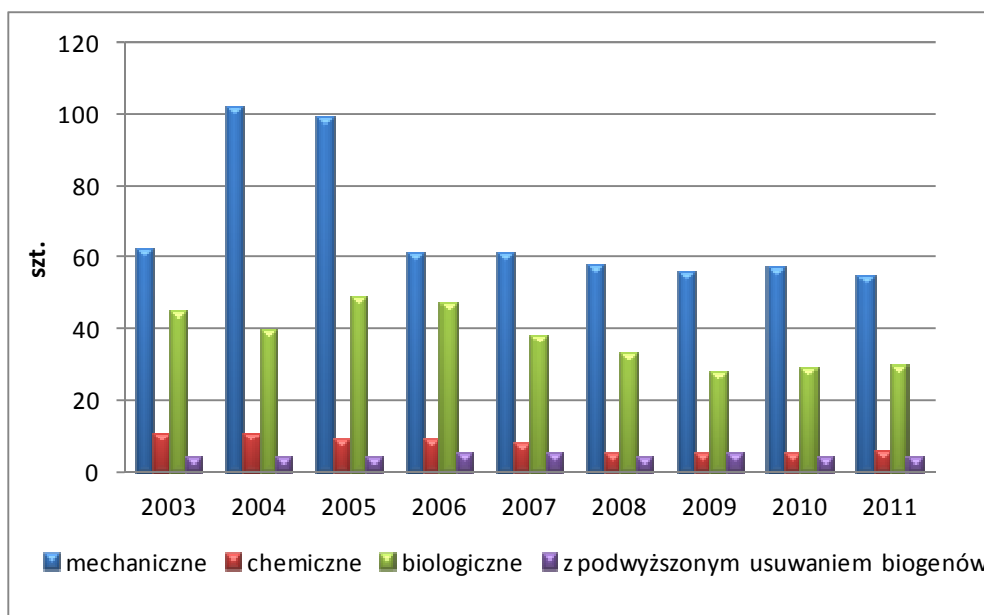
W przypadku oczyszczalni ścieków przemysłowych widoczna jest wyraźna tendencja zniżkowa – w stosunku do roku 2007 nastąpił spadek liczby oczyszczalni, zarówno mechanicznych, chemicznych, biologicznych, jak i z podwyższonym usuwaniem biogenów (tabela 7, wykres 6). W okresie 2008-2011 zidentyfikowano trzy inwestycje dotyczące modernizacji procesu oczyszczania ścieków, realizowane w zakładach przemysłowych, dwie finansowane ze środków PO RYBY realizowane były w zakładach zajmujących się przetwórstwem ryb, jednak, finansowana ze środków RPO WZ była realizowana w zakładzie produkującym wyroby kosmetyczne i toaletowe.

Tabela 7 Liczba oczyszczalni przemysłowych szt.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Mechaniczne	62	102	99	61	61	58	56	57	55
Chemiczne	11	11	9	9	8	5	5	5	6
Biologiczne	45	40	49	47	38	33	28	29	30
z podwyższonym usuwaniem biogenów	4	4	4	5	5	4	5	4	4

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Wykres 4 Liczba oczyszczalni przemysłowych szt.

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

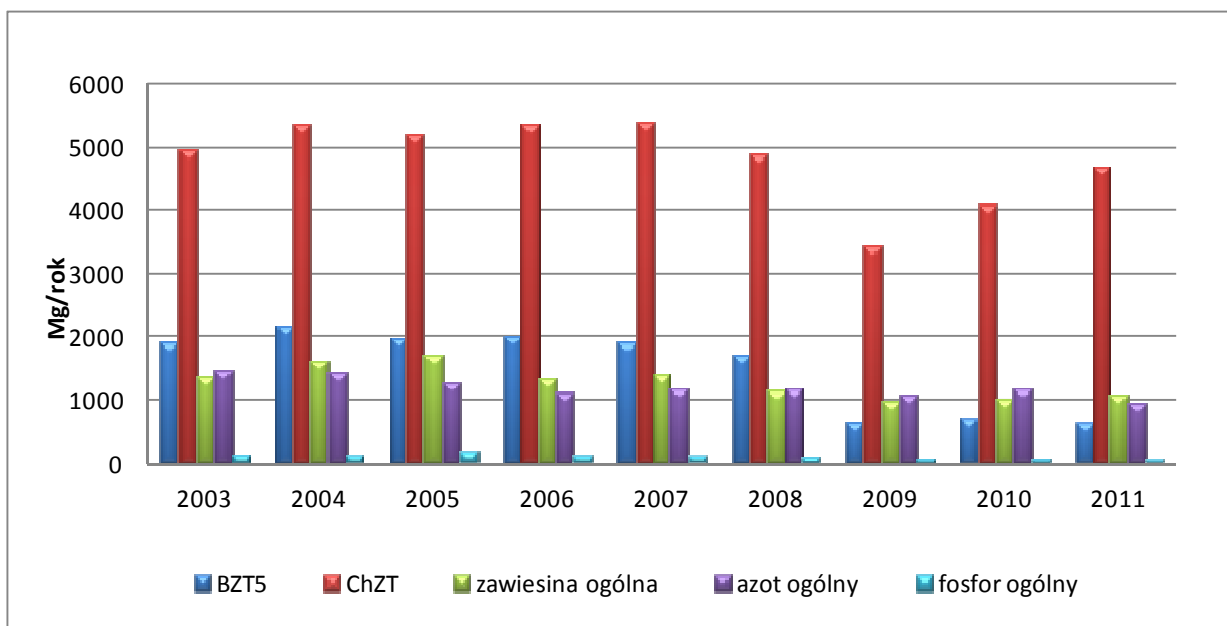
Dzięki inwestycjom realizowanym przez samorządy gmin oraz spółki zależne nastąpiła znaczna redukcja ładunków zanieczyszczeń w ściekach komunalnych po oczyszczeniu. W stosunku do roku 2007 nastąpiła redukcja: dla BZT5 o 67%, dla ChZT o 13%, dla zawiesiny ogólnej o 23%, dla azotu ogólnego o 18%, dla fosforu ogólnego o 35%.

Tabela 8 Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu – oczyszczalnie komunalne Mg/rok

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
BZT5	1898	2158	1966	2007	1903	1721	642	692	633
ChZT	4939	5341	5205	5341	5398	4867	3424	4088	4694
zawiesina ogólna	1360	1613	1710	1343	1401	1151	990	1020	1072
azot ogólny	1451	1428	1262	1127	1174	1167	1087	1173	962
fosfor ogólny	146	131	179	125	114	112	81	79	74

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Wykres 5 Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu – oczyszczalnie komunalne Mg/rok

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

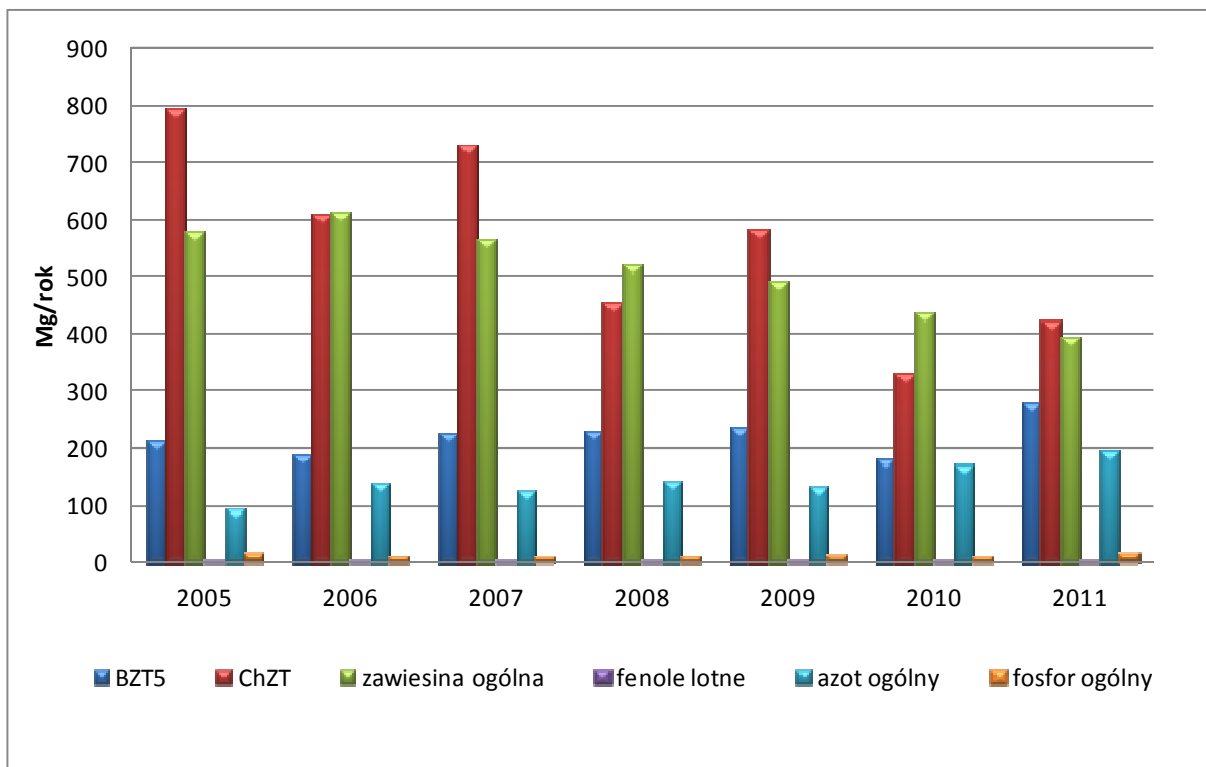
W przypadku ścieków przemysłowych tendencje nie są już tak korzystne, spadek w stosunku do roku 2007 wystąpił tylko w przypadku ChZT (42%) i zawiesiny ogólnej (13%), natomiast dla BZT5, azotu ogólnego i fosforu ogólnego nastąpił wzrost ładunków zanieczyszczeń odpowiednio o 22%, 57% i 75% (tabela 9, wykres 8).

Tabela 9 Ładunki zanieczyszczeń w ściekach odprowadzonych do wód lub do ziemi z przemysłu Mg/rok

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
BZT5	197	212	212	188	228	231	236	180	278
ChZT	701	699	792	608	730	454	585	331	421
zawiesina ogólna	446	471	580	613	566	521	493	437	394
fenole lotne	2	2	0	0	1	1	1	1	1
azot ogólny	bd	bd	93	138	124	141	130	171	195
fosfor ogólny	bd	bd	16	10	8	10	12	9	14

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Wykres 6 Ładunki zanieczyszczeń w ściekach odprowadzonych do wód lub do ziemi z przemysłu Mg/rok

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 2

Z2

Osiągnięcie przez wody użytkowe standardów jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej w zakresie spełnienia warunków przydatności do picia, kąpielii oraz do bytowania ryb

a) ograniczenie zanieczyszczeń wprowadzanych do wód ze źródeł punktowych i obszarowych

Zadania ciągłe

Na terenie województwa zachodniopomorskiego w analizowanym okresie podejmowano działania wpisujące się zadanie Z2: Osiągnięcie przez wody użytkowe standardów jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej w zakresie spełnienia warunków przydatności do picia, kąpielii oraz do bytowania ryb, współfinansowane ze środków WFOŚiGW jak również ze środków UE. Ze środków WFOŚiGW zrealizowano działania związane z budową kanalizacji deszczowej np. gmina Kalisz Pmorski, Polanów, Szczecinek. Interesujące projekty dotyczące budowy ekologicznych myjni samochodowych i autobusowych realizowała Komunikacja Miejska Sp. z o.o. Szczecinek oraz Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie. Największą liczbę projektów, które były podejmowane przy udziale środków unijnych zrealizowano w ramach PO RYBY 2007-2013. Dotyczyły one wsparcia wykorzystania tradycyjnych lub przyjaznych środowisku praktyk w chowie i hodowli ryb (Połczyn-Zdrój, Radowo Małe, Recz, Stara Dąbrowa), modernizacji w kierunku oczyszczania ścieków zakładów przetwórczych (Chojna, Goleniów, Tychowo, Siemiśl). Należy zaznaczyć, że działania te podejmowane były przez osoby fizyczne i przedsiębiorstwa, dlatego ankietowane gminy w większości nie ujęły ich w swoich działaniach. Osiągnięcie przez wody użytkowe standardów jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej w zakresie spełnienia warunków przydatności do picia, kąpielii oraz do bytowania ryb jest pożądanym skutkiem

działań opisanych w zadaniu Z1. Spośród ankietowanych gmin województwa zachodniopomorskiego na działania związane z ograniczeniem zanieczyszczeń wprowadzanych do wód ze źródeł punktowych i obszarowych wskazało zaledwie 8 gmin. Podejmowane działania to przede wszystkim inwestycje w budowę kanalizacji sanitarnej i deszczowej (gmina Gryfino, Tychowo), zakup separatorów odbierających wody opadowe do kanalizacji deszczowej (gmina Stepnica), czy też rekultywacja Jeziora Panieńskiego (gmina Pełczyce). Należy jednak pamiętać, że wszelkie działania związane z budową kanalizacji i oczyszczalni ścieków przyczyniają się do ograniczania zanieczyszczeń wprowadzanych do wód ze źródeł punktowych i obszarowych.

Istotnym elementem wpływającym na realizację zadania są również systematycznie prowadzone kontrole w zakresie odprowadzania ścieków komunalnych i likwidacja zbiorników bezodpływowych niezgodnych z wymogami przepisów prawnych, a także prowadzenie rejestru przydomowych oczyszczalni ścieków (gmina Łobez, Myślibórz, Moryń). Ważnym elementem godnym kontynuowania w przyszłości na szeroką skalę jest prowadzenie kampanii informacyjnej wśród rolników i społeczeństwa o źródłach i skutkach zanieczyszczeń (gmina Pełczyce).

Zadanie Z2 powinno być kontynuowane także w przyszłych latach. Należy skupiać się na dalszych działaniach zmierzających do budowy zorganizowanych systemów odprowadzania ścieków bytowych i przemysłowych, jak również na szerokiej kampanii skierowanej do społeczeństwa na temat skutków zanieczyszczeń wód oraz sposobach jego ograniczania.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 3

Z3	Spełnienie wymagań jakościowych w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem związkami azotu ze źródeł rolniczych	
	a) weryfikacja obszarów zagrożonych zanieczyszczeniem azotanami ze źródeł rolniczych	
	b) ograniczenie odpływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych przez kontynuację budowy płyt obornikowych i zbiorników na gnojowicę	
	c) stosowanie tzw. dobrych praktyk rolniczych, zapewniających lepsze wykorzystanie potencjału biologicznego gleb przy jednoczesnym zmniejszeniu negatywnego oddziaływania na środowisko nawozów i środków ochrony roślin	
	d) racjonalizacja produkcji zwierzęcej z uwzględnieniem istniejącego i potencjalnego oddziaływania na środowisko	

Zadania ciągłe

W 2011 roku Dyrektor RZGW w Szczecinie dokonał weryfikacji obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu do wód wrażliwych należy ograniczyć (OSN), uwzględniając wyniki pracy „Ocena presji rolniczej na stan wód powierzchniowych i podziemnych oraz wskazanie obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego” wykonanej na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach oraz w oparciu o analizy wyników monitoringu wód zarówno powierzchniowych jak i podziemnych w regionie wodnym DOiPZ. W wyniku weryfikacji obszarem OSN objęto zlewnię rzeki Płoni oraz zlewnię rzeki Małej Iny.

Dodatkowo w 2012 roku obszary szczególnie narażone zostały wyznaczone Rozporządzeniem Nr 6/2012 Dyrektora RZGW w Szczecinie z dnia 15.06.2012 r. w sprawie określenia wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć (Dz. Urz. Woj. Zachodniopomorskiego z 2012 r., poz. 1398).

W ramach działania związanego z weryfikacją obszarów zagrożonych zanieczyszczeniem azotanami ze źródeł rolniczych również Okręgowe Stacje Chemiczno - Rolnicze w Koszalinie, Gorzowie Wielkopolskim i Szczecinie prowadzą monitoring zawartości azotu mineralnego i fosforu w glebie oraz monitoring zawartości azotanów i fosforanów w wodach w profilu glebowym do 90 cm od powierzchni gruntu. Jest to zadanie ciągłe. W wyniku działań utworzona została i jest aktualizowana baza danych obejmująca punkty monitoringowe, które są rozmieszczone na terenie wszystkich gmin województwa zachodniopomorskiego.

Działania mające na celu ograniczenie odpływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych przez kontynuację budowy płyt obornikowych i zbiorników na gnojowicę oraz stosowanie tzw. dobrych praktyk rolniczych, zapewniających lepsze wykorzystanie potencjału biologicznego gleb przy jednoczesnym zmniejszeniu negatywnego oddziaływania na środowisko nawozów i środków ochrony roślin stanowią cele „Programu zapobiegania pogorszeniu stanu wód oraz poprawa stanu wód, w których pogorszenie już nastąpiło”. Działania są ukierunkowane na eliminowanie błędów w praktyce rolniczej przez wdrożenie obowiązkowych środków zaradczych do stosowania przez prowadzących działalność rolniczą na OSN. Obowiązki nałożone Programem na osoby prowadzące działalność rolniczą na OSN dotyczą poprawy praktyki rolniczej, a w szczególności:

- okresów nawożenia;
- warunków przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowania z odciekami;
- zasad nawożenia pól na terenie o dużym nachyleniu
- ograniczeń nawożenia na glebach podmokłych, zalanych, zamorzniętych lub pokrytych śniegiem;
- nawożenia w pobliżu cieków;
- dawek i sposobów nawożenia.

Stałe edukowanie prowadzących działalność rolniczą na OSN jest niezbędne w celu zapewnienia poprawy stanu wód i zmniejszenia oddziaływania presji ze strony rolnictwa. Przewiduje się, że w efekcie wdrożenia Programu, nastąpi istotna poprawa w zakresie praktyk rolniczych stosowanych przez prowadzących działalność rolniczą na OSN. Szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla prowadzących działalność rolniczą na OSN, ułatwią im zdobycie umiejętności identyfikowania, przewidywania i rozwiązywania problemów, w szczególności z zakresu ochrony środowiska, występujących na obszarach ich gospodarowania. Stosowanie przyjaznych dla środowiska praktyk oraz wzrost świadomości prowadzących działalność rolniczą na OSN niewątpliwie przyczyni się do ograniczania negatywnego wpływu na wody.

W latach 2008 – 2011 pracownicy OSChR przeprowadzili 7 915 szkoleń i instruktaży. Zachodniopomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach w latach 2008 -2011 roku przeprowadził następujące szkolenia lub usługi doradcze:

- Rok 2008: Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej: 666 usług doradczych; Zwykła Dobra Praktyka Rolnicza: 5 szkoleń - 101 uczestników; Minimalne wymagania wzajemnej zgodności (cross-compliance): 2537 usług doradczych, 132 szkolenia – 2308 uczestników
- Rok 2009: Minimalne wymagania wzajemnej zgodności (cross-compliance) - łącznie 6224 usług doradczych, 109 szkoleń - 2154 uczestników, 1 seminarium – 12 uczestników
- Rok 2010: Minimalne wymagania wzajemnej zgodności (cross-compliance) - łącznie 3696 usług doradczych, 88 szkoleń, 1571 – uczestników; Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej na OSN: 7 szkoleń -117 uczestników ; Dyrektywa Azotanowa: 5 szkoleń – 95 uczestników, 210 usług doradczych
- Rok 2011: Minimalne wymagania wzajemnej zgodności (cross-compliance) - łącznie 3722 usług doradczych, 38 szkoleń - 761 uczestników; Dyrektywa Azotanowa: 197 usług doradczych, 8 szkoleń - 206 uczestników; Dyrektywa Wodna: 5 usług doradczych, 1 szkolenie - 11 uczestników

Szkolenia realizowały także gminy przy współpracy Ośrodka Doradztwa Rolniczego: gmina Boleszkowice, Kozielice, Marianowo, Moryń, Przelewice, Świdwin. Na terenie gminy Stepnica propagowano zakładanie gospodarstw ekologicznych. Innymi działaniami wpływającymi na realizację zadania są także sporządzanie planów nawożenia przez Stacje Chemiczno-Rolnicze (gmina Łobez), kontrola warunków przechowywania nawozów naturalnych na terenie gospodarstw rolnych (gmina Myślibórz) oraz budowa płyt obornikowych oraz zbiorników na gnojowice (gmina Malechowo. Moryń)

W okresie realizacji Programu prowadzony jest monitoring stanu środowiska, którego celem jest oszacowanie efektów zastosowanych środków zaradczych oraz umożliwienie podjęcia właściwych decyzji, co do dalszych działań na terenie wyznaczonego OSN realizowanych w kolejnych latach.

W celu racjonalizacji produkcji zwierzęcej z uwzględnieniem istniejącego i potencjalnego oddziaływania na środowisko OSRCh sporządza i opiniuje plany nawożenia dla podmiotów prowadzących chów i hodowlę drobiu powyżej 40 000 stanowisk lub chów i hodowlę świń powyżej 2000 stanowisk dla świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior. Jest to działanie ciągłe realizowane przez ten podmiot. Pozytywne zaopiniowanie planów nawożenia ogranicza stosowanie nawozów naturalnych do dawki zawierającej nie więcej niż 170 kg azotu/ha. Zadanie to uzupełniane jest działalnością szkoleniową skierowaną do rolników np. w gminie Przelewice, Moryń. Ze względu na zmienność zjawiska związanego z zanieczyszczeniem wód związkami azotowymi działanie powinno być kontynuowane w przyszłości w sposób ciągły.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 4

Z4	Kontynuacja realizacji Programu budowy przepławek dla ryb na terenie Województwa Zachodniopomorskiego	
	a) „Rzeka Rega-Węzeł Wodny Gryfice”- przepławka dla ryb na lewym brzegu progu stałego w Gryficach	
	b) „Rzeka Mołstowa” – przepławka dla ryb w miejscowości Grąd”- przy istniejącym jazie w km 12+100 rzeki Mołstowej	
	c) „Rzeka Mołstowa-przepławka dla ryb w miejscowości Rzesznikowo”- przy istniejącym jazie w km 23+150 rzeki	

Działania nie zakończone - do kontynuacji

W ramach zadania jedynie inwestycja pn.: Rzeka Rega-Węzeł Wodny Gryfice- przepławka dla ryb na lewym brzegu progu stałego w Gryficach została częściowo zrealizowana - zmodernizowano jaz, jednak bez budowy przepławki dla ryb.

Zadanie wymaga kontynuacji - w zakresie inwestycji wpływających na udroźnienie korytarzy ekologicznych dla migracji ryb, działania powinny w sposób zintegrowany łączyć udroźnianie koryt rzecznych wraz z działaniami inwestycyjnymi prowadzonymi w strefach przybrzeżnych. Wg informacji podawanych przez ZZMiUW, podjęte zostaną starania o uzyskanie dofinansowania na kontynuację działań w tym zakresie z programu „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 5

Z5	Współpraca z przygranicznymi Landami Niemiec w zakresie gospodarki wodnej	
	a) wymiana danych dotyczących jakości wód	
	b) informowanie o sytuacjach awaryjnych	

Zadania ciągłe

Umowa z dnia 19 maja 1992 roku między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych stanowi podstawę prawną dotyczącą wymiany danych na temat jakości wód oraz informowania o sytuacjach awaryjnych. Jest to zadanie realizowane w sposób ciągły przez Wojewódzką Inspekcję Ochrony Środowiska i wymaga kontynuacji w kolejnych latach.

Ponadto w ramach projektów dofinansowanych ze środków UE (EWT – Europejskiej Współpracy Terytorialnej) zidentyfikowano następujące projekty w zakresie współpracy transgranicznej:

- Joint use of Danish Decision Support System (DSS) for minimizing use and outflows of herbicides
- The beneficial use of sewage sludge from small and medium sized municipalities- Euroslam
- Aufbau eines gemeinsamen deutsch-polnischen Systems zur Bekämpfung großflächiger Verunreinigungen auf der Oder sowie zur Bekämpfung weiterer Ereignisse im grenznahen Raum / Stworzenie wspólnego polsko-niemieckiego systemu zwalczania zanieczyszczeń o dużej powierzchni na Odrze oraz zwalczania skutków innych zagrożeń na obszarze przygranicznym

B) RACJONALIZACJA WYKORZYSTANIA ZASOBÓW WODNYCH ORAZ OCHRONA PRZED SKUTKAMI POWODZI I SUSZY

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 6

Z6	Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych	
	a) optymalizacja zużycia wody poprzez zapobieganie stratom wody na przesyle (modernizacja sieci wodociągowej) oraz wprowadzanie zamkniętych obiegów wody w przemyśle i oszczędne korzystanie z wody przez indywidualnych użytkowników	
	b) opracowanie programu zaopatrzenia w wodę do celów komunalnych miejscowości pasa nadmorskiego	
	c) eliminowanie wykorzystania wód podziemnych na cele przemysłowe	

Zadania ciągłe

W ramach optymalizacji zużycia wody poprzez zapobieganie stratom wody na przesyle (modernizacja sieci wodociągowej) oraz wprowadzanie zamkniętych obiegów wody w przemyśle i oszczędne korzystanie z wody przez indywidualnych użytkowników było realizowane głównie poprzez inwestycje dofinansowane w ramach środków UE i WFOŚiGW - zrealizowano 61 inwestycji w tym zakresie. Nie stwierdzono natomiast opracowania programu zaopatrzenia w wodę do celów komunalnych miejscowości pasa nadmorskiego (zadanie ujęte w powiatowych programach ochrony środowiska na najbliższe lata). Zidentyfikowano z kolei postęp w eliminowaniu wykorzystania wód podziemnych na cele przemysłowe (przy zasobach podziemnych wynoszących 1518,2hm³ w 2011 roku), jednocześnie wzrosło zużycie wód powierzchniowych na cele przemysłowe (dane GUS).

Tabela 10 Pobór wód podziemnych w przemyśle [dam³]

2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
9900	10117	10152	161520	10392	9503	8480	8343	8807

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Tabela 11 Pobór wód powierzchniowych w przemyśle [dam³]

2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1225032	1403093	1355993	1626395	1581796	1569344	1368987	1491310	1578593

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Ostatecznie w stosunku do roku 2008, w 2011 roku ogólne zużycie wody w przemyśle wzrosło zaledwie o 0,5 punktu procentowego. Informacje podawane przez WIOŚ wskazywały na to, że zaledwie 45,6% zakładów zużywających wodę na cele przemysłowe posiadało obiegi zamknięte, a połowa z nich cechowała się wydajnością poniżej 10%. Najbardziej efektywne obiegi wody posiadało zaledwie 1% zakładów na terenie województwa.

Tabela 12 Zużycie wody na potrzeby przemysłu [dam³]²

2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1437371	1413105	1366043	1788708	1593289	1579582	1378416	1500824	1588356

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Dane GUS wskazują, że długość rozdzielczej sieci wodociągowej wzrastała systematycznie od roku 2008 do roku 2011 – z 8707km do 10340,2km. Zauważalny jest również wyraźny trend w zmniejszeniu poboru wody przez gospodarstwa domowe (czego przyczyną jest wprowadzenie wodomierzy oraz urealnienie opłat za zużycie wody w gospodarstwach domowych).

Tabela 13 Długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej [km]³

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
7582,7	7767,7	7936,3	8080,0	8348,4	8522,1	8707,0	8940,8	9661,8	10340,2

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Tabela 14 Woda dostarczona gospodarstwom domowym [hm³]⁴

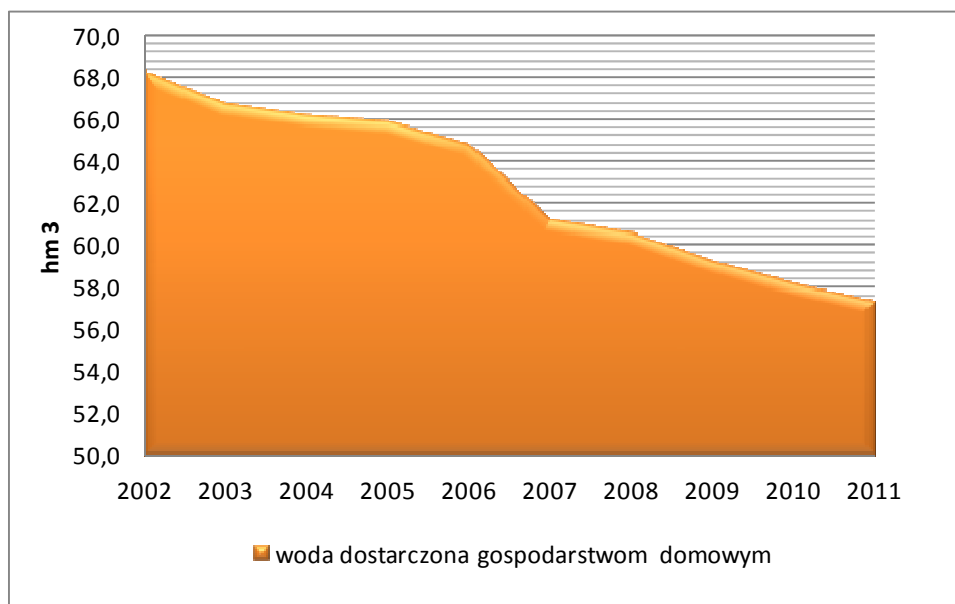
2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
68,3	66,8	66,2	65,9	64,9	61,3	60,6	59,3	58,2	57,4

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

² 1 dam³ równa się 1 000 m³

³ Dane dotyczą tylko tych jednostek, które złożyły sprawozdanie do Urzędu Statystycznego. W przypadku badań z tego zakresu nie jest stosowana procedura imputacji brakujących danych.

Wykres 7 Woda dostarczona gospodarstwom domowym [hm³]

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Zdecydowaną większość ludności korzystającej z sieci wodociągowej stanowią mieszkańcy miast – w 2010 roku było to 71,3% ogółu ludności i udział ten nie zmienił się zasadniczo w ciągu analizowanego okresu lat. Świadczy to o tym, iż realizowane inwestycje z zakresu wodociągów prawdopodobnie miały charakter działań modernizacyjnych nie zaś nowo budowanych wodociągów, do których podłączano nowe, dotychczas nie posiadające podłączenia, gospodarstwa domowe.

Tabela 15 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [tys. osób]

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ogółem	1573	1564	1574	1575	1575	1576	1579	1580	1580	bd
w tym w miastach	1139	1136	1136	1134	1131	1129	1128	1127	1127	bd

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 7

Z7 Ochrona przed powodzią i suszą

a) plan ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy regionu wodnego

b) budowa zbiorników retencyjnych:

- kontynuacja prac związanych z realizacją zbiornika retencyjnego "Osówko" w dolinie rzeki Parsęty-ochrona Białogardu przed powodzią
- kontynuacja prac związanych z realizacją obiektów ochrony Trzebiatowa przed powodzią – zbiornik Kłodkowo Gąbin na rzece Redze
- „Zbiornik Strachocin – rzeka Krąpiel”- ochrona Stargardu Szczecińskiego przed powodzią

c) prace konserwacyjne i modernizacyjne obwałowań

	Działania nie zakończone - do kontynuacji
	Zadania ciągłe

Aktualnie RZGW jest w trakcie opracowania „Projektu planu występowania zjawiska suszy w regionach wodnych RZGW w Szczecinie wraz ze wskazaniem obszarów najbardziej narażonych na jej skutki”. Celem opracowania jest wytypowanie i hierarchizacja obszarów występowania zjawiska suszy w obszarze działania RZGW w Szczecinie oraz ustalenie priorytetów działań dla przeciwdziałania skutkom suszy i łagodzenia następstw niedoborów wody. Wytypowanie i hierarchizacja obszarów występowania zjawiska suszy ma na celu ocenę zagrożeń niedoborów wody w obszarze działania RZGW w Szczecinie.

Opracowanie ma zidentyfikować potrzeby, możliwości, sposoby i skuteczność ochrony przed suszą, natomiast jego wyniki będą w przyszłości stanowić podstawę do opracowania – wymaganego zgodnie z art. 88s, ust. 2 ustawy Prawo wodne – planu przeciwdziałania skutkom suszy w obszarze regionów wodnych Dolnej Odry i Przymorza Zachodniego oraz Uecker.

Należy zwrócić uwagę, że ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 32, poz. 159) wprowadziła istotne zmiany w zakresie planowania w dziedzinie ochrony przeciwpowodziowej. Zlikwidowany został obowiązek opracowywania "studium ochrony przeciwpowodziowej" oraz "planu ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego" na rzecz "wstępnej oceny ryzyka powodziowego", "map zagrożenia powodziowego", "map ryzyka powodziowego" i "planu zarządzania ryzykiem powodziowym". Wstępna ocena ryzyka powodziowego została już zrealizowana przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, w opracowaniu (do roku 2013) są obecnie mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego (również przez Prezesa KZGW), zaś do roku 2015 opracowane mają zostać plany zarządzania ryzykiem powodziowym dla regionu wodnego (Dyrektor RZGW) oraz dla obszaru dorzeczy (Prezes KZGW).

Plany zarządzania ryzykiem powodziowym mają być opracowywane w oparciu o realizowane aktualnie mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego. Wykorzystane zostaną również wykonane wcześniej studia ochrony przeciwpowodziowej. 2012

Prace nad dokumentem : "Plan zarządzania ryzykiem powodziowym" nie zostały jeszcze rozpoczęte. Aktualnie realizowane są mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego, lecz zadania te są prowadzone przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej.

Zgodnie z POŚ kontynuowano prace związane z realizacją zbiornika retencyjnego "Osówko" w dolinie rzeki Parsęty w ramach projektu POIS.03.01.00-00-002/09-00 (Okres realizacji projektu III kwartał 2010 – III kwartał 2013):

Zabezpieczenie przeciwpowodziowe doliny rzeki Parsęty poniżej miejscowości Osówko w tym miast: Kołobrzegu, Karlina i Białogardu. Głównym celem przedsięwzięcia jest zwiększenie stopnia bezpieczeństwa przeciwpowodziowego mieszkańców Powiatu Białogardzkiego i Kołobrzieskiego, zwłaszcza zagrożonych powodzią miast Kołobrzegu, Karlina i Białogardu. Teren, na którym prowadzona jest inwestycja, położony jest w województwie zachodniopomorskim. Projekt przewiduje realizację 6 zadań inwestycyjnych zmierzających do zabezpieczenia doliny rzeki Parsęty dzięki wykonaniu kompleksowej przebudowy i modernizacji istniejących urządzeń i obiektów wodnych na najistotniejszych dla osiągnięcia celu inwestycyjnego odcinkach rzeki Parsęty.

POWIERZCHNIA OBSZARU CHRONIONEGO

1. miasto Białogard - pow. 1 715,33 ha;
2. gmina Białogard - pow. 4 923,75 ha;
3. miasto i gmina Karlino - pow. 134,29 ha;
4. miasto Kołobrzeg - pow. 7 123,37 ha.

ZAGROŻONA LUDNOŚĆ

1. miasto Białogard - 16 289 osób;
2. gmina Białogard - 1 171 osób;
3. miasto i gmina Karlino - 1 284 osób;
4. miasto Kołobrzeg - 8 947 osób.

W ramach zadania dotyczącego obiektów ochrony Trzebiatowa przed powodzią zrealizowano następujące działania: raport oddziaływania oraz studium wykonalności – zabezpieczenie przeciwpowodziowe doliny rzeki Regi ze szczególnym uwzględnieniem miasta Trzebiatów, a następnie sporządzono dokumentację dla etapu II, zadania 2 – Kanał Ulgi – odbudowy kanału na prawym brzegu rzeki (2009). Projekt uzyskał dofinansowanie w ramach POIiŚ (POIS.03.01.00-00-001/09-00, Okres realizacji projektu II kwartał 2010 – III kwartał 2013):

Zabezpieczenie przeciwpowodziowe doliny rzeki Regi ze szczególnym uwzględnieniem miasta Trzebiatów. Głównym celem projektu jest zmniejszenie częstotliwości wylewów wód wezbraniowych rzeki Regi na tereny zurbanizowane miasta Trzebiatów, jak również okresowego zalewania obustronnych polderów położonych między Trzebiatowem, a Mrzeżynem. Teren, na którym prowadzona jest inwestycja, położony jest w województwie zachodniopomorskim. Projekt przewiduje realizację czterech zadań w 2 etapach inwestycyjnych zmierzających do zabezpieczenia doliny rzeki Regi dzięki wykonaniu kompleksowej odbudowy koryta rzeki Regi wraz z modernizacją obwałowań i budowli na najistotniejszych dla osiągnięcia celu inwestycyjnego odcinkach rzeki Regi, oraz odbudowa kanału ulgi w Trzebiatowie.

POWIERZCHNIA OBSZARU CHRONIONEGO

1. miasto Trzebiatów - pow. 700 ha;
2. gmina Trzebiatów - pow. 5 000 ha;
3. gminy Gryfice, Karnice i Rewal - pow. 1 307 ha.

ZAGROŻONA LUDNOŚĆ

1. Gminy Trzebiatów i Gryfice - 1 240 osób;
2. gminy Karnice i Rewal - 970 osób.

Nie stwierdzono natomiast realizacji inwestycji „Zbiornik Strachocin – rzeka Krąpiel”. Pełna lista inwestycji wykonanych oraz planowanych w ramach ochrony przeciwpowodziowej jest dostępna na portalu ZZMIUW w Szczecinie⁵. Są to działania prowadzone w sposób stały i wymagające kontynuacji.

⁵ http://www.zzmiuw.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=67&Itemid=107

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 8

Z8	Sukcesywna realizacja obiektów związanych z modernizacją i rozbudową systemu ochrony przeciwpowodziowej na obszarze województwa zachodniopomorskiego ujętych w Programie dla Odry 2006	
	a) „Rzeka Ina – Inoujście – Goleniów” – Etap I, Zadanie. 3 – Odbudowa koryta rzeki w km 12+951 do 16+224 wraz z modernizacją prawobrzeżnego obwałowania. Ochrona miasta Goleniowa przed powodzią	
	b) Świnoujście – Kanał Torfowy – odmulenie kanału wraz z odbudową lewobrzeżnego obwałowania po stronie polskiej w km 0+214 do 4+000. Inwestycja wspólna ze stroną niemiecką	
	c) „Bielinek – Osinów Dolny” – odbudowa (modernizacja) wału przeciwpowodziowego nad rzeką Odrą w km0+000 do 3+100	
	d) „Brzeziny – Święta - Wały” – odbudowa wału przeciwpowodziowego w km 1+300 do 3+860, na rzeką Odrą	
	e) prace modernizacyjne i regulacyjne na Odrzańskiej Drodze Wodnej	

	Działania zakończone
	Działania nie zakończone - do kontynuacji
	Zadania ciągłe

Wśród wymienionych w zadaniu inwestycji zrealizowano:

- „Rzeka Ina – Inoujście – Goleniów” – Etap I, Zadanie. 3 – Odbudowa koryta rzeki w km 12+951 do 16+224 wraz z modernizacją prawobrzeżnego obwałowania. Ochrona miasta Goleniowa przed powodzią; wykonanie inwestycji zabezpieczyło użytki rolne na obszarze ok. 100 ha przed zalewaniem oraz przyczyni się do poprawy jakości gleb dzięki uregulowaniu stosunków wodnych w glebie na tym terenie. Odbudowano wał prawy na długości 2193m w km 4+400 – 6+593.
- Bielinek-Osinów Dolny I. Odbudowa (modernizacja) wału przeciwpowodziowego nad rzeką Odra w km 0+000 do km 9+650. – zrealizowane w ramach WFOŚiGW oraz budżetu Wojewody
- Bielinek-Osinów Dolny I. Odbudowa (modernizacja) wału przeciwpowodziowego nad rzeką Odra w km 0+000 do km 9+800 - zrealizowane w ramach Programu dla Odry
- Bielinek-Osinów Dolny I. Odbudowa (modernizacja) wału przeciwpowodziowego zadanie 2,3,4 w km 3+100 - 9+800. Odwodnienie stopy skarpy wału od strony powietrznej - zrealizowane w ramach Programu dla Odry
- Brzeziny – Święta – wał – odbudowa (modernizacja) wału przeciwpowodziowego w km 1+300 – 3+860 nad rzeką Odrą zrealizowano w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013

Natomiast prace modernizacyjne na Odrzańskiej Drodze Wodnej ujęte w ramach Programu dla Odry są działaniami stale prowadzonymi wymagającymi kontynuacji.

8.2. POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA I SPEŁNIENIE WYMAGAŃ PRAWNYCH W ZAKRESIE JAKOŚCI POWIETRZA

8.2.1. OCENA STOPNIA REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH CELU 1.2.: POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA I SPEŁNIENIE WYMAGAŃ PRAWNYCH W ZAKRESIE JAKOŚCI POWIETRZA

W ramach celu średniookresowego 1.2 *Poprawa jakości powietrza* wskazano 12 zadań wraz z uszczegółowieniem w ramach każdego z nich, wskazującym na planowane do podjęcia konkretne inwestycje lub inne typy działań. Zadania przedstawiono w postaci tabel do Z9 do Z20.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 9

Z9	Poprawa jakości powietrza	
	a) systematyczne opracowywanie i wdrażanie programów ochrony powietrza, zgodnie z wynikami rocznych ocen jakości powietrza w strefach	
	b) wspieranie działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza podejmowanych przez podmioty gospodarcze	
	c) zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania alternatywnych źródeł energii	
	d) wzmocnienie systemu monitoringu i oceny jakości powietrza	

Działania nie zakończone - do kontynuacji

Od 1 stycznia 2008 r., zgodnie z art. 91 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.), sejmik województwa w drodze uchwały określa programy ochrony powietrza.

Programy określa się dla stref (aglomeracja o liczbie mieszkańców większej niż 250 tys. bądź obszar jednego lub więcej powiatów położonych na obszarze tego samego województwa), w której poziom choćby jednej substancji przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji lub poziom docelowy.

Programy mają na celu osiągnięcie dopuszczalnych poziomów i poziomów docelowych substancji w powietrzu.

Programy ochrony powietrza sporządzane są zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 lutego 2008 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy ochrony powietrza (Dz. U. z 2008 r. Nr 38, poz. 221), przy wsparciu finansowym Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie.

Na terenie województwa programy ochrony powietrza są systematycznie opracowywane i wdrażane, zgodnie z wynikami rocznych ocen jakości powietrza w strefach.

Przygotowywanie projektów uchwał Sejmiku Województwa w zakresie określonym w *ustawie Prawo ochrony środowiska*, w tym dotyczących programów ochrony powietrza, należy do zadań Biura ds. Geologii i Polityki Ekologicznej (Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego).

Zadanie jest systematycznie realizowane dla następujących obszarów:

Strefa Aglomeracja Szczecińska

- Uchwała Nr XXVIII/286/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 10 lutego 2009 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy aglomeracja Szczecin: Program określono ze względu na stwierdzone przekroczenia poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10, termin realizacji Programu ustalono na dzień 11 czerwca 2011 roku;
- Uchwała Nr XXXVIII/432/10 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 16 marca 2010 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy Aglomeracja Szczecińska: Program określono ze względu na stwierdzone przekroczenia poziomów docelowych benzo(a)pirenu. Termin realizacji Programu ustalono na 2013 rok.

Strefa Miasto Koszalin

- Uchwała Nr XXXVIII/430/10 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 16 marca 2010 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy Miasto Koszalin. Program określono ze względu na stwierdzone przekroczenia poziomów docelowych benzo(a)pirenu. Termin realizacji Programu ustalono na 2013 rok.

Strefa powiat gryfiński

- Uchwała Nr XXXVIII/431/10 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 16 marca 2010 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy powiat gryfiński. Program określono ze względu na stwierdzone przekroczenia poziomów docelowych benzo(a)pirenu. Termin realizacji Programu ustalono na 2013 rok.

Strefa powiat szczecinecki

- Uchwała Nr V/35/11 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy powiat szczecinecki. Program określono ze względu na stwierdzone przekroczenia poziomów docelowych benzo(a)pirenu. Termin realizacji Programu ustalono na 2020 rok.

Strefa zachodniopomorska

- Uchwała Nr V/44/11 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 8 marca 2011 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy zachodniopomorskiej w zakresie ozonu. Program określono ze względu na stwierdzone przekroczenia poziomów docelowych ozonu. Termin realizacji Programu ustalono na 2012 rok.

Powyższe programy w większości znajdują się jeszcze w fazie wdrażania, zakończono natomiast wdrażanie programu w strefie Aglomeracji Szczecińskiej, działania jednak nadal wymagają kontynuacji, gdyż zgodnie z ocenami dokonanymi przez WIOŚ w Szczecinie, w Aglomeracji Szczecińskiej nadal istnieje problem ponadnormatywnego zanieczyszczenia powietrza pyłem PM10. W związku z powyższym dla Aglomeracji Szczecińskiej zostanie przyjęty kolejny program ochrony powietrza zgodnie z oceną dokonaną przez WIOŚ w Szczecinie za rok 2011 (ocena wykonana została dla nowego układu stref w województwie, zgodnie z Ustawą o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw z dnia 13 kwietnia 2012r. oraz wcześniejszych wytycznych GIOŚ w tym zakresie).

Na terenie województwa zrealizowano 25 inwestycji w zakresie ochrony powietrza realizowanych przez podmioty prywatne. Projekty dofinansowane były w ramach środków UE lub WFOŚiGW. 5 projektów dotyczyło wdrażania systemów zarządzania środowiskowego (EMAS lub ISO 14001) 20 pozostałych dotyczyło redukcji emisji gazów i pyłów do powietrza.

Zadanie Z9 d jest realizowane w sposób ciągły przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. W ramach swych działań Inspektorat podejmuje decyzje o uruchamianiu nowych stacji pomiarów jakości powietrza, np.:

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie uruchomił 10 grudnia 2009 r., w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, stację pomiaru zanieczyszczeń powietrza w Szczecinku. Nowa stacja znajduje się na terenie Zespołu Szkół nr 2 przy ul. 1 Maja w Szczecinku. Stacja wyposażona jest w dwa poborniki pyłu: wysokoobjętościowy pobornik pyłu zawieszonego PM10 oraz niskoobjętościowy pobornik pyłu zawieszonego PM2,5. Z zebranych próbek, Laboratorium WIOŚ w Szczecinie wykonuje oznaczenia stężeń 24-godzinnych pyłu PM10 i PM2,5 oraz zawartości benzo(a)pirenu w pyłe PM10

WIOŚ w Szczecinie podejmuje ponadto działania o charakterze interwencyjnym w związku ze zgłaszanymi przez mieszkańców zawiadomieniami o wystąpieniu uciążliwości, np.:

W związku ze skargami mieszkańców miasta Karlino, które wpływają do Straży Miejskiej w Karlinie odnośnie uciążliwości związanych z jakością powietrza w mieście, w rejonie ul. Koszalińskiej, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie (WIOŚ), w ramach współpracy ze Strażą Miejską w Karlinie uruchomił w miesiącu lutym 2012 r. pomiary wskaźnikowe zanieczyszczeń powietrza w rejonie zamieszkania osób skarżących (próbki pasywne do oznaczania miesięcznych stężeń dwutlenku siarki i dwutlenku azotu w otaczającym powietrzu).

Działaniem uzupełniającym system monitoringu jest budowa i uruchomienie portalu internetowego będącego częścią projektu „Zintegrowany System Oceny Stanu i Zagrożeń Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego”, współfinansowanego przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżet Państwa w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013.

Ponadto wzmacnianie monitoringu i oceny jakości powietrza nastąpiło w wyniku Projektu PLO298 pn. *Usprawnienie wdrażania i egzekucji prawa z zakresu ochrony środowiska poprzez doposażenie w nowoczesną aparaturę kontrolno-pomiarową WIOŚ w Szczecinie*. Projekt został zrealizowany w latach 2008-2010 ze środków udostępnianych w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Efektem projektu było m. in. osiągnięcie rezultatów w zakresie poprawy monitoringu powietrza (całkowity budżet projektu: 1 139 927 Euro, w tym 968 938 Euro przekazane przez Królestwo Norwegii). Projekt obejmował m. in. zakup aparatury niezbędnej do unowocześnienia dokonywanych pomiarów jakości badanych elementów środowiska.

Zagadnienia dotyczące edukacji ekologicznej w ramach zadania omówiono w wyodrębnionym rozdziale Raportu.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 10

Z10	Osiągnięcie standardów jakości powietrza w Szczecinie dla pyłu zawieszonego PM10	
	a) opracowanie programu ochrony powietrza (POP) dla Szczecina zgodnie z roczną oceną za 2005 r. i 2006 r.	
	b) opracowanie planu działań krótkookresowych mających na celu zmniejszenie ryzyka wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych poziomów PM10 w powietrzu oraz ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń	
	c) wdrożenie POP dla Szczecina - ograniczenie zanieczyszczeń pyłowych PM10 ze źródeł punktowych, ograniczenie emisji powierzchniowej i liniowej	
	d) kontrola realizacji POP dla Szczecina poprzez działania inspekcyjne i monitoringu środowiska	

	Działania zakończone
	Działania nie zakończone - do kontynuacji
	Zadania ciągłe
	Nie zidentyfikowano realizacji działań

Zadanie Z10 a zostało zrealizowane w ramach przyjęcia Uchwały Nr XXVIII/286/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 10 lutego 2009 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy aglomeracja Szczecin. Program określono ze względu na stwierdzone przekroczenia poziomów dopuszczalnych

pyłu zawieszonego PM10. Termin realizacji Programu ustalono na dzień 11 czerwca 2011 roku. Na program złożyły się następujące elementy:

- opracowanie „Programu ochrony powietrza dla aglomeracji Szczecin”, które stanowi załącznik nr 1 do uchwały;
- opracowanie dotyczące przekroczeń pyłu zawieszonego PM10 dla roku bazowego 2006 w aglomeracji Szczecin, które stanowi załącznik nr 2 do uchwały;
- wyszczególnienie naruszenia standardów jakości powietrza i ich zakresu oraz źródeł pochodzenia pyłu zawieszonego PM10, które stanowi załącznik nr 3 do uchwały;
- wskazanie podstawowych kierunków działań, zmierzających do przywracania poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10, które stanowi załącznik nr 4 do uchwały;
- zestawienie obejmujące zakres działań naprawczych niezbędnych do przywracania poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 wraz z terminami realizacji, kosztami oraz źródłami finansowania poszczególnych zadań, które stanowi załącznik nr 5 do uchwały.

Opracowanie planu działań krótkookresowych mających na celu zmniejszenie ryzyka wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych poziomów PM10 w powietrzu oraz ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń nie zostało zrealizowane w postaci opracowania dokumentu przyjętego uchwałą, zostało natomiast wskazane w treści programu o którym mowa w zadaniu Z10 a (jako jeden z rozdziałów Programu)⁶:

Przez działania krótko- i średnioterminowe rozumie się zarówno działania, które można przeprowadzić w stosunkowo krótkim czasie jak i zapewnienie możliwości reakcji na szybkozmienne sytuacje. Do pierwszej grupy zaliczyć można na przykład zwiększenie częstotliwości czyszczenia na mokro ulic, uporządkowanie źródeł emisji niezorganizowanej poprzez zraszanie, zadaszenia i plandekowanie hałd materiałów sypkich. W celu realizacji drugiej grupy działań konieczne jest opracowanie i wdrożenie systemu prognoz krótkoterminowych i działań doraźnych. System taki musi mieć zapewniony dostęp do na bieżąco aktualizowanej informacji o źródłach emisji każdego typu oraz do krótkoterminowej prognozy meteorologicznej.⁷

Ponadto w załączniku do programu określono, iż:

Podstawowe kierunki działań zmierzających do przywracania poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 powinny się koncentrować na następujących zagadnieniach:

1. Obniżenie emisji z energetycznego spalania paliw dla celów komunalnych w aglomeracji Szczecin poprzez podłączenie budynków ogrzewanych obecnie indywidualnie paliwami stałymi do m.s.c.
2. Obniżenie emisji komunikacyjnej poprzez utrzymanie w czystości jezdni wraz z otoczeniem (regularne zmywanie ulic i zraszanie ulic w okresach suszy)
3. Obniżenie emisji niezorganizowanej na terenach przemysłowych⁸

W załączniku nr 5 do Uchwały Nr XXVIII/286/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 10 lutego 2009 r. w sprawie określenia programu ochrony powietrza dla strefy Aglomeracja Szczecin wskazano podmioty odpowiedzialne za realizację wskazanych w programie działań naprawczych:

- ograniczenie emisji zanieczyszczeń z komunikacji - Urząd Miasta Szczecin, Zarząd Dróg Transportu Miejskiego w Szczecinie;
- ograniczenie niskiej emisji komunalno-bytowej (emisji z energetyczne-go spalania paliw). - SEC, Urząd Miasta Szczecin, Właściciele nieruchomości, WFOŚiGW, NFOŚiGW;
- ograniczenie emisji niezorganizowanej z terenów portowych i stoczniowych w Szczecinie - Przedsiębiorstwa znajdujące się na terenach portowych i stoczniowych w Szczecinie.

Ponadnormatywny poziom zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM10 jest jednym z największych problemów ochrony środowiska zarówno z województwie zachodniopomorskim jak i na terenie kraju.

Roczna ocena jakości powietrza za rok 2011 wskazuje, że:

⁶ Opracowanie planu działań krótkookresowych mających na celu zmniejszenie ryzyka wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych poziomów PM10 w powietrzu oraz ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń nie jest konieczne dla stref, dla których opracowywane są Programy Ochrony Powietrza

⁷ Załącznik Nr 1 do uchwały - Program ochrony powietrza dla aglomeracji Szczecin (Gdańsk, grudzień 2007r.)

⁸ Załącznik Nr 2 do uchwały - Opracowanie dotyczące przekroczeń pyłu zawieszonego PM₁₀ dla roku bazowego 2006 w aglomeracji Szczecin (Gdańsk, wrzesień 2008 r.).

W 2011 roku przekroczenia dopuszczalnych poziomów stężeń 24-godzinnych pyłu PM10 powyżej dozwolonej ilości dni stwierdzono na sześciu stanowiskach w województwie: 3 w Szczecinie, 2 w Szczecinku i 1 w Widuchowej. Ponadto w 2011 roku liczba dni z przekroczeniami stężeń dobowych pyłu PM10 nie różniła się w sposób istotny od liczby takich dni w 2010 roku. W związku z tym dwie strefy na terenie województwa (aglomeracja szczecińska oraz strefa zachodniopomorska) zostały zaliczone do klasy C i niezbędne jest przeprowadzenie na ich obszarze działań na rzecz poprawy jakości powietrza. Jedynie w strefie miasto Koszalin nie został przekroczony obowiązujący dla pyłu PM10 standard jakości powietrza.

Jako potencjalne przyczyny wysokich stężeń pyłu PM10 nadal wskazuje się przede wszystkim emisje z indywidualnych systemów ogrzewania mieszkań (wzrost w okresie zimowym), oraz emisję ze źródeł przemysłowych i komunikacyjnych.

Drugie kryterium dla pyłu PM10 – stężenie średnioroczne – wskazuje, iż jego wartość nie była przekraczana, choć kilkakrotnie zbliżyła się do 90% wartości granicznej w Szczecinku.

Przeprowadzona ocena wskazuje, że nie zauważa się spadkowej tendencji stężeń pyłu PM10 w powietrzu, a ich wysokość ulega zmianie w zależności od panujących w okresach grzewczych warunków meteorologicznych.

Kontrola realizacji POP dla Szczecina poprzez działania inspekcyjne i monitoringu środowiska nie została wprost ujęta w zadaniach kontrolnych realizowanych przez WIOŚ. Rejestr kontroli dostępny na portalu WIOŚ nie pozwala jednoznacznie stwierdzić, które z przeprowadzonych w ramach ochrony powietrza kontroli dotyczą realizacji POP dla Szczecina, można jednak wskazać, że jeden z podmiotów Szczecińska Energetyka Ciepła był w ciągu okresu lat 2008-2011 kilkakrotnie kontrolowanych przez przedstawicieli Inspektoratu. Należy również przypuszczać, iż w ramach ogólnie przeprowadzanych kontroli w zakresie ochrony powietrza, element taki jak ograniczenie emisji pyłu PM10 jest w zasadzie każdorazowo brany pod uwagę.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 11

Z11	Ograniczanie emisji pyłu PM10 mające na celu utrzymanie standardów jakości powietrza dla PM10 w miastach Koszalin i Świnoujście oraz w powiatach: polickim, stargardzkim, gryfińskim, myśliborskim, szczecińskim i kołobrzeskim	
	a) opracowanie i wdrożenie strategii zmniejszania stężenia pyłów drobnych PM10 i PM2,5 w powietrzu	
	b) ograniczenie emisji pyłu drobnego ze źródeł przemysłowych i energetycznych oraz z sektora komunalno-bytowego i transportu samochodowego	
Działania nie zakończone - do kontynuacji		

Zadania polegające na opracowaniu i wdrożeniu strategii zmniejszania stężenia pyłów drobnych PM10 i PM2,5 w powietrzu nie były realizowane - zostały przeniesione na kolejne lata (nowa perspektywa finansowa). Aktualnie opracowywane są Programy Ochrony Środowiska obejmujące perspektywę finansową od 2012 roku – opracowanie strategii w zakresie zmniejszenia pyłów w powietrzu będzie ich ważnym elementem, jak np. wskazuje to powiat policki w Programie Ochrony Środowiska na lata 2012 – 2015 z perspektywą do roku 2019.

Informacje pozyskane z przeprowadzonych ankiet wskazują, że także gminy na terenie wymienionych powiatów realizują zadania związane z ograniczaniem emisji pyłu drobnego ze źródeł przemysłowych i energetycznych oraz z sektora komunalno-bytowego i transportu samochodowego, np. gmina Myślibórz:

Gmina Myślubórz: Ograniczenie emisji pyłu związanego z transportem samochodowym poprzez poprawę jakości dróg (zadanie ciągłe).
W 2008 r. wykonano: remonty cząstkowe nawierzchni bitumicznych dróg gminnych na terenie m. Myśluborza, wsi Kierzków, Czerników, Nawrocko i Wierzbica, remont dróg brukowanych w m. Listomie i Sulimierz, remont drogi gminnej w Pszczelniku, przebudowę drogi w Jezierzycach o dł.1,6 km, remont nawierzchni drogi do m. Golczew.
W 2009 r. wykonano: przebudowę drogi i chodnika w m. Klicko, remont cząstkowy nawierzchni bitumicznych dróg gminnych na terenie miasta Myślubórz oraz m. Wierzbica, Nawrocko, Grażyno, Golenice, remont nawierzchni bitumicznych - położenie dywanika bitumicznego na całej długości ul. Pomorskiej i ul. Bałtyckiej, remont cząstkowy dróg o nawierzchni gruntowej, żuźlowej oraz tłuczniowej w m. Myślubórz, Myśluborzyce, Ławy, Dąbrowa, remont drogi brukowanej w m. Dąbrowa.
W 2010 r. wykonano: remonty cząstkowe nawierzchni bitumicznych na terenie miasta i gminy Myślubórz (wydatkowano kwotę 396.634,05 PLN), remonty cząstkowe dróg o nawierzchni gruntowej, żuźlowej oraz tłuczniowej, przebudowę drogi gruntowej w miejscowości Derczewo-Siczenko, remont odcinka drogi w miejscowości Myśluborzyce oraz drogi w Myśluborzu-dz.nr 80 obr. 3 m. Myślubórz (wydatkowano kwotę 168.132,11 PLN), przebudowę chodnika-ul. Kamienna i Sikorskiego (wydatkowano kwotę 181.090,96 PLN), przekazano kwotę 200.000,00 PLN (zgodnie z podpisanym porozumieniem) dla Powiatu Myśluborskiego na realizację zadania pn. Przebudowa drogi powiatowej i gminnej w miejscowości Wierzbica.
W 2011 r. wykonano: remonty cząstkowe nawierzchni bitumicznych ulic: Ks. Sopoćki, Marcinkowskiego, Szarych Szeregów, zlokalizowanych w Myśluborzu (wydatkowano kwotę 457.815,83 zł), remonty cząstkowe dróg o nawierzchni gruntowej, żuźlowej oraz tłuczniowej w miejscowościach: Sulimierz, Myślubórz, Myśluborzyce, Renice, w tym wykonano naprawę wpustów ulicznych w Myśluborzu (ul. Szarych Szeregów, 11 Listopada) oraz naprawę i udrożnienie przepustów drogowych w pasach dróg gminnych w miejscowościach: Dalsze, Krusze, a także dokonano naprawy placu przy ul. Piłsudskiego w Myśluborzu (wydatkowano kwotę 177.512,60 zł), remonty nawierzchni dróg brukowych w Myśluborzycach i Sulimierzu (wydatkowano kwotę 106.819,00 zł).

W ramach projektów dofinansowanych ze środków UE oraz WFOŚiGW zrealizowano łącznie 40 projekty: 25 z nich dotyczyło termomodernizacji budynków, pozostałe modernizacji systemów grzewczych i kotłowni.

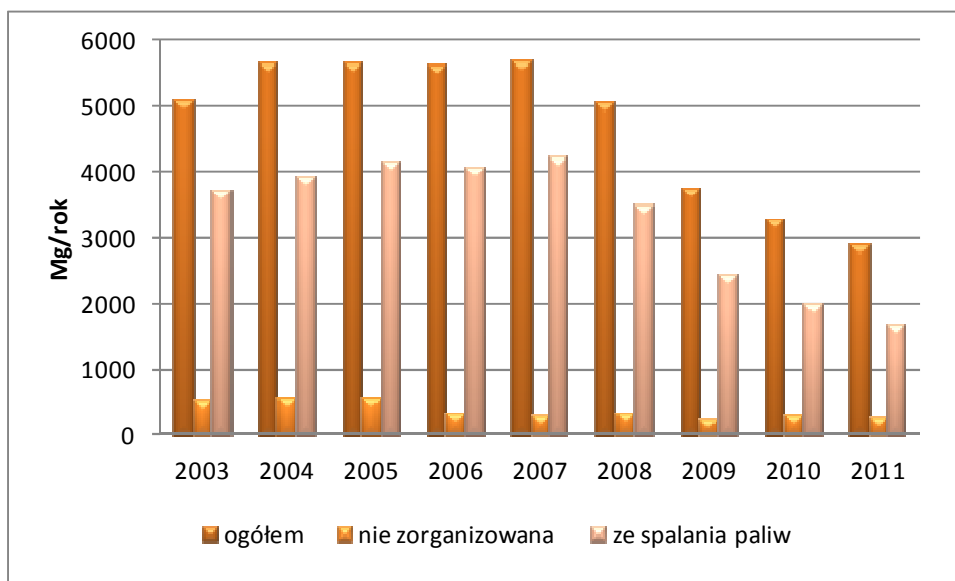
Z kolei dostępne dane GUS na temat zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych wskazują, że na terenie województwa postępuje od 2008 roku systematyczne zmniejszanie ilości pyłów emitowanych rocznie do powietrza. Jak wskazują dane, największą część emisji stanowią pyły pochodzące ze spalania paliw oraz że w ciągu czterech lat (2008-2011) nastąpiła redukcja ich emisji o połowę (z około 3800 ton w 2008 roku do 1800 ton w 2011 roku).

Tabela 16 Emisja zanieczyszczeń pyłowych (z zakładów szczególnie uciążliwych) Mg/rok

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ogółem	5094	5655	5652	5622	5681	5061	3748	3300	2882
nie zorganizowana	533	590	591	344	295	344	240	317	267
ze spalania paliw	3707	3938	4155	4069	4214	3487	2441	2005	1684
nawozów sztucznych	210	212	228	258	297	201	136	254	281
węglowo-grafitowe, sadza	52	66	57	71	59	33	30	27	37
cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych	4	12	2	2	1	1	0	0	0
krzemowe	12	3	3	3	2	2	1	2	1

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Wykres 8 Emisja głównych zanieczyszczeń pyłowych (z zakładów szczególnie uciążliwych) Mg/rok

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 12

Z12 Osiągnięcie do 2010 r. dopuszczalnych poziomów NO₂ na obszarze Szczecina

a) ograniczenie emisji liniowej – kompleksowe rozwiązania problemu komunikacji miejskiej, poprawa infrastruktury drogowej oraz modernizacja taboru komunikacji zbiorowej

Działania zakończone

Klasyfikacja stref województwa zachodniopomorskiego za 2010 rok z uwzględnieniem parametrów kryterialnych określonych dla NO₂ pod kątem ochrony zdrowia wskazuje, że aglomerację szczecińską zaliczono do klasy A. Osiągnięto zatem dopuszczalne poziomy stężenie NO₂, nie można jednakże stwierdzić, iż jest to wynik działań prowadzonych w zakresie poprawy infrastruktury drogowej oraz modernizacji taboru komunikacji zbiorowej. Duży udział w ograniczaniu emisji NO₂ mają użytkownicy dróg – z roku na rok zwiększa się liczba aut spełniających wymogi emisji w ramach normy EURO IV i EURO V (standard emisji wynoszący 0,06 g NO_x/km).

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 13

Z13 Zmniejszenie ryzyka narażenia ludności na ozon troposferyczny

a) opracowanie i wdrożenie strategii zmniejszania stężenia ozonu troposferycznego w powietrzu

b) ograniczenie emisji prekursorów ozonu (LZO, NO_x, WWA)

Działania nie zakończone - do kontynuacji

Zarówno opracowanie i wdrożenie strategii zmniejszania stężenia ozonu troposferycznego w powietrzu jaki i ograniczenie emisji prekursorów ozonu (LZO, NO_x, WWA) nie były zadaniami realizowanymi w okresie lat 2008-2011. Wykonano natomiast opracowanie pn."Program ochrony powietrza dla strefy zachodniopomorskiej, którą stanowi obszar województwa zachodniopomorskiego z wyłączeniem aglomeracji szczecińskiej, ze względu na przekroczenie poziomu docelowego określonego dla ozonu" – beneficjentem projektu jest Województwo Zachodniopomorskie.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 14

Z14 Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza

a) spełnienie standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa

b) redukcja emisji z obiektów energetycznego spalania paliw – dotrzymanie standardów emisyjnych określonych w Dyrektywie i Traktacie Akcesyjnym

c) wycofanie z obrotu i stosowania substancji niszczących warstwę ozonową zgodnie z obowiązującym prawem

d) konsekwentne wdrażanie krajowych programów redukcji emisji, tak aby w perspektywie długoterminowej osiągnąć redukcję emisji w odniesieniu do emisji w roku bazowym wynikającą z porozumień międzynarodowych

Zadania ciągłe

Dążenie do spełniania standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa realizowane jest poprzez wydawanie pozwoleń zintegrowanych dla instalacji.

Portal WIOŚ w Szczecinie udostępnia informację na temat liczby instalacji, które podlegają obowiązkowi uzyskania pozwolenia zintegrowanego, w podziale na branże, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055)

Stan wg aktualizacji z dnia 30.06.2011 r. wskazuje, że na terenie województwa funkcjonowały 194 instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego, z czego pozwolenie posiadały 192 instalacje. Poniżej przedstawiono informację na temat liczby pozwoleń zintegrowanych w poszczególnych branżach przemysłowych:

Tabela 17 Liczba instalacji objętych obowiązkiem uzyskania pozwolenia zintegrowanego

	Liczba instalacji objętych obowiązkiem uzyskania pozwolenia zintegrowanego	Liczba instalacji, które uzyskały pozwolenie
W przemyśle energetycznym do spalania paliw o mocy nominalnej ponad 50 MWt	27	27
W hutnictwie i przemyśle metalurgicznym	10	10
W przemyśle mineralnym	4	4
W przemyśle chemicznym	15	15
W gospodarce odpadami	42	42
Inne*	96	94

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych WIOŚ

*2 instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego, które nie posiadały go na dzień 30.06.2011 to instalacje mieszczące się wg wykazu WIOŚ w grupie branż „INNE” – wskazano tu, iż są instalacje do chowu lub hodowli świń o więcej niż 2000 stanowisk dla świń o wadze pow. 30 kg i 750 stanowisk dla macior.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 15

Z15	Wyodrębnianie obszarów naruszeń standardów jakości powietrza z określeniem zakresu naruszeń, zgodnie z PoŚ	
	a) coroczna ocena jakości powietrza w województwie	
	b) szczegółowa inwentaryzacja źródeł emisji z uwzględnieniem obszarów przyległych i obszaru Niemiec	
	Zadania ciągłe	

Coroczna ocena jakości powietrza w województwie dokonywana jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie. WIOŚ w ramach przedstawiania wyników rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym podaje corocznie szczegółową inwentaryzację źródeł emisji, która jest corocznie aktualizowana i obejmuje emisję punktową, liniową i powierzchniową dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, pyłu zawieszonego (wszystkie frakcje), tlenku węgla, benzenu, ołowiu, benzo(a)pirenu oraz metali ciężkich (arsen, kadm, nikiel). Informacje opracowywane są na podstawie ewidencji emisji:

- sprawozdania przekazane przez użytkowników środowiska Marszałkowi Województwa i Zachodniopomorskiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska;
- dane GUS;
- dane zakładów energetycznych i ciepłych z miast województwa (w tym założenia do projektów planów zaopatrzenia gmin w ciepło, energie elektryczną i paliwa gazowe);
- dane z pomiarów hałasu komunikacyjnego na temat natężenia ruchu pojazdów WIOŚ oraz dane przekazane przez GDDKiA, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Koszalinie, Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego w Szczecinie (emisja liniowa);
- baza danych ferm hodowlanych zwierząt o ilości sztuk dużych powyżej 40 DPJ opracowana przez WIOŚ w Szczecinie;
- dane o emisji napływowej z terenów przygranicznych Niemiec (Meklemburgia, -Pomorze Przednie, Brandenburgia).

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 16

Z16	Opracowanie programu wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii	
	a) działania w celu rozwoju wykorzystania energii wiatrowej	
	b) działania w celu rozwoju wykorzystania energii słonecznej	
	c) działania w celu rozwoju wykorzystania energii z biomasy	
	d) działania w celu rozwoju wykorzystania energii wodnej, geotermalnej i innych alternatywnych źródeł energii (np. gaz koksowniczy)	
	e) działania w celu zwiększenia efektywności wytwarzania, przesyłu, dystrybucji i wykorzystywania energii	

	Działania zakończone
	Zadania ciągłe

Opracowanie programu wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii zostało wykonane, co można uznać za działanie zakończone: 25 listopada 2010 r. uchwałą nr 2105/10 Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego przyjął program wojewódzki pn. "Program rozwoju sektora energetycznego w województwie zachodniopomorskim do 2015 r. z częścią prognostyczną do 2030 r." Obecnie prowadzony jest monitoring programu. Monitoring jest realizowany cyklicznie co pół roku – jako zadanie ciągłe. Program obejmuje rozwój alternatywnych źródeł wymienionych w punktach a-e, jednak ich wdrażanie należy uznać za działania stałe wymagające kontynuacji. Dotychczasowy rozwój OZE na terenie województwa przedstawiono w wyodrębnionym rozdziale.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 17

Z17	Ograniczenie emisji lotnych związków organicznych (LZO)	
	a) wspieranie działań użytkowników środowiska zmierzających do redukcji LZO	

	Zadania ciągłe

Zadanie nie podlegało ocenie w ramach przeprowadzonych ankiet. Spełnianie wymogów ochrony środowiska w zakresie emisji LZO do powietrza realizowane jest w ramach decyzji zezwalających na emisję LZO oraz (w razie wystąpienia takiej konieczności). Właściciel instalacji wytwarzającej LZO w zależności od decyzji jest zobowiązanych do stałego monitoringu lub okresowych pomiarów emisji z instalacji bądź też przedstawiania bilansu LZO. Informacje te są przekazywane przez właścicieli instalacji do właściwych organów.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 18

Z18 Ochrona przed emisją gazów cieplarnianych

a) wspieranie działań w zakresie redukcji gazów cieplarnianych

oraz

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 19

Z19 Eliminowanie wykorzystania substancji zubażających warstwę ozonową

a) kontrola przestrzegania prawa w tym zakresie przez użytkowników środowiska

Zadania ciągłe

Ochrona przed emisją gazów cieplarnianych i eliminowanie wykorzystania substancji zubażających warstwę ozonową jest działaniem przebiegającym w sposób ciągły. Wśród gazów cieplarnianych jedynie dwutlenek węgla podlega monitorowaniu w ramach realizowanych inwestycji – bezpośrednie efekt ekologiczne wskazywane we wnioskach o dofinansowanie inwestycji ze środków UE lub WFOŚiGW. Jednakże każda inwestycja wykorzystująca alternatywne źródła energii, inwestycje z zakresu termomodernizacji budynków, rekultywacje składowisk oraz modernizacje systemów grzewczych przyczyniają się w sposób pośredni do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych poprzez zmniejszanie np. zapotrzebowania na energię cieplną. Zadanie powinno być kontynuowane w połączeniu z szerokim informowaniem społeczności w tym zakresie.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 20

Z20 Współpraca z przygranicznymi Landami Niemiec w zakresie transgranicznego przenoszenia zanieczyszczeń w celu możliwości wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka przekroczeń standardów jakości powietrza

a) wymiana danych dotyczących emisji zanieczyszczeń

b) informowanie o sytuacjach awaryjnych

c) uzgadnianie koncepcji lokalizacji zakładów mogących pogorszyć stan środowiska w województwie zachodniopomorskim

Zadania ciągłe

Pozyskiwanie informacji o źródłach i ładunkach substancji dla potrzeb rocznej i wstępnej oceny jakości powietrza obejmuje gromadzenie danych o źródłach i wielkościach emisji zanieczyszczeń objętych systemem oceny jakości powietrza w ramach działalności kontrolnej, wyników z automatycznych pomiarów emisji, informacji o korzystaniu ze środowiska, a także informacji o napływie emisji na obszar województwa z terenów z nim sąsiadujących, w tym z obszarów Niemiec – Meklemburgii Pomorze Przednie i Brandenburgii.

Zadanie jest realizowane w sposób ciągły i wymaga kontynuacji.

8.3. POPRAWA KLIMATU AKUSTYCZNEGO

8.3.1. OCENA STOPNIA REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH CELU 1.3.: POPRAWA KLIMATU AKUSTYCZNEGO

W ramach celu średniookresowego 1.3. Poprawa klimatu akustycznego wskazano 2 zadania wraz z uszczegółowieniem w ramach każdego z nich, wskazującym na planowane do podjęcia konkretne inwestycje lub inne typy działań. Zadania przedstawiono w postaci tabel do Z21 do Z22.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 21

Z21	Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa zachodniopomorskiego ponad normatywnym hałasem	
	a) ograniczenie hałasu emitowanego przez środki transportu (transport drogowy i szynowy)	
	b) ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z prowadzonej działalności gospodarczej i przemysłowej	
	c) zapewnienie przestrzegania zasady strefowania (rozgraniczania terenów o zróżnicowanej funkcji) w planowaniu przestrzennym	
	d) ochrona i promowanie obszarów cichych, na których występuje naturalny klimat akustyczny	
	e) organizacja cyklu szkoleń dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ochrony środowiska przed hałasem	

	Działania nie zakończone - do kontynuacji
	Zadania ciągłe
	Nie zidentyfikowano realizacji działań

Działania najczęściej stosowane w celu ograniczenia hałasu emitowanego przez środki transportu (transport drogowy i szynowy) zalicza się montaż ekranów dźwiękoszczelnych wzdłuż dróg (działania stosowane przez Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Koszalinie).

Wśród gmin, które udzieliły odpowiedzi w ramach opracowanych ankiet, jedynie gmina Mielno wskazała na podjęte działania w zakresie ograniczania emisji hałasu pochodzącego z prowadzonej działalności gospodarczej i przemysłowej: Uchwała Nr XXI/211/2008 Rady Gminy Mielno z dnia 20 maja 2008 r. w sprawie ograniczenia czasu funkcjonowania instalacji i korzystania z urządzeń, z których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko.

Zapewnienie przestrzegania zasady strefowania (rozgraniczania terenów o zróżnicowanej funkcji) w planowaniu przestrzennym jest coraz częściej uwzględniane w planach zagospodarowania przestrzennego:

- gmina Myślibórz: zgodnie z treścią obowiązującego „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Myślibórz” ustala się obowiązek ochrony przed hałasem dla istniejącej zabudowy i zapewnienia właściwego standardu akustycznego dla nowoprojektowanej zabudowy poprzez określenie dopuszczalnych poziomów hałasu zgodnie z przepisami odrębnymi, tj.: dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej dopuszczalny poziom hałasu musi być zgodny z poziomem hałasu dopuszczalnym dla terenów zabudowy mieszkaniowo-usługowej. W przypadku występowania hałasu ponadnormatywnego, należy stosować rozwiązania techniczne niwelujące hałas.

Ponadto w procesie określania lokalizacji siłowni wiatrowych należy bezwzględnie zachować minimalną odległość od zabudowy związanej ze stałym pobytami ludzi, która powinna wynikać z oceny oddziaływania inwestycji na środowisko. Odległość ta powinna zapewniać zachowanie poziomu hałasu na terenach mieszkaniowych zgodnego z przepisami odrębnymi i nie powinna być mniejsza niż 500 – 800m. Ponadto prowadzona jest systematyczna modernizacja nawierzchni drogowej w celu eliminacji źródła hałasu;

- gmina Chojna: na wniosek mieszkańców wsi Jelenin wyznaczono na terenie Jeziora Jeleńskiego częściową strefę ciszy;
- gmina Krzęcin: rozgraniczanie terenów o różnej funkcji ze względu na oddziaływanie hałasu jest brane pod uwagę przez urbanistów i planistów przy uchwalaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- gmina Łobez: Integrowanie planów zagospodarowania przestrzennego z problemami zagrożenia hałasem. Ponadto ograniczenie ruchu samochodowego w obrębie stref o unikalnych walorach przyrodniczych. Przebudowa dróg. Próba wyłączenia centrum miasta z ruchu kołowego;
- gmina Nowogrodek Pomorski: uwzględnianie rozgraniczenia terenów o różnej funkcji pod względem oddziaływania hałasu na bieżąco przy opracowywaniu nowych planów zagospodarowania przestrzennego lub zmian w tych planach.

Informacje uzyskane w ramach przeprowadzonych ankiet wskazują na następujące przykłady ochrony i promowania obszarów cichych, na których występuje naturalny klimat akustyczny:

- gmina Gryfino: promocja i ochrona Parku Krajobrazowego "Dolina Dolnej Odry";
- gmina Kalisz Pomorski: ustalona strefa ciszy wokół jeziora Mąkowskiego jest zachowana i promowana;
- gmina Malechowo: na terenie gminy występuje kilka miejscowości atrakcyjnych turystycznie, gdzie nie jest prowadzona żadna działalność przemysłowa, co stanowi przedmiot promocji na portalu internetowym urzędu a także w folderach turystycznych (są to obszary położone na terenie Natura 2000);
- gmina Myślibórz: Lokalizowanie przedsięwzięć w oparciu o miejscowe plany lub decyzje o warunkach zabudowy, z uwzględnieniem ich wpływu na obiekty i obszary cenne przyrodniczo, występujące na terenie gminy Myślibórz.

Organizacja cyklu szkoleń dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ochrony środowiska przed hałasem nie była zadaniem realizowanym w ramach badanego okresu 2008-2011.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 22

Z22	Promowanie inwestycji mających na celu ograniczenie narażenia na hałas komunikacyjny i przemysłowy	
	a) opracowanie i realizacja programów ochrony środowiska przed hałasem	
	b) wprowadzenie stref wolnych od ruchu samochodowego	
	c) egzekwowanie ograniczeń prędkości ruchu na terenach zabudowanych	
	d) rewitalizacja odcinków linii kolejowych i modernizacja taboru	
	e) wspieranie działań inwestycyjnych zmierzających do modernizacji i przebudowy dróg i ulic, z których hałas powoduje przekroczenia poziomów progowych dla terenów szczególnego zagrożenia hałasem	
	f) budowa obwodnic dla najbardziej zagrożonych hałasem miejscowości, w tym realizacja projektu obwodnicy śródmiejskiej Szczecina i drogi S3	
	g) zintegrowane zarządzanie klimatem akustycznym na obszarze województwa zachodniopomorskiego	
	h) realizacja zabezpieczeń akustycznych (ekrany akustyczne, wały ziemne, nasadzenia pasów zieleni)	
	i) zwiększenie izolacyjności budynków (np. poprzez wymianę okien) gdy inne sposoby ograniczenia hałasu emisji nie dają skutecznych rezultatów	

	Działania nie zakończone - do kontynuacji
	Zadania ciągłe
	Nie zidentyfikowano realizacji działań

Obowiązek określenia programów ochrony środowiska przed hałasem wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 z późn. zm.).

Dla miasta Szczecin *Program ochrony przed hałasem* przyjęto Uchwałą nr XLVII/1189/10 Rady Miasta Szczecin z dnia 24 maja 2010 r. sprawie Programu Ochrony Środowiska przed Hałasem dla Miasta Szczecin. Z kolei *Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami tj. dróg na terenie województwa zachodniopomorskiego, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne* przyjęty został uchwałą Nr XXXV/414/10 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 16 lutego 2010 r. Uchwała opublikowana została w Dzienniku Urzędowym Województwa Zachodniopomorskiego Nr 32 z dnia 30 kwietnia 2010 roku, poz. 648.

Wprowadzenie stref wolnych od ruchu samochodowego będzie zadaniem najprawdopodobniej w większym stopniu realizowanym w kolejnych latach obowiązywania nowego Programu Ochrony Środowiska Dla Województwa. W ramach przeprowadzonych ankiet tylko gmina Łobez wskazała na integrowanie planów zagospodarowania przestrzennego z problemami zagrożenia hałasem.

Rewitalizacja odcinków linii kolejowych i modernizacja taboru – realizowana była w ramach projektów dofinansowanych ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego:

- modernizacja regionalnej linii kolejowej 402 Goleniów-Kołobrzeg wraz z budową łącznicy do portu lotniczego Szczecin/Goleniów;
- modernizacja regionalnej Linii kolejowej 403 Wałcz - Kalisz Pomorski – Ulikowo.

Wspieranie działań inwestycyjnych zmierzających do modernizacji i przebudowy dróg i ulic, z których hałas powoduje przekroczenia poziomów progowych dla terenów szczególnego zagrożenia hałasem:

- gmina Malechowo: Na hałas narażeni są szczególnie mieszkańcy mieszkający przy drodze krajowej nr 6 Szczecin - Gdańsk. W planach zagospodarowania przestrzennego zostały ujęte warianty budowy obwodnicy dla tych miejscowości min. m. Malechowo i Pękanino. W celu wyeliminowania ruchu tranzytowego z ulic miasta Myśliborza przystąpiono do realizacji inwestycji, polegającej na budowie obwodnicy. W 2009 r. zostało podpisane porozumienie pomiędzy Gminą Myślibórz a GDDKiA O/Szczecin w sprawie wspólnego przygotowania i realizacji wymienionego zadania. GDDKiA O/Szczecin umieściła wymienione zadanie na podstawowej liście projektów inwestycyjnych, które zgodnie z założeniami uzgodnionymi z Ministerstwem Infrastruktury przewiduje się do realizacji na lata 2014-2020;
- gmina Gryfino: promocja budowy obwodnicy miasta Gryfino.

W ramach ochrony przed hałasem na terenie województwa Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział Szczecin zrealizowała inwestycje polegające na budowie obwodnic:

- budowa obwodnicy Stargardu Szczecińskiego w ciągu drogi S10 (2008);
- budowa węzła Parłówko wraz z obwodnicą miejscowości Troszyn oraz miejscowości Ostromice (2009);
- budowa obwodnicy m. Międzyzdroje w ciągu drogi krajowej nr 3 (2009);
- budowa obwodnicy Nowogardu w ciągu drogi krajowej nr 6 (2010);
- budowa obwodnicy m. Miętkowo w ciągu drogi krajowej nr 3 (2010).

Ponadto w trakcie realizacji jest następująca inwestycja przewidziana na lata 2011-2013:

- budowa węzła „Tczewska” wraz z przebudową autostrady A6 na odcinku od Kijewa do węzła „Rzęśnica”: Autostrada A6 łączy sieć drogową północno – zachodniej Polski z Niemcami. Trasa stanowi południową obwodnicę Szczecina, jest przedłużeniem niemieckiej autostrady A11. Droga została wybudowana w latach 30 XX wieku. Od lat 90 XX wieku realizowano przebudowę kolejnych fragmentów. Do przebudowy pozostał jeszcze ostatni odcinek autostrady A6 od węzła Kijewo do węzła Rzęśnica (obecnie odcinek jest oznaczony jako droga S3).

Realizacja zabezpieczeń akustycznych (ekrany akustyczne, wały ziemne, nasadzenia pasów zieleni) jest dość powszechnie wprowadzana w gminach, np.:

- gmina Gryfino: nasadzenia zieleni;
- gmina Łobez: wspieranie inwestycji ograniczających ujemny wpływ hałasu m.in.: tworzenia pasów zwartej zieleni ochronnej, poprawy izolacji akustycznej budynków;
- gmina Myślibórz: określanie zabezpieczeń akustycznych w decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach wydawanych dla planowanych przedsięwzięć. Zmniejszenie wpływu hałasu na tereny zabudowy mieszkaniowej.

Zwiększenie izolacyjności budynków (np. poprzez wymianę okien) gdy inne sposoby ograniczenia hałasu emisji nie dają skutecznych rezultatów, jest najczęściej wynikiem działań podejmowanych we własnym zakresie przez prywatne podmioty i gospodarstwa domowe. Nie jest to jednak działanie uregulowane formalnie.

8.4. OCHRONA MIESZKAŃCÓW PRZED ODDZIAŁYWANIEM PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH

8.4.1. OCENA STOPNIA REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH CELU 1.4.: OCHRONA MIESZKAŃCÓW PRZED ODDZIAŁYWANIEM PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH

W ramach celu średniookresowego 1.4.: *Ochrona mieszkańców przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych* wskazano 2 zadania wraz z uszczegółowieniem w ramach każdego z nich, wskazującym na planowane do podjęcia konkretne inwestycje lub inne typy działań. Zadania przedstawiono w postaci tabel do Z23 do Z24.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 23

Z23	Identyfikacja zagrożeń promieniowania elektromagnetycznego	
	a) inwentaryzacja i kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego	
	b) pomiary pól elektromagnetycznych	
	c) wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących pól elektromagnetycznych, (wyznaczenie stref ograniczonego użytkowania terenu na którym występuje przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych)	

oraz

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 24

Z24	Ochrona ludzi przed promieniowaniem elektromagnetycznym	
	a) wyodrębnienie obszarów i prowadzenie rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku	
	b) opracowanie programu ograniczenia emisji do środowiska PEM	
	c) podnoszenie świadomości społeczeństwa o źródłach i stopniu oddziaływania pól elektromagnetycznych	

	Działania nie zakończone - do kontynuacji
	Zadania ciągłe
	Nie zidentyfikowano realizacji działań

Celem monitoringu pól elektromagnetycznych są obserwacje zmian poziomu wartości charakteryzujących pola elektromagnetyczne wytwarzane w sposób sztuczny przez stacje nadawcze (radiowe i telewizyjne) oraz stacje bazowe telefonii komórkowej. Celem tych obserwacji jest ochrona przed wzrostem poziomów pól elektromagnetycznych ponad wartości normatywne, zdefiniowane dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i miejsc dostępnych dla ludności w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów dotrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883).

Wojewódzki inspektor ochrony środowiska został ustawowo zobowiązany do wykonywania w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska zadań związanych z okresowymi badaniami poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221, poz. 1645) oraz do prowadzenia rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych (zgodnie z art. 124 ustawy Prawo ochrony środowiska).

Tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową, na których stwierdzono przekroczenie wartości dopuszczalnych PEM (1 kV/m) - stan na 2011 rok

Zgodnie z danymi WIOŚ, w roku 2009 wykazano 22 tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową, na których stwierdzono przekroczenie wartości dopuszczalnych PEM (1 kV/m) – stan ten jest nadal aktualny (22 obszary na terenie województwa). Z kolei ani w 2011 roku, ani w latach poprzednich, nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności.

W dniu 16.11.2011 roku Wojewódzka Stacja Sanitarно – Epidemiologiczna w Szczecinie przeprowadziła na wniosek właścicieli pomiary pól elektromagnetycznych na posesjach i w budynkach mieszkalnych Stare Bielice 94 i Stare Bielice 94a. Wymienione posesje otoczone są dwiema liniami wysokiego napięcia. Od strony północno – zachodniej linią 110 kV, a od strony południowo – wschodniej linią 400 kV. W związku z przekroczeniami w sąsiedztwie linii elektroenergetycznej 220 kV Krajnik – Glinki, decyzją Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego, Polskie Sieci Energetyczne Operator S.A. zobowiązane są do ograniczenia oddziaływania pola elektrycznego do 31 grudnia 2014 roku.

W latach 2010 – 2012 wykonywane były i nadal są kontynuowane pomiary monitoringowe poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Na terenie województwa zachodniopomorskiego pomiary zaplanowano w 135 punktach pomiarowych – po 45 punktów pomiarowych w danym roku kalendarzowym w miejscach dostępnych dla ludności tj. w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys. oraz w pozostałych miastach i na terenach wiejskich.

Monitoring pól elektromagnetycznych realizowany jest poprzez pomiary natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego w przedziale częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz, dla terenów dostępnych dla ludności. Pomiary wykonywane są raz w roku i powtarzane co trzy lata.

Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących pól elektromagnetycznych, (wyznaczenie stref ograniczonego użytkowania terenu na którym występuje przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych) nie jest prowadzone w sposób systemowy.

8.5. POPRAWA GOSPODARKI ODPADAMI

8.5.1. OCENA STOPNIA REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH CELU 2.1. POPRAWA GOSPODARKI ODPADAMI

W ramach celu średniookresowego 2.1.: *Poprawa gospodarki odpadami* wskazano 2 zadania wraz z uszczegółowieniem w ramach każdego z nich, wskazującym na planowane do podjęcia konkretne inwestycje lub inne typy działań. Zadania przedstawiono w postaci tabel do Z25 do Z26.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 25

Z25	Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz prowadzenie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów	
	a) zamknięcie wszystkich składowisk niespełniających standardów Unii Europejskiej oraz przeprowadzenie technicznego zamknięcia i rekultywacji składowisk	
	b) ograniczenia oddziaływania składowisk na środowisko	
	c) całkowita eliminacja i unieszkodliwianie PCB	
	d) wyeliminowanie nielegalnego składowania odpadów	
	e) intensyfikacja działań w zakresie wdrażania systemu gospodarki odpadami komunalnymi	
	f) wdrażanie termicznych metod odzysku osadów komunalnych	
	g) wdrażanie metod fermentacji metanowej z wykorzystaniem energetycznym powstałego gazu w zakresie odchodów zwierzęcych, osadów ściekowych	
	h) budowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych	
	i) budowa zakładu utylizacji	
	j) zwiększenie udziału odzysku odpadów, w tym odzysku energii,	
	k) kontynuacja prac nad systemem gromadzenia, odbioru i transportu, odzysku oraz recyklingu odpadów opakowaniowych	
	l) stworzenie systemu stacjonarnych lub mobilnych punktów odbioru odpadów, w tym niebezpiecznych, wielkogabarytowych	
	m) rozwój selektywnej zbiórki odpadów	
	n) likwidacja mogiłek	
	o) rozbudowa systemu odzysku i unieszkodliwianie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	
	p) rozwój systemu zbiórki i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz odzysku w tym recyklingu odpadów pochodzących z demontażu pojazdów	
	q) poprawa dostępu do informacji o miejscach zbiórki odzysku lub unieszkodliwiania odpadów	

r) budowa instalacji do termicznego unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych	
s) budowa nowych lub przekształcenie istniejących obiektów do składowania odpadów azbestowych	
t) usuwanie i unieszkodliwianie odpadów azbestowych, kontrola i monitoring wytwórców odpadów i podmiotów posiadających instalacje do unieszkodliwiania odpadów	
u) prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla mieszkańców oraz małych i średnich podmiotów gospodarczych	

	Działania zakończone
	Działania nie zakończone - do kontynuacji
	Zadania ciągłe

W 2009 roku na terenie województwa istniało 37 czynnych składowisk komunalnych, w kolejnym roku zostały zamknięte dwa z nich, zmniejszyła się również powierzchnia czynnych składowisk – ze 189,6 ha w 2009 roku do 163,3 ha w 2010 roku.

Tabela 18 Składowiska odpadów komunalnych

2009	czynne składowiska odpadów, na których unieszkodliwiane są odpady komunalne [szt.]		powierzchnia czynnych składowisk, na których unieszkodliwiane są odpady komunalne [ha]		
	2010	2011	2009	2010	2011
37	35	bd	189,6	163,3 ⁹	bd

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Gminy, na terenie których istnieją zamknięte składowiska podlegają stałemu monitoringowi, np. gmina Kalisz Pomorski: zamknięto składowisko odpadów komunalnych w 2004 roku i prowadzona jest rekultywacja i monitoring. Gminy podejmują także działania polegające na opracowywaniu projektów rekultywacji, np.: gmina Bobolice - Opracowanie Projektu Konceptyjnego Rekultywacji składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Bobolicach. Inne gminy prowadzące podobne działania to Chojna, Drawsko, Golczewo, Krzęcin, Lipiany (gmina wydzierżawiła na 10 lat teren składowiska firmie EKOSAD-Usługi Ekologiczne z Bielawy, rekultywacja ma polegać na odzysku odpadów), Łobez, Nowogródek Pomorski, Dębno (w roku 2011 zakończono rekultywację nieczynnego składowiska odpadów komunalnych, zadanie wykonał Celowy Związek Gmin CZG-12 w Długoszynie, którego gmina Dębno jest członkiem; obszar wysypiska został poddany rekultywacji na powierzchni 3,8 ha).

Rekultywacja i monitoring składowisk przeprowadzono w ramach 5 projektów dofinansowanych ze środków WFOŚiGW:

- rekultywacja składowiska odpadów w m. Porzecze;
- likwidacja i rekultywacja mogilnika w m. Dalewo, gmina Marianowo.
- rekultywacja nieczynnego składowiska odpadów komunalnych w Międzyzdrojach;

⁹ Liczba ha wg GUS została zredukowana po weryfikacji danych z zarządzającym składowiskiem w powiecie myśliborskim (EKO-MYŚL SP. Z O.O.) – firma w pozwoleniu zintegrowanym wykazała 78 ha terenu, na którym docelowo powstaną 22 kwatery, natomiast w roku 2010 powstały dwie kwatery o powierzchni 2ha

- monitoring nieczynnego składowiska odpadów komunalnych w Roście przez wykonanie prac geologicznych dla rozpoznania warunków hydrogeologicznych wraz z wykonaniem otworów obserwacyjnych;
- rekultywacja Składowiska Odpadów Komunalnych w Kołobrzegu.

Samorządy prowadzą również działania z zakresu usuwania azbestu:

- gmina Manowo: Dofinansowanie do utylizacji oraz demontażu płyt azbestowych dla właścicieli posesji; Zrealizowano 8 wniosków - zutilizowano 58,63 ton płyt azbestowych;
- gmina Dobra: Opracowano program usuwania azbestu i inwentaryzację usuwania azbestu na terenie gminy Dobra k. Nowogardu
- gmina Malechowo: Dofinansowanie do utylizacji oraz demontażu płyt azbestowych dla właścicieli posesji, zrealizowano 78 wniosków - zutilizowano 145,5 ton płyt azbestowych.

Zgodnie z przepisami prawną realizacja zadań dotyczących odpadów zawierających PCB należy do obowiązków przedsiębiorców, którzy są właścicielami urządzeń zaw. PCB, a Marszałek Województwa prowadzi rejestr PCB.

Urządzenia lub instalacje, zawierające lub mogące zawierać PCB, poddawane są przeglądom w celu stwierdzenia obecności PCB, oznaczenia ich zawartości oraz oznakowania. Urządzenia, które poddane zostały dekontaminacji dopuszczone są do dalszego wykorzystywania po ich oznakowaniu.

Wyeliminowanie nielegalnego składowania odpadów jest zadaniem ciągłym wymagającym kontynuacji, realizowane jest zarówno przez samorządy (49% ankietowanych gmin wskazało na prowadzenie takich działań) jak i inne jednostki. Niestety wśród uzyskanych informacji najczęściej powtarzającym się stwierdzeniem jest fakt, że w miejsce zlikwidowanych nielegalnych składowisk nadal powstają kolejne. Świadczy to o wielkiej potrzebie ciągłej edukacji w tym zakresie społeczeństwa oraz podmiotów korzystających ze środowiska.

Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych wskazują, że uprzątnięcie przez służby leśne terenów leśnych z nielegalnie składowanych odpadów jest zadaniem ciągłym, są to odpady głównie wielkogabarytowe, oraz bieżące porządkowanie lasów zaśmieconych przez turystów. Monitoring lasów przed zaśmiecaniem przy użyciu sprzętu elektronicznego prowadzonych jest w sposób ciągły. W latach 2008-2011 nadleśnictwa wskazały następujące efekty:

- nadleśnictwo Płytnica: Nie stwierdzono miejsc nielegalnego składowania odpadów, ujawniono natomiast miejsca wywozu odpadów z gospodarstw domowych, ujawnionych sprawców ukarano w drodze postępowania mandatowego;
- nadleśnictwo Kalisz: Likwidacja nielegalnych wysypisk i składowisk odpadów (corocznie, średnio 30 m³);
- nadleśnictwo Człopa: Uprzątnięcie nielegalnych składowisk odpadów zlokalizowanych na terenach nadleśnictwa Człopa (dane za 2010 - uprzątnięcie 124 m³ odpadów).

Poniżej zestawiono przykładowe działania podejmowane w tym zakresie przez samorządy:

- gmina Dębno: W roku 2011 zlikwidowano na terenie Gminy 20 miejsc nielegalnego składowania odpadów. Odpady zostały zebrane i zwiezione przez PUK Spółka z o.o. w Dębnie na bazę przeładunkową w Krześniczce lub w przypadku opon przekazane dla firm specjalistycznych na podstawie kart przekazania odpadów. Ogółem z dzikich wysypisk zebrano 130 ton odpadów w tym 150 sztuk opon zebranych na terenie bazy PUK w Dębnie oraz 57 ton opon na terenach wiejskich z miejsc wyznaczonych przez Sołtysów zabrała firma specjalistyczna. Ponadto w ciągu roku prowadzone były akcje zbiórki odpadów wielkogabarytowych z terenów wiejskich 64 tony i z terenów miejskich. Odpady składowane na „dzikich” wysypiskach pochodziły głównie z gospodarstw domowych. Nie wszystkie miejsca udało się usunąć. Nad jeziorami, głównie jeziorem Ostrowieckim zebrano do pojemników 7,7 ton odpadów;
- gmina Karlino: Na terenie gminy na bieżąco likwidowane są nielegalne składowiska odpadów; w 2010r. zostało zlikwidowanych 14szt. Wysypisk;
- gmina Bobolice: kontrola posesji w zakresie posiadanych umów na wywóz odpadów komunalnych; 94 % zawartych umów na terenie miasta i gminy Bobolice; Kontrola umów jest prowadzona po każdym zgłoszeniu rozwiązania umowy;
- gmina Tychowo: Prowadzona jest inwentaryzacja nielegalnych składowisk z ujęciem danych dotyczących powierzchni, zawartości itd. W miarę możliwości finansowych gminy prowadzona jest likwidacja poszczególnych punktów. Po wprowadzeniu w życie nowych zasad gospodarowania

odpadami rozpoczęte zostaną działania zmierzające do likwidacji wszystkich dzikich wysypisk (środki własne).

44% ankietowanych samorządów wskazuje na intensyfikację działań w zakresie wdrażania systemu gospodarki odpadami komunalnymi. W ramach środków Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Zachodniopomorskiego zrealizowano projekt:

- „Usprawnienie systemu gospodarki odpadami na terenie woj. zachodniopomorskiego poprzez budowę sortowni oraz zakup pojemników i środków transportu do zbierania i odbioru odpadów przez firmę EKO-FIUK”.

Część gmin wskazuje, że jest członkiem celowych związków gmin, których zadaniem jest prowadzenie kompleksowej gospodarki w zakresie odpadów na terenie gmin. Podejmowane działania to także bieżące uaktualnianie bazy danych właścicieli nieruchomości i kontrolowanie stanu zawieranych przez nich umów z podmiotami prowadzącymi działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych, mające na celu zapewnienie odbioru odpadów komunalnych od mieszkańców gminy. Propagowane jest również prowadzenie systemu selektywnej zbiórki odpadów i ich segregacja u źródła. Gminy wskazują także na opracowywanie harmonogramów wdrożenia nowych systemów gospodarki odpadami.

Wdrażanie termicznych metod odzysku osadów komunalnych na terenie województwa zachodniopomorskiego wskazała gmina Dębno: Zadanie realizowane jest przez Celowy Związek Gmin CZG-12 w Długoszyne, w którego skład wchodzi głównie gminy województwa lubuskiego. Natomiast na terenie województwa zachodniopomorskiego uruchomiona została instalacja do termicznego unieszkodliwiania osadów ściekowych (o wydajności 35 tys. MG/rok) - zarządzający instalacją to Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Szczecinie.

Wdrażanie metod fermentacji metanowej z wykorzystaniem energetycznym powstałego gazu w zakresie odchodów zwierzęcych, osadów ściekowych jest realizowane głównie w ramach istniejących biogazowni wytwarzających energię z biogazu przy oczyszczalniach ścieków (4 instalacje wg URE o łącznej mocy 1,478MW) a także biogazowni wytwarzających energię z biogazu rolniczego (4 instalacje wg URE o łącznej mocy 3,913MW)

Termiczne przekształcanie odpadów

Budowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych jest realizowana w ramach działań . Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów - miejskiej spółki specjalnie powołanej w celu budowy spalarni. Kontrakt na budowę Zakładu Termicznego Unieszkodliwiania Odpadów w Szczecinie został podpisany 18 lipca 2012 roku przez przedstawicieli ZUO Sp. z o.o.

Budynek ZTUO stanie w Porcie na Ostrowie Grabowskim, nieopodal oczyszczalni ścieków „Ostrów Grabowski”. Będzie to nowoczesny obiekt, spełniający najnowsze unijne standardy dotyczące składu spalin, a także przynoszący zyski, między innymi poprzez wytwarzanie energii elektrycznej i ciepłej, z czego odbiorcą ostatniej będzie Szczecińska Energetyka Ciepła. Zakład będzie tak zaprojektowany, żeby mógł pracować w sposób ciągły przez 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu. Dzięki zastosowaniu dwóch linii technologicznych jego moc przerobowa będzie wynosić 150 000 ton na rok. Budowa ZTUO wpisuje się w politykę Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska, jak również racjonalnej gospodarki zasobami naturalnymi, ma też na celu wdrożenie przepisów *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów*, a tym samym uniknięcie wysokich kar pieniężnych. Drugim ważnym projektem w tym zakresie, realizowanym na terenie województwa jest „System gospodarki odpadami oraz budowa zakładu termicznego przekształcania odpadów dla miast i gmin Pomorza Środkowego”. System gospodarki odpadami oraz budowa zakładu termicznego przekształcania odpadów dla miast i gmin Pomorza Środkowego – ma on na celu objęcie docelowo 40 gmin i miast regionu systemem unieszkodliwiania i odzysku odpadów komunalnych. Budowy zakładu termicznej obróbki odpadów podjęła się Gmina Miasta Koszalin, która będzie beneficjentem środków unijnych dla tego projektu. Przewidywana wydajność instalacji - 92 000 [Mg/rok]. Wśród gmin województwa znalazły się m. in. Bobolice, Karlino, Łobez, Malechowo, Manowo. Porozumienie podpisało dotychczas 29 gmin.

Inne projekty wpisujące się w zakres omawianych zadań to projekty dofinansowane ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Zachodniopomorskiego:

- wzrost konkurencyjności firmy Przerób Drewna Usługi Transportowe Błażej Kacprzak poprzez zakup innowacyjnego urządzenia do przerobu odpadów drzewnych na biomasę;

- uruchomienie produkcji paliwa alternatywnego dzięki wdrożeniu innowacyjnej technologii przetwarzania odpadów przez Eko-Mysł sp. z o.o.;
- zakup maszyn i urządzeń celem wdrożenia innowacyjnej technologii przerobu odpadów z tworzyw sztucznych i gumy na elementy infrastruktury bezpieczeństwa drogowego – azyle drogowe.

Rozbudowa zakładów unieszkodliwiania odpadów

W ramach funduszy UE oraz WFOŚiGW zrealizowano następujące inwestycje wpisujące się w zadanie:

- budowa stacji przeładunkowej odpadów komunalnych zmieszanych, sortowni odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki surowców wtórnych na terenie gminy Miejskiej Darłowo;
- rozbudowa i modernizacja Zakładu Odzysku Odpadów w Sianowie – etap IV - budowa stanowiska rozdziału mechanicznego odpadów zmieszanych i systemu kontrolowanego nawodnienia odpadów;
- rozbudowa i modernizacja Zakładu Odzysku Odpadów w Sianowie – etap IV Transport;
- budowa Regionalnego Zakładu Gospodarowania Odpadami w Słajsinie, gmina Nowogard;
- rozwój selektywnej zbiórki odpadów biodegradowalnych wraz z rozbudową Zakładu Odzysku i Składowania Odpadów Komunalnych w Leśnie Górnym.

Selektywna zbiórka odpadów

Prace nad systemem gromadzenia, odbioru i transportu, odzysku oraz recyklingu odpadów opakowaniowych kontynuuje 41% ankietowanych gmin, a 51% ankietowanych gmin wskazuje, iż podejmuje działania w celu stworzenia systemu stacjonarnych lub mobilnych punktów odbioru odpadów, w tym niebezpiecznych, wielkogabarytowych. Z kolei na rozwój selektywnej zbiórki odpadów wskazuje 77% ankietowanych gmin, w tym m.in.: Bierzwnik; Bobolice (Zbiórka odpadów wielkogabarytowych, niebezpiecznych na terenie miasta i gminy Bobolice), Borne Sulinowo (zakup pojemników), Chojna (pojemniki), Golczewo (nowe gniazda); Malechowo (system workowy), Manowo (system workowy), Marianowo (pojemniki), Moryń (selektywna zbiórka); Myślibórz, Nowogrodek Pomorski, Płoty (selektywna zbiórka), Przelewice (pojemniki); Przybiernów (pojemniki); Rąbino (worki); Stepnica (worki), Świdwin (worki); Tuczno (pojemniki), Tychowo (worki), Wierzchowo (pojemniki), Dobra Szczecińska, Drawsko, Gryfino, Kalisz Pomorski, Karlino, Kołobrzeg, Łobez, Pełczyce.

łącznie w ramach środków UE oraz WFOŚiGW dofinansowano 41 inwestycji wpisujących się w selektywną zbiórkę odpadów.

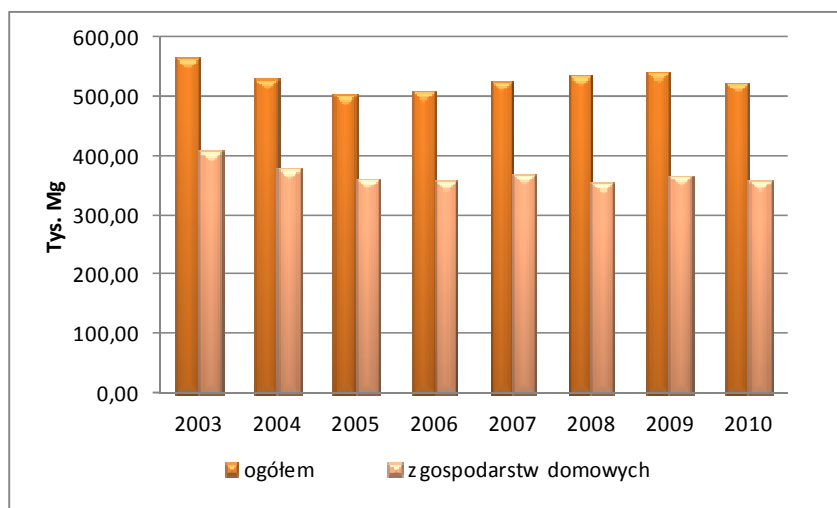
Wg danych GUS w ciągu lat 2008-2010 ilość odpadów komunalnych ogółem oraz pochodzących z gospodarstw domowych utrzymywała się na stałym poziomie – odpowiednio około 530 tys. ton rocznie i 350 tys. ton rocznie.

Tabela 19 Odpady komunalne zebrane w ciągu roku tys. Mg

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ogółem	563,67	528,36	502,49	507,12	525,07	533,00	539,20	522,54	:
z gospodarstw domowych	408,36	377,62	359,28	356,18	368,39	352,52	366,77	357,28	:

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Wykres 9 Odpady komunalne zebrane w ciągu roku tys. Mg

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Z kolei wg danych GUS ilość odpadów zbieranych selektywnie systematycznie wzrasta na terenie województwa – ogółem od 2008 roku nastąpił wzrost z 33 tys. ton do ponad 42 tys. ton w roku 2010. Największą grupą odpadów zbieranych selektywnie stanowi szkło, papier i tektura oraz odpady biodegradowalne. Na kolejnym miejscu plasują się tworzywa sztuczne i odpady wielkogabarytowe.

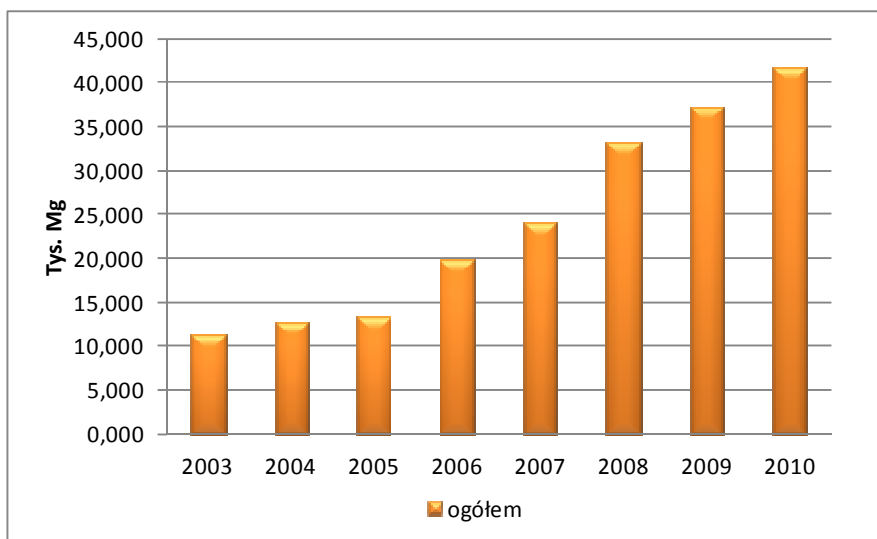
Sprzęt elektryczny i elektroniczny jest zbierany w niewielkich ilościach na terenie województwa – o ile w 2008 roku zebrano około 1,8 tys. ton tego rodzaju odpadów, to kolejnych latach nastąpił spadek do około 500 ton rocznie (wg danych GUS). Odpady tego rodzaju, jak również odpady wielkogabarytowe, są najczęściej zbierane w sposób objazdowy, który polega na obieraniu odpadów w określonych przez gminy terminach i miejscach.

Tabela 20 Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku tys. Mg

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ogółem	11,148	12,710	13,366	19,978	23,885	33,256	37,265	41,720	Bd
papier i tektura	2,463	2,790	3,765	3,944	3,428	5,692	7,791	7,981	Bd
szkło	7,072	4,955	4,612	5,440	6,179	8,656	9,725	9,590	bd
tworzywa sztuczne	1,451	2,199	2,422	3,347	3,829	5,022	5,939	5,625	bd
metale	0,158	0,053	0,108	0,117	0,120	0,060	0,120	1,062	bd
tekstylia	0,005	0,008	0,022	1,552	1,778	2,076	1,750	1,726	bd
niebezpieczne	0,000	0,001	0,002	0,006	0,153	0,029	0,021	0,039	bd
zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	0,000	0,000	0,008	0,066	0,177	1,745	0,413	0,553	bd
wielkogabarytowe	0,000	0,000	2,426	2,253	4,975	5,076	5,499	6,186	bd
biodegradowalne	0,000	0,000	0,000	0,000	3,247	4,900	6,006	8,959	bd

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

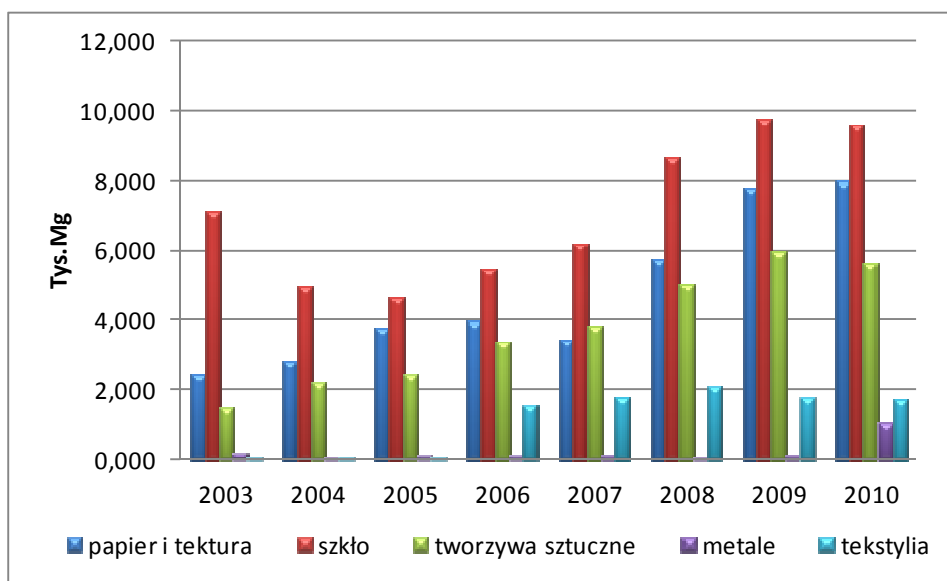
Wykres 10 Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku tys. Mg

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Ciekawe rozwiązanie zastosowano w Kołobrzegu: utworzono Gminną Zbiornicę Odpadów, w której mieszkańcy mogą bezpłatnie zdeponować sprzęt elektryczny i elektroniczny, świetlówki, baterie czy też opony.

Wykres 11 Wybrane odpady zebrane selektywnie w ciągu roku tys. Mg

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Stacje demontażu pojazdów prowadzone są przez prywatnych przedsiębiorców. Zapewniona jest sieć stacji demontażu w całym województwie.

Likwidacja mogilników

Budowa pierwszych mogilników rozpoczęła się w latach 60-tych. Na terenach województwa zachodniopomorskiego zlokalizowano 39 obiektów składowania przeterminowanych środków ochrony roślin. Pierwszy etap likwidacji mogilników znajdujących się na terenie naszego województwa został zrealizowany przez Wojewodę Zachodniopomorskiego.

Od 1 stycznia 2008 r. organem właściwym ds. ochrony środowiska stał się Marszałek Województwa, który w obawie o przecieki zanieczyszczeń do gruntu i wód gruntowych 2009 r. podjął się koordynacji usunięcia pozostałych na terenie naszego województwa bomb ekologicznych w postaci mogilników.

Zgodnie z programem „likwidacji mogilników na terenie województwa zachodniopomorskiego” w 2009 roku Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego uzyskał dofinansowanie z NFOŚiGW w Warszawie (13,5 mln PLN) oraz WFOŚiGW w Szczecinie (1,5 mln PLN) na ww. zadanie i rozpoczął realizację przedsięwzięcia mającego na celu całkowite usunięcie przeterminowanych środków ochrony roślin zdeponowanych w 20 z 25 mogilników (1 mogilnik usunęła gmina Marianowo w 2009 r. natomiast pozostałe 4 obiekty zostały usunięte przez Lasy Państwowe w październiku 2010. Powyższa decyzja została podjęta zgodnie z „Wytycznymi określającymi sposób prowadzenia działań polegających na likwidacji mogilników i rekultywacji terenów zdegradowanych składowaniem przeterminowanych środków ochrony roślin” przedstawionymi przez Ministerstwo Środowiska.

Prace mające na celu usunięcie mogilników przeprowadzone były w latach 2010 - 2011 przez firmy: SEGI –AT Sp. z o.o., SAVA GmbH & Co. KG, Hydrogeotechnika Sp. z o.o.

Całkowity koszt usunięcia 20 obiektów z terenu naszego województwa wyniósł : 11 332 54,02 PLN w tym: 10 199 028, 62 PLN - dofinansował Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki wodnej w Warszawie a 1 133 225, 40 PLN (10 inwestycji) – pochodziło ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie.

Usuwanie azbestu

14 grudnia 2009 r. Rada Miasta podjęła uchwałę pn. „Szczecin bez azbestu”. Obecna uchwała jest kontynuacją obowiązującej w latach 2005 – 2009 Uchwały Rady Miasta Szczecin Nr XXIV/482/04 z dnia 26 lipca 2004 r. w sprawie uchwalenia programu dla Miasta Szczecina pn. „Szczecin bez azbestu” oraz zmiany uchwały w sprawie „Ramowego Programu likwidacji azbestu z zabudowy miejskiej Szczecina”. W jej wyniku odebrano, przewieziono na składowiska i unieszkodliwiono w sumie ok. 890,00 Mg odpadów zawierających azbest na łączną kwotę ponad 351 tysięcy PLN.

W celu zachęcenia mieszkańców (osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami) do pozbywania się z budynków mieszkalnych materiałów zawierających azbest, w uchwale zaproponowano pokrycie w ramach programu również kosztów demontażu materiałów azbestowych.

Na terenie pozostałych gmin także realizowane są zadania w tym zakresie – odpowiedzi twierdzących udzieliło 54% ankietowanych gmin.

Corocznie w WFOŚiGW w Szczecinie przeznaczana jest pula środków na realizację zadań w ramach Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu. W analizowanym okresie czasu ze środków WFOŚiGW zrealizowano łącznie 86 projektów z zakresu usuwania azbestu:

- 11 z nich obejmowało unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest (wszystkie zrealizowane w 2011 roku, efekt ekologiczny 726,7 Mg unieszkodliwionych odpadów azbestowych);
- 59 dotyczyło usunięcia i utylizacji wyrobów i materiałów zawierających azbest – waga – 4083,158 Mg (lata 2010 i 2011);
- pozostałe projekty dotyczyły opracowania programów usuwania azbestu, systemów monitorowania oraz inwentaryzacji.

Działania edukacyjne w ramach gospodarki odpadami omówiono w odrębnym rozdziale Raportu.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 26

Z26	Utworzenie spójnego wojewódzkiego systemu gospodarowania odpadami	
a)	tworzenie ponad gminnych struktur dla realizacji regionalnych zakładów zagospodarowania odpadów	
b)	modernizacja i wprowadzanie nowych, niskoodpadowych procesów produkcyjnych	
c)	wdrożenie wytycznych w zakresie zapobiegania powstawania odpadów oraz zalecanego postępowania z odpadami przez przedsiębiorców	

	Działania nie zakończone - do kontynuacji
	Zadania ciągłe

Na terenie województwa zidentyfikowano dwie duże ponadgminne struktury utworzone dla realizacji zadań wynikających z wymogów w zakresie gospodarki odpadami: Celowy Związek Gmin R-XXI oraz Związek Gmin Dolnej Odry. Ponadto usługi w zakresie ponadgminnej gospodarki odpadami będą świadczone w ramach budowanych dwóch zakładów termicznego przekształcania odpadów – w Szczecinie i w Koszalinie ("System gospodarki odpadami i budowa zakładu termicznego przekształcania odpadów dla miast i gmin Pomorza Środkowego").

Celowy Związek Gmin R-XXI to zrzeszenie 28 gmin województwa zachodniopomorskiego, którego celem jest realizacja wspólnego zadania z zakresu gospodarki odpadami. Głównym zadaniem Związku jest budowa nowoczesnego systemu gospodarowania odpadami obejmującego wszystkie gminy członkowskie. Związek zajmuje się zagospodarowaniem odpadów na terenie siedmiu powiatów przejmując zadania gminne w tym zakresie. Docelowy program Związku obejmuje także zamknięcie, jak również rekultywację nieczynnych już składowisk na terenie Związku. W ramach programu Związek prowadzi kompleksową selektywną zbiórkę surowców wtórnych u źródła ale także na specjalistycznej linii sortowniczej.¹⁰

Z kolei Związek Gmin Dolnej Odry został utworzony w 2003 r, a wg informacji uzyskanych z ankiet, ponownie reaktywowany w 2012 roku. Uchwała NR XVI/133/2012 Rady Gminy Banie w sprawie przyjęcia zmian Statutu Związku Gmin Dolnej Odry wskazywała na uczestnictwo 16 gmin, zaś uzyskane z gminy Banie informacje wskazują, że do związku przystąpiły kolejne 3 gminy.¹¹

Modernizacja i wprowadzanie nowych, niskoodpadowych procesów produkcyjnych leży najczęściej w gestii prywatnych przedsiębiorców, jedynie 5% ankietowanych gmin wskazało, że takie działania miały miejsce na ich terenie.

Portal Ministerstwa Środowiska udostępnia wytyczne oraz wymogi w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz zalecanego postępowania z odpadami przez przedsiębiorców, m. in. w zakresie:

- pojazdów wycofanych z eksploatacji;
- zsytego sprzętu;
- zużytych baterii i akumulatorów;
- odpadów opakowaniowych;
- odpadów ulegających biodegradacji;
- komunalnych osadów ściekowych;
- PCB/PCT;
- olejów odpadowych;
- zużytych opon;
- azbestu;

¹⁰ <http://www.czg.nowogard.pl/>

¹¹ bip.banie.pl/pobierz/4609

- odpadów medycznych i weterynaryjnych;
- odpadów z przemysłu wydobywczego;
- trwałych zanieczyszczeń organicznych;
- przeterminowanych środków ochrony roślin.

Nad prawidłowym wdrażaniem wytycznych czuwa Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie, do zadań którego należy m.in.:

- kontrola przestrzegania przepisów o ochronie środowiska i racjonalnym użytkowaniu zasobów przyrody;
- kontrola eksploatacji instalacji i urządzeń chroniących środowisko przed zanieczyszczeniem;
- kontrola przestrzegania decyzji ustalających warunki użytkowania środowiska;
- udział w postępowaniu dotyczącym lokalizacji inwestycji;
- udział w przekazywaniu do użytku obiektów lub instalacji realizowanych jako przedsięwzięcie mogące znacząco oddziaływać na środowisko;
- prowadzenie postępowania administracyjnego w związku z naruszeniem wymagań ochrony środowiska, w tym w szczególności wydawanie decyzji w sprawach:
 - a/ wymierzania administracyjnych kar pieniężnych;
 - b/ wstrzymywania działalności;
 - c/ innych dotyczących ochrony środowiska;
- współdziałanie w zakresie ochrony środowiska z innymi organami kontrolnymi, organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz organami administracji państwowej i rządowej, samorządu terytorialnego i obrony cywilnej, a także organizacjami społecznymi i opiekunami społecznymi
- kontrola przestrzegania przepisów o opakowaniach i odpadach opakowaniowych;
- kontrola przestrzegania przepisów o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej;
- kontrola przestrzegania przepisów;
- kontrola przestrzegania przepisów o odpadach.

8.6. OCHRONA GLEB PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM ORAZ REKULTYWACJA TERENÓW ZDEGRADOWANYCH

8.6.1. OCENA STOPNIA REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH CELU 3.1. OCHRONA GLEB PRZED NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIEM ORAZ REKULTYWACJA TERENÓW ZDEGRADOWANYCH

W ramach celu średniookresowego 3.1. *Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych* wskazano 3 zadania wraz z uszczegółowieniem w ramach każdego z nich, wskazującym na planowane do podjęcia konkretne inwestycje lub inne typy działań. Zadania przedstawiono w postaci tabel od Z27 do Z29.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 27

Z27	Ochrona gleb przed degradacją	
	a) promocja produkcji rolnej zapewniającej zrównoważone wykorzystanie gleb	
	b) wdrażanie i upowszechnianie zasad Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej	
	c) kontrola obiektów hodowli zwierząt średnich i dużych oraz postępowania z gnojowicą	
	d) ochrona gleb przed erozją i zakwaszeniem	
	e) kontrola jakości gleb	
	f) działania zmierzające do odkwaszenia gleb	
	g) przestrzeganie zasad ochrony gleb w działalności gospodarczej (inne niż rolnictwo)	
	a) rozwój systemu identyfikacji i monitoringu terenów zdegradowanych	

Zadania ciągłe

Działania w zakresie ochrony gleb przed degradacją prowadzone są przede wszystkim przez Okręgowe Stacje Rolniczo-Chemiczne. Są to takie działania jak:

- propagowanie badań zasobności gleb w celu dostosowania nawożenia do potrzeb roślin i zawartości składników pokarmowych w glebie (zadanie ciągłe) – działania te są prowadzone wśród firm i osób zainteresowanych badaniami;
- propagowanie badań kwasowości gleb, szkolenia i instruktaże (zadanie ciągłe); przebadano ok. 130 000 próbek z 380 000 ha w okresie objętym raportem;

- badanie zasobności gleb w makro- i mikroelementy, badanie gleb pod względem zawartości metali ciężkich, przebadano około: 1 000 próbek na zawartość metali ciężkich, 130 000 próbek na zawartość makroelementów i 2 600 próbek na zawartość mikroelementów;
- określenie potrzeb wapnowania gleb (zadanie ciągłe); wydane zalecenia nawozowe dotyczące wapnowania gleb.

Kontrola obiektów hodowli zwierząt średnich i dużych oraz postępowania z gnojowicą jest w sposób ciągły prowadzona przez pracowników WIOŚ w Szczecinie.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 28

Z28	Rekultywacja terenów zdegradowanych	
	b) rekultywacja terenów uznanych za zdegradowane zgodnie z rejestrem wojewódzkim	
	c) rekultywacja składowisk odpadów, których eksploatację zakończono przed 2002 rokiem	
	d) rozminowanie obszarów po poligonach oraz usunięcie zanieczyszczeń gruntu	

	Działania nie zakończone - do kontynuacji
	Zadania ciągłe

Rekultywacja składowisk odpadów, których eksploatację zakończono przed 2002 rokiem jest zadaniem wymagającym kontynuacji – więcej informacji na ten temat zestawiono w ramach zadania dotyczącego gospodarki odpadami.

Rozminowanie obszarów po poligonach oraz usunięcie zanieczyszczeń gruntu jest prowadzone w sposób ciągły w miarę wystąpienia zanieczyszczenia gruntu – np. w wyniku awarii lub w wyniku odnalezienia min na terenach powojkowych.

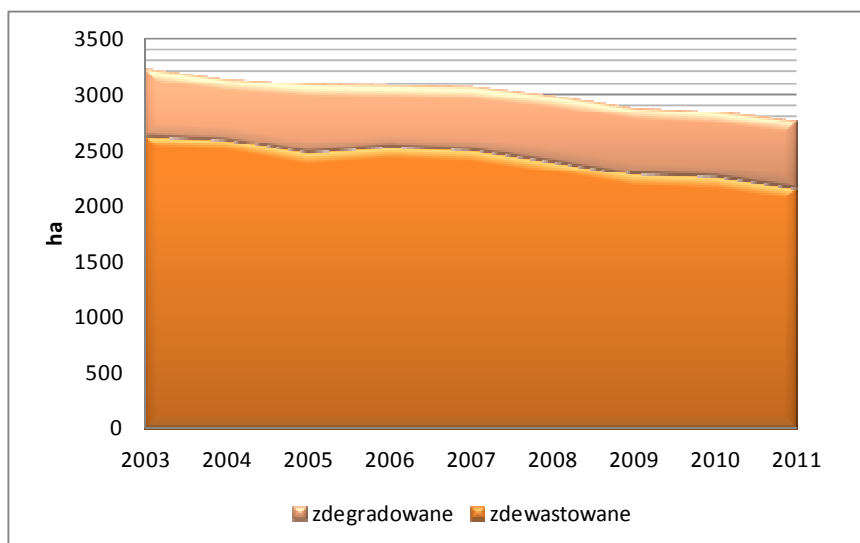
Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych obniża się systematycznie każdego roku, na co wskazują poniższe dane GUS.

Tabela 21 Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ogółem	3236	3142	3094	3083	3070	2993	2887	2852	2769
zdewastowane	2630	2599	2481	2529	2502	2401	2287	2263	2164
zdegradowane	606	543	613	554	568	592	600	589	605

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Wykres 12 Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Odpowiednio wzrasta powierzchnia gruntów zrehabilitowanych w ciągu roku – od 28 ha w 2008 roku do 148 w 2011 r. Przeważa rekultywacja gruntów na cele leśne. Mniejsze znaczenie ma zagospodarowywanie innych gruntów (np. na cele leśne).

Tabela 22 Powierzchnia gruntów zrehabilitowanych w ciągu roku [ha]

zrehabilitowane w ciągu roku									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ogółem	165	140	90	41	53	28	41	82	148
na cele rolnicze	88	37	1	16	10	7	8	15	17
na cele leśne	15	2	62	25	24	0	5	51	58

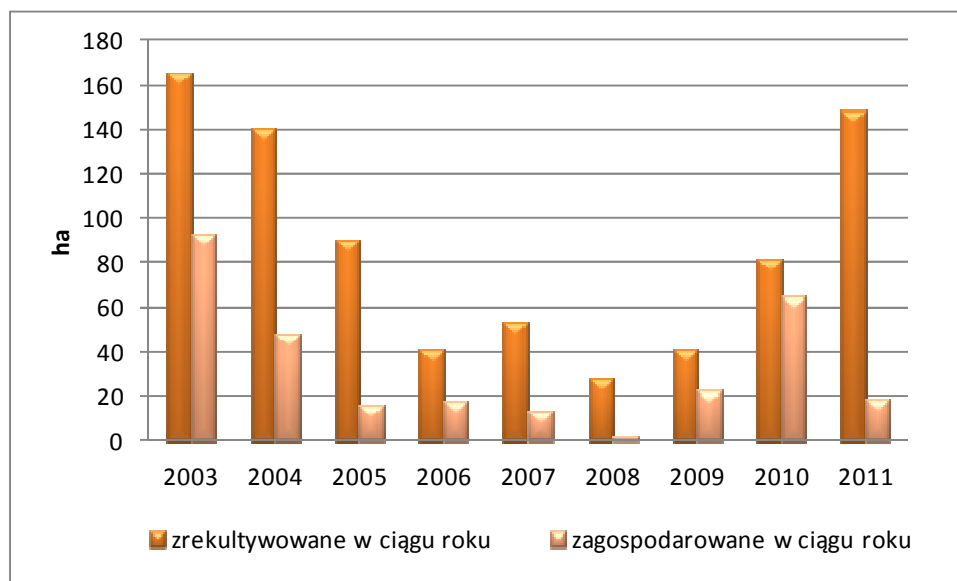
Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Tabela 23 Powierzchnia gruntów zagospodarowanych w ciągu roku

zagospodarowane w ciągu roku									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ogółem	93	48	16	18	13	2	22	65	19
na cele rolnicze	31	36	1	16	5	2	6	10	11
na cele leśne	0	2	13	2	0	0	5	48	11

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Wykres 13 Powierzchnia gruntów zrehabilitowanych i zagospodarowanych ogółem w ciągu roku [ha]

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 29

Z29	Opracowanie strategii zagospodarowania urobków z prac pogłębiarskich w ramach rozbudowy i modernizacji infrastruktury portowej (cel kierunkowy 2.1 ze Strategii Rozwoju Gospodarki Morskiej Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015)	
	a) wyznaczenie nowych miejsc składowania urobku na polach refulacyjnych lub wskazanie innego sposobu zagospodarowania	
	b) lokalizacja zakładu separującego z refulatów zanieczyszczenia od piasków rzecznych	
	c) zapewnienie pól składowania 15 mln m ³ urobku (planowane po 2012 pogłębienie toru wodnego o długości 64km do głębokości 12,5m)	

Działania nie zakończone - do kontynuacji

Strategia dotycząca zagospodarowania urobków z prac pogłębiarskich w ramach rozbudowy i modernizacji infrastruktury portowej nie została opracowana, jednakże w wyniku aktualizacji „Strategii rozwoju gospodarki morskiej w województwie zachodniopomorskim do roku 2015” zaplanowano wskazane w zadaniu działania do przeprowadzenia w kolejnej perspektywie finansowej. Inwestycje zostały przesunięte na kolejne lata i ujęte w harmonogramie rzeczowo-finansowym programu:

- kontynuacja modernizacji toru wodnego Świnoujście – Szczecin do głębokości 12,5 m. Pogłębienie głębokowodnego toru podejściowego do Świnoujścia do głębokości umożliwiającej ruch statków o zanurzeniu do 14,5m. - modernizacja toru wodnego Świnoujście – Szczecin (Kanał Piastowski i Mieliński). Etap II, strona wschodnia i zachodnia; szacunkowy koszt całkowity 262,81 mln PLN; lata 2010–2013;
- przygotowanie pól refulacyjnych do przyjęcia urobku z modernizacji toru wodnego Świnoujście – Szczecin do głębokości 12,5 m; szacunkowy koszt całkowity 25 mln PLN, lata 2012–2015.

W chwili obecnej projekt modernizacji toru etap II jest wdrażany (30.07.2012 ogłoszono przetarg na wykonanie robót budowlanych w ramach inwestycji):

Projekt jest kontynuacją zrealizowanego w latach 2000-2004 ETAPU I, który obejmował budowę nowych falochronów przy wyjściu Kanału Piastowskiego na Zalew Szczeciński oraz przebudowę umocnień brzegowych Kanału Piastowskiego na odcinku 16.034 km – 13.015 km (strona „E”) oraz 16.178 km – 12.950 km (strona „W”). II Etap Modernizacji obejmie przebudowę umocnień brzegowych pozostałego odcinka Kanału Piastowskiego tj. do km 9.000 oraz Kanału Mielińskiego do km 5.043 toru wodnego Świnoujście -Szczecin (odcinek długości ponad 8 km toru wodnego obejmujący brzegi obu kanałów po wschodniej i zachodniej stronie).
Klasyfikacja projektu: Indywidualny duży projekt kluczowy, koszt całkowity projektu - 318,83 mln PLN Szacunkowa kwota dofinansowania z UE - 271,01 mln PLN (85 % wydatków kwalifikowanych) Przewidywany okres realizacji projektu – 2012-2014¹²

Z informacji uzyskanych w Urzędzie Morskim w Szczecinie wynika, iż obecnie Wydział Dróg i Budowli Morskich prowadzi etapową rozbudowę pola refulacyjnego D. W wyniku przeprowadzonej w roku 2011 modernizacji uzyskano nowe kwatery odkładu o pojemności 400 000m³. Przygotowywane jest również ponowne uruchomienie pola refulacyjnego Chełminek. W wyniku jego rozbudowy przewidywane jest uzyskanie pojemności na odkład 3 500 000m³ urobku. Zadanie finansowane jest z budżetu państwa na kwotę 848 695,52 PLN.

¹² www.ums.gov.pl

8.7. OCHRONA STREFY BRZEGOWEJ I ZAPLECZA BRZEGÓW MORZA BAŁTYCKIEGO I ZALEWU SZCZECIŃSKIEGO

8.7.1. OCENA STOPNIA REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH CELU 4.1. OCHRONA STREFY BRZEGOWEJ I ZAPLECZA BRZEGÓW MORZA BAŁTYCKIEGO I ZALEWU SZCZECIŃSKIEGO

W ramach celu średniookresowego 4.1. *Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów Morza Bałtyckiego i Zalewu Szczecińskiego* wskazano 6 zadań wraz z uszczegółowieniem w ramach każdego z nich, wskazującym na planowane do podjęcia konkretne inwestycje lub inne typy działań. Zadania przedstawiono w postaci tabel od Z30 do Z35.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 30

Z30	Budowa, utrzymywanie i ochrona umocnień brzegowych, wydm i zalesień ochronnych w pasie technicznym	
	a) opracowywanie bieżących i długofalowych planów ochrony brzegów	
	b) budowa i utrzymanie umocnień brzegowych w pasie technicznym	
	c) prowadzenie gospodarki wydmowo-leśnej w pasie technicznym	
	d) prowadzenie działań profilaktycznych mających na celu ochronę brzegów	
	e) nadzór nad przestrzeganiem przepisów dotyczących zachowania się w pasie technicznym i na wodach przybrzeżnych do odległości 0,1 Mm od brzegu	
	f) udział w akcjach przeciwsztormowych	

oraz

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 31

Z31	Realizacja zadań „Programu ochrony brzegów morskich” dla województwa zachodniopomorskiego	

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 32

Z32	Utrzymanie brzegów Kanału Piastowskiego, Starej Świny i południowych brzegów wysp: Uznam, Karsiborska Kępa i Wolin od zachodniej granicy państwa do granicy Wolińskiego Parku Narodowego	

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 33

Z33	Zabezpieczanie mienia wyrzuconego przez morze w pasie technicznym	

	Działania nie zakończone - do kontynuacji
	Zadania ciągłe

Budowa, utrzymywanie i ochrona umocnień brzegowych, wydmy i zalesień ochronnych w pasie technicznym jest szerokim zadaniem realizowanym w ramach współpracy Urzędów Morskich z innymi instytucjami i podmiotami, m.in. Urzędem Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego, samorządami gmin nadmorskich, Ministerstwem Infrastruktury, Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, jednostkami uczelnianymi i badawczymi czy strażą graniczną.

W 2009 roku ukazał się raport „Ochrona brzegów morskich” przeprowadzony przez Najwyższą Izbę Kontroli (Delegatura w Szczecinie). Celem kontroli była ocena działalności administracji morskiej przy realizacji ustanowionego ustawą – w marcu 2003 r. – wieloletniego „Programu ochrony brzegów morskich”, zwanego dalej Programem, w szczególności wykorzystanie środków finansowych oraz działania mające na celu pozyskanie środków pozabudżetowych na jego realizację.

W wynikach kontroli stwierdzono m.in., że:

Ministrowie właściwi do spraw gospodarki morskiej nierzetelnie nadzorowali realizację Programu oraz nie podejmowali działań w celu pozyskania środków pozabudżetowych na jego finansowanie.
 Dyrektorzy urzędów morskich część środków otrzymanych na realizację Programu wykorzystali niezgodnie z przeznaczeniem
 Działania dyrektorów urzędów morskich na rzecz pozyskania środków pozabudżetowych były nieskuteczne – do końca 2008 r. nie uzyskali żadnych środków.
 Niemożliwe jest dokonanie oceny dotychczasowej skuteczności Programu w oparciu o miernik wskazany w ustawie o ochronie brzegów morskich, tj. stwierdzenie czy zapewniono stabilizację linii brzegowej według stanu z 2000 r., gdyż przebieg tej linii określony został tylko na części jej długości.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli niezbędne okazało się podjęcie przez Ministra Infrastruktury działań mających na celu wyeliminowanie powyższych nieprawidłowości, polegających zwłaszcza na:

- nowelizacji ustawy o ustanowieniu Programu, m.in. w zakresie sprecyzowania mierników zachowania linii brzegowej oraz aktualizacji obszarów objętych Programem;
- pozyskaniu środków pozabudżetowych na realizację Programu;
- rzetelnym prowadzeniu nadzoru nad działalnością urzędów morskich (m.in. przez przeprowadzanie bezpośrednich kontroli) w zakresie wykonania zadań i wykorzystania środków budżetowych, przekazywanych tym urzędem na realizację Programu.

Na bazie tych wniosków (oraz wystąpień samorządów gmin nadmorskich) zaproponowano zmianę *Programu*, której celem jest skuteczniejsza, adekwatna do potrzeb ochrona brzegu morskiego. Instytut Morski w Gdańsku na zlecenie Ministra Budownictwa, Transportu i Gospodarki Morskiej opracował prognozę oddziaływania na środowisko dla zmiany programu wieloletniego na lata 2004 – 2023 pn: „Program ochrony brzegów morskich”.

Główne cele zmian to:

- podwyższenie rocznej kwoty minimalnej, do poziomu 40 000 000 PLN,
- wydłużenie odcinków brzegu przeznaczonych do ochrony, o 82,25 km,
- monitoring brzegów morskich, na całej ich długości, w celu wskazania koniecznych i niezbędnych działań do zachowania linii brzegowej brzegu morskiego,
- wprowadzenie konsultacji planów realizacji *Programu* z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego.

30.08.2012 roku na portalu Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej ukazało się sprawozdanie z zakończonych konsultacji społecznych *Prognozy oddziaływania na środowisko dla zmiany programu wieloletniego na lata 2004-2023 pn: „Programu ochrony brzegów morskich” ustanowionego ustawą z dnia 28 marca 2003 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Program ochrony brzegów morskich”.*

Obecnie jako ważniejszą inwestycję wpisującą się w działania na rzecz ochrony brzegów morskich można wymienić projekt pn.: „Przebudowa falochronu wschodniego w Świnoujściu” (Projekt Nr POIS. 07.02.00-00 -003/09)

Przedsięwzięcie polega na przywróceniu parametrów wytrzymałościowych i statecznościowych budowli. Prace inwestycyjne realizowane w trakcie projektowanego przedsięwzięcia będą polegały na przebudowie skarpy zachodniej w części nadwodnej oraz podwodnej falochronu wschodniego. W wyniku realizacji projektu zostanie przebudowane i trwale zabezpieczone przed erozją i osuwiskami 1 477,00 m istniejącego falochronu. Obszar bezpośredniego oddziaływania projektu obejmuje nie tylko port w Świnoujściu, ale także porty w Policach i w Szczecinie - jest to praktycznie jedyne wejście do tych portów z Morza Bałtyckiego. Projekt ma na celu polepszenie osłony wejścia do Portu Świnoujście przed falowaniem i zalodzeniem w warunkach podniesionych stanów wody. Inwestycja jest również związana z budową morskiego terminalu LNG, który ma zapewnić bezpieczeństwo energetyczne RP.

Inne inwestycje finansowane w ramach POiIŚ na terenie województwa zachodniopomorskiego to :

- ochrona brzegów morskich na wschód od Portu Darłowo;
- odbudowa i rozbudowa umocnień brzegu morskiego w Kołobrzegu km 330,4-333,4;
- ochrona brzegów morskich w granicach Centralnego Poligonu Sił Powietrznych Wicko Morskie.

Natomiast ze sprawozdania za 2011 rok przekazanego przez Urząd Morski w Słupsku wynika, że w roku 2011 Urząd kontynuował działania o pozyskanie środków finansowych z funduszy unijnych na realizację kolejnych działań dotyczących utrzymania obiektów portowych, jak i ochrony i utrzymania brzegów morskich. Obok realizacji trzech projektów na podstawie porozumień podpisanych w latach poprzednich, w roku 2011 zostały podpisane porozumienia o dofinansowanie następujących projektów:

1. w dniu 18 lutego 2011 roku – podpisano porozumienie z instytucją wdrażającą: Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Oddział Pomorski w Gdyni na dofinansowanie projektu pn. „Remont nabrzeży po wschodniej stronie portu Ustka i dalby dewiacyjnej” realizowanego w ramach Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nabrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”. Wartość inwestycji wynosi 15 184 225,00 PLN;

2. w dniu 1 grudnia 2011 roku uzyskano potwierdzenie dofinansowania, zaś w dniu 23 stycznia 2012 roku podpisano umowę o dofinansowanie projektu pn. „Ochrona brzegów morskich na wysokości Centralnego Poligonu Sił Powietrznych Wicko Morskie” realizowanego w ramach POIiŚ. Wartość projektu została określona na kwotę 109 497 068,60 PLN.

Ponadto zgromadzone dokumenty do złożenia wniosku aplikacyjnego o dofinansowanie projektu pn. „Ochrona brzegów morskich na wysokości Łeby, Rowów i Ustki”, który również ma być realizowany w ramach Programu operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013”. Wniosek o dofinansowanie tego zadania został formalnie złożony w dniu 16 stycznia 2012 roku.

W zakresie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów dotyczących zachowania się w pasie technicznym i na wodach przybrzeżnych do odległości 0,1 Mm od brzegu Urzędy Morskie opiniują uchwały rad gmin nadmorskich dotyczące wykazu kąpielisk, uzgadniają pasy ruchu dla osób prowadzących działalność gospodarczą (np. wypożyczalnie sprzętu pływającego), prowadzone są inspekcje wód morskich łodziami motorowymi w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żeglugi oraz lokalizacji zanieczyszczeń ropopochodnych. Przykładowo w roku 2011 wydano 3 opinie dotyczące kąpielisk (gmina Rewal, Dziwnów i Trzebiatów) oraz 14 uzgodnień dla pasów ruchu. Za udział w akcjach przeciwsztormowych odpowiedzialne są głównie służby kapitanatów – przekazują one dane o stanach wody służbom i użytkownikom portów. Zabezpieczanie mienia wyrzuconego przez morze w pasie technicznym jest zadaniem ciągłym realizowanym przez kapitanaty (mienie odbierane od straży granicznej). Utrzymanie brzegów Kanału Piastowskiego, Starej Świny i południowych brzegów wysp: Uznam, Karsiborska Kępa i Wolin od zachodniej granicy państwa do granicy Wolińskiego Parku Narodowego jest zadaniem stałym realizowanym przez Urząd Morski w Szczecinie.

Zadania ciągłe

Obecnie jest w trakcie budowy spójny system ochrony przyrody i środowiska na obszarach morskich i przybrzeżnych na który składają się:

- dyrektywy Siedliskowa i Ptasia;
- dyrektywa w sprawie strategii morskiej, która ustala ramy wg których państwa członkowskie UE osiągną lub utrzymają dobry stan ekologiczny środowiska morskiego najpóźniej do roku 2021 - w jej ramach mieści się przygotowanie i realizacja regionalnej strategii dla Bałtyku;
- dorobek prawny i działania Komisji Helsińskiej HELCOM w tym plan działań na rzecz Bałtyku (BSAP).

Urząd Morski w Szczecinie zaangażowany jest w realizację projektu konkursowego nr POIS.05.03.00-00-280/10 pn. „Projekty planów ochrony 5 ostoi Natura 2000 wyznaczonych na obszarach morskich w województwie zachodniopomorskim”, realizowanego w ramach V osi priorytetowej (ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych), działania 5.3 (opracowanie planów ochrony obszarów chronionych) Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POLIS), ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Łączna kwota środków przeznaczonych na realizację Projektu to 1 901 817 PLN, z czego współfinansowanie budżetu państwa wynosi 15 % (tj. 285 273 PLN), zaś finansowanie podlegające refundacji UE wynosi 85 % (tj. 1 616 544 PLN). Środki te będą wydatkowane zgodnie z Harmonogramem Realizacji Projektu - do końca 2013 r.

W Projekcie będą wykorzystane już istniejące dane przyrodnicze na temat obszarów oraz pozyskane nowe, będące wynikiem przeprowadzonych prac terenowych, czego rezultatem będą zbiorcze dokumentacje przyrodnicze, na podstawie których zostaną wykonane projekty planów ochrony poddane konsultacjom społecznym podczas organizowanych spotkań tematycznych. Udział wszystkich zainteresowanych stron ma przyczynić się do realnego i szybkiego umożliwienia wdrażania opracowanych planów. Poprzez dokonanie inwentaryzacji przyrodniczej obszarów, określenie tendencji zmian, określenie istniejących i potencjalnych zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych, a także poprzez wskazanie działań ochronnych, zostanie zachowany i polepszony stan zasobów przyrodniczych, tj. siedlisk przyrodniczych, siedlisk i populacji gatunków roślin i zwierząt, będących głównymi przedmiotami ochrony na tych obszarach. Nastąpi także ograniczenie zmniejszania różnorodności biologicznej na terenie tych obszarów. Z uwagi na fakt, że przedmiotowe ostoje Natura 2000 wyznaczone są nie tylko na obszarach morskich, a obejmują również ląd, za konieczne uznaje się dokonanie inwentaryzacji przyrodniczej tych terenów, bowiem prowadzone na nich działania oddziałują na ekosystem wodny.

Prowadzenie skutecznej realizacji zadań wynikających z zapisów planów ochrony, m.in. poprzez właściwy monitoring przyrodniczy, pozwoli na dopuszczenie realizacji prośrodowiskowych zamierzeń inwestycyjnych, ograniczając tym samym działania niekorzystne dla elementów przyrodniczych obszarów Natura 2000. Z uwagi na szczególne walory i położenie tych ostoi na obszarach morskich, istnieje duża presja inwestycyjna na akweny wodne. Brak planów ochrony dla tych obszarów oraz planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów morskich powoduje utrudnienia w wydawaniu decyzji zakazujących realizacji zamierzeń inwestycyjnych, które poprzez swój charakter i lokalizację mogą zagrozić walorom przyrodniczym obszarów Natura 2000.

Przeprowadzone działania zwiększą wiedzę na temat obszarów Natura 2000, usprawnią nadzór i zarządzanie nimi oraz włączą wszystkich interesariuszy w ich czynną ochronę, zaś uzyskane informacje przyrodnicze będą wykorzystywane przy procedurach środowiskowych realizowanych w przyszłości zamierzeń inwestycyjnych. Uzgodnione projekty planów ochrony dla obszarów Natura 2000 zostaną przedłożone ministrowi właściwemu ds. środowiska do zatwierdzenia i ustanowienia w drodze rozporządzenia na okres 20 lat. Plany ochrony obszarów Natura 2000 będą zatem nadrzędnym instrumentem, którego zapisy będą musiały być uwzględniane przy realizacji każdego działania inwestycyjnego bądź planistycznego, zlokalizowanego na ich terenie.

Projekt przewiduje również właściwe oznakowanie terenów objętych planami (Liczba planowanych do wykonania tablic urzędowych z nazwą obszaru Natura 2000: 50 szt.), powstanie folder informacyjny w nakładzie 5000 szt. Strona internetowa Projektu: 1.

Ponadto urzędy morskie opiniują i uzgadniają wszelkie inwestycje mogące oddziaływać na obszary Natura 2000 w zakresie

- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, planów zagospodarowania przestrzennego oraz strategii rozwoju regionalnego;
- polityk, strategii, planów lub gospodarki wodnej, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko;
- polityk, strategii, planów lub programów innych niż wymienione powyżej, których realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 jeżeli nie są one bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony;
- opiniowanie i uzgadnianie realizacji przedsięwzięć na obszarach morskich zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2008 nr 199 poz. 1227, z późn. zm.).

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 35

Z35

Realizacja zintegrowanego zarządzania obszarami przybrzeżnymi dla województwa zachodniopomorskiego

a) opracowanie strategii wojewódzkiej ZZOP

b) opracowanie programu działań operacyjnych

Nie zidentyfikowano realizacji działań

Informacje uzyskane w zakresie realizacji zintegrowanego zarządzania obszarami przybrzeżnymi dla województwa zachodniopomorskiego wskazują, że taka strategia nie została opracowana oraz że generalnie samo pojęcie ZZOP jest obecnie dość szeroko dyskutowane również w porozumieniu z pozostałymi państwami nadbałtyckimi, nie ma jednak formalnego wymogu opracowania tego typu dokumentu ani wyznaczonych organów zajmujących się jej realizowaniem. Aktualny stan wskazuje na to, iż jest to niezwykle szerokie pojęcie i nadal nie istnieje zgodność pomiędzy uczestnikami dyskusji co do definicji poziomu zintegrowania działań w tym zakresie.

8.8. OGRANICZENIE RYZYKA WYSTĄPIENIA POWAŻNYCH AWARII I MINIMALIZACJI ICH SKUTKÓW ORAZ ZWIĘKSZENIE BEZPIECZEŃSTWA CHEMICZNEGO

8.8.1. OCENA STOPNIA REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH CELU 5.1. OGRANICZENIE RYZYKA WYSTĄPIENIA POWAŻNYCH AWARII I MINIMALIZACJI ICH SKUTKÓW ORAZ ZWIĘKSZENIE BEZPIECZEŃSTWA CHEMICZNEGO

W ramach celu średniookresowego 5.1. *Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego* wskazano 2 zadania wraz z uszczegółowieniem w ramach każdego z nich, wskazującym na planowane do podjęcia konkretne inwestycje lub inne typy działań. Zadania przedstawiono w postaci tabel do Z36 do Z37.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 36

Z36	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i ograniczenie skutków dla ludzi, środowiska	
	a) wspieranie współpracy z właściwymi służbami w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom	
	b) nadzór zakładów i instalacji stanowiących potencjalne źródło poważnej awarii oraz aktualizacja rejestru potencjalnych sprawców poważnej awarii przemysłowej	
	c) doskonalenie systemu przeciwdziałania poważnym awariom	
	d) rozwój współpracy międzynarodowej dotyczących przeciwdziałania poważnym awariom, transgranicznych skutków awarii przemysłowych	
	e) analiza programów zapobiegania awariom i raportów o bezpieczeństwie oraz planów operacyjno-ratowniczych, przeprowadzanie ćwiczeń wariantów opisanych planach operacyjno-ratowniczych	
	f) wyznaczenie drogowych tras transportu substancji niebezpiecznych, omijających w miarę możliwości tereny miejskie, mocno zurbanizowane oraz zorganizowanie miejsc postojowych dla środków transportujących takie substancje	
	g) kontrole środków i szlaków transportowych	
	h) poprawa bezpieczeństwa transportu drogowego, kolejowego i wodnego	
	i) zwiększenie nadzoru nad przestrzeganiem procedur dozorowych	
	j) informowanie i ostrzeganie społeczeństwa o zagrożeniach	
	k) poprawa ratownictwa chemicznego i współpracy międzynarodowej w zakresie usuwania i ograniczenia skutków poważnych awarii przemysłowych	
	l) szkolenia dla administracji samorządowej i podmiotów gospodarczych	
	m) wsparcie Państwowej Straży Pożarnej do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom	

Organem nadzorującym zakłady i zdarzenia, które mogą doprowadzić do wystąpienia ryzyka poważnych awarii jest Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, którego zadaniami statutowymi są m.in.:

- kontrole podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii,
- badanie przyczyn powstawania oraz sposobów likwidacji skutków poważnych awarii dla środowiska, inicjowanie działań tworzących warunki zapobiegania poważnym awariom oraz usuwania ich skutków i przywracania środowiska do stanu właściwego.

W zakresie realizacji działań mających na celu wspieranie współpracy z właściwymi służbami w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom, Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej prowadzi ścisłą współpracę z WIOŚ w Szczecinie w zakresie opiniowania Raportów oraz w ramach czynności kontrolnych w zakładach o dużym ryzyku (ZDR) i zakładach o zwiększonym ryzyku (ZZR). Jest to zadanie ciągłe.

Nadzór zakładów i instalacji stanowiących potencjalne źródło poważnej awarii oraz aktualizację rejestru potencjalnych sprawców poważnej awarii przemysłowej będącym działaniem ciągłym prowadzi WIOŚ, który dokonuje działań kontrolnych w ZDR i ZZR:

Tabela 24 Kontrole WIOŚ w Szczecinie przeprowadzone w latach 2008-2011 dotyczące potencjalnych sprawców poważnych awarii i sprawców poważnych awarii

Rodzaj kontroli	Potencjalnych sprawców poważnych awarii	Sprawców poważnych awarii
2008	26	15
2009	29	10
2010	23	6
2011	28	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ

łącznie w latach 2008 – 2011 na terenie województwa zachodniopomorskiego zrealizowano 141 kontroli sprawców lub potencjalnych sprawców poważnych awarii.

W zakresie doskonalenia systemu przeciwdziałania poważnym awariom w latach 2008-2011 KWSPSP Województwa Zachodniopomorskiego przeprowadzono 11 ćwiczeń w zakładach dużego ryzyka. Wnioski z ćwiczeń stanowiły podstawę do przeprowadzenia aktualizacji zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych. Ćwiczenia prowadzone są w formie praktycznej oraz aplikacyjnej. W ćwiczeniach aplikacyjnych biorą udział oprócz przedstawicieli PSP, kierownictwa zakładów dużego ryzyka, wydziały zarządzania kryzysowego powiatów i inne służby współpracujące z Państwową Strażą Pożarną jako wiodącą służbą w zakresie likwidacji poważnych awarii przemysłowych. W latach 2008-2011 Zachodniopomorski Komendant Wojewódzki PSP dokonał analizy 10 Raportów o bezpieczeństwie oraz 17 Programów zapobiegania awariom przygotowanych dla zakładów dużego ryzyka (ZDR). W latach 2008-2011 komendanci powiatowi/miejscy PSP dokonali analizy 10 Programów zapobiegania awariom przygotowanych dla zakładów zwiększonego ryzyka (ZZR).

Zadania w zakresie rozwoju współpracy międzynarodowej dotyczących przeciwdziałania poważnym awariom, transgranicznych skutków awarii przemysłowych polegające na analizie zgłoszeń dotyczących transportu towarów niebezpiecznych oraz przekazywanie ich do właściwych komend powiatowych/miejskich PSP w zależności od trasy transportu dokonuje KWSPSP. Także Urząd Morski w Szczecinie dokonuje kontroli jednostek i akwenu portowego oraz współpracuje i wymienia informacje z innymi służbami i instytucjami.

Wśród ankietowanych podmiotów czynności ukierunkowane na wyznaczenie drogowych tras transportu substancji niebezpiecznych, omijających w miarę możliwości tereny miejskie, mocno zurbanizowane oraz zorganizowanie miejsc postojowych dla środków transportujących takie substancje wskazała jedynie gmina Krzęcin, przez teren której przebiega 6 km drogi wojewódzkiej.

Kontrole środków i szlaków transportowych prowadzi w sposób ciągły m.in. Urząd Morski w Szczecinie, który w latach 2008 – 2011 przeprowadził 403 kontrole w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żeglugi - jednostek pływających i torów wodnych (odpowiedni w 2008 - 89, 2009 -93, 2010 - 104, 2011-117).

W szkoleniach dla administracji samorządowej i podmiotów gospodarczych uczestniczą m.in. gminy: Krzęcin, Malechowo, Manowo, Świdwin. Są to szkolenia organizowane przez specjalistyczne firmy, Urząd Wojewódzki w Szczecinie oraz Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego. Szkolenia prowadzi również wcześniej wspomniana KWSP czy też Urząd Morski w Szczecinie (szkolenia i ćwiczenia w zakresie rozlewów).

Duże znaczenie w zakresie wparcia Państwowej Straży Pożarnej do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom mają środki UE oraz środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie. W ramach RPO WZ wsparto Gminę Banie i Złocieniec, a po środki WFOŚiGW sięgnął Związek OSP RP Szczecin oraz Związek Ochotniczych Straży Pożarnych RP Województwa Zachodniopomorskiego. W 6 gminach województwa (gminy Krzęcin, Łobez, Malechowo, Manowo, Stepnica, Pełczyce) dokonano działań związanych z zakupem sprzętu wspomagającego system ratownictwa (wozy strażackie, sprzęt ratowniczo gaśniczy, umundurowanie).

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 37

Z37	Ograniczenie zagrożeń chemicznych z produkcji, obrotu i stosowania substancji chemicznych	
	a) nadzór podmiotów wprowadzających do obrotu substancje chemiczne	
	b) poprawa bezpieczeństwa magazynowania i obrotu substancjami niebezpiecznymi	
	c) propagowanie stosowania bezpiecznych dla środowiska zamienników substancji chemicznych, w tym produktów ulegających biodegradacji	
	d) minimalizacja niekorzystnego wpływu stosowania chemikaliów na środowisko	

Zadania ciągłe

Ograniczenie zagrożeń chemicznych z produkcji, obrotu i stosowania substancji chemicznych regulują rozporządzenia i dyrektywy UE:

- rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE;
- dyrektywa 2006/121/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. zmieniająca dyrektywę Rady 67/548/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do klasyfikacji, pakowania i etykietowania substancji niebezpiecznych w celu dostosowania jej do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) oraz utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów.

Zadania w zakresie ograniczenia zagrożeń chemicznych z produkcji, obrotu i stosowania substancji chemicznych podejmuje Państwowa Inspekcja Pracy poprzez:

- ograniczenie zagrożeń chemicznych z produkcji, obrotu i stosowanych substancji chemicznych w zakładach dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia awarii przemysłowej (ZDR i ZZR) oraz

w zakładach o potencjalnie wysokim ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (niezakwalifikowanych do ZZR i ZDR);

- propagowanie ograniczenia liczby osób pracujących w narażeniu na substancje i preparaty chemiczne niebezpieczne;
- prezentację i propagowanie różnych metod identyfikacji zagrożeń chemicznych i szacowania poziomu ryzyka zawodowego w narażeniu na czynniki chemiczne;
- dostarczanie pracodawcom broszur i poradników dotyczących oceny ryzyka chemicznego oraz udzielanie porad w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy;
- prezentowanie i prowadzenie warsztatów na spotkaniach członków Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Pracowników Służby BHP w zakresie metod identyfikacji zagrożeń chemicznych, w tym związanych z wykonywaniem pracy na stanowiskach, na których mogą wystąpić atmosfery wybuchowe, metod szacowania ryzyka oraz przekazywanie im poradników i broszur dotyczących prezentowanych zagadnień.

W/w zadania prowadzone były w latach 2008 -2011 i przewidziane są do realizacji w latach 2012 – 2015. Efektem działań było przeprowadzenie w 2008 roku 5 kontroli w zakładach stwarzających zagrożenie awarią przemysłową z udziałem niebezpiecznych substancji i preparatów chemicznych, które zostały zakwalifikowane do zakładów zwiększonego ryzyka wystąpienia awarii przemysłowej (ZZR). W 2009 r. prowadzono kontrole w 10 zakładach o potencjalnie wysokim ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (niezakwalifikowanych do ZZR i ZDR). W 2011 r. prowadzono 5 kontroli instalacji amoniakalnych eksploatowanych w zakładach branży spożywczej niezaklasyfikowanych do kategorii zakładów dużego lub zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, których celem było sprawdzenie przestrzegania obowiązujących przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, ze szczególnym uwzględnieniem prowadzonych przez pracodawców działań zapobiegających awariom i ich skutkom. W 2011 r. przeprowadzono jedną kontrolę bazy paliw w zakresie oceny przestrzegania przez pracodawcę przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy w bazach paliw płynnych i bazach surowcowych ropy naftowej oraz 16 kontroli w stacjach paliw płynnych i autogazu.

8.9. OCHRONA ZŁÓŻ KOPALIN

8.9.1. OCENA STOPNIA REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH CELU 6.1. OCHRONA ZŁÓŻ KOPALIN

W ramach celu średniookresowego 6.1. *Ochrona złóż kopalin* wskazano 4 zadania wraz z uszczegółowieniem w ramach każdego z nich, wskazującym na planowane do podjęcia konkretne inwestycje lub inne typy działań. Zadania przedstawiono w postaci tabel od Z38 do Z41.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 38

Z38	Identyfikacja złóż kopalin na obszarze województwa zachodniopomorskiego	
	a) wykonanie inwentaryzacji złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska dla obszaru województwa zachodniopomorskiego	

Zadania ciągłe

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje się stosunkowo dużym urozmaiceniem pod względem rodzajów występujących kopaliny, zarówno w grupie kopaliny podstawowych jak i kopaliny pospolitych. Na poziomie wojewódzkim wykonuje się ich ogólną inwentaryzację z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska. Zadania realizowane są w sposób ciągły i finansowane z funduszy własnych.

Szczegółowa inwentaryzacja złóż surowców mineralnych ma miejsce na poziomie powiatów i gmin. Informacje na ten temat są umieszczane w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego danej gminy lub w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Inwentaryzację złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska wykonywał m. in. powiat Policki, bogaty w złoża kruszyw naturalnych. W ramach inwentaryzacji wykonano badanie złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska dla obszaru powiatu polickiego. W gminie Police znajdują się dwa złoża piaskowo – żwirowe: Tanowo (złożo eksploatowane) i Pilchowo II.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 39

Z39	Nadzór nad eksploatacją złóż kopaliny, racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniem kopaliny, w tym kopaliny towarzyszących	
	a) kontrole w zakresie wykonywania postanowień udzielonych koncesji oraz eliminacja nielegalnych eksploatacji	

Zadania ciągłe

W województwie zachodniopomorskim kontroluje się realizację warunków udzielonych koncesji na wydobywanie kopaliny (zadanie ciągłe jednostek samorządu terytorialnego). Prowadzone są na bieżąco kontrole w zakresie wykonywania postanowień udzielonych koncesji oraz eliminacji nielegalnych eksploatacji.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 40

Z40 Ochrona obszarów występowania złóż kopalin przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym eksploatację

a) sporządzanie wytycznych do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i planów zagospodarowania przestrzennego województwa i planów miejscowych

Zadania ciągłe

Województwo zachodniopomorskie wydaje wnioski i opinie do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Na terenie województwa eksploatuje się głównie gaz ziemny i ropę naftową, kredę jeziorną, kruszywa naturalne, piaski kwarcowe, surowce ilaste oraz torfy.

Ankietowane JST wskazywały, iż realizują zadanie polegające na sporządzaniu wytycznych do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, np.:

Gmina Dobra Szczecińska - podaje następujące zasady eksploatacji do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego:

- punkty eksploatacji kruszywa (głównie piaski) w kilku dzikich wyrobiskach powinny stać się podmiotem prawnym, działającym w oparciu o koncesję eksploatacyjną, wydaną przez starostę powiatu;
- należy zlikwidować dzikie składowiska odpadów w wyrobiskach poeksploatacyjnych oraz wprowadzić ich pełną rekultywację;
- przeprowadzić specjalistyczny zwiad geologiczny w rejonie Buku - Rzędzin i Dobrej Szczecińskiej, w celu udokumentowania nowych złóż kruszywa dla potrzeb lokalnych;
- w obrębie stref ochrony archeologicznej eksploatacja surowców mineralnych podlega zasadom obowiązującym w tych strefach.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 41

Z41 Racjonalne zagospodarowanie terenu występowania zasobów wód leczniczych oraz rozwój lecznictwa uzdrowiskowego

Zadania ciągłe

W analizowanym okresie nie stwierdzono istotnego rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego na terenie województwa. W Zachodniopomorskim istnieje 5 gmin uznanych za uzdrowiska: Połczyn - Zdrój (nizinne), Kołobrzeg, Kamień Pomorski, Darłowo i Świnoujście (nadmorskie). Racjonalne zagospodarowanie terenu występowania zasobów wód leczniczych odbywa się najczęściej na etapie uzgodnień przedinwestycyjnych w ramach procedury oceny oddziaływania na środowisko.

8.10. ZACHOWANIE RÓWNOWAGI EKOLOGICZNEJ W PROCESIE ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

8.10.1. OCENA STOPNIA REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH CELU 7.1.: ZACHOWANIE RÓWNOWAGI EKOLOGICZNEJ W PROCESIE ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

W ramach celu średniookresowego 7.1. *Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego* wskazano 7 zadań wraz z uszczegółowieniem w ramach każdego z nich, wskazującym na planowane do podjęcia konkretne inwestycje lub inne typy działań. Zadania przedstawiono w postaci tabel Z42 do Z48.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 42

Z42	Opracowanie planów ochrony parków narodowych	
	a) Woliński Park Narodowy	
	b) Drawieński Park Narodowy	

Działania w trakcie realizacji, nie wymagające kontynuacji

W ramach V osi POIiŚ podpisano umowę na przygotowanie planu ochrony Wolińskiego Parku Narodowego na lata 2014 - 2033 tj. na 20 lat. Zakres opracowania jest zgodny z zakresem określonym w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. 2005 nr 94 poz. 794). 24.10.2011 roku ogłoszono przetarg nieograniczony na wykonanie projektu, a 10.02.2012 roku - podpisano umowę z Wykonawcą. Opracowanie projektu planu ochrony dla Parku Narodowego wymaga wykonania monitoringu przyrodniczego (flory, fauny i zmian zachodzących w ekosystemach), przez co najmniej 2 okresy wegetacyjne. Planowany termin zakończenia opracowania przypada na koniec roku 2013.

W ramach V osi POIiŚ podpisano również umowę na przygotowanie planu ochrony Drawieńskiego Parku Narodowego. W ramach działania, oprócz projektu planu ochrony DPN, powstaną także projekty planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 : „Lasy Puszczy nad Drawą” – PLB320016 i „Uroczyska Puszczy Drawskiej” – PLH320046. Projekty planów oparte zostaną na szczegółowym rozpoznaniu stanu i wartości przyrodniczych poszczególnych ekosystemów parku oraz obszarów Natura 2000, ich zasobów naturalnych i biologicznej różnorodności oraz na zdiagnozowaniu rodzajów i źródeł zagrożeń. Zawarte w projektach planów zasady działań ochronnych będą wyznaczać kierunki i wskazywać metody zachowawczej i aktywnej ochrony komponentów środowiska przyrodniczego. Określać również będą dopuszczalne formy i zasady wykorzystania zasobów parku dla celów społecznych i ekonomicznych. Planowany termin zakończenia prac I kwartał 2014r.

Ze względu na pełną realizację zakresu w ramach podpisanych umów nie będzie konieczności kontynuacji działań. Warto ująć w kolejnym POŚ zadania związane z realizacją założeń planów ochrony na obszarze Wolińskiego i Drawieńskiego Parku Narodowego.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 43

Z43 Opracowanie planów ochrony

a) rezerwatów

b) parków krajobrazowych

Działania nie zakończone - do kontynuacji

W latach 2008-2009 sporządzono 9 projektów planów zadań ochronnych i 32 projekty planów ochrony. Na dzień 30 grudnia 2009 roku zatwierdzone plany ochrony posiadało 70 rezerwatów.

W latach 2010-2011 opracowano 9 nowych materiałów podstawowych do planu ochrony dla rezerwatów „Bórbagno Miałka”, „Roby”, „Stramniczka”, „Osetno”, „Diabelskie Pustacie”, „Krzemieńskie Źródlika”, „Wiejkowski Las”, „Jezioro Czarne” i „Przełom rzeki Dębnicy”. Sporządzone na podstawie ww. dokumentacji projekty zarządzeń RDOŚ zostaną zatwierdzone na przełomie lat 2012-2013. Finansowanie pochodziło z NFOŚiGW.

W ramach analizy w okresie 2008-2011 nie zidentyfikowano działań dotyczących opracowania planów ochrony parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

Część planów ochrony i planów zadań ochronnych opracowywanych dla obszarów Natura 2000 określi zadania ochronne dla rezerwatów wchodzących w skład sieci Natura 2000.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 44

Z44 Utworzenie nowych obszarów chronionych

a) rezerwatów

b) parków krajobrazowych

c) obszarów chronionego krajobrazu

Działania nie zakończone - do kontynuacji

W latach 2008-2009 uznano 4 rezerваты przyrody, w tym „Przełom rzeki Dębnicy” w gminie Barwice, „Sieciemińskie Rosiczki” w gminie Malechowo, „Bukowskie Bagno” w gminie Człopa” i „Źródliskowe Zbocza” w gminach Węgorzyno i Ińsko. W okresie tym nie zlikwidowano żadnego rezerwatu.

W kolejnych latach procedura sporządzania dokumentacji dla nowych rezerwatów przyrody i procedura ich uznawania dotyczyła łącznie 12 obiektów (finansowanie zapewniał EkoFundusz, WFOŚiGW w Szczecinie, Lasy Państwowe i RDOŚ w Szczecinie).

W 2010 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Szczecinie uznał 9 nowych rezerwatów przyrody:

- krajobrazowy „Nad Płociczną” w gminie Tuczo – zarządzenie Nr 9/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 22.03.2010r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Nad Płociczną” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 70, poz. 1287 z dn. 20.07.2010 r.);
- leśny „Nad Jeziorem Liptowskim” w gminie Tuczo - zarządzenie Nr 10/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 22.03.2010r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Nad Jeziorem Liptowskim” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 70, poz. 1288 z dn. 20.07.2010 r.);
- torfowiskowy „Żółwia Błoc” w gminie Goleniów wraz z otuliną - zarządzenie Nr 11/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 22.03.2010r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Żółwia Błoc” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 70, poz. 1289 z dn. 20.07.2010 r.);
- wodny „Rzeka Rekowa” w gminie Płoty - zarządzenie Nr 12/2010 RDOŚ w Szczecinie z dn. 31.03.2010 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Rzeka Rekowa” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 70, poz. 1290 z dn. 20.07. 2010 r.);
- leśny „Brzozowe Bagno koło Czaplinka” w gminie Czaplinek – zarządzenie Nr 13/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 31.03.2010r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Brzozowe Bagno koło Czaplinka” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 70, poz. 1291 z dn. 20.07.2010 r.);
- leśny „Nadmorski Bór Storczykowy” w gminie Wolin – zarządzenie Nr 14/2010 RDOŚ w Szczecinie z dn. 31.03.2010 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Nadmorski Bór Storczykowy” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 70, poz. 1292 z dn. 20.07. 2010 r.);
- florystyczny „Krzywicki Mszar” w gminie Osina – zarządzenie Nr 15/2010 RDOŚ w Szczecinie z dn. 02.04.2010 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Krzywicki Mszar” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 70, poz. 1293 z dn. 20.07.2010 r.);
- torfowiskowy „Wrzosiec” w gminie Osina – zarządzenie Nr 16/2010 RDOŚ w Szczecinie z dn. 02.04.2010 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Wrzosiec” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 70, poz. 1294 z dn. 20.07.2010 r.);
- leśny „Nadmorski bór bażynowy w Mrzeżynie” w gminie Trzebiatów – zarządzenie Nr 18/2010 RDOŚ w Szczecinie z dn. 02.04.2010 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Nadmorski bór bażynowy w Mrzeżynie” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 70, poz. 1295 z dn. 20.07.2010 r.).

W 2011 r. RDOŚ uznał 3 nowe rezerваты:

- torfowiskowy „Mszar koło Siemidarżna” w gminie Brojce - zarz. Nr 39/2010 RDOŚ w Szczecinie z dn. 29.11.2010 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody Mszar koło Siemidarżna (Dz. Urz. Nr 128, poz. 2331 z dn. 9 listopada 2011 r.);
- Zarz. Nr 37/2010 RDOŚ w Szczecinie z dn. 29.11.2010 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody Bagno Raczyk (Dz. Urz. Nr 128, poz. 2329 z dn. 9 listopada 2011 r.);
- Zarz. Nr 38/2010 RDOŚ w Szczecinie z dn. 29.11.2010 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody Mokradła koło Leśniczówki Łowiska (Dz. Urz. Nr 128, poz. 2330 z dn. 9 listopada 2011 r.).

W okresie 2008-2011 wystąpił bardzo niewielki spadek udziału powierzchni obszarów chronionych w powierzchni całkowitej województwa.

Tabela 25 Udział powierzchni obszarów chronionych w powierzchni całkowitej województwa [%]¹³

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
20,45	20,49	20,50	20,69	20,80	21,34	21,51	21,48	21,06	21,07	21,07

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

¹³ Powierzchnia obszarów prawnie chronionych ogółem dla Polski od 1995 r. w celu wyeliminowania podwójnego liczenia tej samej powierzchni nie uwzględnia rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych położonych w granicach parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Dane dotyczące powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej nie uwzględniają informacji o obszarach Natura 2000. Dane z zakresu form ochrony przyrody dotyczą stanu na 31 XII.

Rośnie natomiast liczba pomników przyrody. W okresie 2008-2011 powołano 461 nowych pomników przyrody (wzrost o 19% w stosunku do roku 2007, to zadanie nie było ujęte w POŚ).

Tabela 26 Pomniki przyrody

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1627	1669	1798	1978	2310	2348	2373	2596	2681	2730	2834

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 45

Z45	Opracowanie i realizacja zapisów planu ochrony obszarów Natura 2000	

a) Opracowanie, zatwierdzenie i realizowanie dokumentacji obszarów Natura 2000	

Działania nie zakończone - do kontynuacji

W granicach województwa zachodniopomorskiego występuje 77 obszarów Natura 2000. W ramach projektu realizowanego przez Generalną Dyрекcyję Ochrony środowiska, współfinansowanego ze środków V osi POIiŚ zostaną opracowane 32 plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 z województwa zachodniopomorskiego: PLH320036, PLH320001, PLB320003, PLH320006, PLH320037, PLH320009, PLB320018, PLB320005, PLB320006, PLH320011, PLB320007, PLB320008, PLH320047, PLH320048, PLH320004, PLB320017, PLH300017, PLB320012, PLB300012, PLH320033, PLB320001, PLB320019, PLB320015, PLH320017, PLB320010, PLH320039, PLH320041, PLH320023, PLH320042, PLH320045, PLH320014, PLB08001. Dodatkowo w ramach projektu realizowanego przez Drawieński Park Narodowy zostaną opracowane plany zadań ochronnych dla 2 obszarów: PLB320016 i PLH320046. Urząd Morski w Szczecinie, również w ramach projektu finansowanego z V osi POIiŚ, opracowuje plany ochrony dla 5 obszarów morskich: PLB990003, PLB320009, PLB320011, PLH990002, PLH320018.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 46

Z46	Utworzenie transgranicznych obszarów chronionych	

a) opracowanie dokumentacji podstawowej we współpracy ze stroną niemiecką	

Działania nie zakończone - do kontynuacji

W okresie 2008-2011 na obszarze pogranicza polsko-niemieckiego w ramach programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej podjęto starania o realizację dwóch projektów, które stanowią wkład do wzmocnienia współpracy transgranicznej w zakresie ochrony przyrody oraz utworzenia transgranicznych obszarów chronionych:

- Harmonizacja i optymalizacja zarządzania siedliskami i ostojami NATURA 2000 w transgranicznym obszarze przyrodniczym Doliny Dolnej Odry (*Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie*)
- Merytoryczna koncepcja rozwoju ochrony przyrody dla obszaru Ueckermünder Heide - Puszczy Wkrzańskiej (*Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie*) – projekt ten ostatecznie nie został zrealizowany ze względu na negatywny wynik starań o dofinansowanie projektu.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 47

Z47	Opracowanie dokumentacji	
	a) obszarów spełniających wymogi ochrony środowiska określonych w konwencjach podpisanych przez RP	
	b) siedlisk gatunków chronionych roślin i zwierząt, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków zwierząt rodzimych dziko występujących	
	c) siedlisk gatunków roślin rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową	
	d) ocena wpływu populacji drapieżników na liczebność ofiar objętych ochroną prawną	

Działania nie zakończone - do kontynuacji

W okresie 2008-2011 na obszarze pogranicza polsko-niemieckiego w ramach programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej podjęto działania w kierunku realizacji dwóch projektów, które dotyczą określenia ram dla ochrony zagrożonych gatunków i siedlisk:

- Wspólna polsko-niemiecka transgraniczna współpraca w zakresie ochrony i rozwoju zasobów rybnych estuarium Odry (*Westpommersche Technologieuniversität*)
- Z wilkami - bez granic. Transgraniczna koncepcja dla gatunku priorytetowego w ramach Natury 2000 w Euroregionie Pomerania. (Pomerania-Wilk) (*WWF Polska*) – jednak z uwagi na to, że projekt nie otrzymał dofinansowania, nie został zrealizowany.

Ponadto realizowano projekty pn.:

- „Ochrona zimowisk i kolonii letnich nietoperzy w granicach wybranych województw” (finansowanie CKPŚ), w którym RDOŚ w Szczecinie pełnił rolę beneficjenta wiodącego. W latach 2010-2011 stworzenie wytycznych do monitoringu 4 gatunków nietoperzy ujętych w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, tj.: nocka dużego *Myotis myotis*, nocka łydkowłosego *Myotis dasycneme*, mopka *Barbastella barbastellus* i nocka Bechsteina *Myotis bechsteinii* bytujących w granicach obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty „Police - Kanały” (PLH320015) i „Strzaliny koło Tuczna” (PLH320021);
- „Dokumentowanie stanu przyrody, monitoring oraz budowa i modernizacja małej infrastruktury turystycznej w rezerwacie Świdwie i ostoi Natura 2000 (PLB320006) Jezioro Świdwie” (lata realizacji 2009-2010) przeprowadzono opracowanie i wdrożenie zasad monitoringu i ochrony przyrody w obszarze Natura 2000 - częściowe finansowanie NFOŚiGW.

W ramach projektów finansowanych ze środków V osi POIiŚ dofinansowano również kilka projektów, dotyczących przygotowania ogólnopolskich planów ochrony dla wybranych gatunków i siedlisk, w tym gatunków i siedlisk zagrożonych, drapieżników i gatunków konfliktowych: foka szara, ryś, niedźwiedź, wilk, wydra, kormoran, żuraw, głuszec, torfowiska alkaliczne oraz związane z nimi zagrożone gatunki - skalnica torfowiskowa, lipiennik Loesela, miodokwiat krzyżowy i gwiazdnica grubolistna. Część programów obejmuje

gatunki i siedliska występujące na obszarze województwa zachodniopomorskiego. Po zatwierdzeniu przez właściwe organy mogą stanowić ogólne wytyczne dla służb ochrony przyrody w województwie zachodniopomorskim.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 48

Z48	Odbudowa populacji zająca szaraka i kuropatwy	
	a) ocena wpływu populacji drapieżników na liczebność zająca szaraka i kuropatwy	
	b) opracowywanie i wdrażanie programów restytucji tych gatunków	

Działania nie zakończone - do kontynuacji

W okresie 2008-2011 przy wsparciu WFOŚiGW zrealizowano trzy projekty, opracowania programu oraz reintrodukcji zająca szaraka i kuropatwy. Były to jednak działania o charakterze lokalnym:

- program reintrodukcji kuropatwy *Perdix perdix* na terenie szczecińskiego okręgu łowieckiego (*Polski Związek Łowiecki w Szczecinie*);
- program reintrodukcji kuropatwy *Perdix perdix* na terenie szczecińskiego okręgu łowieckiego w rejonach polnych Gryfic i Pyrzyc (*Polski Związek Łowiecki Szczecin*);
- reintrodukcja zająca na terenie gminy Barwice (*Koło Łowieckie Jeleń w Barwicach*).

Zrealizowano również jeden projekt edukacyjny, który dotyczył ochrony zająca: Powiedz siostrze, powiedz bratu i zając z nami ratuj (*Ośrodek Kultury i Turystyki Barwice*).

Ponadto Nadleśnictwo Międzyzdroje realizowało *Program odtworzenia walorów łowiska polnego na terenie Wyspy Chrzęszczewskiej* ze szczególnym uwzględnieniem zająca i kuropatwy. Działania obejmowały wsiedlanie obu gatunków, redukcję drapieżników, dosadzanie drzew i krzewów, dokarmianie w okresie zimowym. W ramach projektu wsiedlono 90 szt. zająca oraz 450 szt. kuropatwy oraz posadzono 100 szt. drzew oraz 450 szt. krzewów różnych gatunków. Dla ochrony populacji obu wsiedlanych gatunków odstrzelono 55 szt. lisów.

Wpływ na poprawę warunków bytowania zająca i kuropatwy miały również działania dotyczące zalesień gruntów porolnych oraz tworzenia zadrzewień, realizowane przez podmioty prywatne.

8.11. OCHRONA I RACJONALNE UŻYTKOWANIE LASÓW

8.11.1. OCENA STOPNIA REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH CELU 8.1. OCHRONA I RACJONALNE UŻYTKOWANIE LASÓW

W ramach celu średniookresowego 8.1. *Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów* wskazano 5 zadań wraz z uszczegółowieniem w ramach każdego z nich, wskazującym na planowane do podjęcia konkretne inwestycje lub inne typy działań. Zadania przedstawiono w postaci tabel od Z49 do Z53.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 49

Z49	Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych, ochrona roślin i zwierząt, ochrona siedlisk i ekosystemów oraz krajobrazu	
	a) realizacja „Krajowego programu zwiększania lesistości” (do 2010)	
	b) zalesianie nowych terenów, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo – krajobrazowych	
	c) prowadzenie waloryzacji przyrodniczej obszarów leśnych	
	d) sporządzenie uproszczonych planów urządzania lasów, którymi dysponuje Agencja Nieruchomości Rolnych oraz ich aktualizacja w celu prowadzenia prawidłowej gospodarki leśnej	

Zadania ciągłe

Działania zalesieniowe, które wpisują się założenia *Krajowego programu zwiększania lesistości* realizowały zarówno jednostki Lasów Państwowych, jak i prywatni właściciele gruntów rolnych. W okresie 2008-2011 powierzchnia gruntów leśnych w województwie zachodniopomorskim zwiększyła się o ponad 8,5 tys. ha (wzrost lesistości o 0,4 p.p.). Tendencja wzrostowa występuje zarówno w przypadku lasów Skarbu Państwa, jak i lasów prywatnych (wzrost powierzchni lasów Skarbu Państwa w okresie 2008-2011 wyniósł 3,8 tys. ha, a lasów prywatnych 4,5 tys. ha).

Tabela 27 Powierzchnia gruntów leśnych i lesistość

	2002 ¹⁴	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ogółem ha	813299,	815389,	818138,	820432,	822681,	823818,	825246,	826896,	828686,	832365,
	1	7	2	7	8	8	6	1	7	6
lesistość w %	34,50	34,60	34,70	34,80	34,90	34,90	35,00	35,10	35,20	35,30

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

¹⁴ W roku 2002 powierzchnia lasów ogółem łącznie z gruntami związanymi z gospodarką leśną w lasach prywatnych (253 ha).

Tabela 28 Powierzchnia lasów [tys. ha]

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
lasów ogółem	790,5	792,6	795,3	797,5	799,2	800,0	801,4	803,1	804,7	808,3
lasów publiczne Skarbu Państwa	776,4	778,3	780,6	782,1	783,2	783,4	784,1	785,0	785,2	787,2

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Tabela 29 Odnowienia i zalesienia [tys. ha]

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ogółem	5585,0	6923,0	6674,8	6492,6	6449,1	6343,3	5393,6	4618,6	4580,6	5115,3
w zarządzie Lasów Państwowych	5297,0	6011,0	6648,3	6331,2	6285,6	5390,6	5098,6	4464,3	4432,1	4938,3

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

W ramach RLDP Szczecin zalesiono powierzchnię 825ha gruntów zbędnych dla rolnictwa oraz nieużytków, w ramach RDLP Szczecinek 626 ha, a RDLP Piła 5ha (w granicach województwa zachodniopomorskiego). Prowadzono również prace przygotowawcze (melioracje, wyprzedzające przygotowanie gleby) oraz działania pielęgnacyjne (grodzenie, poprawki, pielęgnacja upraw). Działania finansowane były z dotacji z budżetu państwa na realizację art.54 ustawy o lasach, NFOŚiGW, Funduszu Leśnego oraz środków własnych nadleśnictw.

W ramach PROW w latach 2008-2011 na terenie województwa zachodniopomorskiego dofinansowano 247 operacji dotyczących zalesienia gruntów porolnych oraz pielęgnacji nowopowstałych upraw przez podmioty prywatne. Na ich realizację przeznaczono łącznie 23 mln PLN.

Część gmin prowadziła działania wspierające zalesienia, poprzez wyznaczenie terenów pod zalesienia w opracowywanych studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.

W ramach waloryzacji przyrodniczej obszarów leśnych opracowano na okres 10 lat *Programy Ochrony Przyrody dla Nadleśnictw*, w tym: Choszczno, Dobrzany, Gryfice, Kliniska, Nowogard, Resko, Rokita. Programy prezentują aktualny stan wiedzy o wartościach przyrodniczych poszczególnych nadleśnictw, sporządzone m.in. w oparciu o prowadzoną przez służby leśne aktualizację, jak również plan działań - zestawienie prac objętych programem ochrony przyrody.

Prowadzono również systematyczne rozpoznania walorów przyrodniczych lasów i gruntów nieleśnych wraz z jego bieżącą aktualizacją na pow. ok. 360 tys. ha w 20 nadleśnictwach, w granicach woj. Zachodniopomorskiego, jak również końcowe prace związane z powszechną inwentaryzacją Lasów Państwowych. Jednostki Lasów Państwowych prowadziły również inwentaryzację gatunków roślin i zwierząt chronionych w ramach sieci Natura 2000 – w ramach tych prac poddano ocenie stan populacji określonych gatunków roślin i zwierząt objętych ochroną w ramach sieci Natura 2000. W części Nadleśnictw prowadzono prace ukierunkowane na wyznaczenie lasów o szczególnych walorach przyrodniczych (obejmujące formy ochrony przyrody określone w ustawie o ochronie przyrody, a także lasy o szczególnym znaczeniu dla tradycyjnej tożsamości kulturowej) oraz reprezentatywnych ekosystemów zachowanych w swym stanie naturalnym wyłączonych z użytkowania gospodarczego.

Jednostki Lasów Państwowych prowadziły również wynikające z przepisów prawa działania związane z ochroną gatunków i siedlisk na obszarach leśnych, w tym: działania ochronne wynikające z realizacji zapisów planu ochrony rezerwatów oraz monitoring form ochrony przyrody.

Realizowano również inne zadania ciągłe wynikające z wymogów prawa, w tym m.in. sporządzenie uproszczonych planów urządzania lasów.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 50

Z50 Wykorzystanie funkcji lasów jako instrumentu ochrony środowiska

a) tworzenie spójnych kompleksów leśnych szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów

b) zwiększenie ilości i powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych oraz rozszerzenie zakresu leśnej rekultywacji terenów zdegradowanych

c) renaturalizacja obszarów leśnych, w tym obszarów wodno – błotnych i obiektów cennych przyrodniczo, znajdujących się na terenach leśnych

Zadania ciągłe

Tworzenie spójnych kompleksów leśnych w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów może mieć miejsce w sytuacji przekazania do zasobów Lasów Państwowych gruntów rolnych przeznaczonych do zalesienia. Podobne działania mogą realizować prywatni właściciele gruntów, które mają ograniczoną przydatność dla produkcji rolnej. Część nadleśnictw podejmowało próby przejęcia gruntów m.in. od Agencji Nieruchomości Rolnych i samorządów, jednak zakres tych działań był dość ograniczony.

Przez teren województwa zachodniopomorskiego przebiegają istotne korytarze ekologiczne – kluczowe znaczenie mają obszary leśne i koryta rzek. Wpływ na zwiększenie spójności kompleksów leśnych miały działania dotyczące zalesień, jednak ze względu na ograniczoną dostępność gruntów nie miały charakteru kompleksowych programów na rzecz zwiększania spójności obszarów leśnych i udrażniania korytarzy ekologicznych.

Jednostki organizacyjne Lasów Państwowych nie prowadzi działań w zakresie wprowadzania zadrzewień na terenach rolnych. Tworzenie nowych zadrzewień ma charakter raczej incydentalny. Działania w tym zakresie prowadzone były przez podmioty prywatne (tworzenie leśnych enklaw na obszarach rolniczych poprzez zalesienie gruntów porolnych) oraz niektóre gminy (nasadzenia drzew i krzewów na terenie gminy, finansowane ze środków własnych gminy).

Jednostki Lasów Państwowych wykazywały dość dużą aktywność w zakresie rekultywacji terenów zdegradowanych, renaturalizacji obszarów leśnych, w tym obszarów wodno – błotnych i obiektów cennych przyrodniczo, znajdujących się na terenach leśnych (głównie przy wsparciu środków zewnętrznych).

Na terenie województwa zachodniopomorskiego prowadzone są działania w ramach *projektu Rekultywacja terenów zdegradowanych, popolygonowych i powojсковych na cele przyrodnicze (beneficjent PGL LP)*. W ramach projektu działaniami rekultywacyjnymi objęto 245,74 ha w 5 nadleśnictwach.

W nadleśnictwach na terenie województwa zachodniopomorskiego realizowany jest również projekt *Zwiększenie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w ekosystemach leśnych na terenach nizinnych (beneficjent PGL LP)*. Projekt polega na odtwarzaniu stosunków wodnych w celu okresowego retencjonowania wody, ochronie siedlisk poprzez piętrzenia na rowach odwadniających tereny podmokłe, torfowiska przejściowe, odbudowie infrastruktury melioracyjnej dla powstania zbiorników retencyjnych w ekosystemach leśnych, budowie małych zbiorników retencyjnych, zastawek, mniczków, brodów, itp.

W ramach V osi POIiŚ w okresie 2008-2011 prowadzone były działania dotyczące ochrony siedlisk priorytetowych na obszarach Natura 2000 w Nadleśnictwie Międzyzdroje, program ochrony bałtyckich torfowisk wysokich na Pomorzu w Nadleśnictwie Kliniska oraz program ochrony żubrów in situ w województwie zachodniopomorskim (*Zachodniopomorskie Towarzystwo Przyrodnicze*). Ze środków WFOŚiGW dofinansowano również kilka projektów dotyczących ochrony gatunków i siedlisk leśnych:

- gatunek dzik. Powrót do natury (*Polski Związek Łowiecki*);

- z ptakami i mrówkami za pan brat (*Nadleśnictwo Polanów*);
- restytucja sokoła wędrownego na terenie województwa zachodniopomorskiego (*Stowarzyszenie na Rzecz Dzikich Zwierząt Sokół*);
- rozszerzenie monitoringu telemetrycznego żubra *Bison bonasus* w zachodniopomorskim stadzie wolnościowym (*Zespół Drawskiego i Ińskiego Parku Krajobrazowego w Złocięcu*).

Działania na rzecz zachowania najcenniejszych obszarów leśnych prowadzone były również w ramach działań gospodarczych prowadzonych przez nadleśnictwa, w tym np.: pozostawianie powierzchni sukcesji naturalnej, pozostawianie drzewostanów na stokach i w dolinach przylegających do rzek i jezior, pozostawianie w stanie nienaruszonym torfowisk, bagien, itp.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 51

Z51	Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych	

a) realizacja planów urządzenia lasów

	Zadania ciągłe

Opracowanie na okres 10 lat planów urządzenia lasów dla poszczególnych nadleśnictw wynika bezpośrednio z *Ustawy o lasach* i jest elementem zrównoważonej gospodarki leśnej, z uwzględnieniem zagadnień ochrony środowiska oraz racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody.

W ramach RDLP Szczecin w okresie 2008-2011 sporządzono plany urządzenia lasów dla 7 nadleśnictw, a w ramach zatwierdzono plany urządzenia lasu dla 17 nadleśnictw.

Plan urządzenia lasu zawiera: 1. zestawienie powierzchni lasów, gruntów przeznaczonych do zalesienia, 2. zestawienie lasów ochronnych, 3. zestawienie wg gatunków, wg klas wieku, wg bonitacji oraz funkcji lasów, 4. analizę gospodarki w leśnej w minionym okresie, 5. program ochrony przyrody, 6. określenie zadań gospodarczych na okres planu. Gospodarka leśna w nadleśnictwach prowadzona jest ściśle wg założeń planu urządzenia lasu i obejmuje działania dotyczące struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych.

Działania tego rodzaju finansowane są głównie z budżetów nadleśnictw, Funduszu Leśnego oraz PROW. W ramach PROW w okresie 2008-2011 dofinansowano 4 projekty dotyczące odtwarzania potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych. Kwota dotacji wyniosła 11 mln PLN.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 52

Z52	Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych	
	a) podnoszenie świadomości przyrodniczej społeczeństwa, udostępnienie lasów poprzez utrzymanie i rozwój posiadanej infrastruktury, rozszerzaniu bazy do edukacji ekologicznej, partycypacji w inwestycjach wspólnych z samorządami w zakresie rozwoju turystyki na obszarach leśnych i przyleśnych	
	b) prowadzenie doradztwa dla właścicieli gruntów korzystających ze wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem	

Zadania ciągłe

Działania w zakresie edukacji przyrodniczo-leśnej oraz udostępnienia lasów dla turystyki i rekreacji stanowią uzupełnienie zadań nadleśnictw w zakresie prowadzenia gospodarki leśnej. Zadania są prowadzone w sposób ciągły – ich szczegółowe omówienie znalazło się w rozdziale poświęconym edukacji ekologicznej.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 53

Z53	Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobiegania ich skutkom	
	a) monitorowanie oraz ograniczanie występowania szkodników owadzych w lasach	
	b) monitorowanie oraz ograniczanie zagrożenia pożarowego w lasach	
	c) wzmocnienie techniczne służb leśnych dla potrzeb ujawniania i zwalczania zagrożeń niszczenia przyrody przez człowieka (walka z kłusownictwem, zaśmiecaniem i dewastacją terenów leśnych)	

Zadania ciągłe

Działania dotyczące monitorowania oraz ograniczania występowania szkodników owadzych w lasach mają charakter ciągły i są realizowane przez wyspecjalizowane służby nadleśnictw i RDLP. Przykładowo w RDLP Szczecin w okresie 2008-2011 w RDLP Szczecin monitoring zagrożenia lasów ze strony owadów prowadzono na powierzchni ok. 350 tys. ha, monitorując 30-33 gatunki owadów. Ograniczanie populacji szkodliwych prowadzono na różnej powierzchni w zależności od stopnia zagrożenia. W roku 2008: owady - 580 ha, grzyby - 1510 ha; w roku 2009: owady - 280 ha, grzyby - 660 ha; w ok 2010: owady - 2709 ha, grzyby - 489 ha; w roku 2011: owady - 1948 ha; grzyby - 395 ha. Zabiegi prowadzone były różnymi metodami dostosowanymi do biologii określonego szkodnika i finansowane były głównie ze środków własnych nadleśnictw lub Funduszu Leśnego.

Przykładowo w nadleśnictwie Płytnica zabiegi polegały na wykładaniu pułapek feromonowych, jesiennym poszukiwaniu szkodników sosny, badaniu zapędrczenia gleby, prognozowaniu występowania szkodników w latach następnych, wykonywaniu działań profilaktycznych. Oprócz bieżących działań konieczne było wykonanie lotniczych zabiegów ratunkowych.

Charakter ciągły mają również działania dotyczące monitorowania oraz ograniczania zagrożenia pożarowego. Działania te nabierają znaczenia, gdyż w ostatnich latach widoczny jest wzrost liczby pożarów w tym podpalień (tabela 37).

Tabela 30 Pożary lasów i ich główne przyczyny

	2009	2010	2011
ogółem	260	235	584
podpalenia	100	115	246
nieostrożność nieletnich	4	0	49
nieostrożność dorosłych	71	60	150
wyładowania atmosferyczne	0	5	4
wady urządzeń technicznych i ich nieprawidłowa eksploatacja	2	1	4
wady środków transportu i ich nieprawidłowa eksploatacja	15	3	3
pozostałe	8	8	13

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych GUS

Dla przykładu w RLDP Szczecin w okresie 2008-2011 podejmowano wielokierunkowe, kompleksowe działania mające na celu profilaktykę przeciwpożarową, prognozowanie zagrożenia, zwalczanie różnymi metodami pożarów lasu. W 8 nadleśnictwach funkcjonuje zautomatyzowany monitoring meteorologiczny. Powadzony jest monitoring lasów naziemny (wieże obserwacyjne) oraz lotniczy na pow. ok. 360 tys. ha lasów. W okresie tym zakupiono i dokonano wymiany 10 kamer telewizji użytkowej analogowej na cyfrowe urządzenia pracujące w technologii HD. Zakupiono również 2 samochody patrolowo-gaśnicze z modułem gaśniczym. Ważnym elementem profilaktycznym była również budowa dojazdów pożarowych oraz wykonanie i utrzymanie pasów przeciwpożarowych. W RDLP Szczecinek wybudowano dodatkowo 6 wież obserwacyjnych oraz zakupiono 14 samochodów patrolowo-gaśniczych z modułem wysokociśnieniowym. Uzupełnieniem tych działań jest doparczenia jednostek państwowej i ochotniczej straży pożarnej, głównie przy wsparciu środków RPO WZ i WFOŚiGW.

Ogólnie mimo wzrostu liczby pożarów widoczna jest tendencja spadkowa w kwestii powierzchni średniego pożaru.

W okresie 2008-2011 na obszarach leśnych prowadzony był stały monitoring przy użyciu sprzętu elektronicznego przed nielegalnym kłusownictwem, zaśmiecaniem lasu oraz przypadkami kradzieży drewna. Ochrona terenów leśnych przed występującymi zagrożeniami antropogenicznymi jest działaniem ciągłym, wymagającym systematycznych działań właściwych służb leśnych. W RDLP Szczecin na terenie 8 nadleśnictw wdrożono do 6 zestawów kamer oraz 12 fotopułapek. Standardowym działaniem było również wyposażenie w broń, samochody terenowe, telefony, aparaty fotograficzne, GPS, specjalistyczne latarki pracowników Straży Leśnej. Działania tego rodzaju finansowano głównie ze środków własnych Lasów Państwowych.

Realizowano również działania uzupełniające. Ze środków WFOŚiGW sfinansowano organizację i wyposażenie posterunku Państwowej Straży Łowieckiej w ZUW w Szczecinie (utworzenie trzeciego posterunku PSŁ na terenie województwa zachodniopomorskiego) oraz rozbudowano zaplecze dla policyjnych psów służbowych celem zwiększenia skuteczności monitorowania zagrożeń związanych z ochroną przyrody w województwie zachodniopomorskim.

8.12. WZMOCNIENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM I PODNIESIENIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ SPOŁECZEŃSTWA

8.12.1. OCENA STOPNIA REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH CELU 9.1. WZMOCNIENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM I PODNIESIENIE ŚWIADOMOŚCI EKOLOGICZNEJ SPOŁECZEŃSTWA

W ramach celu średniookresowego 9.1. *Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa* wskazano 9 zadań wraz z uszczegółowieniem w ramach każdego z nich, wskazującym na planowane do podjęcia konkretne inwestycje lub inne typy działań. Zadania przedstawiono w postaci tabel od Z54 do Z62.

Zadania dotyczące realizacji monitoringu zostały opracowane na podstawie informacji zawartych na portalu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska oraz serwisu GEOPOMERANIA.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 54

Z54	Monitoring i ocena jakości wód powierzchniowych i podziemnych	
	a) wdrożenie i dopracowanie nowego systemu monitoringu wód powierzchniowych oraz systemu klasyfikacji ich stanu ekologicznego i chemicznego zgodnego z wymaganiami Ramowej Dyrektywy Wodnej	
	b) realizacja monitoringu jakości wód użytkowych, wymaganego dyrektywami szczegółowymi w zakresie spełnienia warunków do bytowania ryb, wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia oraz w zakresie zanieczyszczenia wód związkami azotu pochodzenia rolniczego	
	c) gromadzenie danych o emisji zanieczyszczeń do wód ze źródeł punktowych i obszarowych jako elementu oceny stanu wód	
	d) wykonywanie rocznych ocen jakości wód zgodnie z obowiązującym w Polsce prawem	
	e) modernizacja bazy laboratoryjnej i informatycznej systemu monitoringu i oceny jakości wód	

Zadania ciągłe

Wdrożenie i dopracowanie nowego systemu monitoringu wód powierzchniowych oraz systemu klasyfikacji ich stanu ekologicznego i chemicznego zgodnego z wymaganiami Ramowej Dyrektywy Wodnej nastąpiło w wyniku wejścia w życie następujących rozporządzeń:

- rozporządzenie MŚ z dnia 20 sierpnia 2008 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz. 1008);
- rozporządzenie MŚ z dnia 13 maja 2009 roku w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. Nr 81, poz. 685);
- rozporządzenie MŚ z dnia 22 lipca 2009 roku w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych (Dz. U. Nr 122, poz. 1018).

Zadania Z54 a-d są w sposób systematyczny i ciągły prowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie. Szczegółowe wyniki pomiarów, analiz a także dokonanych na ich podstawie ocen są dostępne na portalu internetowym WIOŚ. Natomiast modernizacja bazy laboratoryjnej i informatycznej systemu monitoringu i oceny jakości wód nastąpiła w wyniku projektu PL0298 pn. „Usprawnienie wdrażania i

egzekucji prawa z zakresu ochrony środowiska poprzez doposażenie w nowoczesną aparaturę kontrolno-pomiarową WIOŚ w Szczecinie” (Poprawa monitoringu wody i ścieków).

Państwowa Inspekcja Sanitarna na terenie woj. zachodniopomorskiego prowadzi stały monitoring jakości wody, zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. Nr 61, poz. 417, z późn. zm.). Do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie (RZGW) były przekazywane wyniki badań wody surowej i uzdatnionej, za lata 2008 – 2011 dotyczące realizacji zadań określonych w programie działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych, wyznaczonym rozporządzeniem nr 1/2008 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie z dnia 19.03.2008 r.

Zgodnie z § 31 ust. 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29.03.2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w woj. zachodniopomorskim w latach 2008-2011, wydane zostały cztery zgody na odstępstwo od wymaganej jakości wody do spożycia w zakresie azotanów, o których mowa w ww. rozporządzeniu, w tym:

- w 2008 r. na wodociąg publiczny Przymiarki w gminie Świdwin, w pow. świdwińskim, decyzja z terminem wykonania do 31.12.2009 r. - została wykonana;
- w 2009 r. na wodociąg lokalny Modrzewiec w gminie Rąbino w pow. świdwińskim. Decyzja z terminem wykonania do 31.12.2010 r. - została wykonana. Wodociąg wyłączony został z eksploatacji, miejscowość zasilana jest z wodociągu Dąbrowa Białogardzka.

oraz dwa w 2011 r., tj.:

- wodociąg publiczny Stara Dziedzina w gminie Barlinek w pow. myśliborskim, z terminem wykonania do 31.06.2014 r. - niniejsza decyzja obowiązuje;
- wodociąg publiczny Dobropole w gminie Wolin w pow. kamieńskim, z terminem wykonania do 31.12.2013 r. - niniejsza decyzja obowiązuje (działalność ciąga; W woj. zachodniopomorskim w latach 2008-2011 liczba wodociągów nadzorowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną (przedsiębiorstwa wodociągowe prowadzące zbiorowe zaopatrzenie oraz inne podmioty nie prowadzące zbiorowego zaopatrzenia w wodę)

Generalnie w latach 2008-2011 przebadano:

- w 2008 r. – 1275 wodociągów, z których pobrano 9594 próbek wody. Wydano 243 decyzji na poprawę jakości wody, w tym: 226 decyzji dotyczących warunkowej przydatności wody do spożycia i 17 decyzji stwierdzających brak przydatności wody do spożycia;
- w 2009 r. – 1237 wodociągów, z których pobrano 9760 próbek wody. Wydano 193 decyzje na poprawę jakości wody, w tym: 186 decyzji dotyczących warunkowej przydatności wody do spożycia i 7 decyzji stwierdzających brak przydatności wody do spożycia;
- w 2010 r. - 1118 wodociągów, z których pobrano 8133 próbek wody. Wydano 263 decyzje na poprawę jakości wody, w tym: 242 decyzje dotyczące warunkowej przydatności wody do spożycia i 21 decyzji stwierdzających brak przydatności wody do spożycia;
- w 2011 r. - 1057 wodociągów, z których pobrano 5418 próbek wody. Wydano 381 decyzji na poprawę jakości wody, w tym: 349 decyzji dotyczących warunkowej przydatności wody do spożycia i 32 decyzje stwierdzające brak przydatności wody do spożycia.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 55

Z55 Monitoring i ocena jakości powietrza

a) wdrożenie wymagań Dyrektywy 2004/107/WE w sprawie arsenu, kadmu, niklu, B(a)P i innych WWA w otaczającym powietrzu

b) modernizacja systemu monitoringu powietrza w zakresie wymagań prawnych dla zanieczyszczeń: SO₂, NO₂, NO_x, O₃, benzenu, CO, PM₁₀ i Pb (zgodnie z wynikiem oceny pięcioletniej za lata 2002-2006)

c) wdrożenie obowiązku pomiarów pyłu PM_{2,5} w większych miastach powyżej 100 tys. mieszkańców (tła miejskie) – Szczecin, Koszalin

d) aktualizacja inwentaryzacji emisji (kataster emisji) i rozwój narzędzi prognostycznych, w tym modelowania stanu zanieczyszczenia powietrza jako elementu oceny

e) wykonywanie rocznych ocen jakości powietrza zgodnie z obowiązującym w danym roku prawem

Zadania ciągłe

Celem funkcjonowania podsystemu monitoringu jakości powietrza, zgodnie art. 26 ustawy Prawo ochrony środowiska, jest uzyskiwanie informacji i danych dotyczących poziomów substancji w otaczającym powietrzu oraz wyników analiz i ocen w zakresie przestrzegania norm jakości powietrza na danych obszarach. Dane pozyskane w ramach podsystemu z terenu województwa zachodniopomorskiego stanowią podstawę do zarządzania jakością powietrza w województwie, m.in. poprzez realizowane programy ochrony powietrza.

Obowiązek wykonywania pomiarów i oceny jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska wynika z art. 88 ustawy Prawo ochrony środowiska, który wraz z art. 85-87 i art. 89-94 transponuje do prawa polskiego wymagania Unii Europejskiej.

W województwie zachodniopomorskim, w ramach podsystemu monitoringu jakości powietrza w latach 2010-2012 realizowane jest 5 zadań:

- pomiary i ocena jakości w tzw. strefach;
- pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza pyłem PM_{2,5} (pył drobny o średnicy ziaren < 2,5µm) dla potrzeb określenia krajowego celu redukcji narażenia;
- monitoring tła miejskiego pod kątem WWA (wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne);
- pomiary chemizmu opadów atmosferycznych i ocena depozycji zanieczyszczeń na powierzchni ziemi;
- wspomaganie systemu oceny jakości powietrza metodami modelowania.

Większość tych zadań jest kontynuacją dotychczasowych programów pomiarowych. Wdrożenie wymagań Dyrektywy 2004/107/WE w sprawie arsenu, kadmu, niklu, B(a)P i innych WWA w otaczającym powietrzu zostało uwzględnione w dokonywanych rocznych ocenach jakości powietrza w ciągu analizowanych lat 2008-2011. Wykonywanie pomiarów w tym zakresie jest zadaniem ciągłym.

Ze względu na konieczność przystosowania systemu pomiarów i ocen jakości powietrza do wymogów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (dyrektywa CAPE), wprowadzono pomiary stanu zanieczyszczenia powietrza pyłem PM_{2,5} (po raz pierwszy element ten został przedstawiony w ocenie stanu jakości powietrza za 2010 rok).

Na podstawie wykonywanych pomiarów i obliczeń modelowych Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie wykonuje roczne oceny jakości powietrza. Informacje z wyników modelowania rozprzestrzeniania zanieczyszczeń powietrza są jak również roczne oceny są publikowane na portalu WIOŚ, ponadto wdrożony serwis GEOPOMERANIA udostępnia zgromadzone dane również w postaci opracowań przestrzennych (GIS).

Aktualizacja inwentaryzacji emisji (kataster emisji) i rozwój narzędzi prognostycznych, w tym modelowania stanu zanieczyszczenia powietrza jako elementu oceny jest również zadaniem ciągłym – dane dotyczące inwentaryzacji są na bieżąco zasobem gromadzonym w WIOŚ w Szczecinie.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 56

Z56	Monitoring klimatu akustycznego	
	a) modernizacja systemu monitoringu hałasu pod kątem spełnienia nowych wymogów prawnych	
	b) rozwój systemu pomiarowego w oparciu stacje monitoringu	
	c) mapa akustyczna miasta Szczecina	
	d) mapy akustyczne dwóch odcinków dróg krajowych: S3 Goleniów-Kliniska o długości 11,4km, S3 Kliniska – do drogi wojewódzkiej 142 o długości 9km	
	e) mapy akustyczne dla miejscowości powyżej 100 000 mieszkańców	
	f) mapy akustyczne dla głównych dróg o liczbie pojazdów ponad 3 milionów rocznie oraz głównych linii kolejowych o liczbie pociągów ponad 30 tysięcy rocznie	
	g) ocena klimatu akustycznego dla województwa	
	h) modernizacja sprzętu pomiarowego i informatycznego	

Zadania ciągłe

Celem monitoringu hałasu jest zapewnienie informacji dla potrzeb ochrony przed hałasem realizowanej poprzez instrumenty planowania przestrzennego oraz instrumenty ochrony środowiska takie jak: mapy akustyczne, pozwolenia, programy ochrony środowiska, w tym programy ochrony środowiska przed hałasem oraz rozwiązania techniczne ukierunkowane na źródła hałasu lub minimalizujące ich oddziaływanie. Pomiarzy oraz oceny pozwalają na wyznaczenie obszarów o ponadnormatywnym poziomie hałasu, na których należy skoncentrować działania naprawcze.

Zgodnie z wymogami dyrektywy 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 czerwca 2002 r. odnoszącej się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku zostały sporządzone mapy akustyczne dla miasta Szczecin i dwóch odcinków drogi krajowej nr 3. Rok po opublikowaniu map akustycznych, na terenach, dla których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku powinny powstać programy ochrony środowiska przed hałasem. Dokument ten dla miasta Szczecin dostępny jest na stronie internetowej Urzędu Miasta Szczecin, natomiast program dla terenów poza aglomeracjami dotyczący dróg na terenie województwa zachodniopomorskiego, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne dostępny jest na stronie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego.

Obecnie trwa drugi etap mapowania akustycznego obejmujący miasta o liczbie mieszkańców ponad 100 000, wszystkie główne drogi, przez które rocznie przejeżdża ponad 3 000 000 pojazdów, główne linie kolejowe, po których rocznie przejeżdża 30 000 pociągów oraz główne porty lotnicze.

Na tym etapie na obszarze województwa zachodniopomorskiego zostaną wykonane mapy akustyczne dla:

- Koszalin i Szczecina;

- wyznaczonych odcinków dróg;
- odcinka linii kolejowej nr 351 Stargard Szczeciński – Regalica.

Mapa akustyczna opracowywana jest w oparciu o zalecane tymczasowe metody oceny hałasu w środowisku opisane w Dyrektywie 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 czerwca 2002 r. odnoszącej się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku, z wykorzystaniem wytycznych Głównego Inspektora Ochrony Środowiska „Wytyczne opracowywania map akustycznych”, Warszawa 2011.

Dotychczas w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska w Szczecinie zostały opracowane mapy akustyczne 10 miast województwa zachodniopomorskiego, jako efekt realizacji projektu PL0298 *Usprawnienie wdrażania i egzekucji prawa z zakresu ochrony środowiska poprzez doposażenie w nowoczesną aparaturę kontrolno-pomiarową WIOŚ w Szczecinie* sfinansowanego w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Są to miasta: Płoty, Złocieniec, Maszewo, Suchań, Recz, Bobolice, Kołobrzeg, Szczecinek, Gryfino oraz Barlinek.

Na obszarach nie objętych procesem opracowania map akustycznych, oceny stanu klimatu akustycznego środowiska dokonuje wojewódzki inspektor ochrony środowiska. Natomiast dla obszarów objętych ustawowym obowiązkiem wykonania map akustycznych, dane z map są gromadzone i przechowywane w rejestrze zawierającym informacje o stanie akustycznym środowiska.

Pomiary hałasu komunikacyjnego wykonywane są zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2011 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów poziomów w środowisku substancji lub energii przez zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem lub portem (Dz. U. Nr 140, poz. 824).

Ewidencja źródeł hałasu wykonywana jest w oparciu o pomiary monitoringowe, pomiary kontrolne oraz o dane otrzymane od innych jednostek, w szczególności wykonujących mapy akustyczne. Pozyskane informacje gromadzone są w wojewódzkiej bazie danych i przekazywane do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Pomiary poziomu emisji hałasu wykonywane są przy pomocy stacji automatycznej monitorowania hałasu, przy równoczesnym pomiarze warunków meteorologicznych oraz pomiarze struktury i natężenia ruchu komunikacyjnego. Jako dane pomocnicze rejestrowany jest także obraz wideo i sygnał audio z kamery przemysłowej.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie prowadzi długookresowe pomiary hałasu drogowego w wytypowanych punktach monitoringowych.

Podczas pomiarów natężenia ruchu rejestrowane są pojazdy z podziałem na poszczególne kategorie: pojazdy lekkie i ciężkie. Wyniki pomiarów strumienia ruchu drogowego dla poszczególnych pór doby w punktach pomiarowych dostępne są w raportach o stanie środowiska.

W cyklach pięcioletnich, prowadzone są pomiary parametrów i charakterystyk ruchu, w tym Średniego Dobowego Ruchu w roku (SDR) w ramach Generalnego Pomiaru Ruchu na:

- drogach krajowych przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad;
- drogach wojewódzkich przez Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Koszalinie.

Wyniki średniego dobowego ruchu pojazdów (SDR) na drogach krajowych znajdują się na stronie internetowej Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, natomiast na drogach wojewódzkich - na stronie internetowej Zarządu Dróg Wojewódzkich w Koszalinie.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 57

Z57 Monitoring pól elektromagnetycznych

a) modernizacja sprzętu pomiarowego, promieniowania elektromagnetycznego

b) inwentaryzacja źródeł promieniowania elektromagnetycznego

c) monitoring i ocena PEM dla województwa

Zadania ciągłe

Celem monitoringu pól elektromagnetycznych są obserwacje zmian poziomu wartości charakteryzujących pola elektromagnetyczne wytwarzane w sposób sztuczny przez stacje nadawcze (radiowe i telewizyjne) oraz stacje bazowe telefonii komórkowej. Celem tych obserwacji jest ochrona przed wzrostem poziomów pól elektromagnetycznych ponad wartości normatywne, zdefiniowane dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i miejsc dostępnych dla ludności w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów utrzymania tych poziomów (Dz. U. Nr 192, poz. 1883).

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska został ustawowo zobowiązany do wykonywania w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska zadań związanych z okresowymi badaniami poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221, poz. 1645) oraz do prowadzenia rejestru zawierającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych (zgodnie z art. 124 ustawy Prawo ochrony środowiska).

W latach 2010 – 2012 kontynuowane są pomiary monitoringowe poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Na terenie województwa zachodniopomorskiego pomiary są wykonane w 135 punktach pomiarowych – po 45 punktów pomiarowych w danym roku kalendarzowym w miejscach dostępnych dla ludności tj. w centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys. oraz w pozostałych miastach i na terenach wiejskich.

Monitoring pól elektromagnetycznych realizowany jest poprzez pomiary natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego w przedziale częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3000 MHz, dla terenów dostępnych dla ludności. Pomiary wykonywane są raz w roku i powtarzane co trzy lata.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie prowadzi zgodnie z art. 124 ustawy Prawo ochrony środowiska rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, z wyszczególnieniem przekroczeń dotyczących:

- terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową;
- miejsc dostępnych dla ludności.

Ocenę poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na podstawie własnych pomiarów monitoringowych i kontrolnych oraz wyników z pomiarów wykonywanych przez inne upoważnione jednostki (w tym wyniki z pomiarów pól elektromagnetycznych wykonywanych przez prowadzących instalację oraz użytkowników urządzeń emitujących pola elektromagnetyczne zgodnie z obowiązkiem zapisanym w art. 122 a. ustawy Prawo Ochrony Środowiska).

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 58

Z58	Kontrola przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska	
	a) wyegzekwowanie obowiązków w zakresie ochrony środowiska, spoczywających na prowadzących instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego oraz zobowiązanych do posiadania pozwoleń w zakresie poszczególnych komponentów	
	b) przestrzeganie wymagań ochrony środowiska przez podmioty prowadzące działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów	
	c) ochronę zasobów wód, w szczególności podziemnych, stanowiących źródło zaopatrzenia ludności w wodę do picia i potrzeb gospodarczych	
	d) przestrzeganie przepisów o opakowaniach i odpadach opakowaniowych	
	e) nadzór nad podmiotami uczestniczącymi w systemie handlu uprawnieniami do emisji	
	f) prowadzenie prac związanych z utworzeniem i funkcjonowaniem Krajowego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń (Krajowy PRTR)	
	g) udział w ocenie wdrażania Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych	
	h) ograniczanie zagrożeń dla środowiska wynikających z działalności rolniczej	
	i) eliminowanie lub ograniczenie wykorzystywania substancji zubożających warstwę ozonową	
	j) przestrzeganie wymagań w zakresie postępowania z substancjami stwarzającymi szczególne zagrożenie dla środowiska – PCB, azbest	
	k) wdrażania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Rejestracji, Oceny, Udzielania Zezwoleń i Stosowanych Ograniczeń w Zakresie Chemikaliów (REACH)	
	l) monitorowanie i kontrolowanie jakości paliw	
	m) ograniczenie uciążliwości związanych z ponadnormatywną emisją hałasu i pól elektromagnetycznych	
	n) przestrzeganie przepisów ustawy o produktach biobójczych	
	o) kontrola wnoszenia opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska	
	p) kontrole wykonywania obowiązków użytkowników środowiska zgodnie z Ustawą o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie	

oraz

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 59

Z59 Kontrola rynku

a) przeciwdziałanie wprowadzaniu do obrotu lub oddawaniu do użytku wyrobów nie spełniających zasadniczych wymagań, określonych w dyrektywach nowego podejścia (w zakresie emisji hałasu)

b) zapewnienie bezpiecznego dla środowiska i zdrowia ludzi funkcjonowania systemu zbierania i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz odzysku, w tym recyklingu odpadów powstających z pojazdów wycofanych z eksploatacji

c) zapewnienie bezpiecznego dla środowiska gospodarowania użytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym

d) przestrzeganie przepisów w zakresie postępowania z organizmami genetycznie zmodyfikowanymi

Zadania ciągłe

Kontrola przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska jest zadaniem ciągłym prowadzonym przez WIOŚ w Szczecinie. Do podstawowych zadań Wojewódzkiej Inspekcji Ochrony Środowiska należą:

- kontrola przestrzegania przepisów o ochronie środowiska i racjonalnym użytkowaniu zasobów przyrody;
- kontrola eksploatacji instalacji i urządzeń chroniących środowisko przed zanieczyszczeniem;
- kontrola przestrzegania decyzji ustalających warunki użytkowania środowiska;
- udział w postępowaniu dotyczącym lokalizacji inwestycji;
- udział w przekazywaniu do użytku obiektów lub instalacji realizowanych jako przedsięwzięcie mogące znacząco oddziaływać na środowisko;
- prowadzenie postępowania administracyjnego w związku z naruszeniem wymagań ochrony środowiska, w tym w szczególności wydawanie decyzji w sprawach:
 - a/ wymierzania administracyjnych kar pieniężnych,
 - b/ wstrzymywania działalności,
 - c/ innych dotyczących ochrony środowiska.
- współdziałanie w zakresie ochrony środowiska z innymi organami kontrolnymi, organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz organami administracji państwowej i rządowej, samorządu terytorialnego i obrony cywilnej, a także organizacjami społecznymi i opiekunami społecznymi;
- realizowanie zadań państwowego monitoringu środowiska określonych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, organizowanie i koordynowanie wojewódzkiego monitoringu środowiska; prowadzenie badań jakości środowiska, obserwacji i oceny jego stanu oraz zachodzących w nim zmian, opracowywanie i wdrażanie metod analityczno-badawczych i kontrolno-pomiarowych;
- kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii;
- badanie przyczyn powstawania oraz sposobów likwidacji skutków poważnych awarii dla środowiska;
- inicjowanie działań tworzących warunki zapobiegania poważnym awariom oraz usuwania ich skutków i przywracania środowiska do stanu właściwego;
- kontrola przestrzegania przepisów o opakowaniach i odpadach opakowaniowych;
- kontrola przestrzegania przepisów o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej;
- kontrola przestrzegania przepisów i uzyskanych na ich podstawie zezwoleń, z wyłączeniem kontroli laboratoryjnej, w zakresie postępowania z organizmami genetycznie zmodyfikowanymi;
- kontrola gospodarowania wodami w zakresie określonym w ustawie z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2001 r. Nr 115, poz. 1229 ze zmianami);

- kontrola przestrzegania przepisów o postępowaniu z substancjami zubożającymi warstwę ozonową,
- kontrola przestrzegania przepisów o odpadach;
- kontrola przestrzegania przepisów w zakresie ustawy o substancjach i preparatach chemicznych,
- kontrola środków transportu;
- prowadzenie wykazów publicznie dostępnych dokumentów;
- informowanie społeczeństwa o stanie środowiska;
- udostępnianie organom administracji rządowej oraz organom samorządu terytorialnego wyników badań i obserwacji oraz ocen stanu środowiska na obszarze województwa objętych państwowym monitoringiem środowiska;
- wykonywanie innych zadań wynikających z obowiązujących przepisów prawa.

W latach 2008-2010 oddziały WIOŚ w Szczecinie przeprowadziły następującą liczbę kontroli podmiotów korzystających ze środowiska:

- 2008: Nadzór rynku – 13, Ochrona powierzchni ziemi – 155, Ochrona przed hałasem – 62, Ochrona powietrza 109, Ochrona wód – 192, Poważne awarie – 92;
- 2009: Nadzór rynku – 41, Ochrona powierzchni ziemi – 121, Ochrona przed hałasem – 62, Ochrona powietrza 124, Ochrona wód – 252, Poważne awarie – 93;
- 2010: Nadzór rynku – 37, Ochrona powierzchni ziemi – 211, Ochrona przed hałasem – 237, Ochrona powietrza 159, Ochrona wód – 236, Poważne awarie – 120;
- 2011: Nadzór rynku – 36, Ochrona powierzchni ziemi – 179, Ochrona przed hałasem – 189, Ochrona powietrza 202, Ochrona wód – 192, Poważne awarie – 115.

Również gminy wskazują, że prowadziły działania kontrolne – np. w zakresie gospodarki odpadami:

Gmina Dobra Szczecińska: W przypadkach podejrzenia nieprawidłowego wywiązywania się ze zobowiązań zawartych w udzielonych przez gminę zezwoleniach prowadzone jest kontrolowanie sposobów i zakresu wypełniania przez podmioty posiadające zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości - ustaleń zawartych w ww. zezwoleniach dotyczących metod oraz miejsc prowadzenia odzysku i unieszkodliwiania odpadów - wykorzystanie zapisów jakie daje ustawa o utrzymaniu porządku i czystości w gminach).

Ponadto w zakresie dokonywania opłat za korzystanie ze środowiska zrealizowano projekt dofinansowany w ramach Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie pn.: „*Wdrożenie systemu komputerowego do weryfikacji i monitorowania opłat z tytułu korzystania ze środowiska wraz z zakupem licencji stanowiskowych*” (Beneficjent – Województwo Zachodniopomorskie).

Rozporządzenie (WE) 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 roku w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywę Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE oraz Dyrektywa 2006/121/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 roku zmieniająca dyrektywę Rady 67/548/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do klasyfikacji, pakowania i etykietowania substancji niebezpiecznych w celu dostosowania jej do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) oraz utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów (opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej L 396 z dnia 30 grudnia 2006 roku, sprostowanie Dz. Urz. UE L 136 z dnia 29 maja 2007 roku) weszło w życie 1 czerwca 2007 r.¹⁵ Obecnie trwają w Komisji Europejskiej prace nad czterema zmianami załącznika XVII do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 (REACH).

Jego celem jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony zdrowia i środowiska oraz propagowanie nowoczesnych metod oceny ryzyka stwarzanego przez substancje przy jednoczesnym zagwarantowaniu ich swobodnego obrotu na rynku wewnętrznym i wsparciu konkurencyjności i innowacyjności.

Obecnie trwają w Polsce prace legislacyjne nad Projektem rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie ograniczeń produkcji, obrotu lub stosowania substancji niebezpiecznych lub mieszanin niebezpiecznych oraz

¹⁵ Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

wprowadzania do obrotu lub stosowania wyrobów zawierających takie substancje lub mieszaniny. Projekt, m.in. wprowadza do polskiego porządku prawnego postanowienia Konwencji Międzynarodowej o zakazie używania białego (żółtego) fosforu przy wyrobie zapalek, a także wdraża niektóre postanowienia załącznika III do dyrektywy 98/24/WE. Drugim projektem jest rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie stosowania ograniczeń wyszczególnionych w załączniku XVII do rozporządzenia nr 1907/2006. Projekt realizuje derogacje w zakresie węglanu ołowiu, siarczanu (VI) ołowiu oraz azotanu amonu, o których mowa w załączniku XVII do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 (REACH).

Krajowy Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń, na mocy art. 236a ustawy z dnia 27 kwietnia 2007r. Prawo ochrony środowiska, jest elementem Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń, o którym mowa w rozporządzeniu (WE) Nr 166/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 stycznia 2006r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń i zmieniającym dyrektywę Rady 91/689/EWG i 96/61/WE (Dz.Urz. UE L 33 z 04.02.2006). Główny Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi Krajowy Rejestr Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń oraz przekazuje Komisji Europejskiej sprawozdanie zawierające informacje o uwolnieniach i transferach wg wzoru określonego w załączniku do rozporządzenia 166/2006. Co 3 lata Główny Inspektor Ochrony Środowiska przekazuje Komisji Europejskiej raport zawierający informacje o stosowaniu w Polsce przepisów rozporządzenia 166/2006.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 60

Z60	Transgraniczne przemieszczanie odpadów	
	a) przeciwdziałanie nielegalnemu transgranicznemu przemieszczaniu odpadów	
	b) zapewnienie prawidłowości funkcjonowania instalacji przetwarzania odpadów, które planują odbierać odpady z zagranicy	
	c) zapewnienie przestrzegania przepisów ochrony środowiska w międzynarodowym obrocie odpadami	
	d) współdziałanie z krajowymi i zagranicznymi kompetentnymi organami w zakresie kontroli prawidłowej realizacji przemieszczania odpadów	

Zadania ciągłe

W Polsce wiodącą rolę w obszarze międzynarodowego przemieszczania odpadów pełni Inspekcja Ochrony Środowiska. Główny Inspektor Ochrony Środowiska jest organem odpowiedzialnym za wykonanie rozporządzenia nr 1013/2006. Sprawując funkcję organu właściwego w Polsce realizuje zadania w zakresie m.in.

- wydawania decyzji na przywóz odpadów do kraju, ich wywóz za granicę oraz tranzyt przez teren Polski;
- współpracy z właściwymi organami państw obcych oraz organizacjami międzynarodowymi w obszarze transgranicznego przemieszczania odpadów;
- prowadzenia zadań merytorycznych wynikających z udziału Polski w Konwencji Bazylejskiej;
- współdziałania z państwowymi organami kontroli, ścigania i wymiaru sprawiedliwości w celu przeciwdziałania nielegalnym, międzynarodowym przemieszczaniom odpadów;
- prowadzenia postępowań w celu zwrotu odpadów nielegalnie przywiezionych do Polski.

Natomiast wojewódzcy inspektorzy ochrony środowiska realizują wszelkie zadania inspekcyjne w tym zakresie.

Na podstawie przeanalizowanych baz danych GIOŚ w sprawie decyzji zezwalających na transgraniczne przemieszczanie odpadów stwierdzono, że:

- do 31.12.2009 nie wydano żadnej decyzji w ramach eksportu dla podmiotów znajdujących się na terenie województwa zachodniopomorskiego;
- w okresie od 1.01.2010 do 31.12 wydano 2 decyzje zezwalające na eksport odpadów dla dwóch przedsiębiorstw (eksport odpadów do Niemiec);
- od 2008 roku do końca 2011 roku wydano decyzje w sprawie importu odpadów dla 11 przedsiębiorców z województwa zachodniopomorskiego¹⁶.

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 61

Z61	Edukacja ekologiczna i dostęp do informacji	
	a) opracowanie wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów edukacji ekologicznej	
	b) wspieranie projektów edukacji ekologicznej realizowanych przez różne instytucje	
	c) szkolenie przedstawicieli administracji publicznej, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców w zakresie przepisów o dostępie do informacji o środowisku	
	d) egzekwowanie wiedzy o środowisku i jego ochronie od wszystkich pracowników sektora publicznego oraz zapewnienie doskonalenia tej wiedzy	

	Zadania ciągłe
	Nie zidentyfikowano realizacji działań

Zadanie zostało w całości omówione w ramach rozdziału poświęconego edukacji ekologicznej.

¹⁶ Rejestr zgłoszeń, GIOŚ

ZAKRES I OCENA REALIZACJI ZADANIA NR 62

Z62 Wojewódzki system informacji o środowisku

a) utworzenie internetowego systemu informacji o środowisku dla mieszkańców województwa poprzez integrację rozproszonych informacji i danych

Działania nie zakończone - do kontynuacji

W ramach zadania Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego udostępnia na swoim serwisie internetowym pilotażową wersję zintegrowanego systemu informacji o środowisku przyrodniczym Województwa Zachodniopomorskiego, uzyskaną poprzez integrację rozproszonych informacji i danych o środowisku przyrodniczym województwa zachodniopomorskiego. Baza zawiera komponenty takie jak: ogólne informacje o regionie, formy ochrony przyrody, lasy, system hydrograficzny, powietrze atmosferyczne, rolnictwo, gospodarka energetyczna, energia odnawialna, edukacja ekologiczna i przyrodnicza, ścieki, gospodarka odpadami, monitoring środowiska, a także informacje o ciekawych stronach związanych z tematyką środowiska. Poszczególne tematy prezentowane w serwisie wymagają jednak dalszych uzupełnień informacji.

Przedstawione na stronie informacje zostały zaczerpnięte z danych: Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Szczecinie, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie, Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie, Zachodniopomorskiej Sieci Edukacji Ekologicznej i Przyrodniczej, Powiatów oraz Gmin Województwa Zachodniopomorskiego, Głównego Urzędu Statystycznego i dotyczą roku 2008, który będzie aktualizowany.

Internetowy system informacji o środowisku wdraża również Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie. W dniu 28.09.2010 r. zawarto porozumienie o dofinansowaniu projektu „Zintegrowany System Oceny Stanu i Zagrożeń Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego” (nr UDA-RPZP.04.05.02-32-032/10-00 w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 Oś priorytetowa 4 Infrastruktura ochrony środowiska Działanie 4.5 Ochrona przyrody i zapobieganie zagrożeniom Poddziałanie 4.5.2 Zapobieganie zagrożeniom). Wartość projektu to 1 576 000,00 PLN, z czego 1 182 000,00 PLN to dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. W chwili obecnej projekt jest w fazie wdrażania.

Wynikiem realizacji projektu jest opracowanie i budowa bazy danych (System GEOPOMERANIA) na temat stanu środowiska województwa zachodniopomorskiego zawierający komponenty: wody, powietrze, hałas, pola elektromagnetyczne, odpady. System zawiera dane dotyczące systemu monitoringu wymienionych składowych, metodyki pomiaru, danych o rodzajach i ilości substancji i energii wprowadzanych do powietrza, wód, gleby i ziemi oraz informacje dotyczące wytwarzania i gospodarowania odpadami (presje na środowisko), opracowania (wyniki pomiarów, raporty, oceny, programy monitoringu, komunikaty, informacje) oraz listę serwisów WMS. Serwis udostępnia również zasoby przestrzenne (iMap).

System GEOPOMERANIA ma za zadanie wspomagać monitoring oraz ocenę stanu i zagrożeń środowiska na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz wspomóc zarządzanie planowanymi i realizowanymi zadaniami statutowymi WIOŚ w Szczecinie.

9. ROZWÓJ SEKTORA OZE NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Monitoring prowadzony w ramach wdrażania „Programu rozwoju sektora energetycznego w województwie zachodniopomorskim do 2012r z częścią prognostyczną do 2030r” – II półrocze 2011 roku wskazuje, że województwo zachodniopomorskie jest krajowym liderem pod względem rozwoju OZE – głównie ze względu na dynamicznie rozwijające się farmy wiatrowe, których zgodnie z danymi na dzień 30.06.2012 było na terenie województwa 39 o łącznej mocy 716,787 MW.

W poniższej tabeli zaprezentowano dane Urzędu Regulacji Energetyki dotyczące liczby i mocy odnawialnych źródeł energii funkcjonujących na terenie powiatów województwa. Wynika z nich, że największe moce zainstalowane w OZE znajdują się na terenie powiatów sławieńskiego, kołobrzeskiego, choszczeńskiego i białogardzkiego. (pominięto w tabeli dane dotyczące energetyki słonecznej i geotermalnej i omówiono je w dalszej części rozdziału)¹⁷.

Działania w celu **rozwój wykorzystania energii wiatrowej** podejmuje m. in. Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie. Biuro podjęło w 2011r. działania celem opracowania dokumentu pn. "*Studium lokalizacji farm wiatrowych w województwie zachodniopomorskim*" - opracowanie realizowane jest na podstawie *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego*, przyjętego Uchwałą Nr XLV/530/10 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 19 października 2010 r. W grudniu 2011 r. odbyło się seminarium eksperckie, w trakcie którego w efekcie dyskusji została określona problematyka i zagadnienia, które powinny zostać ujęte w opracowaniu. Prace są realizowane. Zakończenie prac nad studium planowane jest na 2013 r. (opracowanie realizowane w ramach działalności statutowej biura.

¹⁷ Źródło: <http://www.ure.gov.pl/uremapoze/mapa.html> - dane nie agregują informacji na temat rozwoju energetyki słonecznej i geotermalnej

Tabela 31 Odnawialne źródła energii na terenie województwa - stan na 30.06.2012

Powiat	Elektrownie wiatrowe na lądzie		Elektrownia wodna przepływowa do 0,3MW		Elektrownia wodna przepływowa do 1MW		Elektrownia wodna przepływowa do 5MW		Elektrownia biogazowa wytwarzająca energię z biogazu składowiskowego		Elektrownia biogazowa wytwarzająca energię z biogazu oczyszczalni ścieków		Elektrownia biogazowa wytwarzająca energię z biogazu rolniczego		Elektrownia biomasowa wytwarzająca energię z biomasy mieszanej		Elektrownia realizująca technologię współspalania (paliwa kopalne i biomasa)	
	Liczba	Moc [MW]	Liczba	Moc [MW]	Liczba	Moc [MW]	Liczba	Moc [MW]	Liczba	Moc [MW]	Liczba	Moc [MW]	Liczba	Moc [MW]	Liczba	Moc [MW]	Liczba	
białogardzki	1	90	1	0,165	1	0,4												
choszczeński	3	90	1	0,165														
drawski			1	0,14	1	0,91							1	1,063				1
goleniowski	2	0,825	1	0,018														
gryficki	3	30,92	6	0,556	2	0,945	2	5,3										
gryfiński	1	30	4	0,17														
kamieński	3	90,6																
kołobrzeski	5	156,3																
koszaliński	2	50,08	6	0,293			1	1,05	1	0,08			2	1,25				
łobeski			10	0,652														
m. Koszalin	1	0,004	2	0,108														
m. Szczecin			1	0,045					1	0,4	2	0,938			1	68,5		
m. Świnoujście									1	0,3	1	0,38						
myśliborski	1	0,085	6	0,75														
policki	1	0,6	1	0,022					3	1,164								
pyrzycki																		
ślawieński	12	200,3	5	0,681														
stargardzki	2	34,65	6	0,28					1	0,2								
szczecinecki			3	0,186					3	0,5	1	0,16	1	1,6				
świdwiński			4	0,071														
wałeckie	2	5,015	1	0,09												1	7,23	
Województwo	39	716,8	60	4,274	4	2,255	3	6,35	10	2,824	4	1,478	4	3,913	2	75,73	1	

Źródło: zestawienie własne na podstawie danych URE

Ze względu na to, iż województwo zachodniopomorskie dysponuje bardzo wysokim potencjałem do lokowania inwestycji polegających na budowie farm wiatrowych, wiele gmin podejmuje działania związane z opracowaniem strategii rozwoju OZE na swoich terenach lub dokonuje zmian w planach zagospodarowania przestrzennego¹⁸, np.:

- gmina Dębno: W opracowanej zmianie *Studium zagospodarowania przestrzennego* przewidziane zostały obszary na lokalizację elektrowni wiatrowych. Planowana jest lokalizacja 3 wiatraków (Zespołu Elektrowni Wiatrowych o mocy 7,5 MW w Oborzanach). zadanie jest w trakcie realizacji;
- gmina Dobra k. Nowogardu: prowadzona jest procedura zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dobra pod lokalizację farm wiatrowych;
- gmina Golczewo: Prowadzone są trzy postępowania w sprawie wydania o środowiskowych uwarunkowaniach dla budowy farm wiatrowych;
- gmina Kalisz Pomorski: prowadzone są postępowania w sprawie budowy farm wiatrowych przez prywatnych inwestorów. W związku z tym wszczęto postępowanie odnośnie zmiany *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy* oraz opracowanie *Planu Zagospodarowania Przestrzennego*;
- gmina Łobez: Sporządzanie planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących usytuowania elektrowni wiatrowych (2008-2011);
- gmina Karlino prowadzi inwestycje w zakresie budowy mikroturbin wiatrowych dla obiektów użyteczności publicznej. W ramach inwestycji planowany jest zakup i montaż 9 mikroturbin wiatrowych, wykonanie instalacji elektrycznej dla potrzeb mikroturbin oraz wykonanie przyłączy energetycznych (działania rozpoczęły się w roku 2012);
- gmina Kozielice: Farma wiatrowa Tetyń , Kozielice Rokity (planowane usytuowanie 14 turbin do roku 2014);
- gmina Przelewice: Wydanie dla firmy zewnętrznej decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach na budowę farmy wiatrowej składającej się z 18 wiatraków. Zorganizowano również wyjazd dla mieszkańców Gminy na farmę wiatrową;
- gmina Krzęcin: Na terenie gminy działa 14 elektrowni wiatrowych;
- gmina Marianowo: Edukacja mieszkańców na zebraniach wiejskich w zakresie oddziaływań elektrowni wiatrowych (2008-2011);
- gmina Myślibórz: Rada Miejska w Myśliborzu uchwaliła miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla całego obrębu ewidencyjnego – Kierzków (uchwała Nr LXV/512/2010 z dnia 28 czerwca 2010 r.). Przedmiotem planu jest przeznaczenie i ustalenie zasad zagospodarowania terenów pod lokalizację farmy wiatrowej wraz z towarzyszącą infrastrukturą. W 2009 r. wydana została decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach na budowę farmy elektrowni wiatrowych w obrębie ewidencyjnym Kierzków. Rada Miejska w Myśliborzu podjęła uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Myślibórz obejmującego obręby geodezyjne Golenice, Listomie, Zgoda, Czerników, Chłopowo, Pniów, Nawrocko, Rościn, Gryżyno, Wierzbnica, Myśliborzyce (uchwała Nr LXV/513/2010 z dnia 28 czerwca 2010 r.). Przedmiotem planu jest ustalenie zasad zagospodarowania obszarów lokalizacji elektrowni wiatrowych wraz z towarzyszącą infrastrukturą techniczną i strefami ich oddziaływania;
- gmina Nowogrodek Pomorski: Opracowano miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w zakresie lokalizacji zespołu elektrowni wiatrowych (2012);
- gmina Świdwin: Uchwała Nr XV/121/2012 Rady Gminy Świdwin z dnia 30.03.2012r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Elektrownie wiatrowe – obręb Bierzwnica gmina Świdwin”.

łącznie ze środków UE zrealizowano 13 inwestycji polegających na budowie elektrowni wiatrowych na terenie województwa.

Gminy na terenie województwa zachodniopomorskiego podejmują także działania związane z rozwojem **energetyki słonecznej**. Dzięki wsparciu z NFOŚiGW i WFOŚiGW wzrasta wykorzystanie kolektorów słonecznych,

¹⁸ Pełne informacje na temat gmin dokonujących prac planistycznych pod kątem OZE zamieszczono w raportach z monitoringu za I i II półrocze 2011r „Programu rozwoju sektora energetycznego w województwie zachodniopomorskim do 2012r z częścią prognostyczną do 2030r”

w 2011 r. dofinansowanych zostało 88 instalacji głównie w obiektach użyteczności publicznej i gospodarstwach domowych (łącznie o powierzchni 524m²).

Ze środków UE (głównie PROW) sfinansowano 8 inwestycji dotyczących **wytwarzania materiałów energetycznych z biomasy**. Pozostałe 6 projektów dotyczyło budowy kotłów na biomasę, w tym:

- budowa instalacji do spalania biomasy na kotle nr 8 w Elektrowni Dolna Odra (POLiŚ);
- budowa instalacji do spalania biomasy z pominięciem młynów węglowych na kotle 5 w Elektrowni Dolna Odra (POLiŚ).

Ponadto gminy wskazują, iż na ich terenie prowadzone są uprawy energetyczne przez osoby prywatne lub rolników, np.:

- gmina Dębno: prowadzona jest uprawa wierzby energetycznej we wsi Różańsko na powierzchni 1,31 ha przez prywatną osobę;
- gmina Krzęcin: można zauważyć tendencje wśród rolników do zwiększania uprawy kukurydzy na zieloną masę w celach sprzedaży do biogazowni, lecz na chwilę obecną odbiorcami tego rodzaju biomasy z terenu gminy są kontrahenci zagraniczni.

Elektrownia PGE Dolna Odra jest największym odbiorcą biomasy na terenie województwa, wg danych z monitoringu, jej zapotrzebowanie na biomasę z upraw energetycznych może być pokryte z obszaru w promieniu 80 km przy 10% udziale spalania biomasy we współspalaniu lub 90km przy 15% udziale spalania biomasy we współspalaniu. Generalnie jednak wg raportu trudno jest oszacować, jaka część plonów biomasy wykorzystywana jest ogólnie w województwie na cele energetyczne. dane wskazują, że poza dwoma głównymi odbiorcami biomasy (PGE Dolna Odra oraz Elektrownia Szczecin), na terenie województwa spalono w wyniku procesów energetycznych 274311,26Mg biomasy.

W zakresie **wykorzystania biogazu** informacje pochodzące z przeprowadzonych wśród gmin ankiet wskazują na następujące przykładowe podejmowane działania:

- gmina Kalisz Pomorski: wybudowano biogazownię w miejscowości Giżyno przez Poldanor S.A.;
- gmina Nowogrodek Pomorski: budowa kotłowni na biomasę zaopatrującej w ciepło szkołę podstawową i gimnazjum w Karsku (2007-2008);
- gmina Przelewice: przygotowywanie terenu pod budowę biogazowni rolniczej – w trakcie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach;
- gmina Świdwin: Wójt Gminy Świdwin w dniu 20.02.2012r. wydał decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia polegającego na budowie elektrociepłowni biogazowej rolniczej o mocy elektrycznej od 1000 do 1300kW i mocy cieplnej od 1000 do 1500kW realizowanego w Starym Przybysławiu gm. Świdwin.

Obserwuje się **niewielki przyrost wykorzystania energetyki wodnej** z uwagi na ograniczony potencjał energetyczny zachodniopomorskich rzek. Obecnie łączna moc zainstalowana elektrowni wodnych to ok. 13 MWe.

Nie obserwuje się również wzrostu **wykorzystania energii geotermalnej**. Obecnie funkcjonują dwie ciepłownie geotermalne tj.: ciepłownia geotermalna w Pырzycach (od 1997 r., moc zainstalowana 54,8MW) oraz w Stargardzie Szczecińskim (uruchomiona ponownie w 2011 r., moc zainstalowana 14 MW).

W ramach pozostałych działań wykorzystujących inne źródła energii gminy podejmują szereg inwestycji związanych z **modernizacjami lokalnych kotłowni**, np.:

- gmina Pełczyce: zainstalowanie urządzeń pozyskujących energię na potrzeby zaopatrzenia w ciepło budynków użyteczności publicznej, w świetlicach wiejskich w m. Chrapowo, Będargowo, Sarnik, Płotno, Trzęsacz, Bukwica, Przekolno, Jagów, Niesporowice oraz w remizie strażackiej w Nadarzynie, Boguszynach, i Pełczycach. (2010-2011, środki PROW).

Przedsiębiorstwa energetyczne na bieżąco realizują zadania dotyczące modernizacji, budowy i rozbudowy infrastruktury sieciowej, celem ograniczenia strat na przesyłach, wzmocnienia zasilania odbiorców końcowych jak

i przyłączenia nowych źródeł energii, głównie energetyki wiatrowej, jak np.: Szczecińska Energetyka Ciepła Sp. z o.o.¹⁹

Jakie działania w zakresie infrastruktury ochrony środowiska realizowane są przez Spółkę?

„Realizowane zadania miały między innymi na celu zwiększenie bezpieczeństwa dostaw ciepła dla klientów, zwiększenie sprawności urządzeń ciepłowniczych, ograniczenie strat na przesył ciepła i jednocześnie poprawa jakości środowiska naturalnego w regionie.

Największe inwestycje przeprowadzone w latach 2008 -2011 :

modernizacja źródeł ciepła - podwyższenie sprawności urządzeń wytwarzania ciepła poprzez ich przebudowę w nowocześniejszych technologiach, podwyższenie skuteczności urządzeń odpylających,
wymianę wyeksploatowanej sieci ciepłowniczej na sieci w nowoczesnej technologii,
wymiana izolacji na ciepłociągach,
budowa gazowego źródła kogeneracyjnego, współpracującego z istniejącym układem technologicznym ciepłowni,
modernizacja węzłów cieplnych.

Inne podmioty wykazujące sukcesywne inwestycje na rzecz realizacji programu rozwoju OZE to PSE Operator S.A., ENEA Operator Sp. z o.o., ENERGA Operator Sp. z o.o., Spółka PKP Energetyka, PGE Dolna Odra.

Podsumowując – na rozwój OZE na terenie województwa miały wpływ przede wszystkim fundusze UE oraz NFOŚiGW i WFOŚiGW – dofinansowanie uzyskiwały głównie inwestycje dotyczące wykorzystania biomasy. Nie następuje jednak rozwój inwestycji związanych z wykorzystaniem energii słonecznej do produkcji prądu – fotowoltaika, co jest stwierdzeniem odnoszącym się do całego kraju i wynikającym przede wszystkim z braku uwarunkowań wspierających rozwój tego typu inwestycji. Ponadto drugi raport z monitoringu programu rozwoju OZE wskazuje iż na terenie województwa nadal konieczne są inwestycje związane z rozbudową i modernizacją systemów ciepłowniczych.

¹⁹ Źródło: telefoniczny wywiad pogłębiony

10. EDUKACJA EKOLOGICZNA

Na konieczność prowadzenia działań edukacyjnych w poszczególnych sektorach ochrony środowiska wskazywały zadania zawarte w celach średniookresowych dotyczących m.in. poprawy jakości powietrza, zmniejszenia zagrożenia mieszkańców województwa zachodniopomorskiego ponadnormatywnym hałasem, ochrony ludzi przed promieniowaniem elektromagnetycznym, minimalizacji ilości wytwarzanych odpadów oraz prowadzenia nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów, edukacji leśnej społeczeństwa, dostosowania lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych.

W analizowanym programie ochrony środowiska wskazano także osobne zadanie dedykowane w pełni edukacji ekologicznej - Edukacja ekologiczna i dostęp do informacji – zawierające takie składowe jak:

- opracowanie wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów edukacji ekologicznej (zadanie jest realizowane w sposób ciągły)
- wspieranie projektów edukacji ekologicznej realizowanych przez różne instytucje (zadanie jest realizowane w sposób ciągły)
- szkolenie przedstawicieli administracji publicznej, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców w zakresie przepisów o dostępie do informacji o środowisku (zadanie jest realizowane w sposób ciągły)
- egzekwowanie wiedzy o środowisku i jego ochronie od wszystkich pracowników sektora publicznego oraz zapewnienie doskonalenia tej wiedzy (nie zidentyfikowano realizacji działań).

Wg informacji podawanych przez portal Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego na terenie województwa funkcjonuje **Zachodniopomorska Sieć Ośrodków Edukacji Ekologicznej i Przyrodniczej**. Jej głównym zadaniem jest organizowanie i prowadzenie programów edukacyjnych oraz opracowywanie i wydawanie informatorów. W sumie na terenie województwa działają 24 główne ośrodki edukacji ekologicznej. Większość z nich posiada własny portal internetowy, na którym można odnaleźć szczegółowe informacje o działalności ośrodka.

Zachodniopomorska Sieć Ośrodków Edukacji Ekologicznej i Przyrodniczej prowadzi liczne działania w obszarze ekologii i ochrony przyrody:

- konkursy wiedzy przyrodniczej i ekologicznej, fotograficzne, plastyczne i literackie;
- olimpiady;
- warsztaty edukacyjne;
- wykłady, prelekcje i pogadanki przyrodnicze;
- konferencje, seminaria i debaty edukacyjne;
- wycieczki i wyjazdy terenowe oraz wyjazdy studyjne;
- prezentacje i wystawy;
- "Warsztaty ekologiczne" w formie kolonii oraz obozów: naukowych, badawczych, rowerowych, wędrkowych i spływów kajakowych.

Oprócz wyżej wymienionych działań Zachodniopomorska Sieć Ośrodków Edukacji Ekologicznej i Przyrodniczej jest organizatorem Wojewódzkiego Konkursu Kreatywnego Ekologa "Moja miejscowość to Zielony Punkt". Konkurs organizowany jest od 2005 roku. Jego głównym celem jest kształtowanie odpowiedzialności mieszkańców za stan środowiska we własnym regionie oraz popularyzacja zasad racjonalnej gospodarki zasobami środowiska przyrodniczego.

Na omawianej stronie internetowej prezentowane są dokonania Ośrodków Edukacji Ekologicznej z lat 2004 – 2008. Obejmują one różnego rodzaju spotkania, konferencje szkoleniowe, warsztaty ekologiczne, konkursy wiedzy z zakresu ekologii i ochrony przyrody, targi (np. POLEKO) oraz sprawozdania z aktywności ośrodków.

Działalność z 2008 roku:

- Wojewódzki Konkursu Kreatywnego Ekologa "Moja miejscowość to Zielony Punkt" (29-30 maja 2008r.);
- udział w międzynarodowych warsztatach edukacyjno – muzealnych w Danii w Centrum Przyrodniczym NaturBornholm połączone z prezentacją walorów przyrodniczych województwa zachodniopomorskiego w dniach 2-5 października 2008 roku;

- warsztaty szkoleniowe Zachodniopomorskiej Sieci Ośrodków Edukacji Ekologicznej i Przyrodniczej w Wolińskim Parku Narodowym w dniach 10-11 kwietnia 2008 roku;
- konkurs ekologiczny pt. "Jezioro Miedwie - zbiornik wodny w gminie Stare Czarnowo";
- polsko-niemieckie warsztaty edukacji ekologicznej, pn. "Rola i zadania narodowych i krajobrazowych parków województwa zachodniopomorskiego w edukacji dzieci i młodzieży";
- Targi POLEKO w dniach 26-30.10.2008 roku;
- Finał Ogólnopolskiej Olimpiady Ekologicznej;
- spotkanie sygnatariuszy Sieci Ośrodków Edukacji Ekologicznej i Przyrodniczej;
- warsztaty szkoleniowe z podstaw fotografowania przyrody i nie tylko dla edukatorów-sygnatariuszy Sieci Ośrodków Edukacji Ekologicznej i Przyrodniczej w Wolińskim Parku Narodowym.

W 2010 roku przyjęty został Program Edukacji Ekologicznej dla Województwa Zachodniopomorskiego omawiający aspekty prowadzenia edukacji ekologicznej na terenie województwa przez samorządy, placówki oświatowe i inne podmioty, system finansowania działań z zakresu edukacji ekologicznej oraz wskazówki dla prowadzących edukację różnych grup wiekowych, zawodowych i społecznych.

Inne jednostki, które opracowały programy edukacji ekologicznej to przykładowo:

- Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinie obejmująca 22 nadleśnictwa opracowała autorskie "Programy edukacji leśnej społeczeństwa", w opracowaniu których udział biorą przedstawiciele oświaty, organizacji i instytucji z terenu działania nadleśnictwa, mające związek z edukacją. Nadleśnictwa, realizując "Programy edukacji leśnej społeczeństwa", współpracują w szerokim zakresie z różnymi organizacjami i instytucjami. Dla potrzeb prowadzonej edukacji leśnej tworzone są obiekty edukacyjne: leśne wiaty edukacyjne, ścieżki dydaktyczne. Wykorzystywane są również obiekty zagospodarowania turystycznego: ścieżki przyrodnicze, rowerowe i konne oraz miejsca widokowe i odpoczynku. Opracowano 7 "Programów edukacji leśnej społeczeństwa", zatwierdzonych do realizacji przez Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie; "Programy edukacji leśnej społeczeństwa" sporządzili pracownicy nadleśnictw w ramach swoich obowiązków służbowych);
- Nadleśnictwo Kalisz, które realizowało Program Edukacji Leśnej Społeczeństwa na lata 2004-2013 (program realizowany corocznie z środków własnych);
- Nadleśnictwo Człopa, które wraz z instytucjami oświatowymi będącymi pod nadzorem gmin w ramach edukacji leśnej opracował 10 - letnie Programy Edukacji Leśnej społeczeństwa (realizowany raz na 10 lat). Dodatkowo w opracowaniach własnych Nadleśnictwa sporządza się co roku plan działalności edukacyjnej na przyszły rok – realizacja programów i planów ze środków własnych).

Ankietowane gminy najczęściej wskazują, że nie opracowały gminnych programów edukacji ekologicznej, jednakże niezależnie od tego **prowadzone są akcje informacyjne i edukacyjne dla mieszkańców w zakresie utylizacji azbestu, konieczności wykorzystania przyłączy do sieci kanalizacji sanitarnej czy też zbiórki selektywnej odpadów.**

Dobrym przykładem zintegrowanych działań edukacyjnych jest gmina Dębno, która wskazuje na trzy zasadnicze segmenty działań z zakresu edukacji ekologicznej:

1. Podstawową edukację ekologiczną, obejmującą decydentów, czyli pracowników samorządowych oraz osoby mające przekazywać informacje pozostałym grupom społecznym tj. nauczyciele, pracownicy służb komunalnych. Wśród tej grupy edukacja ekologiczna realizowana jest poprzez organizowanie spotkań ze specjalistami, udział w konferencjach i szkoleniach, konsultacje z praktykami, którzy realizują podobne zadania z zakresu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska na własnym terenie. Na terenie Gminy Dębno takie szkolenia organizuje Centrum Wspierania Biznesu w Dębnie. Zainteresowane osoby z obszaru Gminy Dębno biorą udział w szkoleniach na temat pozyskiwania energii odnawialnej (panele słoneczne, pompy ciepła; lata 2010 – 2011) i mogą liczyć na pomoc pracowników urzędu w wypełnianiu dokumentacji w celu pozyskania dotacji w ramach Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Myśliborzu.

2. Organizację spotkań w ramach cyklu polsko-niemieckich forów dyskusyjnych w ramach projektu finansowanego przez Unię Europejską - Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego INTREREG IV A:

Polsko – Niemieckie Turystyczne Forum w Przelewicach (promowanie proekologicznych form turystyki na terenie Gmin Dębno, Myślibórz, 2010 r.);

Polsko – Niemieckie Forum „Gospodarka odpadami” w Koszalinie (popularyzowanie wśród uczestników ekologicznych metod utylizacji odpadów i pokazanie szkodliwości ich spalania przez indywidualne gospodarstwa domowe, 2010 r.);

Pomoc w organizowaniu wyjazdu grupy zainteresowanych osób z obszaru Gminy Dębno – studyjny wyjazd na wysypisko odpadów oraz do spalarni odpadów Rosenow (wiodący organizator Miasto Koszalin, 2010 r.);

Polsko – Niemieckie Forum Przedsiębiorców „Rozwój sieci kontaktów – szansą dla regionalnych producentów, handlowców, usługodawców oraz dla nowych ekologicznych technologii produkcji żywności” (Pokazanie różnic i wskazanie głównych zagrożeń i korzyści dla żywności GMO i produktów ekologicznych, 2010 r.);

Polsko – Niemieckie Forum przedsiębiorców pt. „Regionalne rozwiązania w zakresie zrównoważonego wykorzystania energii odnawialnej” w Eberswalde, 2010 r.;

Polsko – Niemieckie Forum „Rozwój lokalizacji przemysłowych oraz rynku pracy na przykładzie Parku Energetyczno – Technologicznego”, 2011 r.;

Polsko – Niemiecka Konferencja „Zagrożenia i ochrona lasów”, 2011 r.

W ramach w/w spotkań przedsiębiorców zaprezentowane zostały możliwości i szanse w przekształcaniu byłych terenów przemysłowych, po dokonaniu demontażu byłej elektrowni jądrowej, położonej na wschód od Greifswaldu (rewitalizacja terenów po przemysłowych z zachowaniem ekologicznych aspektów wpływu na środowisko).

3. Edukację ekologiczną dzieci i młodzieży, opartą na ścisłej współpracy z placówkami oświaty. W szkołach na terenie gminy wdrażane są programy ekologiczne, przykładem może być program "Żyj z przyrodą w zgodzie" realizowany przez Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1 w Dębnie. Poza przekazywaniem treści ekologicznych w czasie godzin lekcyjnych stosowane są również inne formy przekazu. Realizuje się różnego rodzaju konkursy ekologiczne, np. rywalizacje między klasami lub szkołami, wycieczki do ciekawych przyrodniczo miejsc (zabytkowy park w Dysznie-gmina Dębno) lub na składowisko odpadów, do oczyszczalni ścieków. Placówki uczestniczą także w akcjach "Zielona szkoła, zielone przedszkole" organizowanej przez Celowy Związek Gmin CZG-12 w Długoszyjnie, polegającej na zbieraniu odpadów wtórnych przez młodzież i dzieci i propagowanie selektywnego zbierania odpadów.

łącznie 46 % gmin deklaruje pomoc w projektach edukacji ekologicznej realizowanych przez różne instytucje.

Gminy, które wspierały takie działania, to m.in.: gmina Bierzwnik, Krzęcin i Świdwin. Gmina Gryfino wspierała projekty w przedszkolach i szkołach, Kalisz Pomorski dofinansował ze środków własnych projekty edukacyjne natomiast gmina Kołobrzeg realizowała cykl spotkań „Ekologia z biblioteką” oraz koordynowała selektywną zbiórkę zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego w Szkole Podstawowej nr 4. Gmina Boleszkowice brała udział w licznych szkoleniach i seminariach organizowanych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, Wojewodę Zachodniopomorskiego i inne instytucje pozarządowe. Ponadto prowadziła edukację społeczeństwa mieszkającego na terenie gminy poprzez propagowanie ogłoszeń i informacji. Wszelkie działania były finansowane z środków własnych. W gminie Chojna przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja korzystają z dofinansowania konkursów ekologicznych z gminnego budżetu (środki własne). Gmina Lipiany co roku wspiera inicjatywy proekologiczne poprzez zakup nagród. Beneficjenci to głównie uczniowie Zespołu Szkół w Lipianach. Wspierano finansowo inicjatywy podejmowane przez inne podmioty np. Nadleśnictwo Myślibórz oraz Pyrzyckie Przedsiębiorstwo Komunalne w Pyrzycach (zakup nagród dla uczestników konkursów). Kupowane były również pomoce dydaktyczne związane z ochroną środowiska dla Zespołu Szkół w Lipianach oraz Przedszkola Miejskiego. Gmina Łobez co roku uczestniczy i wspiera działalność ekologiczną organizowaną wśród dzieci i młodzieży m.in.: dofinansowanie udziału w konkursach edukacyjnych w przedszkolu i szkołach na terenie gminy. Gmina Malechowo wspólnie z Nadleśnictwem Karnieszewice sporządziła projekt ścieżki *edukacji przyrodniczo-leśnej* i przeciwpożarowej „Wysoka Góra” w Pękaninie. Składa się z dwóch pętli: małej (ok. 2,3 km) i dużej (5 km). Na przebiegu trasy znajdują się 24 tablice edukacyjne o tematyce leśno-przyrodniczej oraz miejsca odpoczynku. Gmina Marianowo organizuje szkolne konkursy zbiórki baterii oraz dofinansowuje akcję Sprzątania Świata i Dnia Ziemi. Gmina Myślibórz dofinansowuje organizację imprez o tematyce ekologicznej.

W 2009 – 2010 roku zorganizowano Międzynarodowe Warsztaty Nurków (uprzątnięcie z odpadów dnia jeziora Myśluborskiego i rzeki Myśli oraz wydanie materiałów informacyjnych o podjętych w tym zakresie działaniach i ich efektach). W każdym roku gmina wydała na ten cel 8.000,00 zł.

W 2009 – 2010 roku zorganizowano symposium naukowe pn. „Dialog nad Myślą” oraz wydanie informacji i materiałów z symposium (w trakcie symposium zorganizowano m.in. konkurs pn. „Ekologiczny Detektyw”, którego celem było wytropienie i udokumentowanie w najbliższej okolicy swojego zamieszkania lub nauki miejsc nielegalnych „dzikich” składowisk odpadów). Na ten cel gmina w każdym roku wydała 10.000 PLN. Przeznaczono środki na zakup nagród rzeczowych na organizowane przez szkoły konkursy – w latach 2008 – 2011 wydano ok. 18.281,00 PLN. Wszystkie wydane fundusze pochodziły z środków własnych.

Gmina Płoty wspierała projekty edukacji ekologicznej realizowane przez szkoły podstawowe i gimnazja z terenu gminy. Gmina Rąbino przyczyniła się do polepszenia edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży szkolnej (szkoły podstawowe i gimnazja). Brały one udział w zajęciach pn. "Zielona Szkoła" organizowanych w Ośrodku Edukacji Ekologicznej w Lipiu. Ponadto uczniowie szkół uczestniczyli w akcjach "Zbieraj zużyte baterie – chroń środowisko", sadzenia drzew i krzewów, obchodach "Dnia Ziemi" oraz akcji "Sprzątanie Świata". Wszystkie działania realizowane były ze środków własnych. W gminie Stepnica wybudowano ścieżkę ekologiczną przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym, prowadzono akcję „Sprzątanie świata” oraz „Dzień ziemi”. Wszystkie działania realizowane były z środków własnych. Gmina Wierchowo dofinansowała akcję „Dni Ziemi” oraz „Sprzątanie świata”.

Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla mieszkańców oraz małych i średnich podmiotów gospodarczych w zakresie gospodarki odpadami realizowano także ze środków WFOŚiGW – łącznie było to 31 projektów.

UMWZ prowadzi również **szkolenie przedstawicieli administracji publicznej, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców w zakresie przepisów o dostępie do informacji o środowisku** - 170 przeszkolonych pracowników. Działania własne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego w latach 2008-2011 obejmują również takie aspekty, jak:

- Opracowanie i wydruk materiałów edukacyjnych (kolorowanki, książeczki edukacyjne 38 500 szt., puzzle 1000 szt., gry 1000 szt., plakaty 1 500 szt., kalendarze 500 szt.)
- Konkursy plastyczne
- Kampania edukacyjna pokazująca możliwości wykorzystania środków na inwestycje związane z modernizacją i budową nowoczesnych systemów grzewczych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, budową oczyszczalni ścieków, termomodernizacją budynków, usuwaniem odpadów zawierających azbest, zagospodarowaniem odpadów oraz budową i modernizacją sieci i przyłączy kanalizacji sanitarnej - 552 przeszkolonych mieszkańców obszarów wiejskich.
- Współorganizacja przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i finansowanie wydarzeń objętych patronatem Marszałka
- Szkolenia/warsztaty, wyjazdy studyjne dla rolników - 213 przeszkolonych rolników

W zakresie szkolenia przedstawicieli administracji publicznej, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców odnośnie przepisów o dostępie do informacji o środowisku, działania prowadziły m. in. gminy Bierzwnik, Gryfino, Krzęcin i Świdwin. W gminie Łobez na bieżąco uczestniczą przedstawiciele administracji publicznej w szkoleniach dotyczących ochrony środowiska w niezbędnym zakresie. Podobnie jest w gminach Malechowo, Marianowo i Pełczyce, gdzie organizowane są szkolenia dla pracowników ochrony środowiska. Przede wszystkim dotyczą one zakresu dostępu do informacji o środowisku. We wszystkich gminach szkolenia organizowane są ze środków własnych.

Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania alternatywnych źródeł energii realizowane jest m.in. przez takie podmioty jak np.:

- Zachodniopomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli (głównymi tematami organizowanych konferencji są: edukacja na rzecz idei zrównoważonego rozwoju, edukacja na rzecz poszanowania energii; aktualnie w ZCDN realizowane są trzy projekty ekologiczne: "Miasto, szkoła, dom w równowadze ze środowiskiem", „Ekozespoły” razem z Fundacją GAP Polska, „Kioto w domu” razem z REC w Warszawie);
- Ośrodek Szkoleniowo-Badawczy w Zakresie Energii Odnawialnej w Ostoi, który jest jednostką Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego. Jako jeden z nielicznych w kraju oraz jedyny w regionie prowadzi kompleksową działalność naukowo – badawczą i dydaktyczną w dziedzinie energii

odnawialnej. W Ośrodku realizowane są także szkolenia i konferencje w tej dziedzinie. Oferta edukacyjna Ośrodka skierowana jest zarówno do dzieci i młodzieży szkolnej, jak również do studentów i kadry naukowej oraz osób indywidualnych i przedsiębiorców.

W ramach przeprowadzonych ankiet uzyskano informacje, iż Wydział Infrastruktury i Transportu Urzędu Marszałkowskiego upowszechniania zagadnienia dot. oszczędzania energii i wykorzystania alternatywnych źródeł energii podczas corocznych konferencji organizowanych wspólnie z Ośrodkiem Szkoleniowo-Badawczym w Zakresie Energii Odnawialnej w Ostoi Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego oraz z Międzynarodowymi Targami Szczecińskimi oraz przy okazji Targów Energii Konwencjonalnej i Odnawialnej. Ponadto od 2008 r. WliIT organizuje niezależne konferencje i uczestniczy z prezentacjami w konferencjach organizowanych przez inne instytucje/podmioty. Od 2008 r. każdego roku - temat przewodni konferencji to *Odnawialne źródła energii szansą zrównoważonego rozwoju regionu*. Wydział Ochrony Środowiska wydał ponadto „Katalog dobrych praktyk - Energia z biomasy”(2009, 500 szt.), materiały edukacyjne promujące dbałość o walory przyrodnicze środowiska naturalnego (puzzle, gry, kolorowanki, książeczki edukacyjne, plakaty, broszurę: „Szczuj energię w szkole i w domu” oraz „Ośrodki edukacji ekologicznej WZ”

Z przeprowadzonych ankiet wynika, że również gminy starają się prowadzić edukację ekologiczną w zakresie oszczędności energii i zastosowania OZE, np.: Gmina Myślibórz - Promowanie nowych nośników energii ekologicznej pochodzących ze źródeł odnawialnych (np. energia słoneczna), poprzez upowszechnianie wśród społeczeństwa informacji na temat energii odnawialnej (ulotki) oraz o organizowanych przez Urząd Marszałkowski, jak i prywatne firmy, szkoleniach z tego zakresu (zadanie ciągłe).

W ramach projektów dofinansowanych ze środków UE i WFOŚiGW zrealizowano dwa projekty:

- czysta ziemia, woda i powietrze - to życie (beneficjent Liga Ochrony Przyrody - Zarząd Okręgu Koszalin);
- praktyczny program z zakresu OZE - innowacja dla szkół ponadgimnazjalnych (beneficjent EKSPERT-SITR Sp. z o.o.).

Działania w zakresie **edukacji przyrodniczo-leśnej oraz udostępnienia lasów dla turystyki i rekreacji** stanowią uzupełnienie zadań nadleśnictw w zakresie prowadzenia gospodarki leśnej. W okresie 2008-2011 na terenie RDLP Szczecin działania te obejmowały:

- prowadzenie zajęcia z dziećmi, młodzieżą szkolną oraz dorosłymi w szkołach, gminach, obiektach edukacyjnych w lesie i Ośrodku Edukacji Przyrodniczo-Leśnej przy Nadleśnictwie Kliniska i Punkcie Informacji Przyrodniczo-Leśnej w Glinnej (Nadleśnictwo Gryfino);
- organizacja konkursów o różnorodnej tematyce leśnej;
- przygotowanie wystaw fotograficznych o tematyce przyrodniczo-leśnej;
- organizacja akcji i okolicznościowych imprez dla lokalnej społeczności.

Łącznie przeprowadzono 9306 zajęć dla 1 058 890 osób: dzieci, młodzieży szkolnej oraz osób dorosłych.

Na terenie RDLP Szczecinek prowadzono:

- lekcje terenowe z przewodnikiem;
- lekcje w sali edukacyjnej;
- spotkania z leśnikiem w szkole i poza szkołą;
- konkursy leśne, akcje, imprezy okolicznościowe, wystawy edukacyjne, festyny, targi itp.

Łącznie zorganizowano 4432 imprezy, w których uczestniczyło 277 267 osób.

Podobne działania prowadzone były również na terenie nadleśnictw RDLP Piła. Edukacją przyrodniczą społeczeństwa objęto ponad 22 tys. osób na zajęciach zorganizowanych, odbywających się w pawilonie dydaktyczno-wystawienniczym, arboretum, ścieżce przyrodniczo-dydaktycznej i rezerwach przyrody Nadleśnictwa Wałcz oraz w placówkach oświatowych.

Działania edukacyjne kierowane były przede wszystkim do uczniów szkół, ale również osób dorosłych. W wielu nadleśnictwach wytypowano pracownika, który w ramach swoich obowiązków prowadzi edukację leśną.

W nadleśnictwach w okresie 2008-2011 realizowano również działania obejmujące:

- udostępnienie obszarów leśnych poprzez poprawę infrastruktury turystycznej (miejsca postoju, miejsca odpoczynku, oznakowania, tablice);

- tworzenie ścieżek edukacyjnych;
- remonty punktów edukacyjnych, budowę parkingów;
- wymiany wyposażenia pól biwakowych.

Przykładem jest utworzenie trasy spacerowej "Raczyk" w nadleśnictwie Człopa. Trasa o długości 8.1 km podzielona została na 3 warianty długości, umożliwiającą wybór odpowiedniego wariantu przez osoby o różnej kondycji. Trasa ukazuje walory przyrodniczo leśne, umożliwia poznawanie przyrody. Na trasie znajduje się m.in. rezerwat "Bagno Raczyk", trzy jeziora, źródłisko oraz wieża przeciwpożarowa.

Działania dotyczące tworzenia ścieżek przyrodniczych cieszą się dość dużą popularnością i prowadzone były również przez inne podmioty, w tym samorządy gminne, organizacje pozarządowe, uczelnie.

Działania edukacyjne oraz działania związane z rozwojem infrastruktury edukacyjnej i turystycznej na obszarach leśnych były realizowane ze środków własnych nadleśnictw, ale dość często również ze środków zewnętrznych (POLiŚ, RPO WZ, PROW, EWT, WFOŚiGW). W okresie 2008-2011 dofinansowano łącznie 52 tego rodzaju projekty, kwotą ponad 10 mln PLN. Wśród najciekawszych można wymienić:

- wpływ wypasu konika polskiego na różnorodność gatunkową runi łąk wilgotnych w dolinie rzeki Iny na terenie Nadleśnictwa Kliniska (*Leśny Kompleks Promocyjny Puszcza Szczecińska, Nadleśnictwo Kliniska*);
- budowa ścieżki edukacyjno - przyrodniczej "Nasze Małe Arboretum" nad Jeziorem Pile oraz zakup wyposażenia do Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Bornem Sulinowie (*gmina Borne Sulinowo*);
- ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna "Park Żubra" w Złocieniu (*gmina Złocieniec*);
- budowa zagrody pokazowej żubrów w gminie Mirosławiec (*Zachodniopomorskie Towarzystwo Przyrodnicze*);
- promowanie edukacji ekologicznej poprzez stworzenie Centrum Edukacji Ekologicznej w Nadleśnictwie Karnieszewice oraz kształtowanie postaw prośrodowiskowych mieszkańców Województwa Zachodniopomorskiego (*Nadleśnictwo Karnieszewice*);
- sieć punktów obserwacji zwierzyny jako podstawa edukacji ekologicznej i zrównoważonej turystyki na Pomorzu (*Institut für Waldforschung*).

Doradztwo dla właścicieli gruntów korzystających ze wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem ma charakter incydentalny. Działaniem wspierającym jest sporządzanie przez nadleśnictwa planów zalesienia dla gruntów innej własności, zalesianych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Organizacja cyklu szkoleń dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ochrony środowiska przed hałasem oraz podnoszenie świadomości społeczeństwa o źródłach i stopniu oddziaływania pól elektromagnetycznych nie były zadaniami realizowanymi w ramach badanego okresu 2008-2011.

11. REKOMENDACJE

11.1. OGÓLNE REKOMENDACJE TECHNICZNE I METODOLOGICZNE

W1 Brak priorytetyzacji zadań oraz działań

Katalog zadań oraz działań przewidzianych do realizacji w ramach *Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011* jest dość rozbudowany. W *Programie* ujęto 62 zadania i aż 223 szczegółowe działania. Z przeprowadzonych ankiet i wywiadów wynika, że środki niezbędne na pełną realizację działań znacznie przekraczały możliwości finansowe podmiotów wskazanych w POŚ. Jednocześnie wśród działań ujętych w POŚ ujęte zostały zadania priorytetowe, np. realizacja zobowiązań wynikających z krajowych lub międzynarodowych zobowiązań – KPOŚK, KPGO; konieczność pilnego podjęcia działań, ze względu na zagrożenie dla ludzi lub środowiska – modernizacja kluczowych elementów systemu ochrony przeciwpowodziowej.

R1 Wprowadzenie priorytetyzacji zadań oraz działań

Warto rozważyć wprowadzenie systemu priorytetyzacji zadań, a w szczególności działań, w ramach POŚ, np. poprzez wprowadzenie oznaczeń dotyczących stopnia istotności zadań oraz działań:

1. Działania kluczowe;
2. Działania istotne;
3. Działania o mniejszym znaczeniu.

W2 Brak możliwości weryfikacji stopnia realizacji wielu działań

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 zawiera katalog wskaźników, proponowanych do oceny postępów, jednak dla poszczególnych zadań oraz działań nie określono zakładanego poziomu realizacji, który jest satysfakcjonujący z punktu widzenia realizacji założeń *Programu*. Stanowi to duże utrudnienie w precyzyjnym określeniu stopnia realizacji lub poziomu osiągnięcia przyjętych założeń, w szczególności w przypadku zadań o charakterze ciągłym, lub zadań, które ze względu na złożony charakter wymagają dłuższego okresu realizacji.

R2 Kwantyfikacja celów

Należy rozważyć przypisanie poszczególnym zadaniom wskaźników monitoringu postępów oraz określenie wartości docelowych, które pozwalają stwierdzić, że zadanie zostało zrealizowane lub stopień realizacji jest satysfakcjonujący (działania o charakterze ciągłym).

W3 Zadania o charakterze ciągłym

Wśród zadań oraz działań zdefiniowanych w ramach *Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011* wiele ma charakter ciągły. Przykładem jest zadanie 58: Kontrola przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska. Większość działań wskazanych do realizacji w ramach zadania wynika bezpośrednio z wymogów prawa. Biorąc pod uwagę doświadczenia lat poprzednich można stwierdzić, że działania były realizowane bez opóźnień. Np. udział w ocenie Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, jest standardowym działaniem sprawozdawczym gmin. Innym przykładem jest zadanie 51: Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych, które

zgodnie z założeniami POŚ powinno odbywać się poprzez realizację planów urządzania lasów. Większość zadań związanych z prowadzeniem działań w ekosystemach leśnych odbywa się na podstawie planów urządzania lasów. Poszczególne jednostki są zobowiązane do realizacji założeń planów urządzania lasów i są z tego rozliczane. Tu również na podstawie doświadczeń z lat poprzednich nie można stwierdzić istotnych odstępstw lub opóźnień w realizacji planów urządzania lasu.

R3 Odrębne podejście do zadań o charakterze ciągłym, których realizacja przebiega prawidłowo

Należy rozważyć unikanie ujmowania zadań o charakterze ciągłym, w przypadku których nie ma podstaw do twierdzenia, że procesy zachodzą w sposób nieprawidłowy. Można rozważyć też nadanie tego rodzaju działaniom odrębnego statusu. Warto koncentrować się na działaniach, które mimo wymogów wynikających np. z obowiązującego prawa nie są realizowane, są realizowane w ograniczonym zakresie lub w sposób niewłaściwy.

W4 Niejednoznaczne przypisanie odpowiedzialności i roli w realizacji poszczególnych zadań

W przypadku wielu zadań ujętych w *Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011* wskazywane są dwie lub więcej jednostek (podmiotów) realizujących zadanie, przy czym nie określano precyzyjnie roli poszczególnych jednostek. Z ankiety przeprowadzonej wśród samorządów gminnych wynika, że wiele podmiotów miło problemy z precyzyjną identyfikacją czy poszczególne działania dotyczą danej jednostki. W szczególności dotyczyło to zadań, w których gminy pełnią rolę wspierającą.

R4 Precyzyjne przypisanie odpowiedzialności i roli poszczególnych jednostek

Należy rozważyć przypisanie jednostek odpowiedzialnych za realizację do poszczególnych działań. Jednocześnie działania powinny być formułowane w taki sposób, żeby możliwie było przypisanie jednego podmiotu, lub grupy podmiotów tego samego typu, które są odpowiedzialne za realizację danego działania.

Warto również rozważyć przypisanie roli poszczególnym jednostkom lub podmiotom, np.:

1. Podmiot odpowiedzialny;
2. Podmiot wspierający.

11.2. REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZADAŃ W PRZYSZŁYM OKRESIE PROGRAMOWANIA

Tabela 32 Rekomendacje dotyczące zadań w przyszłym okresie programowania

Nr zadania	Nazwa zadania	Wnioski z oceny stopnia realizacji	Rekomendacje
Z1	Poprawa jakości wód	Działania w zakresie budowy sieci kanalizacyjnej były podejmowane przede wszystkim w ramach aglomeracji ujętych w KPOŚK, na które przypada 1737 km wybudowanej sieci (94% ogólnej długości sieci wybudowanej w latach 2008-2011). Na obszarach wiejskich poza granicami aglomeracji KPOŚK wybudowano 111 km sieci kanalizacyjnych, głównie przy wsparciu środków PROW oraz środków własnych. W latach 2008-2011 nastąpił znaczny wzrost udziału ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków; wskaźnik ten zwiększył się o 21 p.p. w stosunku do roku 2007 (26 p.p. - w miastach, 10 p.p. na obszarach wiejskich). W latach 2008-2011 zlikwidowano kilkanaście komunalnych oczyszczalni ścieków mechanicznych i biologicznych, które nie spełniały norm. Nastąpiła znaczna redukcja ładunków zanieczyszczeń w ściekach komunalnych po oczyszczeniu. W stosunku do roku 2007 nastąpiła redukcja: dla BZT5 o 67%, dla ChZT o 13%, dla zawiesiny ogólnej o 23%, dla azotu ogólnego o 18%, dla fosforu ogólnego o 35%. W przypadku ścieków przemysłowych spadek w stosunku do roku 2007 wystąpił tylko w przypadku ChZT (42%) i zawiesiny ogólnej (13%), natomiast dla BZT5, azotu ogólnego i fosforu ogólnego nastąpił wzrost ładunków zanieczyszczeń odpowiednio o 22%, 57% i 75%. Nie zidentyfikowano działań dotyczących realizacji działań 1 d, g, h POŚ: ocena zagrożeń substancjami priorytetowymi, opracowanie planu działań w celu eliminowania zanieczyszczenia wód powierzchniowych przez substancje priorytetowe; opracowanie planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz realizacja programów działań ujętych w tych planach, dla osiągnięcia celów środowiskowych; opracowanie planu działań w celu eliminowania zanieczyszczenia wód powierzchniowych przez substancje priorytetowe oraz ograniczanie i eliminacja zrzutu substancji niebezpiecznych do wód ze źródeł przemysłowych.	Mimo licznych działań w zakresie uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, w szczególności w zakresie KPOŚK, istnieje konieczność podejmowania dalszych działań. Ze sprawozdania z wykonania KPOŚK za rok 2011 wynika, że w latach 2012-2015 będzie istniała konieczność realizacji kolejnych działań w zakresie budowy sieci kanalizacyjnych. W co trzeciej aglomeracji poziom skanalizowania wynosi poniżej 50%, a jedynie, w co piątej powyżej 90%. W kolejnych latach istnieje konieczność kontynuacji budowy sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni na terenach wiejskich.
Z2	Osiągnięcie przez wody użytkowe standardów jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej w zakresie spełnienia warunków przydatności do picia, kąpielii oraz do bytowania ryb	Ograniczanie wprowadzania zanieczyszczeń punktowych i obszarowych jest trudnym i złożonym zadaniem. Podstawowe punktowe źródła zanieczyszczeń to zakłady przemysłowe i większe skupiska ludności. Wg danych WIOŚ, już 2009 roku po zakończeniu projektu "Poprawa jakości wody w szczecinie" ilość ścieków nieoczyszczonych odprowadzonych do wód lub ziemi z terenu samego miasta Szczecin uległa znacznemu zmniejszeniu. Z kolei na obszarach nieskanalizowanych prowadzenie kontroli nieruchomości w zakresie odprowadzania ścieków komunalnych i likwidacja zbiorników bezodpływowych niezgodnych z wymogami jest zadaniem ciągłym realizowanym przez gminy (rejstry przydomowych oczyszczalni ścieków/zbiorników bezodpływowych). Na terenie województwa w poszczególnych powiatach występują znaczące różnice w stopniu i metodach oczyszczania ścieków przemysłowych i komunalnych stąd trudno jest oceniać jednolicie postępowanie w realizacji zadania. Z kolei zanieczyszczenia obszarowe (z terenów zurbanizowanych nie posiadających kanalizacji deszczowej), działalności rolniczej oraz leśnej są nadal trudne do weryfikacji, a sam stopień zanieczyszczenia w dużej mierze zależy od warunków lokalnych takich jak klimat, rodzaj gleb, zdolność profilu glebowego do zatrzymywania biogenów.	Zadanie wymaga kontynuacji - szeroko zakrojonych działań obejmujących zarówno budowę kanalizacji lub bezodpływowych zbiorników wodnych, ale także świadomości ekologicznej zarówno właścicieli zakładów będących źródłem zanieczyszczeń, jak i rolników.

Z3	Spełnienie wymagań jakościowych w zakresie ochrony wód przed zanieczyszczeniem związkami azotu ze źródeł rolniczych	Dyrektor RZGW w Szczecinie, w 2011 roku dokonał weryfikacji obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu do wód wrażliwych należy ograniczyć (OSN), uwzględniając wyniki pracy „Ocena presji rolniczej na stan wód powierzchniowych i podziemnych oraz wskazanie obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego” wykonanej na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa PIB w Puławach oraz w oparciu o analizy wyników monitoringu wód zarówno powierzchniowych jak i podziemnych w regionie wodnym DOI PZ. W wyniku weryfikacji obszarem OSN objęto zlewnię rzeki Płoni oraz zlewnię rzeki Małej Iny.	Zadania wymagają kontynuacji - wdrażanie programu zaplanowano na lata 2012-2016. Należy skupić się na propagowaniu szkoleń związanych z promocją dobrych praktyk rolniczych wśród rolników.
Z4	Kontynuacja realizacji Programu budowy przepławek dla ryb na terenie Województwa Zachodniopomorskiego	W ramach zadania jedynie inwestycja pn.: Rzeka Rega-Węzeł Wodny Gryfice- przepławka dla ryb na lewym brzegu progu stałego w Gryficach została częściowo zrealizowana - zmodernizowano jaz jednak bez budowy przepławki dla ryb.	Zadanie wymaga kontynuacji - w zakresie inwestycji wpływających na udrożnienie korytarzy ekologicznych dla migracji ryb, działania powinny w sposób zintegrowany łączyć udrożnianie zarówno koryt rzecznych wraz z działaniami inwestycyjnymi prowadzonymi w strefach przybrzeżnych.
Z5	Współpraca z przygranicznymi Landami Niemiec w zakresie gospodarki wodnej	Zadanie jest realizowane w sposób ciągły w ramach standardowych działań WIOŚ w Szczecinie.	Zadanie wymaga kontynuacji, proponuje się ujęcie tego zadania w ramach zadania opisującego działalność WIOŚ.
Z6	Racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych	Optymalizacja zużycia wody poprzez zapobieganie stratom wody na przesył (modernizacja sieci wodociągowej) oraz wprowadzanie zamkniętych obiegów wody w przemyśle i oszczędne korzystanie z wody przez indywidualnych użytkowników jest stale prowadzonym działaniem - na terenie województwa w ramach funduszy UE zrealizowano 61 inwestycji w tym zakresie. Nie stwierdzono natomiast opracowania programu zaopatrzenia w wodę do celów komunalnych miejscowości pasa nadmorskiego (zadanie ujmowane w powiatowych programach ochrony środowiska na najbliższe lata). Zidentyfikowano z kolei postęp w eliminowaniu wykorzystania wód podziemnych na cele przemysłowe, jednocześnie wzrosło zużycie wód powierzchniowych na cele przemysłowe.	Zadanie wymaga kontynuacji, konieczne są działania zarówno samorządów jak i działania własne przedsiębiorców w celu zmniejszenia zużycia zasobów wodnych w ramach stosowanych technologii.
Z7	Ochrona przed powodzią i suszą	Aktualnie RZGW jest w trakcie opracowania „Projektu planu występowania zjawiska suszy w regionach wodnych RZGW w Szczecinie wraz ze wskazaniem obszarów najbardziej narażonych na jej skutki”. Celem opracowania jest wytypowanie i hierarchizacja obszarów występowania zjawiska suszy w obszarze działania RZGW w Szczecinie oraz ustalenie priorytetów działań dla przeciwdziałania skutkom suszy i łagodzenia następstw niedoborów wody. Zgodnie z POŚ kontynuowano prace związane z realizacją zbiornika retencyjnego „Osówko” w dolnej części rzeki Parsęty, kontynuowane są także prace konserwacyjne i modernizacyjne obwałowań przez ZZMiUW w Szczecinie. Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 32, poz. 159) wprowadziła istotne zmiany w zakresie planowania w dziedzinie ochrony przeciwpowodziowej. Zlikwidowany został obowiązek opracowywania "studium ochrony przeciwpowodziowej" oraz "planu ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego" na rzecz "wstępnej oceny ryzyka powodziowego", "map zagrożenia powodziowego", "map ryzyka powodziowego" i "planu zarządzania ryzykiem powodziowym". Wstępna ocena ryzyka powodziowego została już zrealizowana przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, w opracowaniu (do roku 2013) są obecnie mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego (również przez Prezesa KZGW), zaś do roku 2015 opracowane mają zostać plany zarządzania ryzykiem powodziowym dla regionu wodnego (Dyrektor RZGW) oraz dla obszaru dorzeczy (Prezes KZGW).	Zadanie wymaga kontynuacji w kolejnych latach.

Z8	Sukcesywna realizacja obiektów związanych z modernizacją i rozbudową systemu ochrony przeciwpowodziowej na obszarze województwa zachodniopomorskiego ujętych w Programie dla Odry 2006	Zadanie jest realizowane przez ZZMiUW w Szczecinie. W latach 2009 - 2010 wydatkowano łącznie w ramach Programu dla Odry oraz WFOŚiGW 16268878, 84 PLN, na kolejne lata zaplanowano następne 3 inwestycje - zabezpieczenie przeciwpowodziowe miasta Gryfino, rekultywację przedwala Osinów-Łubnica oraz wał cokołowy rzeki Odry przy rzece Myśli.	Zadanie wymaga kontynuacji w kolejnych latach.
Z9	Poprawa jakości powietrza	Wszystkie działania wskazane w zadaniu nr 9 są realizowane w sposób ciągły: systematyczne opracowywanie i wdrażanie programów ochrony powietrza, zgodnie z wynikami rocznych ocen jakości powietrza w strefach, wspieranie działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza podejmowanych przez podmioty gospodarcze, zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania alternatywnych źródeł energii, wzmocnienie systemu monitoringu i oceny jakości powietrza.	Zadanie należy kontynuować, zasadne jednak byłoby ograniczenie go do działań dotyczących administracji szczebla wojewódzkiego (czyli systematyczne opracowywanie i wdrażanie programów ochrony powietrza, zgodnie z wynikami rocznych ocen jakości powietrza w strefach), a działania dotyczące podnoszenia świadomości ekologicznej przenieść do zadań z zakresu edukacji ekologicznej, podobnie jak wspieranie działań inwestycyjnych (brak uściślenia) zamienić na wskazanie konkretnych przedsięwzięć w osobnej części inwestycyjnej zadań z zakresu ochrony powietrza. Również wzmocnienie systemu monitoringu o oceny jakości powietrza należałoby umieścić w części poświęconej na podsumowanie działań WIOŚ w Szczecinie.
Z10	Osiągnięcie standardów jakości powietrza w Szczecinie dla pyłu zawieszonego PM10	Zadanie zostało rozpoczęte, wymaga jednak dalszych działań. Opracowanie programu ochrony powietrza (POP) dla Szczecina zgodnie z roczną oceną za 2005 r. i 2006 r. oraz opracowanie planu działań krótkookresowych mających na celu zmniejszenie ryzyka wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych poziomów PM10 w powietrzu oraz ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń zostało wykonane, jednakże wdrożenie POP dla Szczecina - ograniczenie zanieczyszczeń pyłowych PM10 ze źródeł punktowych, ograniczenie emisji powierzchniowej i liniowej na chwilę obecną jest działaniem niezakończonym i wg informacji WIOŚ na temat zapylenia pyłem PM10, również nie dość efektywnym, gdyż jedyną strefą na terenie województwa w której nie został przekroczony obowiązujący dla pyłu PM10 standard jakości powietrza, jest miasto Koszalin. Natomiast kontrola realizacji POP dla Szczecina poprzez działania inspekcyjne i monitoringu środowiska jest działaniem prowadzonym w sposób ciągły i wymaga kontynuacji.	Zachodzi potrzeba dalszego wdrażania POP dla Szczecina w zakresie ograniczenia emisji zanieczyszczeń pyłowych PM10 ze źródeł punktowych, a także emisji powierzchniowej i liniowej. Monitoring prowadzony przez WIOŚ wskazuje, że mimo podejmowanych do tej pory działań, nie następuje istotna poprawa stanu jakości powietrza pod względem zanieczyszczeń pyłem PM10. Rekomendowane jest określenie precyzyjnego planu działań oraz planu kontroli podmiotów /innych użytkowników, do których plan się odnosi, gdyż na obecnym etapie nie jest możliwe określenie postępów wdrażania dotychczasowo wskazanych działań, brak jest także widocznych efektów tych działań w postaci zmniejszenia zapylenia.

Z11	Ograniczanie emisji pyłu PM10 mające na celu utrzymanie standardów jakości powietrza dla PM10 w miastach Koszalin i Świnoujście oraz w powiatach: polickim, stargardzkim, gryfińskim, myśliborskim, szczecińskim i kołobrzeskim	Zadanie zostało rozpoczęte i wymaga kontynuacji. Działania polegające na opracowaniu i wdrożeniu strategii zmniejszania stężenia pyłów drobnych PM10 i PM2,5 w powietrzu nie były realizowane (przeniesione na kolejne lata). Z kolei działania polegające na ograniczeniu emisji pyłu drobnego ze źródeł przemysłowych i energetycznych oraz z sektora komunalno-bytowego i transportu samochodowego to działania realizowane stale, w miarę dostosowywania istniejących zakładów do wymogów środowiskowych wymaganych prawem. W przypadku miasta Koszalin WIOŚ w Szczecinie wskazuje, że jest to jedyna strefa w województwie, dla której dotrzymane zostały standardy jakości powietrza pod względem zawartości pyłu PM10.	Zachodzi potrzeba dalszych działań w zakresie ograniczania emisji pyłu drobnego ze źródeł przemysłowych i energetycznych oraz z sektora komunalno-bytowego i transportu samochodowego na terenie wskazanych stref. Zasadne byłoby jednak umieszczenie tego punktu przy zadaniach odnoszących się do działalności WIOŚ. Rekomenduje się natomiast ograniczenie brzmienia zadania jedynie do wskazania opracowania i wdrożenia strategii zmniejszania stężenia pyłów drobnych PM10 i PM2,5 w powietrzu dla wskazanych stref oraz oceny osiągnięcia standardów jakości powietrza na podstawie ocen WIOŚ.
Z12	Osiągnięcie do 2010 r. dopuszczalnych poziomów NO2 na obszarze Szczecina	Osiągnięto dopuszczalne poziomy stężenie NO2. Prowadzone działania przyczyniły się do osiągnięcia dopuszczalnych poziomów stężeń NO2, należy więc uznać zadanie za zakończone	
Z13	Zmniejszenie ryzyka narażenia ludności na ozon troposferyczny	Zarówno opracowanie i wdrożenie strategii zmniejszania stężenia ozonu troposferycznego w powietrzu jak i ograniczenie emisji prekursorów ozonu (LZO, NOx, WWA) nie były zadaniami realizowanymi w okresie lat 2008-2011.	W przyszłej perspektywie należy podejmować działania zmierzające do zmniejszenia ryzyka narażenia ludności na ozon troposferyczny w przypadku, gdy będzie na to wskazywała ocena jakości powietrza dokonywana przez WIOŚ.
Z14	Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza	Stan wg aktualizacji z dnia 30.06.2011 r. wskazuje, że na terenie województwa funkcjonowały 194 instalacje wymagające pozwolenia zintegrowanego, przy czym tylko dwie z nich nie posiadały pozwolenia. Spełnianie wymogów prawnych pod kątem ochrony powietrza jest zadaniem kontrolnym WIOŚ i jest prowadzone w sposób stały.	Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza jest zadaniem wymagającym stałych bieżących działań. Rekomenduje się scalenie tego punktu z zadaniami realizowanymi przez WIOŚ w Szczecinie.
Z15	Wyodrębnianie obszarów naruszeń standardów jakości powietrza z określeniem zakresu naruszeń, zgodnie z PoŚ	Coroczna ocena jakości powietrza w województwie dokonywana jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie. WIOŚ w ramach przedstawiania wyników rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym podaje corocznie szczegółową inwentaryzację źródeł emisji, która jest corocznie aktualizowana i obejmuje emisję punktową, liniową i powierzchniową dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, pyłu zawieszzonego (wszystkie frakcje), tlenku węgla, benzenu, ołowiu, benzo(a)pirenu oraz metali ciężkich (arsen, kadm, nikiel). Wyodrębnianie obszarów naruszeń standardów jakości powietrza z określeniem zakresu naruszeń jest zadaniem realizowanym w systemie ciągłym przez WIOŚ w Szczecinie.	Zadanie wymaga stałej realizacji - jest prowadzone systematycznie przez WIOŚ. Rekomenduje się scalenie zadania z zadaniami realizowanymi przez WIOŚ.
Z16	Opracowanie programu wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii	25 listopada 2010 r. uchwałą nr 2105/10 Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego przyjął program wojewódzki pn. "Program rozwoju sektora energetycznego w województwie zachodniopomorskim do 2015 r. z częścią prognostyczną do 2030 r. Opracowanie programu wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii jest zadaniem zakończonym, w którym ujęte zostały poszczególne rodzaje OZE wskazane w zadaniu.	W najbliższych latach konieczne jest kontynuowanie wdrażania programu w ramach podejmowania inwestycji wpisujących się w wyszczególnione rodzaje OZE, z uwzględnieniem potencjału województwa głównie w zakresie energetyki wiatrowej, słonecznej, a także biomasowej (głównie w systemach lokalnych, rozproszonych)..

Z17	Ograniczenie emisji lotnych związków organicznych (LZO)	Spełnianie wymogów ochrony środowiska w zakresie emisji LZO do powietrza realizowane jest w ramach decyzji zezwalających na emisję LZO oraz (w razie wystąpienia takiej konieczności). Zadanie jest realizowane w sposób ciągły również poprzez działania kontrolne WIOŚ.	Rekomenduje się scalenie zadania z zadaniami realizowanymi przez WIOŚ jako organem prowadzącym inwentaryzację emisji oraz działania kontrolne.
Z18	Ochrona przed emisją gazów cieplarnianych	Ochrona przed emisją gazów cieplarnianych i eliminowanie wykorzystania substancji zubażających warstwę ozonową jest działaniem przebiegającym w sposób ciągły. Wśród gazów cieplarnianych jedynie dwutlenek węgla podlega monitorowaniu w ramach realizowanych inwestycji. Każda inwestycja wykorzystująca alternatywne źródła energii, inwestycje z zakresu termomodernizacji budynków, rekultywacji składowisk oraz modernizacji systemów grzewczych przyczyniają się w sposób pośredni do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych.	Zadanie powinno być kontynuowane w połączeniu z szerokim informowaniem społeczności w tym zakresie. Rekomenduje się określenie docelowej wartości wskaźnika ograniczenia emisji CO2 z obszaru województwa (częściowo istnieje możliwość monitorowania postępu wskaźnika w postaci osiągniętych efektów ekologicznych w ramach inwestycji dofinansowanych z UE oraz posiadanych przez podmioty uprawnień do emisji) jednak brak wartości docelowej wskaźnika nie pozwala na określanie postępu zadania.
Z19	Eliminowanie wykorzystania substancji zubażających warstwę ozonową	Zadanie jest realizowane w sposób ciągły.	W POŚ nie został określony sposób monitorowania tego zadania. Jest to zadanie mniej istotne z punktu widzenia ochrony środowiska na terenie województwa - proponuje się scalenie zadania albo z działaniami kontrolnymi WIOŚ, albo jako podpunkt w ramach gospodarki odpadami (pośrednio jako unieszkodliwianie odpadów przyczyniających się do emisji substancji zubażających warstwę ozonową)
Z20	Współpraca z przygranicznymi Landami Niemiec w zakresie transgranicznego przenoszenia zanieczyszczeń w celu możliwości wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka przekroczeń standardów jakości powietrza	Zadanie jest realizowane w sposób ciągły.	Zadanie wymaga stałej realizacji - jest prowadzone systematycznie przez WIOŚ. Rekomenduje się scalenie zadania z zadaniami realizowanymi przez WIOŚ.

Z21 Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa zachodniopomorskiego ponad normatywnym hałasem	Generalnie zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa zachodniopomorskiego ponad normatywnym hałasem należy uznać za działanie ciągłe. Ograniczenie hałasu emitowanego przez środki transportu (transport drogowy i szynowy) oraz ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z prowadzonej działalności gospodarczej i przemysłowej jest zadaniem realizowanym przez przedsiębiorstwa oraz zarządzających drogami wojewódzkimi, powiatowymi i gminnymi. Głównym źródłem informacji na ten temat są albo informacje dotyczące przeprowadzonych inwestycji dofinansowanych z funduszy UE lub WFOŚiGW, oraz działania własne zarządców dróg/linii kolejowych, a także działania wynikające z planowania przestrzennego. Jednak zapewnienie przestrzegania zasady strefowania (rozgraniczania terenów o zróżnicowanej funkcji) w planowaniu przestrzennym oraz ochrona i promowanie obszarów cichych, na których występuje naturalny klimat akustyczny nie były dość dostatecznie i szeroko podejmowane przez gminy. Organizacja cyklu szkoleń dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ochrony środowiska przed hałasem nie została zidentyfikowana.	Rekomenduje się przedstawienie zadania jako szeregu inwestycji ważnych z punktu widzenia województwa - ułatwi to ocenę postępu w realizacji zadania.
Z22 Promowanie inwestycji mających na celu ograniczenie narażenia na hałas komunikacyjny i przemysłowy	Zadanie zawiera szereg działań o charakterze ciągłym lub rozpoczętym i wymagającym kontynuacji. Większość działań ujętych w zadaniu nie posiada określonych wartości docelowych ani sposobów monitorowania czy też egzekwowalności zapisów POŚ WZ 2008-2011. Opracowanie programów ochrony środowiska przed hałasem zostało zakończone - obecnie trwa ich realizacja. Wprowadzenie stref wolnych od ruchu samochodowego będzie zadaniem najprawdopodobniej w większym stopniu realizowanym w kolejnych latach obowiązywania nowego Programu Ochrony Środowiska dla Województwa. Rewitalizacja odcinków linii kolejowych i modernizacja taboru – realizowana była w ramach projektów dofinansowanych ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego, lecz nie ma możliwości badania postępu tego działania w stosunku do jakichkolwiek zapisów na temat stanu docelowego. W ramach ochrony przed hałasem na terenie województwa Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział Szczecin zrealizowała inwestycje polegające na budowie obwodnic. Realizacja zabezpieczeń akustycznych (ekrany akustyczne, wały ziemne, nasadzenia pasów zieleni) jest dość powszechnie wprowadzana w gminach. Zwiększenie izolacyjności budynków (np. poprzez wymianę okien) gdy inne sposoby ograniczenia hałasu emisji nie dają skutecznych rezultatów, jest najczęściej wynikiem działań podejmowanych we własnym zakresie przez prywatne podmioty i gospodarstwa domowe.	Promowanie inwestycji mających na celu ograniczenie narażenia na hałas komunikacyjny i przemysłowy należy uznać za działanie ciągłe – wymagające kontynuacji. Sugeruje się wyłączyć z zadania egzekwowanie ograniczeń prędkości ruchu na terenach zabudowanych (zadanie realizowane przez policję). Rekomenduje się także określić zakres działań mających na celu promowanie inwestycji - zgodnie z nazwą zadania, natomiast same zadania ściśle inwestycyjne wydzielić - zgodnie z rekomendacją dla zadania Z21.
Z23 Identyfikacja zagrożeń promieniowania elektromagnetycznego	Na terenie województwa istnieją 22 obszary przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, na których stwierdzono przekroczenie wartości dopuszczalnych PEM (1 kV/m) – stan na 2009 rok (jest nadal aktualny). Z kolei ani w 2011 roku ani w latach poprzednich nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności. W latach 2010 – 2012 kontynuowane są pomiary monitoringowe poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Nie są prowadzone systemowe działania z zakresu podnoszenia świadomości społeczeństwa o źródłach i stopniu oddziaływania pól elektromagnetycznych.	Zadania należy prowadzić w sposób ciągły i systematyczny.
Z24 Ochrona ludzi przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Na terenie województwa istnieją 22 obszary przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, na których stwierdzono przekroczenie wartości dopuszczalnych PEM (1 kV/m) – stan na 2009 rok (jest nadal aktualny). Z kolei ani w 2011 roku ani w latach poprzednich nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności. W latach 2010 – 2012 kontynuowane są pomiary monitoringowe poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Nie są prowadzone systemowe działania z zakresu podnoszenia świadomości społeczeństwa o źródłach i stopniu oddziaływania pól elektromagnetycznych.	

Z25	Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz prowadzenie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów	W 2009 roku na terenie województwa istniało 37 czynnych składowisk komunalnych. W kolejnym roku zostały zamknięte dwa z nich, jednakże zwiększyła się powierzchnia czynnych składowisk – ze 189,6 ha w 2009 roku do 238,3 ha w 2010 roku. Działanie polegające na likwidacji mogilników oraz produktów zawierających PCB należy uznać za zakończone. Wylimitowanie nielegalnego składowania odpadów jest zadaniem ciągłym wymagającym kontynuacji, realizowane jest zarówno przez samorządy jak i inne jednostki np. Nadleśnictwa. Część gmin wskazuje, że jest członkiem celowych związków gmin, których zadaniem jest prowadzenie kompleksowej gospodarki w zakresie odpadów na terenie gmin. Wdrażanie metod fermentacji metanowej z wykorzystaniem energetycznym powstałego gazu w zakresie odchodów zwierzęcych, osadów ściekowych jest realizowane głównie w ramach istniejących biogazowni (8 instalacji). Budowa instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych jest realizowana w ramach działań Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów - miejskiej spółki specjalnie powołanej w celu budowy spalarni. Kontrakt na budowę Zakładu Termicznego Unieszkodliwiania Odpadów w Szczecinie został podpisany 18 lipca 2012 roku przez przedstawicieli ZUO Sp. z o.o. Drugim ważnym projektem w tym zakresie realizowanym na terenie województwa jest „System gospodarki odpadami oraz budowa zakładu termicznego przekształcania odpadów dla miast i gmin Pomorza Środkowego” – ma on na celu objęcie docelowo 40 gmin i miast regionu systemem unieszkodliwiania i odzysku odpadów komunalnych (Gmina Miasto Koszalin). Zrealizowano ponadto 5 projektów w zakresie budowy/modernizacji ZUO dofinansowanych ze środków UE/WFOŚiGW. Na rozwój selektywnej zbiórki odpadów wskazuje 77% ankietowanych gmin. Z kolei wg danych GUS ilość odpadów zbieranych selektywnie systematycznie wzrasta na terenie województwa – ogółem od 2008 roku nastąpił wzrost z 33 tys. ton do ponad 42 tys. ton w roku 2010. Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla mieszkańców oraz małych i średnich podmiotów gospodarczych realizowano głównie ze środków WFOŚiGW – łącznie 31 projektów.	Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz prowadzenie nowoczesnego systemu odzysku i unieszkodliwiania odpadów jest zadaniem bardzo szeroko obejmującym wiele wskazanych działań, co sprawia trudności w ocenie jego realizacji. Podstawową rekomendacją jest podzielenie zadania dotyczącego gospodarki odpadami na mniejsze precyzyjne moduły: wydzielenie listy zadań inwestycyjnych o charakterze kluczowym dla województwa i wskazanie podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację, wydzielenie modułów dotyczących poszczególnych grup odpadów w zakresie selektywnej zbiórki (np. wg rodzajów podawanych na stronie Ministerstwa Środowiska) i ich monitorowanie na podstawie wskaźników GUS - zadania o charakterze ciągłym, jak np. rozwój selektywnej zbiórki odpadów. Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych powinno zostać ujęte w jednym zbiorczym dla całego programu module dotyczącym edukacji ekologicznej.
Z26	Utworzenie spójnego wojewódzkiego systemu gospodarowania odpadami	Na terenie województwa zidentyfikowano dwie duże ponadgminne struktury utworzone dla realizacji zadań wynikających z wymogów w zakresie gospodarki odpadami: Celowy Związek Gmin R-XXI oraz Związek Gmin Dolnej Odry. Ponadto usługi w zakresie ponadgminnej gospodarki odpadami będą świadczone w ramach budowanych dwóch zakładów termicznego przekształcania odpadów – w Szczecinie i w Koszalinie. Zgodnie z nowo przyjętym Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2023, województwo powinno prowadzić gospodarkę regionalną - wyznaczono 4 regiony: koszaliński, szczeciński, szczeciński oraz CZG R XXI.	Utworzenie spójnego wojewódzkiego systemu gospodarowania odpadami należy do zadań wymagających kontynuacji. Działania należy kontynuować w oparciu o ustalone regiony gospodarki odpadami na terenie województwa
Z27	Ochrona gleb przed degradacją	Działania w zakresie ochrony gleb przed degradacją prowadzone są przede wszystkim przez Okręgowe Stacje Rolniczo-Chemiczne. Kontrola obiektów hodowli zwierząt średnich i dużych oraz postępowania z gnojowicą jest w sposób ciągły prowadzona przez pracowników WIOŚ w Szczecinie.	Zadania prowadzone są w sposób ciągły i wymagają kontynuacji.

Z28	Rekultywacja terenów zdegradowanych	Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych obniża się systematycznie każdego roku. Odpowiednio wzrasta powierzchnia gruntów zrekultywowanych w ciągu roku – od 28 ha w 2008 roku do 148 w 2011 r. Przeważa rekultywacja gruntów na cele leśne. Rozmierzanie obszarów po poligonach oraz usunięcie zanieczyszczeń gruntu jest prowadzone w sposób ciągły w miarę wystąpienia zanieczyszczenia gruntu – w wyniku awarii, w wyniku odnalezienia min na terenach powojсковych.	Działania wymagają kontynuacji, głównie w przypadku rekultywacji i monitoringu składowisk.
Z29	Opracowanie strategii zagospodarowania urobków z prac pogłębiarskich w ramach rozbudowy i modernizacji infrastruktury portowej (cel kierunkowy 2.1 ze Strategii Rozwoju Gospodarki Morskiej Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015)	Strategia dotycząca zagospodarowania urobków z prac pogłębiarskich w ramach rozbudowy i modernizacji infrastruktury portowej nie została opracowana, jednakże w wyniku aktualizacji „Strategii rozwoju gospodarki morskiej w województwie zachodniopomorskim do roku 2015” zaplanowano wskazane w zadaniu działania do przeprowadzenia w kolejnej perspektywie finansowej.	Działania wymagają kontynuacji - ich realizacja obejmuje najbliższe lata.
Z30	Budowa, utrzymywanie i ochrona umocnień brzegowych, wydm i zalesień ochronnych w pasie technicznym	Zadania są realizowane w sposób ciągły przez właściwe wydziały i inspektoraty Urzędów Morskich. Zalecenia pokontrolne NIK z 2009 wskazują przede wszystkim na potrzebę intensyfikacji w wydatkowaniu i pozyskiwaniu środków zewnętrznych na inwestycje	Rekomenduje się podtrzymanie zaleceń w zakresie intensyfikacji działań w zakresie pozyskiwania środków UE/z funduszy norweskich na cele określone w zadaniach.
Z31	Realizacja zadań „Programu ochrony brzegów morskich” dla województwa zachodniopomorskiego		
Z32	Utrzymanie brzegów Kanału Piastowskiego, Starej Świny i południowych brzegów wysp: Uznam, Karsiborska Kępa i Wolin od zachodniej granicy państwa do granicy Wolińskiego Parku Narodowego	Zadania są realizowane w sposób ciągły przez właściwy wydział Urzędu Morskiego w Szczecinie.	Działania wymagają kontynuacji - ich realizacja obejmuje najbliższe lata.
Z33	Zabezpieczenie mienia wyrzuconego przez morze w pasie technicznym	Zadania są realizowane w sposób ciągły przez właściwy wydział Urzędu Morskiego w Szczecinie.	Zadanie stałe

Z34	Prowadzenie spraw związanych z administrowaniem obszarami Natura 2000	Zadania są realizowane w sposób ciągły przez właściwy wydział Urzędu Morskiego w Szczecinie.	Zadanie stałe
Z35	Realizacja zintegrowanego zarządzania obszarami przybrzeżnymi dla województwa zachodniopomorskiego	Opracowanie strategii wojewódzkiej ZZOP oraz programu działań operacyjnych nie zostało wykonane. Pojęcie ZZOP jest obecnie dość szeroko dyskutowane również w porozumieniu z pozostałymi państwami nadbałtyckimi, nie ma jednak formalnego wymogu opracowania tego typu dokumentu ani wyznaczonych organów zajmujących się jej realizowaniem. Aktualny stan wskazuje na to, iż jest to niezwykle szerokie pojęcie i nadal nie istnieje zgodność pomiędzy uczestnikami dyskusji co do definicji poziomu zintegrowania działań w tym zakresie.	Rekomenduje się opracowanie planu działań kluczowych dla województwa oraz usprawnienie współpracy pomiędzy poszczególnymi jednostkami odpowiedzialnymi za ich realizację. Rekomenduje się również usprawnienie udostępniania informacji o prowadzonych działaniach ogółowi społeczeństwa.
Z36	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i ograniczenie skutków dla ludzi, środowiska	Wprowadzanie usprawnień technicznych i technologicznych a także administracyjno-systemowych mających na celu ograniczenie ryzyka wystąpienia awarii jest zadaniem podmiotów, które prowadzą działalność mogąca spowodować takie zdarzenie. Organem nadzorującym zakłady i zdarzenia, które mogą doprowadzić do wystąpienia ryzyka poważnych awarii jest Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (oraz częściowo Państwowa Inspekcja Pracy), którego zadaniami statutowymi są m.in.: -kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii, badanie przyczyn powstawania oraz sposobów likwidacji skutków poważnych awarii dla środowiska, inicjowanie działań tworzących warunki zapobiegania poważnym awariom oraz usuwania ich skutków i przywracania środowiska do stanu właściwego. W latach objętych raportem liczba kontroli WIOŚ skierowanych do potencjalnych sprawców awarii utrzymywała się na stałym poziomie- około 26 rocznie, spadła natomiast znacząco liczba kontroli sprawców poważnych awarii - z 15 w 2008 roku do 4 w 2011r.	Zadanie stałe prowadzone przez WIOŚ, rekomenduje się scalenie zadania z modulem dotyczącym działalności WIOŚ.
Z37	Ograniczenie zagrożeń chemicznych z produkcji, obrotu i stosowania substancji chemicznych	Zadania w zakresie ograniczenia zagrożeń chemicznych z produkcji, obrotu i stosowania substancji chemicznych podejmuje Państwowa Inspekcja Pracy. Efektem działań było przeprowadzenie w 2008 roku 5 kontroli w zakładach stwarzających zagrożenie awarią przemysłową z udziałem niebezpiecznych substancji i preparatów chemicznych, które zostały zakwalifikowane do zakładów zwiększonego ryzyka wystąpienia awarii przemysłowej (ZZR). W 2009 r. prowadzono kontrole w 10 zakładach o potencjalnie wysokim ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (niezakwalifikowanych do ZZR i ZDR). W 2011 r. prowadzono 5 kontroli instalacji amoniakalnych eksploatowanych w zakładach branży spożywczej niezaklasyfikowanych do kategorii zakładów dużego lub zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, których celem było sprawdzenie przestrzegania obowiązujących przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, ze szczególnym uwzględnieniem prowadzonych przez pracodawców działań zapobiegających awariom i ich skutkom. W 2011 r. przeprowadzono jedną kontrolę bazy paliw w zakresie oceny przestrzegania przez pracodawcę przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy w bazach paliw płynnych i bazach surowcowych ropy naftowej oraz 16 kontroli w stacjach paliw płynnych i autogazu.	Zadanie jest realizowane w sposób stały i wymaga kontynuacji

Z38	Identyfikacja złóż kopalin na obszarze województwa zachodniopomorskiego	Identyfikacja złóż kopalin jest prowadzona przez jednostki samorządu terytorialnego.	Zadanie ciągłe wymagające kontynuacji.
Z39	Nadzór nad eksploatację złóż kopalin, racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniem kopalin, w tym kopalin towarzyszących	Nadzór pełniony jest w postaci kontroli wydanych koncesji na wydobycie kopalin, jest to zadanie należące do JST (wydziały właściwe do zadań związanych z geologią, Geolog Powiatowy i Wojewódzki)	Zadanie ciągłe wymagające kontynuacji.
Z40	Ochrona obszarów występowania złóż kopalin przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym eksploatację	Ochrona obszarów występowania złóż kopalin przed zagospodarowaniem uniemożliwiającym eksploatację jest realizowana poprzez wprowadzanie właściwych zapisów i ustaleń do planów i studiów zagospodarowania przestrzennego gmin, powiatów oraz województwa.	Zadanie ciągłe wymagające kontynuacji.
Z41	Racjonalne zagospodarowanie terenu występowania zasobów wód leczniczych oraz rozwój lecznictwa uzdrowiskowego	W analizowanym okresie nie stwierdzono istotnego rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego na terenie województwa. W Zachodniopomorskim istnieje 5 gmin uznanych za uzdrowiska: Połczyn - Zdrój (nizinne), Kołobrzeg, Kamień Pomorski, Darłowo i Świnoujście (nadmorskie). Racjonalne zagospodarowanie terenu występowania zasobów wód leczniczych odbywa się najczęściej na etapie przedinwestycyjnym w ramach procedury oceny oddziaływania na środowisko.	Zadanie ciągłe wymagające kontynuacji.
Z42	Opracowanie planów ochrony parków narodowych	W ramach V osi POIiŚ podpisano umowę na przygotowanie planu ochrony Wolińskiego Parku Narodowego na lata 2014 - 2033 oraz Drawieńskiego Parku Narodowego.	Ze względu na pełną realizację zakresu w ramach podpisanych umów nie będzie konieczności kontynuacji działań. Warto ująć w kolejnym POŚ zadania związane z realizacją założeń planów ochrony na obszarze Wolińskiego i Drawieńskiego Parku Narodowego.
Z43	Opracowanie planów ochrony	W latach 2008-2009 sporządzono 9 projektów planów zadań ochronnych i 32 projekty planów ochrony. Na dzień 30 grudnia 2009 roku zatwierdzone plany ochrony posiadało 70 rezerwatów. W latach 2010-2011 opracowano 9 nowych materiałów podstawowych do planu ochrony dla rezerwatów. Sporządzone na podstawie ww. dokumentacji projekty zarządzeń RDOŚ zostaną zatwierdzone na przełomie lat 2012-2013.	Zadanie wymaga kontynuacji. Warto jednak określić rezerwy i parki krajobrazowe, dla których, np. ze względu na szczególne zagrożenia, należy opracować dokumenty planistyczne w pierwszej kolejności.
Z44	Utworzenie nowych obszarów chronionych	W okresie 2008-2011 wystąpił bardzo niewielki spadek udziału powierzchni obszarów chronionych w powierzchni całkowitej województwa. W latach 2008-2009 uznano 4 nowe rezerwy przyrody, w 2010 roku - 9; w 2011 - 3. W okresie tym nie zlikwidowano żadnego rezerwatu. W okresie 2008-2011 powołano 461 nowych pomników przyrody.	Zadanie wymaga kontynuacji. Warto wskazać konkretne obszary, które powinny zostać objęte ochroną prawną, ze względu na priorytety regionalne w zakresie ochrony gatunków, siedlisk lub krajobrazu.

Z45	Opracowanie i realizacja zapisów planu ochrony obszarów Natura 2000	W granicach województwa zachodniopomorskiego występuje 77 obszarów Natura 2000. W ramach projektu realizowanego przez Generalną Dyрекcyję Ochrony Środowiska, współfinansowanego ze środków V osi POIiŚ zostaną opracowane 32 plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 z województwa zachodniopomorskiego. Dodatkowo w ramach projektu realizowanego przez Woliński Park Narodowy zostaną opracowane plany zadań ochronnych dla 2 obszarów, a Urząd Morski w Szczecinie - dla 5.	Zadanie wymaga kontynuacji. W ramach realizowanych projektów zostanie opracowanych łącznie 39 planów zadań ochronnych oraz planów ochrony dla kluczowych obszarów Natura 2000 województwa zachodniopomorskiego. Konieczne jest opracowanie planów ochrony dla pozostałych obszarów, jak również realizacja ich zapisów.
Z46	Utworzenie transgranicznych obszarów chronionych	W okresie 2008-2011 na obszarze pogranicza polsko-niemieckiego w ramach programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej podjęto starania o realizację dwóch projektów, które stanowią wkład do wzmocnienia współpracy transgranicznej w zakresie ochrony przyrody oraz utworzenia transgranicznych obszarów chronionych.	Zadanie wymaga kontynuacji. Warto rozszerzyć zadanie o działania na rzecz wzmocnienia współpracy transgranicznej w zakresie ochrony przyrody.
Z47	Opracowanie dokumentacji	W okresie 2008-2011 na obszarze pogranicza polsko-niemieckiego w ramach programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej podjęto działania w kierunku realizacji dwóch projektów, które dotyczą określenia ram dla ochrony zagrożonych gatunków i siedlisk. W ramach projektów finansowanych ze środków V osi POIiŚ dofinansowano również kilka projektów, dotyczących przygotowania ogólnopolskich planów ochrony dla wybranych gatunków i siedlisk, w tym gatunków i siedlisk zagrożonych.	Zadanie wymaga kontynuacji. Warto doprecyzować jakie konkretnie dokumenty powinny zostać przygotowane, tj. które gatunki i siedliska występujące na obszarze województwa zachodniopomorskiego stanowią priorytet dla podejmowania działań planistycznych. Warto rozważyć opracowanie programów o charakterze operacyjnym dla gatunków i siedlisk, które są przedmiotem ogólnopolskich planów ochrony, a które występują na obszarze województwa zachodniopomorskiego. Programy o charakterze operacyjnym powinny uszczegóławiać założenia dokumentów ogólnopolskich i wskazywać konkretne działania, które powinny zostać podjęte oraz podmioty odpowiedzialne za ich realizację.
Z48	Odbudowa populacji zająca szaraka i kuropatwy	W okresie 2008-2011 przy wsparciu WFOŚiGW zrealizowano trzy projekty, opracowania programu oraz reintrodukcji zająca szaraka i kuropatwy. Zrealizowano również jeden projekt edukacyjny, który dotyczył ochrony zająca. Dodatkowo Nadleśnictwo Międzyzdroje realizowało Program odtworzenia walorów łowiska polnego na terenie Wyspy Chrząszczewskiej ze szczególnym uwzględnieniem zająca i kuropatwy. Wpływ na poprawę warunków bytowania zająca i kuropatwy miały również działania dotyczące zalesień gruntów porolnych oraz tworzenia zadrzewień, realizowane przez podmioty prywatne.	Zadanie wymaga kontynuacji. Podejmowane działania miały charakter punktowy i charakteryzowały się niewielką skalą, warto doprecyzować jakie konkretnie działania i na jakich obszarach powinny zostać podjęte. Należy stymulować działania kompleksowe o większej skali i większym zasięgu oddziaływania. Wskazane jest również przeprowadzenie waloryzacji stopnia zagrożenia zająca i kuropatwy oraz skuteczności dotychczas podejmowanych działań.

Z49	Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych, ochrona roślin i zwierząt, ochrona siedlisk i ekosystemów oraz krajobrazu	Działania zalesieniowe, które wpisują się w założenia Krajowego programu zwiększania lesistości realizowały zarówno jednostki Lasów Państwowych, jak i prywatni właściciele gruntów rolnych. W okresie 2008-2011 powierzchnia gruntów leśnych w województwie zachodniopomorskim zwiększyła się o ponad 8,5 tys. ha (wzrost lesistości o 0,4 p.p.). W ramach waloryzacji przyrodniczej obszarów leśnych opracowano na okres 10 lat Programy Ochrony Przyrody dla Nadleśnictw, w tym: Choszczno, Dobrzany, Gryfice, Kliniska, Nowogard, Resko, Rokita. Prowadzono również systematyczne rozpoznania walorów przyrodniczych lasów i gruntów nieleśnych wraz z jego bieżącą aktualizacją na pow. ok. 360 tys. ha w 20 nadleśnictwach, w granicach woj. Zachodniopomorskiego, jak również końcowe prace związane z powszechną inwentaryzacją Lasów Państwowych. Jednostki Lasów Państwowych prowadziły również wynikające z przepisów prawa działania związane z ochroną gatunków i siedlisk na obszarach leśnych, w tym: działania ochronne wynikające z realizacji zapisów planu ochrony rezerwatów oraz monitoring form ochrony przyrody. Realizowano również inne zadania ciągłe wynikające z wymogów prawa, w tym m.in. sporządzenie uproszczonych planów urządzania lasów.	Działania mają charakter ciągły i wymagają kontynuacji. Wskazane wydaje się opracowanie szczegółowej analizy w zakresie postępów realizacji Krajowego Programu Zwiększania Lesistości, jak również wskazanie barier i ograniczeń dla prowadzenia zalesień. POŚ powinien wskazywać działania, które pozwolą ograniczyć wpływ niekorzystnych czynników i przyspieszenia tempa zalesień. Konieczne jest również przeprowadzenie klasyfikacji gruntów na poziomie powiatów, gdyż nieużytkowane grunty, które pod wpływem naturalnej sukcesji są obecnie pokryte drzewami, mogą stanowić rezerwę dla zwiększenia powierzchni obszarów leśnych w województwie zachodniopomorskim.
Z50	Wykorzystanie funkcji lasów jako instrumentu ochrony środowiska	Przez teren województwa zachodniopomorskiego przebiegają istotne korytarze ekologiczne – kluczowe znaczenie mają obszary leśne i koryta rzek. Wpływ na zwiększenie spójności kompleksów leśnych miały działania dotyczące zalesień, jednak ze względu na ograniczoną dostępność gruntów nie miały charakteru kompleksowych programów na rzecz zwiększenia spójności obszarów leśnych i udrażniania korytarzy ekologicznych.	Działania mają charakter ciągły i wymagają kontynuacji. Najmniej popularnym, jednak bardzo istotnym działaniem było tworzenie zadrzewień na obszarach rolniczych. Wskazane wydaje się opracowanie szczegółowej analizy barier i ograniczeń dla rozwoju zadrzewień na obszarach, które odgrywają istotną rolę z punktu widzenia ochrony gruntów rolnych, przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się zanieczyszczeń i ochrony wód oraz rozwoju gatunków terenów otwartych. Wskazane jest wypracowanie kompleksowej koncepcji wprowadzania zadrzewień, w tym w szczególności: wzdłuż rzek (funkcja korytarza ekologicznego), w strefie brzegowej zbiorników wodnych, szczególnie na obszarach intensywnego rolnictwa (ograniczenie dopływu biogenów), wzdłuż dróg publicznych i polnych (ograniczenie rozprzestrzeniania zanieczyszczeń komunikacyjnych, funkcja krajoza i kulturotwórcza).
Z51	Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych	W ramach RDLP Szczecin w okresie 2008-2011 sporządzono plany urządzania lasów dla 7 nadleśnictw, a w ramach zatwierdzono plany urządzania lasu dla 17 nadleśnictw.	Działanie mają charakter ciągły i wymaga kontynuacji.

Z52	Edukacja leśna społeczeństwa, dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych	Działania w zakresie edukacji przyrodniczo-leśnej oraz udostępnienia lasów dla turystyki i rekreacji stanowią uzupełnienie zadań nadleśnictw w zakresie prowadzenia gospodarki leśnej. Na obszarze RDLP Szczecin przeprowadzono 9306 zajęć dla 1 058 890 osób; RDLP Szczecinek - 4432 imprezy, w których uczestniczyło 277 267 osób; RDLP Piła - działaniami edukacyjnymi objęto 22 tys. osób. Działania dotyczące tworzenia ścieżek przyrodniczych cieszą się dość dużą popularnością i prowadzone były również przez inne podmioty, w tym samorządy gminne, organizacje pozarządowe, uczelnie. Z kolei doradztwo dla właścicieli gruntów korzystających ze wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem ma charakter incydentalny.	Działania mają charakter ciągły i wymagają kontynuacji. Należy rozważyć rozwój i promowanie ośrodków edukacyjnych ukierunkowanych na prezentację wybranych gatunków (np. żubr, wydra, bóbr, zwierzyna łowna), które mogą stanowić atrakcję edukacyjną i turystyczną – podwójna korzyść – wzrost potencjału turystycznego i edukacja przyrodnicza. Jednocześnie warto rozważyć przeprowadzenie kompleksowej analizy natężenia ruchu turystycznego na obszarach województwa zachodniopomorskiego, celem wskazania kluczowych obszarów i działań ukierunkowanych na bezpieczny dla gatunków i siedlisk rozwój turystyki na obszarach leśnych.
Z53	Identyfikacja zagrożeń lasów i zapobiegania ich skutkom	Działania dotyczące monitorowania oraz ograniczania występowania szkodników owadzych w lasach mają charakter ciągły i są realizowane przez wyspecjalizowane służby nadleśnictw i RDLP. Charakter ciągły mają również działania dotyczące monitorowania oraz ograniczania zagrożenia pożarowego. Działania te nabierają znaczenia, gdyż w ostatnich latach widoczny jest wzrost liczby pożarów w tym podpaleń. W okresie 2008-2011 na obszarach leśnych prowadzony był stały monitoring przy użyciu sprzętu elektronicznego przed nielegalnym kłusownictwem, zaśmiecaniem lasu oraz przypadkami kradzieży drewna. Realizowano również działania uzupełniające np. rozbudowano zaplecze dla policyjnych psów służbowych celem zwiększenia skuteczności monitorowania zagrożeń związanych z ochroną przyrody w województwie zachodniopomorskim.	Działania mają charakter ciągły i wymagają kontynuacji.
Z54	Monitoring i ocena jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Zadania Z54 a-d są w sposób systematyczny i ciągły prowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie. Natomiast modernizacja bazy laboratoryjnej i inżynierskiej systemu monitoringu i oceny jakości wód nastąpiła w wyniku projektu PL0298 pn. Usprawnienie wdrażania i egzekucji prawa z zakresu ochrony środowiska poprzez doposażenie w nowoczesną aparaturę kontrolno-pomiarową WIOŚ w Szczecinie (Poprawa monitoringu wody i ścieków).	Działania mają charakter ciągły i wymagają kontynuacji.
Z55	Monitoring i ocena jakości powietrza	Zadanie wykonywane w ramach działalności WIOŚ.	Działania mają charakter ciągły i wymagają kontynuacji.
Z56	Monitoring klimatu akustycznego	Zadanie wykonywane w ramach działalności WIOŚ.	Działania mają charakter ciągły i wymagają kontynuacji.
Z57	Monitoring pól elektromagnetycznych	Zadanie wykonywane w ramach działalności WIOŚ.	Działania mają charakter ciągły i wymagają kontynuacji.
Z58	Kontrola przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska	Zadanie wykonywane w ramach działalności WIOŚ.	Działania mają charakter ciągły i wymagają kontynuacji.

Z59	Kontrola rynku	Zadanie wykonywane w ramach działalności WIOŚ i częściowo PIP.	Działania mają charakter ciągły i wymagają kontynuacji. Rekomenduje się jednak rezygnację z dotychczasowego zakresu działań w ramach tego zadania: zapewnienie bezpiecznego dla środowiska i zdrowia ludzi funkcjonowania systemu zbierania i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz odzysku, w tym recyklingu odpadów powstających z pojazdów wycofanych z eksploatacji powinno zostać zintegrowane w ramach modułów zadań dotyczących gospodarki odpadami, podobnie jak zapewnienie bezpiecznego dla środowiska gospodarowania użytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym. Z kolei przestrzeganie przepisów w zakresie postępowania z organizmami genetycznie zmodyfikowanymi jest obecnie realizowane w postaci kontroli produktów spożywczych wprowadzanych na polski rynek i nie stanowi zagrożenia dla stanu środowiska.
Z60	Transgraniczne przemieszczanie odpadów	Zadanie wykonywane w ramach działalności GIOŚ - rejestr podmiotów posiadających zezwolenia na eksport lub import odpadów.	Działania mają charakter ciągły i wymagają kontynuacji.
Z61	Edukacja ekologiczna i dostęp do informacji	Na terenie województwa funkcjonuje Zachodniopomorska Sieci Ośrodków Edukacji Ekologicznej i Przyrodniczej. Jej głównym zadaniem jest organizowanie i prowadzenie programów edukacyjnych skierowanych do szerokiego ogółu społeczności. Edukacja ekologiczna prowadzona jest szeroko również przez JST, instytucje takie jak Nadleśnictwa, Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych, jednostki badawczo/naukowe i wiele innych.	Działania mają charakter ciągły i wymagają kontynuacji. Rekomendowane jest jednak wyszczególnienie modułów w ramach zadania, dotyczących różnych tematów ochrony środowiska, jak np. ochrona powietrza, OZE, oszczędność energii i surowców, gospodarka odpadami, przyroda (w tym udostępnianie obszarów atrakcyjnych przyrodniczo pod "ekoturystykę"). Proponuje się również ująć w tym punkcie wszystkie działania informacyjno promocyjne wskazywane w ramach pozostałych zadań wskazanych w Programie.
Z62	Wojewódzki system informacji o środowisku	W ramach zadania Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego udostępnia na swoim serwisie internetowym pilotażową wersję zintegrowanego systemu informacji o środowisku przyrodniczym Województwa Zachodniopomorskiego. Internetowy system informacji o środowisku wdraża również Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie (System GEOPOMERANIA)	Działania zostały rozpoczęte i wymagają kontynuacji. Oba internetowe systemy informacji o środowisku mają na celu szerokie dostarczanie wyczerpujących informacji na temat wszystkich komponentów środowiska, których odbiorcami są zarówno mieszkańcy województwa, jak również instytucje i podmioty zaangażowane w prowadzenie działań na rzecz ochrony środowiska. W chwili obecnej bazy stanowią dwa odrębne moduły. Zalecanym działaniem jest podjęcie starań o zintegrowanie obu systemów – choćby w postaci umieszczenia przekierowań do poszczególnych tematów zawartych na portalach.

11.3. REKOMENDACJE ODNOŚNIE STOSOWANIA JEDNOLITYCH NARZĘDZI SPRAWOZDAWCZYCH

W celu uzyskania pełnej i porównywalnej informacji nt. stopnia realizacji założeń POŚ wskazane jest opracowanie jednolitego formularza dla wszystkich jednostek. Biorąc pod uwagę doświadczenia z ankiety prowadzonej w ramach badania zaproponowano dwa modele sprawozdawczości.

11.3.1. WARIANT I: ANKIETA

Forma: Tabela zawierająca wszystkie cele, zadania i działania, które dotyczą jednostki;

Sposób rozpowszechniania: Pismo rozsyłane do jednostek przez UMWZ; formularz ankiety przekazywany do jednostek w formie elektronicznej;

Częstotliwość realizacji: Corocznie w I kwartale (sprawozdanie za poprzedni rok);

Zalety: Możliwość uzyskania pełnej informacji dla wszystkich działań nt. stanu realizacji zobowiązań wynikających z POŚ na koniec okresu sprawozdawczego;

Wady: Rozbudowana forma – ze względu na dużą liczbę zadań tabela jest dość obszerna, szczególnie w przypadku gmin.

Kolumna 1:	Numer celu	
Kolumna 2:	Nazwa celu	
Kolumna 3:	Numer zadania	
Kolumna 4:	Nazwa zadania	
Kolumna 5:	Kod działania	
Kolumna 6:	Nazwa działania	
Kolumna 7:	Stan realizacji zobowiązań wynikających z POŚ na koniec okresu sprawozdawczego <i>ZR - działanie zrealizowane, nie ma konieczności podejmowanych kolejnych działań; K - konieczne podejmowanie kolejnych działań; ZC - zadanie ciągłe; ND - działanie nie dotyczy jednostki</i>	
Kolumna 8:	Jeżeli w kolumnie 7 wybrano K, proszę opisać jakie działania powinny zostać podjęte w celu pełniej realizacji zobowiązań określonych w POŚ dla jednostki?	
Kolumna 9:	W jakiej perspektywie czasowej planowane jest podjęcie działań?	
Kolumna 10:	Czy realizowano działanie w okresie sprawozdawczym? <i>T - tak N - nie</i>	
Kolumna 11:	Opis podjętych działań	
Kolumna 12:	Mierzalny efekt <i>nazwa i wartość osiągniętych wskaźników</i>	
Kolumna 13:	Koszt podejmowanych działań (PLN)	UE
Kolumna 14:		NFOŚiGW
Kolumna 15:		WFOŚiGW
Kolumna 16:		Środki własne
Kolumna 17:		Inne (jakie?)
Kolumna 18:	UWAGI	

11.3.2. WARIANT II: KARTA INFORMACYJNA

Forma: Formularz wypełniany odrębnie dla każdego działania realizowanego przez jednostkę w okresie sprawozdawczym;

Sposób rozpowszechniania: Pismo rozsyłane do jednostek przez UMWZ; formularz karty informacyjnej oraz wykaz celów, zadań i działań wraz z kodami przekazywany do jednostek w formie elektronicznej;

Częstotliwość realizacji: Corocznie w I kwartale (sprawozdanie za poprzedni rok);

Zalety: Uproszczona, przejrzysta forma;

Wady: Możliwość uzyskania informacji jedynie nt. stanu realizacji zobowiązań wynikających z POŚ dla działań podejmowanych w okresie sprawozdawczym.

KOD DZIAŁANIA (wg katalogu)		
Opis podjętych działań	Mierzalny efekt	
	Nazwa osiągniętego wskaźnika	Wartość
Źródło finansowania		Wartość (PLN)
Środki UE		
WFOŚiGW		
NFOŚiGW		
Środki własne		
Inne (jakie?)		
Czy podjęte działania wyczerpują zobowiązania określone w POŚ dla jednostki? [TAK, NIE, ZC - zadanie ciągle]		
Jeżeli wybrano odpowiedź NIE, proszę opisać jakie działania powinny zostać podjęte w celu pełnej realizacji zobowiązań określonych w POŚ dla jednostki?		
W jakiej perspektywie czasowej planowane jest podjęcie działań?		
UWAGI		

12. STRESZCZENIE

Wstęp

Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego został sporządzony jako realizacja art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r., Nr 15, poz. 150). Został przyjęty uchwałą Nr XVIII/175/08 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 31 marca 2008 r. Wojewódzki program ochrony środowiska sporządzany jest na 4 lata. Określa on cele ekologiczne, priorytety, harmonogram działań proekologicznych oraz źródła finansowania niezbędne do osiągnięcia postawionych celów.

Głównym celem „Programu” była zasada zrównoważonego rozwoju województwa zachodniopomorskiego, czyli przyjęcie modelu rozwoju województwa, w którym zaspokajanie bieżących potrzeb społecznych oraz potrzeb przyszłych pokoleń będzie traktowane równoprawnie i łączyć będzie, w sposób harmonijny, troskę o zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego narodu z postępowaniem cywilizacyjnym i ekonomicznym, będącym udziałem wszystkich grup społecznych.

Opracowanie „Raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem perspektywy 2012-2015” - zwanego dalej „Raportem”, obejmuje podsumowanie całego okresu planistycznego 2008 - 2011 oraz określa tendencje zmian, przy czym podstawowym okresem sprawozdawczym są lata 2010 – 2011.

Metodologia

We wstępnej fazie prac nad raportem zgromadzono dane zastane publikowane przez instytucje bezpośrednio lub pośrednio związane z realizacją zadań wskazanych w POŚ WZ 2008-2011. Lista źródeł wykorzystanych w raporcie obejmuje przede wszystkim dane GUS, dane WIOŚ w Szczecinie, dane GIOŚ, dane WFOŚiGW w Szczecinie, dane URE, bazę projektów NSRO (projekty infrastruktury ochrony środowiska jak i działania pośrednio związane z realizacją celów środowiskowych zawartych w POŚ), bazy danych Ekoportalu.

Zgodnie z raportem metodologicznym opracowano ankiety, które zostały skierowane do wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, a także do wszystkich pozostałych instytucji i podmiotów wskazanych w POŚ jako realizujących zadania określone w ramach celów średniookresowych Programu. Uzupełnienie informacji uzyskanych w ramach ankiet stanowiły raporty/sprawozdania z realizacji powiatowych programów ochrony środowiska a także indywidualne wywiady telefoniczne kierowane do przedstawicieli zarówno gminnych jak i powiatowych samorządów. Indywidualne rozmowy telefoniczne przeprowadzono również na bieżąco w miarę postępu analizy z innymi podmiotami i instytucjami zaangażowanymi w realizację zadań w ramach POŚ.

Przeprowadzono także 10 pogłębionych wywiadów telefonicznych z wybranymi przedsiębiorcami z terenu województwa, dotyczącymi wdrażania prośrodowiskowego zarządzania w przedsiębiorstwach – wprowadzania systemu ISO 14001 lub EMAS, a także innych prośrodowiskowych działań funkcjonujących w przedsiębiorcach.

Ostatnią fazą Raportu było opracowanie narzędzia sprawozdawczego dla jednostek samorządowych, dzięki któremu możliwe byłoby ujednoczenie gromadzenia informacji na temat działań prośrodowiskowych – ze szczególnym wskazaniem na wydatkowanie funduszy na cele środowiskowe. Zaproponowane zostały dwa warianty narzędzia – w postaci zaprojektowanego układu arkusza kalkulacyjnego oraz w postaci karty informacyjnej przeprowadzonych działań. W ramach każdego ze wskazanych wariantów oceniono jego potencjalne wady i zalety.

Główne wnioski w ramach poszczególnych celów średniookresowych

1.1. Poprawa gospodarki wodnej

Na obszarach wiejskich poza granicami aglomeracji KPOŚK wybudowano 111 km sieci kanalizacyjnych, głównie przy wsparciu środków PROW oraz środków własnych. W latach 2008-2011 nastąpił znaczny wzrost udziału ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków. W latach 2008-2011 zlikwidowano kilkanaście komunalnych oczyszczalni ścieków mechanicznych i biologicznych, które nie spełniały norm. Nastąpiła znaczna redukcja ładunków zanieczyszczeń w ściekach komunalnych po oczyszczeniu (redukcja BZT5 o 67%, ChZT o 13%, zawiesiny ogólnej o 23%, azotu ogólnego o 18%, fosforu ogólnego o 35%). Nastąpiła znaczna redukcja ładunków zanieczyszczeń w ściekach przemysłowych po oczyszczeniu (ChZT o 42% i zawiesiny ogólnej o 13%).

Nastąpiło zmniejszenie ilości ścieków nieoczyszczonych odprowadzonych do wód lub ziemi z terenu miasta Szczecin. Na obszarach nieskanalizowanych prowadzone są kontrole nieruchomości w zakresie odprowadzania ścieków komunalnych i likwidacji zbiorników bezodpływowych niezgodnych z wymogami - zadanie ciągle realizowane przez gminy. Na terenie województwa w poszczególnych powiatach występują znaczące różnice w stopniu i metodach oczyszczania ścieków przemysłowych i komunalnych.

Dyrektor RZGW w Szczecinie, w 2011 roku dokonał weryfikacji obszarów szczególnie narażonych, z których odpływ azotu do wód wrażliwych należy ograniczyć (OSN), uwzględniając wyniki pracy „Ocena presji rolniczej na stan wód powierzchniowych i podziemnych oraz wskazanie obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego” wykonanej na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa PIB w Puławach oraz w oparciu o analizy wyników monitoringu wód zarówno powierzchniowych jak i podziemnych w regionie wodnym DOiPZ. W wyniku weryfikacji obszarem OSN objęto zlewnię rzeki Płoni oraz zlewnię rzeki Małej Iny.

Na terenie województwa w ramach funduszy UE zrealizowano 61 inwestycji w zakresie optymalizacji zużycia wody. Nie stwierdzono natomiast opracowania programu zaopatrzenia w wodę do celów komunalnych miejscowości pasa nadmorskiego.

Aktualnie RZGW jest w trakcie opracowania „Projektu planu występowania zjawiska suszy w regionach wodnych RZGW w Szczecinie wraz ze wskazaniem obszarów najbardziej narażonych na jej skutki”. Celem opracowania jest wytypowanie i hierarchizacja obszarów występowania zjawiska suszy w obszarze działania RZGW w Szczecinie oraz ustalenie priorytetów działań dla przeciwdziałania skutkom suszy i łagodzenia następstw niedoborów wody. Zgodnie z POŚ kontynuowano prace związane z realizacją zbiornika retencyjnego „Osówko” w dolnie rzeki Parsęty, kontynuowane są także prace konserwacyjne i modernizacyjne obwałowań przez ZZMiUW w Szczecinie.

Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o zmianie ustawy Prawo wodne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 32, poz. 159) wprowadziła istotne zmiany w zakresie planowania w dziedzinie ochrony przeciwpowodziowej. Zlikwidowany został obowiązek opracowywania "studium ochrony przeciwpowodziowej" oraz "planu ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego" na rzecz "wstępnej oceny ryzyka powodziowego", "map zagrożenia powodziowego", "map ryzyka powodziowego" i "planu zarządzania ryzykiem powodziowym". Wstępna ocena ryzyka powodziowego została już zrealizowana przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, w opracowaniu (do roku 2013) są obecnie mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego (również przez Prezesa KZGW), zaś do roku 2015 opracowane mają zostać plany zarządzania ryzykiem powodziowym dla regionu wodnego (Dyrektor RZGW) oraz dla obszaru dorzeczy (Prezes KZGW)

1.2. Poprawa jakości powietrza i spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza.

Zadania realizowane są w sposób ciągły: systematyczne opracowywanie i wdrażanie programów ochrony powietrza, wspieranie działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza podejmowanych przez podmioty gospodarcze, zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, wzmocnienie systemu monitoringu i oceny jakości powietrza.

Opracowano programy ochrony powietrza (POP) dla Szczecina zgodnie z roczną oceną za 2005 r. i 2006 r. oraz opracowano plany działań krótkookresowych mających na celu zmniejszenie ryzyka wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych poziomów PM₁₀ w powietrzu. Zachodzi jednak potrzeba dalszego wdrażania POP dla Szczecina w zakresie ograniczenia emisji zanieczyszczeń pyłowych PM₁₀ ze źródeł punktowych, a także emisji powierzchniowej i liniowej. Miasto Koszalin jako jedyne w województwie spełniło standardy jakości powietrza pod względem zawartości pyłu PM₁₀ (stężenia średnie roczne).

Rekomendowane jest określenie precyzyjnego planu działań oraz planu kontroli podmiotów /innych użytkowników. Działania polegające na opracowaniu i wdrożeniu strategii zmniejszania stężenia pyłów drobnych PM₁₀ i PM_{2,5} w powietrzu przeniesiono na kolejne lata.

Osiągnięto dopuszczalne poziomy stężenie NO₂, jednak w latach 2008-2011 nie realizowano zadań związanych z opracowaniem i wdrożeniem strategii zmniejszania stężenia ozonu troposferycznego w powietrzu jak i ograniczenia emisji prekursorów ozonu (LZO, NO_x, WWA). Coroczna ocena jakości powietrza w województwie dokonywana jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie. Opiera się ona m. in. na inwentaryzacji źródeł emisji zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Wyodrębnianie obszarów naruszeń standardów jakości powietrza z określeniem zakresu naruszeń jest zadaniem realizowanym w systemie ciągłym przez WIOŚ w Szczecinie.

Opracowano program "Program rozwoju sektora energetycznego w województwie zachodniopomorskim do 2015 r. z częścią prognostyczną do 2030 r.". W najbliższych latach konieczne jest kontynuowanie wdrażania programu w ramach podejmowania inwestycji wpisujących się w wyszczególnione rodzaje OZE, z uwzględnieniem potencjału województwa, głównie w zakresie energetyki wiatrowej, słonecznej, a także biomasowej.

Spełnianie wymogów ochrony środowiska w zakresie emisji LZO do powietrza realizowane jest w ramach decyzji zezwalających na emisję LZO. Zadanie jest realizowane w sposób ciągły również poprzez działania kontrolne WIOŚ. Ochrona przed emisją gazów cieplarnianych jest działaniem realizowanym w sposób ciągły. Zadanie powinno być kontynuowane w połączeniu z szerokim informowaniem społeczności w tym zakresie.

1.3. Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa zachodniopomorskiego ponad normatywnym hałasem.

Generalnie zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa zachodniopomorskiego ponad normatywnym hałasem należy uznać za działanie ciągłe. Ograniczenie hałasu emitowanego przez środki transportu (transport drogowy i szynowy) oraz ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z prowadzonej działalności gospodarczej i przemysłowej jest zadaniem realizowanym przez przedsiębiorstwa oraz zarządzających drogami wojewódzkimi, powiatowymi i gminnymi. Głównym źródłem informacji na ten temat są zarówno informacje dotyczące przeprowadzonych inwestycji dofinansowanych z funduszy UE lub WFOŚiGW, jak i działania własne zarządców dróg/linii kolejowych, a także działania wynikające z planowania przestrzennego. Jednak zapewnienie przestrzegania zasady strefowania (rozgraniczania terenów o różnicowanej funkcji) w planowaniu przestrzennym oraz ochrona i promowanie obszarów cichych, na których występuje naturalny klimat akustyczny nie były dość dostatecznie i szeroko podejmowane przez gminy. Organizacja cyklu szkoleń dla pracowników jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ochrony środowiska przed hałasem nie została zidentyfikowana.

Opracowanie programów ochrony środowiska przed hałasem zostało zakończone - obecnie trwa ich realizacja. Wprowadzenie stref wolnych od ruchu samochodowego będzie zadaniem najprawdopodobniej w większym stopniu realizowanym w kolejnych latach obowiązywania nowego Programu Ochrony Środowiska dla Województwa. Rewitalizacja odcinków linii kolejowych i modernizacja taboru – realizowana była w ramach projektów dofinansowanych ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego, lecz nie ma możliwości badania postępu tego działania w stosunku do jakichkolwiek zapisów na temat stanu docelowego. W ramach ochrony przed hałasem na terenie województwa Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział Szczecin zrealizowała inwestycje polegające na budowie obwodnic. Realizacja zabezpieczeń akustycznych (ekrany akustyczne, wały ziemne, nasadzenia pasów zieleni) jest dość powszechnie wprowadzana w gminach. Zwiększenie izolacyjności budynków (np. poprzez wymianę okien) gdy inne sposoby ograniczenia hałasu emisji nie dają skutecznych rezultatów, jest najczęściej wynikiem działań podejmowanych we własnym zakresie przez prywatne podmioty i gospodarstwa domowe.

1.4. Identyfikacja zagrożeń promieniowania elektromagnetycznego

Na terenie województwa istnieją 22 obszary przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, na których stwierdzono przekroczenie wartości dopuszczalnych PEM (1 kV/m) – stan na 2009 rok (jest nadal aktualny). Z kolei ani w 2011 roku ani w latach poprzednich nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności. W latach 2010 – 2012 kontynuowane są pomiary monitoringowe poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Nie są prowadzone systemowe działania z zakresu podnoszenia świadomości społeczeństwa o źródłach i stopniu oddziaływania pól elektromagnetycznych.

2.1. Poprawa gospodarki odpadami

W 2009 roku na terenie województwa istniało 37 czynnych składowisk komunalnych. W kolejnym roku zostały zamknięte dwa z nich. Działanie polegające na likwidacji mogilników oraz produktów zawierających PCB należy uznać za zakończone. Wyeliminowanie nielegalnego składowania odpadów jest zadaniem ciągłym wymagającym kontynuacji, realizowane jest zarówno przez samorządy jak i inne jednostki np. Nadleśnictwa. Część gmin wskazuje, że jest członkiem celowych związków gmin, których zadaniem jest prowadzenie kompleksowej gospodarki w zakresie odpadów na terenie gmin. Wdrażanie metod fermentacji metanowej z wykorzystaniem energetycznym powstałego gazu w zakresie odchodów zwierzęcych, osadów ściekowych jest realizowane głównie w ramach istniejących biogazowni (8 instalacji). Budowa instalacji do termicznego

przekształcania odpadów komunalnych jest realizowana w ramach działań Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów - miejskiej spółki specjalnie powołanej w celu budowy spalarni. Kontrakt na budowę Zakładu Termicznego Unieszkodliwiania Odpadów w Szczecinie został podpisany 18 lipca 2012 roku przez przedstawicieli ZUO Sp. z o.o. Drugim ważnym projektem w tym zakresie realizowanym na terenie województwa jest „System gospodarki odpadami oraz budowa zakładu termicznego przekształcania odpadów dla miast i gmin Pomorza Środkowego” – ma on na celu objęcie docelowo 40 gmin i miast regionu systemem unieszkodliwiania i odzysku odpadów komunalnych (Gmina Miasto Koszalin). Zrealizowano ponadto 5 projektów w zakresie budowy/modernizacji ZUO dofinansowanych ze środków UE/WFOŚiGW. Na rozwój selektywnej zbiórki odpadów wskazuje 77% ankietowanych gmin. Z kolei wg danych GUS ilość odpadów zbieranych selektywnie systematycznie wzrasta na terenie województwa – ogółem od 2008 roku nastąpił wzrost z 33 tys. ton do ponad 42 tys. ton w roku 2010. Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla mieszkańców oraz małych i średnich podmiotów gospodarczych realizowano głównie ze środków WFOŚiGW – łącznie 31 projektów.

Utworzenie spójnego wojewódzkiego systemu gospodarowania odpadami należy do zadań wymagających kontynuacji. Zgodnie z nowo przyjętym Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2017 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2018-2023, województwo powinno prowadzić gospodarkę regionalną - wyznaczono 4 regiony: koszaliński, szczecinecki, szczeciński oraz CZG R XXI.

Działania w zakresie ochrony gleb przed degradacją prowadzone są przede wszystkim przez Okręgowe Stacje Rolniczo-Chemiczne. Kontrola obiektów hodowli zwierząt średnich i dużych oraz postępowania z gnojowicą jest w sposób ciągły prowadzona przez pracowników WIOŚ w Szczecinie.

3.1. Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem oraz rekultywacja terenów zdegradowanych

Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych obniża się systematycznie każdego roku. Odpowiednio wzrasta powierzchnia gruntów zrekultywowanych w ciągu roku – od 28 ha w 2008 roku do 148 w 2011 r. Przeważa rekultywacja gruntów na cele leśne. Rozminowanie obszarów po poligonach oraz usunięcie zanieczyszczeń gruntu jest prowadzone w sposób ciągły w miarę wystąpienia zanieczyszczenia.

4.1. Ochrona strefy brzegowej i zaplecza brzegów Morza Bałtyckiego i Zalewu Szczecińskiego

Zadania z zakresu budowy, utrzymywania i ochrony umocnień brzegowych, wydmy i zalesień ochronnych w pasie technicznym są realizowane w sposób ciągły przez właściwe wydziały i inspektoraty Urzędów Morskich. Zalecenia pokontrolne NIK z 2009 wskazują przede wszystkim na potrzebę intensyfikacji w wydatkowaniu i pozyskiwaniu środków zewnętrznych na inwestycje. Prowadzenie spraw związanych z administrowaniem obszarami Natura 2000 jest również zadaniem realizowanym w sposób ciągły przez właściwy wydział Urzędu Morskiego w Szczecinie. Opracowanie strategii wojewódzkiej ZZOP oraz programu działań operacyjnych nie zostało wykonane.

5.1. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii i minimalizacji ich skutków oraz zwiększenie bezpieczeństwa chemicznego.

Organem nadzorującym zakłady i zdarzenia, które mogą doprowadzić do wystąpienia ryzyka poważnych awarii jest Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (oraz częściowo Państwowa Inspekcja Pracy), którego zadaniami statutowymi są m.in.: kontrole podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii, badanie przyczyn powstawania oraz sposobów likwidacji skutków poważnych awarii dla środowiska, inicjowanie działań tworzących warunki zapobiegania poważnym awariom oraz usuwania ich skutków i przywracania środowiska do stanu właściwego. W latach objętych raportem liczba kontroli WIOŚ skierowanych do potencjalnych sprawców awarii utrzymywała się na stałym poziomie- około 26 rocznie, spadła natomiast znacząco liczba kontroli sprawców poważnych awarii - z 15 w 2008 roku do 4 w 2011r.

6.1. Ochrona złóż kopalin.

Identyfikacja złóż kopalin jest prowadzona przez jednostki samorządu terytorialnego. Nadzór nad eksploatacją złóż kopalin, racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniem kopalin, w tym kopalin towarzyszących, pełniony jest w postaci kontroli wydanych koncesji na wydobycie kopalin, jest to zadanie należące do JST (wydziały właściwe do zadań związanych z geologią, Geolog Powiatowy i Wojewódzki)

W analizowanym okresie nie stwierdzono istotnego rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego na terenie województwa. Racjonalne zagospodarowanie terenu występowania zasobów wód leczniczych odbywa się najczęściej na etapie przedinwestycyjnym w ramach procedury oceny oddziaływania na środowisko.

7.1. Zachowanie równowagi ekologicznej w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego.

W ramach V osi POIiŚ podpisano umowę na przygotowanie planu ochrony Wolińskiego Parku Narodowego na lata 2014 - 2033 oraz Drawieńskiego Parku Narodowego. Ze względu na pełną realizację zakresu w ramach podpisanych umów nie będzie konieczności kontynuacji działań.

W latach 2008-2009 sporządzono 9 projektów planów zadań ochronnych dla rezerwatów i 32 projekty planów ochrony dla rezerwatów. Na dzień 30 grudnia 2009 roku zatwierdzone plany ochrony posiadało 70 rezerwatów. W latach 2010-2011 opracowano 9 nowych materiałów podstawowych do planu ochrony dla rezerwatów. Sporządzone na podstawie ww. dokumentacji projekty zarządzeń RDOŚ zostaną zatwierdzone na przełomie lat 2012-2013. W latach 2008-2009 uznano 4 nowe rezerваты przyrody, w 2010 roku - 9; w 2011 - 3. W okresie tym nie zlikwidowano żadnego rezerwatu. W okresie 2008-2011 powołano 461 nowych pomników przyrody. W granicach województwa zachodniopomorskiego występuje 77 obszarów Natura 2000. W ramach projektu realizowanego przez Generalną Dyрекcję Ochrony środowiska, współfinansowanego ze środków V osi POIiŚ zostaną opracowane 32 plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 z województwa zachodniopomorskiego. Dodatkowo w ramach projektu realizowanego przez Woliński Park Narodowy zostaną opracowane plany zadań ochronnych dla 2 obszarów, a Urząd Morski w Szczecinie - dla 5.

8.1. Ochrona i racjonalne użytkowanie lasów.

Działania zalesieniowe, które wpisują się w założenia Krajowego programu zwiększania lesistości realizowały zarówno jednostki Lasów Państwowych, jak i prywatni właściciele gruntów rolnych. W okresie 2008-2011 powierzchnia gruntów leśnych w województwie zachodniopomorskim zwiększyła się o ponad 8,5 tys. ha (wzrost lesistości o 0,4 p.p.). W ramach waloryzacji przyrodniczej obszarów leśnych opracowano na okres 10 lat Programy Ochrony Przyrody dla Nadleśnictw, w tym: Choszczno, Dobrzany, Gryfice, Kliniska, Nowogard, Resko, Rokita. Prowadzono również systematyczne rozpoznania walorów przyrodniczych lasów i gruntów nieleśnych wraz z jego bieżącą aktualizacją na pow. ok. 360 tys. ha w 20 nadleśnictwach, w granicach woj. Zachodniopomorskiego, jak również końcowe prace związane z powszechną inwentaryzacją Lasów Państwowych. Działania mają charakter ciągły i wymagają kontynuacji. W ramach RDLP Szczecin w okresie 2008-2011 sporządzono plany urządzania lasów dla 7 nadleśnictw, a w ramach zatwierdzono plany urządzania lasu dla 17 nadleśnictw. Działania dotyczące monitorowania oraz ograniczania występowania szkodników owadzych w lasach mają charakter ciągły i są realizowane przez wyspecjalizowane służby nadleśnictw i RDLP. Charakter ciągły mają również działania dotyczące monitorowania oraz ograniczania zagrożenia pożarowego. Działania te nabierają znaczenia, gdyż w ostatnich latach widoczny jest wzrost liczby pożarów w tym podpałen.

9.1. Wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem i podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Zadania dotyczące monitoringu środowiska są w sposób systematyczny i ciągły prowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie.

Rozwój OZE na terenie województwa zachodniopomorskiego

Monitoring rozwoju OZE prowadzony w ramach wdrażania „Programu rozwoju sektora energetycznego w województwie zachodniopomorskim do 2012r z częścią prognostyczną do 2030r” – II półrocze 2011 roku wskazuje, że województwo zachodniopomorskie jest krajowym liderem pod względem rozwoju OZE – głównie ze względu na dynamicznie rozwijające się farmy wiatrowe, których zgodnie z danymi na dzień 30.06.2012 było na terenie województwa 39 o łącznej mocy 716,787 MW.

Dane Urzędu Regulacji Energetyki dotyczące liczby i mocy odnawialnych źródeł energii funkcjonujących na terenie powiatów województwa wskazują, że największe moce zainstalowane w OZE znajdują się na terenie powiatów sławieńskiego, kołobrzeskiego, choszczeńskiego i białogardzkiego. Na rozwój OZE na terenie województwa miały wpływ przede wszystkim fundusze UE oraz NFOŚiGW i WFOŚiGW – dofinansowanie uzyskiwały głównie inwestycje dotyczące wykorzystania biomasy. Nie następuje jednak rozwój inwestycji związanych z wykorzystaniem energii słonecznej do produkcji prądu – fotowoltaika, co jest stwierdzeniem odnoszącym się do całego kraju i wynikającym przede wszystkim z braku uwarunkowań wspierających rozwój tego typu inwestycji. Ponadto drugi raport z monitoringu programu rozwoju OZE wskazuje iż na terenie województwa nadal konieczne są inwestycje związane z rozbudową i modernizacją systemów ciepłowniczych.

Edukacja ekologiczna i dostęp do informacji

Na terenie województwa funkcjonuje Zachodniopomorska Sieci Ośrodków Edukacji Ekologicznej i Przyrodniczej. Jej głównym zadaniem jest organizowanie i prowadzenie programów edukacyjnych skierowanych do szerokiego ogółu społeczności. Edukacja ekologiczna prowadzona jest szeroko również przez JST, instytucje takie jak Nadleśnictwa, Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych, jednostki badawczo/naukowe i wiele innych.

W ramach zadania Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego udostępnia na swoim serwisie internetowym pilotażową wersję zintegrowanego systemu informacji o środowisku przyrodniczym Województwa Zachodniopomorskiego. Internetowy system informacji o środowisku wdraża również Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie (System GEOPOMERANIA)

Działania zostały rozpoczęte i wymagają kontynuacji. Oba internetowe systemy informacji o środowisku mają na celu szerokie dostarczanie wyczerpujących informacji na temat wszystkich komponentów środowiska, których odbiorcami są zarówno mieszkańcy województwa, jak również instytucje i podmioty zaangażowane w prowadzenie działań na rzecz ochrony środowiska.

Ogólne rekomendacje techniczne i technologiczne.

Wniosek 1: Brak priorytetyzacji zadań oraz działań

Katalog zadań oraz działań przewidzianych do realizacji w ramach *Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011* jest dość rozbudowany. W *Programie* ujęto 62 zadania i aż 223 szczegółowe działania. Z przeprowadzonych ankiet i wywiadów wynika, że środki niezbędne na pełną realizację działań znacznie przekraczały możliwości finansowe podmiotów wskazanych w POŚ. Jednocześnie wśród działań ujętych w POŚ ujęte zostały zadania priorytetowe, np. realizacja zobowiązań wynikających z krajowych lub międzynarodowych zobowiązań – KPOŚK, KPGO; konieczność pilnego podjęcia działań, ze względu na zagrożenie dla ludzi lub środowiska – modernizacja kluczowych elementów systemu ochrony przeciwpowodziowej.

Rekomendacja1: Wprowadzenie priorytetyzacji zadań oraz działań

Warto rozważyć wprowadzenie systemu priorytetyzacji zadań, a w szczególności działań, w ramach POŚ, np. poprzez wprowadzenie oznaczeń dotyczących stopnia istotności zadań oraz działań:

1. Działania kluczowe;
2. Działania istotne;
3. Działania o mniejszym znaczeniu.

Wniosek 2: Brak możliwość weryfikacji stopnia realizacji wielu działań

Program Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 zawiera katalog wskaźników, proponowanych do oceny postępów, jednak dla poszczególnych zadań oraz działań nie określono zakładanego poziomu realizacji, który jest satysfakcjonujący z punktu widzenia realizacji założeń *Programu*. Stanowi to duże utrudnienie w precyzyjnym określeniu stopnia realizacji lub poziomu osiągnięcia przyjętych założeń, w szczególności w przypadku zadań o charakterze ciągłym, lub zadań, które ze względu na złożony charakter wymagają dłuższego okresu realizacji.

Rekomendacja 2: Kwantyfikacja celów

Należy rozważyć przypisanie poszczególnym zadaniom wskaźników monitoringu postępów oraz określenie wartości docelowych, które pozwalają stwierdzić, że zadanie zostało zrealizowane lub stopień realizacji jest satysfakcjonujący (działania o charakterze ciągłym).

Wniosek 3: Zadania o charakterze ciągłym

Wśród zadań oraz działań zdefiniowanych w ramach Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011 wiele ma charakter ciągły. Przykładem jest zadanie 58: Kontrola przestrzegania prawa w zakresie ochrony środowiska. Większość działań wskazanych do realizacji w ramach zadania wynika bezpośrednio z wymogów prawa. Biorąc pod uwagę doświadczenia lat poprzednich można stwierdzić, że działania były realizowane bez opóźnień. Np. udział w ocenie Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, jest standardowym działaniem sprawozdawczym gmin. Innym przykładem jest zadanie 51: Zmiana struktury gatunkowej i wiekowej lasów, odnowienie uszkodzonych ekosystemów leśnych, które zgodnie z założeniami POŚ powinno odbywać się poprzez realizację planów urządzania lasów. Większość zadań związanych z prowadzeniem działań w ekosystemach leśnych odbywa się na podstawie planów urządzania lasów. Poszczególne jednostki są zobowiązane do realizacji założeń planów urządzania lasów i są z tego rozliczane. Tu również na podstawie doświadczeń z lat poprzednich nie można stwierdzić istotnych odstępstw lub opóźnień w realizacji planów urządzania lasu.

Rekomendacja 3: Odrębne podejście do zadań o charakterze ciągłym, których realizacja przebiega prawidłowo

Należy rozważyć unikanie ujmowania zadań o charakterze ciągłym, w przypadku których nie ma podstaw do twierdzenia, że procesy zachodzą w sposób nieprawidłowy. Można rozważyć też nadanie tego rodzaju działaniom odrębnego statusu. Warto koncentrować się na działaniach, które mimo wymogów wynikających np. z obowiązującego prawa nie są realizowane, są realizowane w ograniczonym zakresie lub w sposób niewłaściwy.

Wniosek 4: Niejednoznaczne przypisanie odpowiedzialności i roli w realizacji poszczególnych zadań

W przypadku wielu zadań ujętych w *Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2008-2011* wskazywane są dwie lub więcej jednostek (podmiotów) realizujących zadanie, przy czym nie określano precyzyjnie roli poszczególnych jednostek. Z ankiety przeprowadzonej wśród samorządów gminnych wynika, że wiele podmiotów miło problemy z precyzyjną identyfikacją czy poszczególne działania dotyczą danej jednostki. W szczególności dotyczyło to zadań, w których gminy pełnią rolę wspierającą.

Rekomendacja 4: Precyzyjne przypisanie odpowiedzialności i roli poszczególnych jednostek

Należy rozważyć przypisanie jednostek odpowiedzialnych za realizację do poszczególnych działań. Jednocześnie działania powinny być formułowane w taki sposób, żeby możliwie było przypisanie jednego podmiotu, lub grupy podmiotów tego samego typu, które są odpowiedzialne za realizację danego działania.

Warto również rozważyć przypisanie roli poszczególnym jednostkom lub podmiotom, np.:

1. Podmiot odpowiedzialny;
2. Podmiot wspierający.

Rekomendacje odnośnie stosowanych jednolitych narzędzi sprawozdawczych.

W celu uzyskania pełnej i porównywalnej informacji nt. stopnia realizacji założeń POŚ wskazane jest opracowanie jednolitego formularza dla wszystkich jednostek. Biorąc pod uwagę doświadczenia z ankiety prowadzonej w ramach badania zaproponowano dwa modele sprawozdawczości.

Wariant I: Ankieta

Forma: Tabela zawierająca wszystkie cele, zadania i działania, które dotyczą jednostki;

Sposób rozpowszechniania: Pismo rozsyłane do jednostek przez UMWZ; formularz ankiety przekazywany do jednostek w formie elektronicznej;

Częstotliwość realizacji: Corocznie w I kwartale (sprawozdanie za poprzedni rok);

Zalety: Możliwość uzyskania pełnej informacji dla wszystkich działań nt. stanu realizacji zobowiązań wynikających z POŚ na koniec okresu sprawozdawczego;

Wady: Rozbudowana forma – ze względu na dużą liczbę zadań tabela jest dość obszerna, szczególnie w przypadku gmin.

Kolumna 1:	Numer celu	
Kolumna 2:	Nazwa celu	
Kolumna 3:	Numer zadania	
Kolumna 4:	Nazwa zadania	
Kolumna 5:	Kod działania	
Kolumna 6:	Nazwa działania	
Kolumna 7:	Stan realizacji zobowiązań wynikających z POŚ na koniec okresu sprawozdawczego <i>ZR - działanie zrealizowane, nie ma konieczności podejmowanych kolejnych działań; K - konieczne podejmowanie kolejnych działań; ZC - zadanie ciągłe; ND - działanie nie dotyczy jednostki</i>	
Kolumna 8:	Jeżeli w kolumnie 7 wybrano K, proszę opisać jakie działania powinny zostać podjęte w celu pełniej realizacji zobowiązań określonych w POŚ dla jednostki?	
Kolumna 9:	W jakiej perspektywie czasowej planowane jest podjęcie działań?	
Kolumna 10:	Czy realizowano działanie w okresie sprawozdawczym? <i>T - tak N - nie</i>	
Kolumna 11:	Opis podjętych działań	
Kolumna 12:	Mierzalny efekt <i>nazwa i wartość osiągniętych wskaźników</i>	
Kolumna 13:	Koszt podejmowanych działań (PLN)	UE
Kolumna 14:		NFOŚiGW
Kolumna 15:		WFOŚiGW
Kolumna 16:		Środki własne
Kolumna 17:		Inne (jakie?)
Kolumna 18:	UWAGI	

Wariant II: Karta informacyjna

Forma: Formularz wypełniany odrębnie dla każdego działania realizowanego przez jednostkę w okresie sprawozdawczym;

Sposób rozpowszechniania: Pismo rozsyłane do jednostek przez UMWZ; formularz karty informacyjnej oraz wykaz celów, zadań i działań wraz z kodami przekazywany do jednostek w formie elektronicznej;

Częstotliwość realizacji: Corocznie w I kwartale (sprawozdanie za poprzedni rok);

Zalety: Uproszczona, przejrzysta forma;

Wady: Możliwość uzyskania informacji jedynie nt. stanu realizacji zobowiązań wynikających z POŚ dla działań podejmowanych w okresie sprawozdawczym.

KOD DZIAŁANIA <i>(wg katalogu)</i>		
Opis podjętych działań	Mierzalny efekt	
	Nazwa osiągniętego wskaźnika	Wartość
Źródło finansowania		Wartość (PLN)
Środki UE		
WFOŚiGW		
NFOŚiGW		
Środki własne		
Inne (jakie?)		
Czy podjęte działania wyczerpują zobowiązania określone w POŚ dla jednostki? [TAK, NIE, ZC - zadanie ciągłe]		
Jeżeli wybrano odpowiedź NIE, proszę opisać jakie działania powinny zostać podjęte w celu pełnej realizacji zobowiązań określonych w POŚ dla jednostki?		
W jakiej perspektywie czasowej planowane jest podjęcie działań?		
UWAGI		

13. SPIS LITERATURY

- 1) Dane GUS dla województwa zachodniopomorskiego:
 - Energia elektryczna w gospodarstwach domowych w miastach (2000-2010);
 - Energia elektryczna w gospodarstwach domowych wg lokalizacji odbiorcy (2000-2010);
 - Sieć gazowa (2002-2010);
 - Kotłownie i sieć ciepła (2008-2010);
 - Kubatura budynków ogrzewanych centralnie (2008-2010);
 - Moc zainstalowana i osiągalna w elektrowniach (2001-2010);
 - Produkcja energii elektrycznej wg źródeł (2001-2010);
 - Sprzedaż energii ciepłej w ciągu roku wg celu (2008-2010);
 - Obszary prawnie chronione (2001-2011);
 - Pomniki przyrody (2001-2011);
 - Odnowienia i zalesienia wg rodzaju (2002-2011);
 - Powierzchnia gruntów leśnych (2002-2011);
 - Powierzchnia lasów (2002-2011);
 - Pożary lasów według przyczyn powstania (2009-2011);
 - Zalesienia gruntów nieleśnych (2002-2011);
 - Powierzchnia gruntów nieleśnych zalesionych i przeznaczonych do zalesienia (2001-2011);
 - Gospodarka odpadami – składowiska (2001-2010);
 - Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku (2003-2010);
 - Odpady zebrane w ciągu roku (2003-2010);
 - Składowiska odpadów komunalnych (2009-2010);
 - Emisja zanieczyszczeń gazowych (2003-2011);
 - Emisja zanieczyszczeń pyłowych (2003-2011);
 - Ochrona powietrza zdolność zainstalowanych urządzeń i instalacji do redukcji zanieczyszczeń (2001-2010);
 - Gospodarka wodna (2001-2010);
 - Gospodarowanie wodą w przemyśle w ciągu roku (2003-2011);
 - Kanalizacja (2001-2011);
 - Ładunki zanieczyszczeń w ściekach po oczyszczeniu (2003-2011);
 - Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ogólnej liczby ludności (2003-2011);
 - Ludność korzystająca z oczyszczalni (2003-2011);
 - Ładunki zanieczyszczeń w ściekach odprowadzonych do wód lub do ziemi (2003-2011);
 - Efekty rzeczowe inwestycji małej retencji wodnej (2003-2011);
 - Oczyszczalnie komunalne (2003-2011);
 - Oczyszczalnie przemysłowe (2003-2011);
 - Gospodarka ściekowa i ochrona wód, oczyszczalnie ścieków (2001-2010);
 - Ścieki przemysłowe odprowadzone w ciągu roku (2003-2011);
 - Wielkość (przepustowość) oczyszczalni wg projektu (2003-2011);
 - Wodociągi (2002-2011);
 - Wydatki inwestycyjne na małą retencję wodną (2003-2011);
 - Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych (2009-2011);
 - Wydatki ogółem wg działów Klasyfikacji Budżetowej (2008-2011);
 - Dotacje (2009-2011);
 - Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych (2010-2011);
 - Opłaty i wpływy na fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2003-2010);
 - Subwencja ogólna (2008-2011);

- Wydatki na 1 mieszkańca (2008-2010);
 - Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji (2003-2011);
 - Grunty zdewastowane i zdegradowane zrehabilitowane i zagospodarowane (2003-2011);
 - Korzystający z instalacji w % ogółu ludności (2002-2010);
 - Pożary upraw rolnych łąk, rżysk i nieużytków (2003-2011);
- 2) Sprawozdanie z działalności Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w roku 2008, 2009, 2010, 2011
 - 3) Sprawozdanie finansowe Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w roku 2008, 2009, 2010, 2011
 - 4) Sprawozdanie z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie w roku 2008, 2009, 2010, 2011
 - 5) Efekty ekologiczne i rzeczowe projektu dofinansowanego przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie (2008-2011)
 - 6) Mapy akustyczne dla miast: Barlinek, Bobolice, Gryfino, Kołobrzeg, Maszewo, Płoty, Recz, Suchań, Szczecinek, Złocieniec, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie
 - 7) Rejestr przekroczeń PEM z lat 2007-2011, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie
 - 8) Roczna ocena jakości powietrza dla województwa zachodniopomorskiego - raport za lata 2008-2011, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie
 - 9) Roczna ocena jakości powietrza w województwie zachodniopomorskim za 2011 rok – wykonana wg zasad określonych w art. 89 ustawy Prawo ochrony środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie
 - 10) Program monitoringu środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2007-2009, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie
 - 11) Program państwowego monitoringu środowiska województwa zachodniopomorskiego na lata 2010-2012, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie
 - 12) Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w latach 2008-2009, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie
 - 13) Stan środowiska w województwie zachodniopomorskim w roku 2010, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie
 - 14) Ocena jakości wód powierzchniowych w województwie zachodniopomorskim w roku 2008, 2009, 2010, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie
 - 15) Dane URE na temat liczby i mocy instalacji OZE na terenie województwa zachodniopomorskiego: <http://www.ure.gov.pl/uremapoze/mapa.html>
 - 16) Monitoring „Programu rozwoju sektora energetycznego w województwie zachodniopomorskim do 2012r z częścią prognostyczną do 2030r” – II półrocze 2011r.
 - 17) Wstępny przegląd istotnych problemów gospodarki wodnej stwierdzonych na Międzynarodowym Obszarze Dorzecza Odry, Międzynarodowa Komisja Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem
 - 18) Program rozwoju sektora energetycznego w województwie zachodniopomorskim do 2015 r. z częścią prognostyczną do 2030 r., CASE-Doradcy Sp. z o.o.
 - 19) Projekt Planu Gospodarowania Wodami na Międzynarodowym Obszarze Dorzecza Odry, 2008, Międzynarodowa Komisja Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniami
 - 20) Raport zawierający analizę relacji celów ilościowych i osiągniętych wyników w zakresie wytwarzania energii elektrycznej w odnawialnych źródłach energii w latach 2009-2010, z uwzględnieniem szerszej perspektywy czasowej, Ministerstwo Gospodarki
 - 21) Określenie potencjału energetycznego regionów Polski w zakresie odnawialnych źródeł energii – wnioski dla Regionalnych Programów Operacyjnych na okres programowania 2014-2020, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

- 22) Raport o występowaniu zdarzeń o znamionach poważnej awarii w 2010r., Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
- 22) Wytyczne Ministerstwa Środowiska w zakresie gospodarki poszczególnymi grupami odpadów, http://www.mos.gov.pl/kategoria/2445_gospodarka_poszczegolnymi_grupami_odpadow/
- 23) Region Pomorza Zachodniego w transgranicznym oddziaływaniu, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Wydział Budownictwa i Architektury
- 24) Informacja o wynikach kontroli ochrony brzegów morskich, 2009, Najwyższa Izba Kontroli
- 25) Prezentacja projektu Modernizacja toru wodnego Świnoujście – Szczecin (Kanał Piastowski i Mieliński) - etap II, strona wschodnia i zachodnia, 2011, Urząd Morski w Szczecinie
- 26) Prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego, 2010, Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie
- 27) Lista podmiotów posiadających decyzję zezwalającą na transgraniczne przemieszczanie odpadów, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
- 28) Aktualizacja Programu Wojewódzkiego: Strategia Rozwoju Gospodarki Morskiej w Województwie Zachodniopomorskim do roku 2015, Akademia Morska w Szczecinie
- 29) Liczba instalacji, ustalonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie, które podlegają obowiązkowi uzyskania pozwolenia zintegrowanego, w podziale na branże, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055)